

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

**TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN
TEZAHÜRAT VE SPOR ALANLARINDA
TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA
SUÇLARI**

Muhammed Sait DEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Prof. Dr. Hasan SINAR

İstanbul, 2025

**TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT VE SPOR
ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA
SUÇLARI**

Muhammed Sait DEMİR

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
2025

Muhammed Sait DEMİR tarafından hazırlanmış ve 21/04/2025 tarihinde sunulmuş “TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT VE SPOR ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇLARI” başlıklı tez Kamu Hukuku Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan SINAR
Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Hasan SINAR

Kamu Hukuku Bölümü,
Altınbaş Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yeşim YILMAZ

Kamu Hukuku Bölümü,
Altınbaş Üniversitesi

Doç. Dr. Şaban Cankat TAŞKIN

Kamu Hukuku Bölümü,
İstanbul Aydın Üniversitesi

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Muhammed Sait DEMİR

İmzası

X

İTHAF

Daima destek olan eşime...

ÖZET

TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT VE SPOR ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇLARI

DEMİR, Muhammed Sait

Yüksek Lisans, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Prof. Dr. Hasan SINAR

Tarih: Nisan/2025

Sayfa: 153

Spor, kökeni çok eskiye dayanan fiziksel ve zihinsel gelişim için oldukça faydalı aktiviteler bütünüdür. Spor doğasında coşku, heyecan, adrenalin duygusu ile fair-play ruhunu barındırır. Spor kültürel sosyal, ekonomik ve politik birçok unsur ile etkileşim halindedir. Bu haliyle adeta mikrokozmos özelliği göstererek hayatın kendisini yansıtır. Hayatın içinde olduğu gibi sporun içinde de olumlu yönlerini gölgeleyen, kamu düzenini tehdit eden, bireylerin güvenli bir ortamda spora erişmelerini engelleyen şiddet, düzensizlik ve taşkınlık barındıran eylemleri yaşanmaktadır. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ülkemizde spor oldukça sevilmekte ve yoğun bir ilgiyle takip edilmektedir. Bununla birlikte büyüyen spor endüstrisinin regüle edilmesi ve şiddet eylemlerinin önlenmesi için yasal düzenlemeler yapılması zorunlu hale gelmiştir.

2011 yılında yürürlüğe giren 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile spor alanlarında şiddet ve düzensizliğe sebep olan suçları engelleyerek, spor alanlarının güvenliğinin tesis edilmesi amaçlanmıştır. 6222 Sayılı Kanunun 14. maddesinde tehdit veya hakaret içeren tezahürat ve spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçları düzenlenmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, 6222 Sayılı Kanun kapsamında düzenlenen suçlar ve suçların temelinde yatan sebeplerin daha iyi açıklanabilmesi amacıyla, spor alanlarında yaşanan şiddet ve saldırganlık içeren davranışlara sebep olan faktörler ile şiddet, düzensizlik ve holiganizm gibi kavramlar açıklanmıştır. Ayrıca iç hukuk düzenlemeleri ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, bu tür eylemlerin önlenmesine yönelik çalışmaların tarihsel gelişimi, hukuki arka planı ve etkinliği değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, 6222 Sayılı Kanun'un 14/1. maddesinde düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca spor alanlarında gerçekleştirilen söz ve davranışların belirli koşullarda Türk Ceza Kanunu kapsamında farklı suçları oluşturabilmesi sebebiyle, tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu ile ilişkili diğer suç tiplerine de yer verilmiştir. Bununla birlikte bu suçun meydana gelmesi halinde izlenen hukuki sürecin ve yaptırımların anlaşılır bir şekilde biçimde izah edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise 6222 Sayılı Kanun'un 14/2. maddesinde düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu kapsamlı şekilde ele alınarak benzer suç tipleriyle birlikte incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Holiganizm, Tehdit, Hakaret, Aşağılama, Spor Suçları.

ABSTRACT

CRIMES OF THREATENING OR INSULTING CHANTS AND DISPARAGING COMMUNITY GROUPS IN SPORTS VENUES

DEMİR, Muhammed Sait

M.A., Department of Public Law, Altınbaş University

Supervisor: Prof. Dr. Hasan SINAR

Date: April/2025

Pages: 153

Sport is a set of activities, dating back to ancient times, that significantly contribute to both physical and mental development. In its nature, sport encompasses enthusiasm, excitement, a sense of adrenaline, and the spirit of fair play. It interacts with various cultural, social, economic, and political elements. In this sense, it serves as a microcosm that reflects life itself. Just as in life, within the realm of sport, there are also actions that overshadow its positive aspects—such as violence, disorder, and unruly behavior—which threaten public order and prevent individuals from accessing sports in a safe environment. As is the case in many parts of the world, sport is highly cherished and closely followed with enthusiasm in Turkey. However, the growth of the sports industry has made it essential to establish legal regulations to ensure its governance and to prevent violent acts.

With the enactment of Law No. 6222 on the Prevention of Violence and Disorder in Sports in 2011, the aim has been to prevent crimes that cause violence and disorder in sports venues and to ensure the safety of these venues. Article 14 of Law No. 6222 regulates the offenses of chanting that includes threats or insults, and of disparaging community groups in sports venues.

This study consists of three parts. In the first part, in order to better explain the offenses regulated under Law No. 6222 and the underlying causes of these offenses, concepts such as violence, disorder, and hooliganism are defined, along with an analysis of the factors that lead to violent and aggressive behavior in sports environments. In addition, the historical development, legal background, and effectiveness of national legislation and international agreements to which Turkey is a party are assessed within the scope of efforts to prevent such acts.

The second part of the study provides a comprehensive examination of the offense of chanting that includes threats or insults, as regulated in Article 14(1) of Law No. 6222. Furthermore, since verbal and behavioral acts occurring in sports venues may constitute different types of crimes under the Turkish Penal Code depending on the circumstances, other related offenses are also addressed. This section also aims to clearly explain the legal process and the sanctions applied when such offenses are committed.

In the final part of the study, the offense of disparaging community groups in sports venues, regulated in Article 14(2) of Law No. 6222, is analyzed in detail, along with other similar offenses.

Keywords: Violence, Hooliganism, Threat, Insult, Degradation, Sports Offenses.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	xiii
1.GİRİŞ.....	1
2. SPOR HUKUKUNA İLİŞKİN KAVRAMLAR, HOLİGANİZM, SPORDA ŞİDDETE SEBEP OLAN FAKTÖRLER VE TÜRKİYE’DEKİ MEVZUAT.....	5
2.1 SPOR HUKUKUNUN CEZA HUKUKU İLE İLİŞKİSİ, SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİK KAVRAMLARI	5
2.1.1 Genel Olarak Spor Hukuku	5
2.1.2 Spor Hukukunun Ceza Hukuku ile İlişkisi.....	6
2.1.3 Sporda Şiddet Kavramı	10
2.1.4 Düzensizlik Kavramı.....	13
2.2. HOLİGANİZM.....	14
2.2.1 Holiganizm Kavramı	15
2.2.2 Futbol Holiganizminin Kökeni.....	17
2.2.3 Tarihte Yaşanmış Önemli Olaylar Ve Holiganizmle Mücadele	22
2.3 SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞE SEBEP OLAN FAKTÖRLER.....	31
2.3.1 Genel Olarak	31
2.3.2 Bireysel Faktörler.....	31
2.3.2.1 Duygusal yoğunluk ve fanatizm	31
2.3.2.2 Alkol ve madde kullanımı.....	33
2.3.2.3 Kişisel önyargılar ve kin.....	35
2.3.3 Sosyal Faktörler.....	36
2.3.3.1 Taraftar grupları ve holiganizm	36
2.3.3.2 Toplumsal gerilimler, ırkçılık, aşırı milliyetçilik ve bölgesel farklılıklar....	38
2.3.3.3 Geleneksel medyanın etkisi	39
2.3.3.4 Dijital medya etkisi.....	41
2.3.4 Kurumsal Faktörler	42
2.3.4.1 Hakem kararları	43

2.3.4.2 Yöneticilerin açıklamaları	44
2.3.4.3 Federasyon.....	45
2.3.4.4 Güvenlik zafiyetleri	46
2.3.4.5 Altyapı yetersizliği ve konforsuzluk	47
2.3.5 Hukuki Faktörler	49
2.3.5.1 Yetersiz yaptırımlar.....	50
2.3.5.2 Etkisiz denetim mekanizmaları	51
2.4 SPOR SUÇLARINA İLİŞKİN TÜRKİYE’DEKİ MEVZUAT	52
2.4.1 Genel Olarak	52
2.4.2 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun	58
2.4.3 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun	61
2.5 TÜRKİYE’NİN TARAF OLDUĞU ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	67
2.5.1 Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi (1985 Avrupa Sözleşmesi) ...	69
2.5.2 Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Saint-Denis Sözleşmesi).....	70
3. TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT SUÇU.....	75
3.1 GENEL OLARAK.....	75
3.2 TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT SUÇUNUN TÜRK CEZA KANUNU’NDA DÜZENLENEN TEHDİT VE HAKARET SUÇU İLE BİRLİKTE İNCELENMESİ.....	79
3.2.1 Tehdit Suçu	79
3.2.2 Hakaret Suçu	82
3.3 SUÇ İLE KORUNAN HUKUKİ DEĞER	86
3.4 SUÇUN UNSURLARI.....	87
3.4.1 Maddi Unsurları	87
3.4.1.1 Fiil.....	87
3.4.1.2 Fail.....	92
3.4.1.3 Mağdur	93
3.4.1.4 Konu	94
3.4.1.5 Suçun nitelikli halleri	94
3.4.2 Manevi Unsurları.....	95

3.4.3 Hukuka Aykırılık Unsuru.....	96
3.4.4 Suçun Özel Görünüş Biçimleri	97
3.4.4.1 Teşebbüs	97
3.4.4.2 İştirak.....	98
3.4.4.3 İçtima.....	99
3.5 SUÇUN YAPTIRIMI	101
3.6 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA.....	106
4. SPOR ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇU.....	110
4.1 GENEL OLARAK.....	110
4.2 SPOR ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇUNUN TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN HALKIN BİR KESİMİNİ ALENEN AŞAĞILAMA SUÇU İLE BİRLİKTE İNCELENMESİ.....	113
4.3 SUÇ İLE KORUNAN HUKUKİ DEĞER	115
4.4 SUÇUN UNSURLARI	116
4.4.1 Maddi Unsurları	116
4.4.1.1 Fiil.....	116
4.4.1.2 Fail.....	117
4.4.1.3 Mağdur	118
4.4.1.4 Konu	119
4.4.1.5 Suçun nitelikli halleri	119
4.4.2 Manevi Unsurları.....	120
4.4.3 Hukuka Aykırılık Unsuru.....	120
4.4.4 Suçun Özel Görünüş Biçimleri	121
4.4.4.1 Teşebbüs	121
4.4.4.2 İştirak.....	121
4.4.4.3 İçtima.....	121
4.5 YAPTIRIM	122
4.6 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA.....	124
5. SONUÇ	125
REFERANSLAR	129

KISALTMALAR

AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	:	Anayasa
AYM	:	Anayasa Mahkemesi
BKZ	:	Bakınız
C.	:	Cilt
CD	:	Ceza Dairesi
CGK	:	Ceza Genel Kurulu
CMK	:	Ceza Muhakemesi Kanunu
ED.	:	Editör
E.	:	Esas
FFP	:	Finansal Fair-Play
FIFA	:	Uluslararası Futbol Federasyonu
HAGB	:	Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
HSK	:	Hakimler ve Savcılar Kurulu
K.	:	Karar
M.	:	Madde
NO	:	Numara
RG	:	Resmi Gazete
S.	:	Sayfa
TBBD	:	Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TCK : Türk Ceza Kanunu
TFF : Türkiye Futbol Federasyonu
UEFA : Avrupa Futbol Federasyonu

1. GİRİŞ

Genel anlamı ile spor bedensel ve zihinsel gelişime faydalı, amatör veya profesyonel şekilde icra edilebilen, rekabetin ön plana çıktığı sosyal ve fiziksel bir aktivite olarak tanımlanabilir. Fakat sportif faaliyetler faydalı yönlerinin yanı sıra çeşitli şiddet olaylarına ve özellikle geniş çevrelerce takip edilen profesyonel müsabakalarda düzensizliğe de sebebiyet vermektedir.

Spor 20. Yüzyılın ortalarından itibaren sadece eğlenceye ve fiziksel mücadeleye dayalı bir aktivite olmakla kalmayıp her geçen gün daha da büyüyen dev bir endüstri haline gelmiştir. Spor faaliyetlerini düzenleyen organizasyonlar, reklam gelirleri, maç günü gelirleri, yayın gelirleri, sponsorluk anlaşmaları şans oyunları ve ürün satışları tekil olarak oldukça büyük bir ticari hacim ortaya çıkardıkları gibi birçok farklı sektörü de doğrudan veya dolaylı olarak etkisi altına almıştır

Profesyonel müsabakaların büyük kitleler tarafından yoğun ilgiyle takip edilmesi bu endüstrinin sürekli olarak büyümesine olanak sağlamıştır. Bu sebeple sporun profesyonel yönü amatör ruhu geri planda bırakmıştır. Sektörün yıllar içinde büyümesi ve büyük sermaye sahiplerinin sektörün önemli yerlerinde etkili pozisyonlarda görev alması sonucunda spor organizasyonlarına olan bakış açısı da değişmiştir. Gelineen noktada takımlar arası rekabetler ve müsabakalar seyircilere birer film gibi sunulmaktadır.

Özellikle futbol, basketbol, kriket, Amerikan futbolu ve beyzbol gibi takım sporlarının müsabakalarını binlerce kişi tribünde, milyonlarca kişi ise yayıncı kuruluşlar vasıtasıyla seyretmektedir. Öyle ki kulüpler düzeyindeki futbolun en prestijli turnuvası olan Şampiyonlar Ligi'nin 10 Haziran 2023 tarihinde Türkiye'de oynanan final müsabakası tespit edilebilen anlık 140 milyon seyirciye ulaşmıştır.

Futbol, dünyada olduğu gibi ülkemizde de yediden yetmişe her kesimden insan tarafından sevilmekte ve ilgiyle takip edilmektedir. Buna mukabil ülkemizde futbol müsabakaları sıklıkla şiddet olayları, yasadışı bahis, kaçak yayın, kara para aklama ve müsabaka biletlerinin karaborsada satılmasıyla anılmaktadır. Birçok etkenin bir araya gelmesiyle birlikte sporun güzel faydalı yönleri geri plana itilmektedir. Spor alanlarında işlenen suçların büyük bir kısmı futbol müsabakalarında işlenmektedir. 6222 Sayılı Kanun her ne kadar tüm

spor dallarına yönelik hazırlanmış olsa da dünyada ve Türkiye’de spor alanlarında işlenen suçlara yönelik kanuna ihtiyaç duyulmasının esas sebebi futbol müsabakaları ve bu müsabakalara bağlı olarak gerçekleşen olaylardır. Aynı şekilde Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi de benzer tespitler ve problemler sonucunda imzalanmıştır.

Taraftarlar müsabakaların öncesinde, sonrasında ve müsabaka anında coşku ve heyecan duygusunun artmasıyla birlikte tuttıkları takıma duydukları aidiyet hissiyatıyla bir elin parmakları gibi hareket ederek çeşitli şiddet ve taşkınlık içeren davranışlar sergilemektedir. Sosyal ve kültürel bir sorun haline gelen holiganizm olgusu sebebiyle taraftar grupları kimi zaman rakip takımın taraftarlarına kimi zaman da rakip takım oyuncularını ve teknik heyetine karşı küfür, tehdit, saldırı ve yabancı madde atmak gibi kanun koyucu tarafından suç olarak tanımlanan davranışlarda bulunabilmektedir. Öyle ki müsabakayı yönetmesi için görevlendirilen hakem heyeti dahi bu tip şiddet olaylarına maruz kalabilmektedir. Yapılan bazı araştırmalarda ise uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımının artması ve aşırı alkol tüketiminin de bu tip davranışların ortaya çıkmasında önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkemizde bu tip davranışların yaygınlaşması ve normalleşmesi oldukça büyük bir sorunken kimi zaman da medya bu gergin ortamı daha da kırılgan hale getirmektedir. Seyircilerin sebep olduğu şiddet olaylarına gerek geleneksel medya gerekse sosyal medya kuruluşlarında sıkça yer verilmesi şiddetin normalleşerek yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle sosyal medyada örgütlenen bir takım provokatif eylemlerle linç kültürünün dozu artırılarak önü alınmaz bir noktaya taşınmaktadır. Özellikle tehdit veya hakaret içeren mesajlar, yorumlar ve gönderiler sosyal mecralarda anonim hesapların yaygın olarak kullanılması sebebiyle yaptırımsız bir şekilde kendisine yer bulabilmektedir. Son yıllarda yayıncı kuruluşlar spor alanlarında yaşanan, taraftarların sebep olduğu düzensizlik ve şiddet olaylarının normalleşmemesi ve örnek olmaması için bu tip olayları ekrana taşımama yönünde bir tutum sergilemektedir. Hatta sporcular arasındaki kavgaların yer aldığı görüntülerin de böyle bir yaklaşımla seyircilere ulaşmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Teknolojik imkanların gelişmesiyle birlikte spor müsabakalarının güvenliğinin sağlanması ve müsabakalarda işlenen suçların tespiti amacıyla bilet satışlarında ve stadyumlara girişlerde elektronik sistemler kullanılmaktadır. Bu çerçevede 2014 yılında elektronik bilet sistemi yürürlüğe girmiştir. Elektronik bilet sistemi ile bilet sahiplerinin kimlik bilgileri sisteme kayıtlı olduğundan müsabakaların düzenlendiği stadyumlara girenlerin kimlik bilgileri tespit edilerek, şiddet olaylarının engellenmesi veya failerin tespit edilmesi kolaylaşmıştır. Şiddet olaylarına karışan veya düzensizliğe sebep olan seyircilerin seyir yerlerine girişi elektronik bilet üzerinden engellenebilmektedir. Ayrıca 6222 Sayılı Kanun'un 18. maddesi ile oldukça kapsamlı şekilde düzenlenen ve caydırıcı tedbirlerden birisi olan seyirden yasaklanma tedbirinin uygulanması elektronik bilet sistemi ile daha etkili hale gelmiştir.

Spor organizasyonlarında şiddet ve düzensizlik içeren davranışlar sebebiyle kişilerin can ve mal güvenliğini tehdit edilmekte ve müsabakaların huzurlu bir ortamda icra edilmesi engellenmektedir. Bu tip davranışlarla mücadele etmek, kamu düzenini sağlamak ve kişilerin can ve mal güvenliğini tesis etmek amacıyla 31/03/2011 tarihinde 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Kanunda spor alanlarında sıklıkla karşılaşılan suçlar, yaptırımlar ve müsabaka güvenliğinin tesis edilmesi amacıyla alınması gereken birtakım tedbirler düzenlenmiştir.

6222 sayılı Kanunun 14. maddesi ile tehdit veya hakaret içeren tezahürat ve spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçlar ve yaptırımları düzenlenmiştir. Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu, Türk Ceza Kanunu'ndaki özellikle tehdit ve hakaret suçları, spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu ise halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu ile benzerlikler ve farklılıklar barındırmaktadır. Çalışmanın ana konusunu oluşturan suçların izah edilebilmesi için benzer suçlarla arasındaki ilişkinin incelenmesi zarureti doğmuştur. Bu sebeple çalışmada 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinde düzenlenen suçlar, bu suça ilişkin yaptırımlar ve Türk Ceza Kanunundaki ilişkili düzenlemeler kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde spor hukukuna ilişkin kavramlar, holiganizm kavramı, holiganizmin kökeni ve mücadele, sporda yaşanan şiddet ve düzensizlik içeren davranışların temel etkenleri ve spor alanlarında işlenen suçlara ilişkin ülkemizdeki mevzuat incelenmiştir.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda yer alan suçların anlaşılabilmesi için öncelikli olarak spor alanlarında yaşanması olağan hale gelmiş olan şiddet ve saldırganlık içeren davranışların temellinde yatan etkenlerin ve çalışmada sıklıkla zikredilen şiddet, düzensizlik ve holiganizm gibi kavramların açıklanması gerekmektedir. Ayrıca iç hukukumuzdaki düzenlemeler ve Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar incelenerek bu tip davranışların önlenmesine yönelik yürütülen çalışmaların tarihi süreci, arka planı ve işlevselliği incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümlerinde ise öncelikle 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinde düzenlenen suçlar ile asli norm-tali norm ilişkisi kurulan suçlar genel olarak değerlendirilerek, çalışmasının konusunu oluşturan suçlar ile korunan hukuki değer, suçların maddi ve manevi unsurları, özel görünüş biçimleri, yaptırımlar ve yüksek yargı kararlarında göz önüne alınan kriterler incelenmiştir. Çalışmada ayrıca 6222 Sayılı Kanun ile uygulanmaya başlayan ve oldukça etkili bir kurum olan seyirden yasaklanma tedbiri genel olarak ele alınmıştır.

Çalışmanın sonuç kısmında ise hemen hemen her müsabakada yaşanan şiddet ve düzensizlik içeren davranışlara uygulanan yaptırımlara yönelik değerlendirmeler yapılarak sporun huzur ve güvenli bir ortama kavuşması için birtakım öneriler sunulmuştur.

2. SPOR HUKUKUNA İLİŞKİN KAVRAMLAR, HOLİGANİZM, SPORDA ŞİDDETE SEBEP OLAN FAKTÖRLER VE TÜRKİYE’DEKİ MEVZUAT

2.1 SPOR HUKUKUNUN CEZA HUKUKU İLE İLİŞKİSİ, SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİK KAVRAMLARI

2.1.1 Genel Olarak Spor Hukuku

Spor, bedensel ve zihinsel becerilerin geliştirilmesi ve daha sağlıklı bir yaşam sürdürülmesi amacıyla, amatör veya profesyonel şekilde yapılabilen fiziksel aktiviteler bütünü olarak tanımlanabilir. TDK’ye göre ise: “Bedeni geliştirmek amacıyla belirli kurallara göre kişisel, ikili veya takım olarak gerçekleştirilen, rekabete dayalı bedensel veya zihinsel yarışmaların tümü” olarak tanımlanır.¹

Sportif faaliyetler gerek takım olarak gerekse bireysel olarak önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde yapılmaktadır. Sporun ruhunda rekabet ve performans gelişimi vardır. Spor aynı zamanda belirli kültürel, sosyolojik, antropolojik ve politik olguları da bünyesinde barındırır. Bu yönüyle bireylerin kendisini tanımladığı bir kimlik unsuru olarak da ön plana çıkmaktadır.

Spor organizasyonları rekabetin ve aidiyet duygusunun yüksek seviyede olduğu geniş kitlelerce takip edilen dev bir endüstridir. Sporun yarattığı bu büyük ekonomik yapı ve her kesimden insan tarafından takip ediliyor olması çeşitli düzenlemelere, yerel ve uluslararası federasyonlara, uluslararası anlaşmalara ve kanunlara ihtiyacı mecburi kılmıştır.² Hukuk devleti olmanın gereği olarak devlet, kamu düzeninin korunması, kişilerin güvenliğinin sağlanması ve sağlıklı bir rekabet ortamının tesis edilmesi için yasal düzenlemeler yapmak ve bunları denetlemek zorundadır.³

¹ Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, *Spor*, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:12/02/2025).

² Gürkan Özocak, **Spor Ceza Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s.105

³ Kadir Gürten ve S. Ege Erenel. “Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 3, sayı 1, 295-316. 2016, s.296

Spor hukuku oldukça geniş bir alanda kendisine çalışma sahası bulan ve diğer hukuk alanlarıyla da yakın temasta olan karma bir hukuk dalıdır. Sporcular, kulüpler, federasyonların sektörün en önemli paydaşları olması sebebiyle ağırlıklı olarak özel hukukun çalışma alanında kendisine yer bulmaktadır. Bununla birlikte sporun toplumun geniş kesimlerince takip edilmesi ve anayasal bir hak olması yönüyle de kamu hukukunun çalışma alanına girmektedir.⁴

Sporcu ve kulüp ilişkisi bakımından iş hukuku, sporcu sözleşmeleri bakımından borçlar hukuku, spor alanında işlenen suçlar açısından ceza hukuku, uluslararası müsabakalar neticesinde ortaya çıkabilen uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesi açısından da uluslararası hukuk sporun etkileşim alanındadır. Ayrıca e-spor federasyonlarının kurulması ve bu organizasyonların da giderek artması sonucunda bilişim hukukunun da çalışma alanına girmektedir.

2.1.2 Spor Hukukunun Ceza Hukuku ile İlişkisi

Spor alanlarında yaşanan şiddet, düzensizlik ve holiganizm sporun keyif veren barışçıl ve birleştirici misyonunu tehdit eden olgulardır. Fiziksel saldırı, tehdit, hakaret ve nefret söylemi ve düzensizlik içeren davranışlar, müsabakaların adil ve güvenli bir ortamda gerçekleştirilmesini engelleyerek sporun temel değerlerine zarar vermektedir.

Toplumun refah huzur ve mutluluğunu sağlamak devletin en temel görevlerindendir.⁵ Bu görevin ifası amacıyla devlet hukuka aykırı fiilleri yasaklar, suç oluşturacak fiillerin işlenmemesi için önlemler alır ve faillerin cezalandırılması için gerekli olan mekanizmaları kurar. Denetim ve yaptırım yetkisini organları vasıtasıyla kullanır. Çeşitli fiillerin suç olarak tanımlanması ve bu fiilleri işleyenlerin yargılanma süreçleri ceza hukukunun çalışma alanındadır.

⁴ Gürten ve Erenel, **a.g.e.**, s.300

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, m.5

Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Ceza hukukunun temel konularından olan suç, yasalarla korunan hukuki değere, kamu düzenine zarar veren ve yaptırıma tabi olan insan davranışları olarak tanımlanabilir.⁶ Kamu hukukunun bir dalı olan ceza hukuku kişilerin davranışlarını kanunlar çerçevesinde inceleyerek suçun varlığını araştırır ve suç olan eylemlere uygun olan yaptırımları uygulayarak kamu düzenini, bireylerin hak ve özgürlüklerini koruyarak güveni ve toplumsal barışı sağlamayı amaçlar.⁷

İnsanın olduğu her yerde olduğu gibi farklı düşünce yapısına sahip binlerce insanın bir araya geldiği ve adrenalin seviyesinin oldukça yüksek olduğu spor müsabakalarında da şiddet ve düzensizlik barındıran olaylar meydana gelmektedir. Spor alanlarında işlenen suçlar Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde insanların can ve mal güvenliğini, kamu düzenini, toplumsal barışı tehdit etmekte ve kişilerin huzurlu bir ortamda spora ulaşmasını engellemektedir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak ceza hukuku hayatın birçok noktasında olduğu gibi sporun içinde de kendisine yer bulmuştur.

Spor müsabakalarında farklı kesimlerden çok sayıda insan bir arada bulunmaktadır. İnsanlar arasındaki etkileşimin yoğun olarak yaşandığı yerlerde ise şiddet ve düzensizlik içeren davranışlara daha sık rastlanmaktadır. Benzer duygularla bir araya gelen ve aynı takımın taraftarı olan kişiler, bir arada bulunduklarında bir elin parmakları gibi hareket etmektedir. Kitle psikolojisi ile hareket eden bu kişilerin kurallara uyma iradeleri zayıflar çünkü kalabalık bir grupta yer alan kişiler grubun davranışlarının meşru olduğunu ve tespit edilme imkanının da hayli zor olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple topluluk içinde bulunan bireyler gerçeklik algılarını kaybeder, bireysel düşünme becerileri zayıflar, kitle psikolojisi ile anonimlik hissiyatına kapılırlar. Anonimliğin sonucu ise sorumluluk bilinci zayıflar ve suç işleme eğilimi artar.⁸

⁶ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s.31

⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.1

Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

⁸ Bayram Şahin ve Ümit Özen, “Güsteva Le Bon Kitleler Psikolojisi” içinde **Spor Bilimlerinde İleri ve Çağdaş Çalışmalar 2** (Ed.), N. Dinçer ve M. Dalkılıç (15-27). İzmir: Duvar Yayınları. 2023, s.16

Taraftarlık kültürünün bazı kişiler tarafından holiganizm şeklinde yorumlanması, sporcu, yönetici ve medya mensuplarının sorumsuz davranışları şiddet ve düzensizliği tetikleyebilmektedir. Ancak kişilerin suç işleme nedenlerini tek başına dış etkenlere bağlamak da uygun olmayacaktır. Kişilerin iç dünyalarında yaşadıkları sıkıntılar, suç işlemeye yatkın oluşları ve futbol müsabakalarının bir rahatlama alanı olarak düşünülmesi de spor alanında işlenen suçların nedenlerindendir.

Spor hukukunda şiddet, saldırganlık ve düzensizlik kavramları kişilerin bireysel olarak veya gruplar halinde toplumun huzur ve güvenliğini tehdit eden davranışlar bütünüdür. Şiddet genel olarak sözlü veya fiziksel saldırılarla doğrudan tehlike oluşturan davranışları ifade ederken düzensizlik kavramı var olan kuralların ihlal edilmesi sonucunda kamu düzeninin tehlikeye sokulması şeklinde tanımlanabilir. Holiganizm ise aşırı fanatizm nedeniyle ortaya çıkan ve genellikle şiddet ve düzensizlik içeren taraftar davranışlarını ifade eden bir kavramdır. Holiganlar bireysel olarak veya organize gruplar hâlinde hareket ederek rakip takım taraftarlarına, güvenlik güçlerine, sporculara veya hakemlere yönelik saldırgan eylemlerde bulunabilmektedir.

Spor alanlarında yaşanan şiddet, düzensizlik ve holiganizm, spor hukukunun ceza hukuku ile en fazla kesiştiği noktalardan birini oluşturmaktadır. Bu kavramlar yalnızca suç olarak değil aynı zamanda kamu güvenliğini tehdit eden ve sosyal öğrenme ile nesilden nesile aktarılan davranışlar olarak da değerlendirilmektedir.⁹ Bu bağlamda spor hukukunun temel ilkeleri ve ulusal ve uluslararası düzenlemeler çerçevesinde bu olgularla etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple kamu düzeninin korunması, güvenliğin ve toplumsal barışın tesis edilmesi, müsabıkların adil ve güvenilir bir ortamda rekabet edebilmesi için bu alana özgü hukuki önlemler alınması zarureti doğmuştur.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Türkiye’de spor hukuku alanında yürürlükte olan kanundur ve oldukça kapsamlı düzenlemeler ile yaptırımlar ihtiva etmektedir. Ayrıca Türkiye’nin taraf olduğu Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa

⁹ Belgin Bahar, “Sosyal Öğrenme Kuramı Ve Sosyal Değişim Kuramı Perspektifinden Etik Liderlik.” **Balkan Sosyal Bilimler Dergisi** 8, sayı 16, 237-242. 2019. s.239

Konseyi Sözleşmesi de spor müsabakalarında güvenliğin ve hizmetin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi hususunda önemli bir dayanak noktasıdır.

Spor faaliyetlerinden kaynaklanan ceza sorumluluğu yalnızca 6222 Sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilmemektedir. Spor alanında gerçekleşen eylemler çoğu zaman ceza hukuku normlarından ziyade disiplin hukukuna özgü mekanizmalar aracılığıyla çözüme kavuşturulmaktadır. Bu hususta ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan son çare (ultima ratio) ilkesi gündeme gelmektedir. Anılan ilkeye göre ceza yaptırımını ancak diğer hukuk dallarının koruma araçlarının yetersiz kaldığı dolayısıyla söz konusu hukuki değerin korunması açısından cezai müdahalenin zorunlu hâle geldiği durumlarda gündeme gelmelidir.¹⁰ Ceza hukukunun, yalnızca hukuki değerin başka yollarla korunmasının mümkün olmadığı hâllerde en son başvurulacak yaptırım mekanizması olarak konumlandırılması hem özgürlüklerin korunması hem de kamu kaynaklarının etkin kullanımı bakımından oldukça önemlidir.¹¹ Spor alanlarında meydana gelen bazı ihlallerin disiplin hukuku kurumları aracılığıyla giderilebilmesi mümkünken aynı eylemlerin ayrıca ceza hukuku bakımından suç olarak değerlendirilmesi gereksiz ve ölçüsüz bir cezai müdahale anlamına gelebilecektir. İlgili spor dalının disiplin normlarının etkin bir şekilde önleyebildiği davranışların ayrıca ceza yaptırımına konu olması ceza yaptırımlarının son çare olması ilkesi ile bağdaşmayacaktır.¹² Çalışmanın konusunu oluşturan suçlar Türkiye’de spor alanlarında belki de en sık karşılaşılan hatta artık normalleştirilen bir olgu haline gelmiştir. Kamuoyunda çirkin tezahürat olarak isimlendirilen bu davranışların önlenmesi amacıyla federasyonlar disiplin talimatlarında, disiplin hukuku içerisinde ağır olarak nitelendirilebilecek hükümlere yer vermiştir. Ancak söz konusu davranışların disiplin cezalarıyla engellenmesi mümkün olmamıştır. Bu sebeple 6222 Sayılı Kanun ile spor alanlarında sıkça karşılaşılan birçok haksız fiil suç olarak tanımlanmıştır.

¹⁰ Tevfik Sönmez Küçük, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçunun Anayasallığı.” **Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 6, sayı 1, 3-48. 2024 s.28

¹¹ Ozan Ercan Taşkın, “Son Çare (Ultima Ratio) Olarak Ceza Hukuku.” **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, sayı 1, 59-91. 2016, s.85

¹² Özocak, **a.g.e.** s.256

2.1.3 Sporda Şiddet Kavramı

Türk Dil Kurum'una göre şiddet *“karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, davranış ve duygularda aşırıya kaçma”* şeklinde saldırganlık ise *“bireyin kendi düşünce ve davranışlarını zorla karşısındakine benimsetme çabası”* şeklinde tanımlanmıştır.¹³

Şiddeti doğrudan şiddet ve yapısal şiddet olarak iki başlık halinde tanımlamak mümkündür. Fiziksel ve sözlü saldırılarla karşıdakine yönlendirilen zarar verici davranışlar doğrudan şiddeti ifade etmektedir. Yapısal şiddet ise toplum düzeni içinde bir kesimin gücü eline alarak baskı yoluyla toplumun diğer kesimini sistemli bir şekilde dezavantajlı duruma getirmesidir. Saldırganlık ise nefret, hoşgörüsüzlük ve düşmanlık gibi birçok duyguyu içinde barındıran tarih boyunca insanların topluca veya bireysel olarak başvurduğu bir davranış biçimidir.¹⁴

Şiddet ve saldırganlık, farklı kavramlar olarak ele alınmakla birlikte iki kavramı birbirinden bağımsız olarak değerlendirmek mümkün değildir. Şiddet, bireyde doğal olarak var olduğu kabul edilen saldırganlık eğiliminin başkalarına zarar verecek şekilde dışa vurulmasıdır. Bir başka ifadeyle şiddet, saldırganlığın bireyin iradesini ve hukukun koruduğu hakları ihlal edecek en ileri aşaması olarak değerlendirilmektedir.¹⁵

İnsanın yaşadığı ve var olduğu her yerde olduğu gibi spor alanında da şiddet ve saldırganlık içeren olaylar yaşanmaktadır. Sporda şiddet, spor müsabakaları düzenlendiği yerlerde veya bağlantılı ortamlarda kişilerin bireysel veya kendilerini ait hissettikleri gruplarla birlikte sporcular, rakip taraftarlar, hakemler ve spor müsabakalarında görevli olan diğer kişilere yönelik olarak zarar verici ve onur kırıcı davranışlarda bulunmasıdır. Sporda şiddet kavramı fiziksel kavramla sınırlı olmayıp tehdit, hakaret, taşkınlık, ırkçılık, maddi zarara sebebiyet verici hareketler gibi sporun güvenliğini ve kamu düzenini tehdit eden her türden davranıştır.

Günümüzde sporda şiddet ve saldırganlık yalnızca stadyumlarla sınırlı kalmayıp dijital platformlara da taşınmıştır. Yaygın olarak müsabakaların öncesinde sonrasında veya müsabaka sırasında gözlemlenen şiddet ve saldırganlık içeren davranışlar sosyal medyanın

¹³ Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, *Şiddet, Saldırganlık*, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 12/02/2025).

¹⁴ Mehmet Akif Ziyagil, Pervin Bilir, Resul Çekin ve C. Sayın Temur, “Türkiye’de Sporda Saldırganlık, Şiddet Ve Çözüm Önerileri.” *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 7, sayı 1, 1-14. 2012, s.2

¹⁵ İrfan Saz, (2013). “Spor-Şiddet İlişkisi, Nedenleri Ve Çözüm Önerileri.” *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, sayı 2, 137-157. 2013, s.140

yaygınlaşmasıyla birlikte çevrim içi ortamlarda da yoğun bir biçimde kendini göstermektedir. Taraftarlar, sporcular, spor yöneticileri ve hakemler sosyal medya aracılığıyla sözlü saldırılara, tehditlere ve hakaretlere maruz kalabilmektedir. Sosyal medya sporla ilgili etkileşimleri artıran önemli bir araç olmasına rağmen anonimlik ve kolay erişilebilirlik gibi özellikleri nedeniyle saldırgan davranışlar için de kullanılabilir. Özellikle derbi maçları veya uluslararası turnuvalar gibi yüksek rekabetin olduğu dönemlerde dijital platformlarda nefret söylemleri, hakaret içerikli paylaşımlar ve tehditler gibi olumsuz davranışlar artış göstermektedir. Bunun yanı sıra hakem kararları, sporcuların performansları veya kulüp yönetimlerine yönelik eleştiriler de kimi zaman saldırgan bir üsluba dönüşebilmektedir.¹⁶

Sporda şiddetin ortaya çıkmasında bireysel ve toplumsal düzeyde farklı etkenler rol oynamaktadır. Kişilerin psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve çevresel faktörlerden etkilendiği çeşitli akademik çalışmalarla ortaya konulmuştur. Psikolojik açıdan değerlendirildiğinde bireylerin öfke kontrol mekanizmasındaki eksiklikler, kimlik arayışı, aidiyet duygusu ve toplumsal kabul görme isteği gibi unsurlar saldırgan davranışların temelinde yer alabilmektedir. Sosyolojik olarak ise toplumsal kutuplaşmalar, grup aidiyetinin aşırı derecede güçlenmesi ve taraftar gruplarının kolektif hareket biçimleri şiddeti tetikleyen unsurlar arasında gösterilmektedir. Ekonomik açıdan bakıldığında bireylerin sosyoekonomik statülerinin düşük olması, gelecek kaygısı, işsizlik ve statü kazanma arayışı gibi faktörler saldırgan tutumların artmasına sebep olabilmektedir.

Sporda şiddet spor ekosistemindeki farklı aktörlerin de doğrudan veya dolaylı etkisi altındadır. Medyanın taraflı veya provokatif yayınlar yapması, sporcuların agresif tutum sergilemesi, yöneticilerin taraftarları kışkırtıcı açıklamalar yapması ve hakem kararlarının taraflı olarak algılanması gibi etkenler şiddetin ortaya çıkışında belirleyici rol oynamaktadır. Özellikle medya organlarının hakem kararlarını sürekli tartışma konusu yapması, mağduriyet algısını güçlendirerek taraftarların saldırgan tutumlarını meşrulaştırmasına neden olabilmektedir. Benzer şekilde spor kulübü yöneticileri ve teknik direktörlerin rakip

¹⁶ Cem Yüçetürk ve Besna Ağın, “Sporcuların Perspektifinden Sosyal Medyada Siber Zorbalık.” **Trt Akademi** 7, sayı 14, 154-181. 2022, s.164

takımlara veya hakemlere yönelik centilmenlikten uzak eleştirileri, taraftarlar nezdinde şiddeti teşvik edici bir unsur olarak algılanabilmektedir.

Bu bağlamda spor alanlarında şiddetin önlenmesi için bireysel ve toplumsal önlemlerin yanında hukuki düzenlemeler ve spor paydaşlarının sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri de büyük önem arz etmektedir. 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında düzenlenen yaptırımların etkin şekilde uygulanması, medya kuruluşlarının sorumluluk bilinciyle hareket etmesi ve spor yöneticilerinin şiddeti körükleyici söylemlerden kaçınması, spor ortamlarında şiddetin azaltılması noktasında kritik öneme sahiptir.

Sporda şiddet olgusu ağırlıklı bir şekilde futbol ve buna bağlı organizasyonlarda yaşanmaktadır. Çünkü futbol rekabetin yoğun olarak yaşandığı bir spor dalı olmanın ötesinde bireylerin aidiyet geliştirdiği, kimlik oluşturduğu ve sembolik anlamlar yükleyerek kendisini bir grupta özdeşleştirdiği, çok boyutlu bir sosyal alandır.¹⁷ Türkiye’de, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında toplumu depolitize etme gayreti futbolu özdeşleşme ve yeni kimlikler var etme alanı halinde getirmiştir. Bu sayede futbol, toplumun öfkesini boşalttığı, üzerinde rahatça konuşabildiği bir özgürlük alanı olarak inşa edilmiştir.¹⁸ Tarihte örnekleri at arabası yarışları ve gladyatör dövüşlerinde görüldüğü gibi geniş kitleler futbolla meşgul edilerek toplumun gerçek sorunları üzerine düşünceleri engellenmiştir. Kaldı ki 12 Eylül Darbesi döneminde toplumun bir kesimi aktif şekilde siyasi hareketlere katılırken büyük bir kesimi fiilen apolitiktir. Dönemin siyasi aklı futbolu araç haline getirerek fiilen apolitik olan kesimin siyasi ve toplumsal meselelerden uzak kalmasını amaçlamıştır. Futbolun özünde yoğun ve süregelen bir rekabet barındırması, en yaygın şekilde takip edilen takım sporu olması, duygusal yoğunluğunun yüksek olması ve bireylerin sembolik anlamlar yüklemesi sebebiyle sporda şiddet olgusu baskın bir şekilde futbolda kendini göstermektedir. Mevzuat, anlaşmalar ve 6222 Sayılı Kanun ile düzenlenen suç tipleri esasen tüm spor dallarına yönelik olsa da asıl amaç futbolda yaşanan şiddettir. Bu sebeple çalışmada diğer spor dalları dışlanmadan futbolda yaşanan şiddet üzerinde durulacaktır.

¹⁷Mert Kerem Zelyurt, “Futbol Taraftarlığı, Özdeşleşme Ve Kimlik: Taraftarlıktan Fanatizme.” **Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi** 6 sayı 1, 85-105. 2019, s.91

¹⁸ Ahmet Talimciler, “Türkiye’de Futbol Ve İdeoloji İlişkisi: Medya’daki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme” Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Doktora tezi, 2005, s. 170

2.1.4 Düzensizlik Kavramı

Düzensizlik kavramı genel olarak bir yapı içindeki kişiler ve grupların belirlenmiş olan kuralların dışına çıkması sonucunda uyumun ve düzenin bozulması şeklinde tanımlanabilir. Sporda düzensizlik ise spor müsabakaları öncesi, sonrası ve müsabaka esnasında yasalarla düzenlenmiş kuralların ihlal edilmesi sonucunda kamu güvenliğinin tehlikeye sokulması, haksız rekabete sebep olunması ve haksız kazanç elde edilmesi şeklinde açıklanabilir.

Tribünlerde huzursuzluk çıkarılması, stadyumlara usulsüz şekilde girilmesi, oturma düzenine riayet edilmemesi ve yetkisiz kişilerin sahaya girmesi gibi fiiller spor müsabakalarında düzensizliğe sebep olmaktadır. Her ne kadar düzensizlik doğrudan fiziksel şiddet içermese de kalabalık ortamlarda kontrolsüz davranışlar ciddi güvenlik sorunlarına yol açabilmektedir. Ayrıca spor müsabakaları nihayetinde bir üründür. Gerek stadyumda gerekse medya aracılığıyla müsabakaları takip eden seyirciler bu ürün için ücret ödemektedir. Düzensizlik içeren fiillerin sıklıkla yaşanması kaliteli hizmet alınmasına engel olmaktadır. Bununla birlikte müsabakaların düzenlendiği yerlerdeki genel atmosferin negatif olması da insanlarda gerginliğe sebep olarak şiddet içeren davranışlara zemin hazırlamaktadır.

Spor alanlarında yaşanan şiddet ve düzensizlik içeren davranışların önlenmesine yönelik modern yaklaşım müsabakaların oldukça konforlu ve kaliteli bir ortamda düzenlenmesini sağlayarak sporun keyif veren yönünü ön plana çıkarmaktır. Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve UEFA'nın çeşitli talimatlarında da yaklaşım, şiddet ve düzensizliği tespit etmek veya cezalandırmaktan öte bu gibi istenmeyen durumların yaşanmasına zemin hazırlayan etkenleri ortadan kaldırmak yönündedir.¹⁹ Ülkemizde ise henüz spor alanlarında yaşanan düzensizliğe ilişkin böyle bir yaklaşım geliştirilememiştir.

¹⁹ Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi m.5

1-Taraflar, ulusal hukuki, düzenleyici veya idari çerçeveler gereğince müsabaka organizatörlerinin ortak kuruluşlarla istişare halinde tüm katılımcılar ve seyircileri için emniyetli ve güvenli bir ortam sağlanmasını garanti edeceklerdir.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'da düzenlenen suçlardan şiddet ve saldırganlık içermeyenleri spor alanlarında düzensizliğe sebebiyet veren fiillere örnek vermek mümkündür. Bu meyanda şike, teşvik primi, usulsüz seyirci girişi ve karaborsa bilet satışı kanunda düzenlenmiş olan ve sporda düzensizliğe sebep olan suçlardan bazılarıdır.²⁰

2.2 HOLİGANİZM

Holiganizm, özellikle futbol gibi takım sporları etrafında örgütlenen taraftar gruplarının aşırı fanatik tutumlar sergileyerek şiddet içerikli eylemlerde bulunması şeklinde tanımlanabilir. Bu olgu yalnızca bir taraftarlık biçimi olmanın ötesinde toplumsal, kültürel ve psikolojik dinamiklerin de etkisiyle şekillenen organize bir şiddet türüdür. Holiganizmin temel özellikleri arasında grup aidiyeti, rakip gruplara karşı düşmanlık, otoriteye karşı tepki ve şiddeti meşru bir araç olarak görme eğilimi yer almaktadır.²¹

Spor alanlarında işlenen suçlar bağlamında holiganizm, mala zarar verme, kasten yaralama, tehdit ve hakaret gibi suçların işlenmesinde ve kamu düzeninin bozulmasında önemli etken olarak ön plana çıkmaktadır. Taraftar gruplarının organize yapısı, bu suçların kolektif biçimde ve planlı şekilde gerçekleştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Holigan davranışlar aynı zamanda diğer seyirciler üzerinde korku ve güvensizlik ortamı yaratarak sporun barışçıl niteliğini zedelemektedir.

2-Taraflar, yetkili kamu otoritelerinin, stadyum lisans verme işlemleri, sertifikasyon düzenlemeleri ve genel olarak ve emniyet düzenlemelerinin etkinliğini garanti edecek düzenleme veya ayarlamaları yapmasını, bunların uygulanmasını, izlenmesini ve hayata geçirilmesini garanti edeceklerdir.

3-Taraflar, ilgili kuruluşların, stadyumlarda tasarım, altyapı ve kalabalık yönetimine ilişkin düzenlemelerin ulusal ve uluslararası standartlara ve iyi uygulamalara uygunluğunu sağlamasını zorunlu kılacaklardır.

4- Taraflar, ilgili kuruluşları, stadyumlarda çocuklar, yaşlılar ve engelliler dahil olmak üzere toplumun tüm kesimleri için kapsayıcı ve rahat bir ortam sunulmasını ve tüm seyirciler için özellikle uygun sağlık tesisleri ve yeterli sayıda yiyecek-içecek noktaları ile müsabakaların iyi şartlarda izlenmesini sağlayacak düzenlemelerin gerçekleştirilmesini sağlanmaya teşvik edeceklerdir...

²⁰ Adem Avcı, **Türk Ceza Hukukunda Sporda Düzensizlik Ve Şiddet**. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020, s. 215.

²¹ Gizem Tan Eren ve Meryem Tuna Uysal "Bir Şiddet Ve Sapma Örneği Olarak Futbolda Fanatizm Ve Holiganizm. "2. Uluslararası Multidisipliner Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinler Kitabı, ed. A. Ceylan, İ. Durmuş, S. Çeçen, Ankara: Bidge Yayınları, 2020, 126-138. s.130

2.2.1 Holiganizm Kavramı

Holigan ve holiganizm kavramından önce spor literatüründe sıklıkla kullanılan seyirci, taraftar ve fanatik kavramlarının izah edilmesi daha faydalı olacaktır. Spor müsabakaları özünde izleyene keyifli vakit geçirmeyi ve eğlenmeyi vadeder. Müsabakaları tribünden veya medya aracılığıyla takip eden ve müsabakanın taraflarından birisine karşı yoğun bir aidiyet duymayan kişileri seyirci olarak değerlendirmek mümkündür.²² Seyirciler esasen spor müsabakalarını izlemekten keyif alan tüketiciler konumundadır.

Bir spor kulübüne bağlı olan, kulübün faaliyetleriyle ilgilenen ve onu maddi veya manevi olarak destekleyen bireyler için taraftar kavramı kullanılmaktadır. Taraftarlık, bir spor kulübüne yönelik aidiyet duygusunun yanı sıra o kulübe destek verme, onun başarılarını sahiplenme ve kulüp kimliği ile özdeşleşme sürecini de içermektedir. Taraftarlık yalnızca bir takımı desteklemekten ibaret olmayıp aynı zamanda bireyin o kulübe yönelik eğilim göstermesi, kulüp ile duygusal bağ kurması ve onun değerlerini benimsemesi şeklinde de değerlendirilmektedir. Taraftar, desteklediği kulübün başarısını kişisel bir kazanım olarak görmekte ve bu başarıdan güven ve övünç duygusu elde etmektedir. Bu açıdan taraftarlık olgusu yalnızca bir spor kulübüne duyulan ilgiyi değil aynı zamanda bireyin kendini ifade etme biçimi olarak da değerlendirilmektedir.²³

Taraftarlık olgusunun bireyler üzerinde iki temel etkisi bulunmaktadır. İlk olarak, taraftarlık bireyin belirli bir gruba veya mekâna aidiyet hissetmesine olanak tanıyarak sosyal kimliğin oluşumuna katkı sağlamaktadır. İkinci olarak normal şartlar altında toplum tarafından kabul edilmesi güç olan bazı davranışlar, taraftarlık kimliği ile ilişkilendirildiğinde daha hoşgörülü bir çerçevede değerlendirilmekte ve belirli ölçüde meşruiyet kazanmaktadır. Bu durum spor müsabakaları sırasında sergilenen aşırı tepkilerin ve zaman zaman ortaya çıkan şiddet

²² R. Timuçin Gencer, Olcay Kiremitçi, Ali Aycan, Erdiñ Demiray ve Volkan Unutmaz, “Profesyonel Futbol Takımı Seyircilerinin Spor Tüketimine Yönelik Güdüleri ve Bağlılık Noktaları Arasındaki İlişki.” **Ege Akademik Bakış**, sayı 12, 41-53, 2012. s.44

²³ M. Berkay Aydın, Duygu Hatipoğlu ve Çağdaş Ceyhan, “Endüstriyel Futbol Çağında “Taraftarlık”. **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, sayı 26, 157-175, 2008, s.162

içerikli davranışların taraftarlık kültürü bağlamında yeniden anlamlandırılmasına ve belirli ölçüde aklanmasına yol açmaktadır.²⁴

Taraftarlık olgusunun farklı düzeyleri bulunmaktadır. Fanatik ve holigan kavramları, bireyin spor kulübüne olan bağlılığının meşru sınırları aşarak saldırgan bir boyuta evrildiği durumları ifade etmektedir. Fanatik, desteklediği kulübe aşırı derecede ve körü körüne bağlı olan, bu uğurda mantıklı karar alma yetisini kaybedebilen bireyleri tanımlamaktadır. Fanatikler, takımının başarısını her koşulda ön planda tutarken, kazanmak adına her türlü yöntemi meşru görebilmektedir.²⁵ Öte yandan holigan kavramı, yalnızca takımına güçlü bir bağlılık duyan bireyleri değil aynı zamanda yıkıcı ve şiddet içeren eylemlerde bulunan fanatikleri ifade etmektedir.

Türk Dil Kurumu'na göre holiganizm veya holiganlık “*Fanatizmden beslenen, aşırı davranışlarda bulunan ve çevreye zarar vermeye eğilimli taraftar*” şeklinde tanımlanmıştır.²⁶ Holiganizm aşırı fanatizm sonucu ortaya çıkan, genellikle şiddet ve düzensizlik içeren taraftar davranışlarını kapsayan bir kavramdır. Holiganizm bireysel olabileceği gibi organize gruplar halinde de kendini gösterebilmektedir. Holiganlar rakip takım taraftarlarına, güvenlik güçlerine, sporculara, hakemlere veya sivillere yönelik saldırgan eylemler gerçekleştirebilmektedir. Dünyada holiganizm futbolla özdeşleşmiş durumdadır.

Holiganlar her ne kadar belirli bir takıma bağlı gibi görünseler de esas amaçları spor müsabakalarını izlemek değil olay çıkarmaktır.²⁷ Nitekim müsabaka sırasında veya sonrasında yaşanan şiddet olaylarının büyük bir bölümü fanatik ve holigan grupların başlattığı eylemler sonucunda ortaya çıkmakta ancak bu süreçte diğer taraftar gruplarının da katılım göstermesiyle olaylar büyüyerek kamu güvenliğini tehdit edecek boyutlara ulaşmaktadır. Taraftar gruplarının kolluk güçleriyle veya rakip takımın taraftarlarıyla

²⁴ Sezai Mertadam ve Dilan Emektar “Taraftar Olmanın Bedeli: Fanatizm Nedir? Futbolda Fanatizm, Holiganlık ve Şiddet Neden Bu Kadar Yaygın?” Ed. Dilan Emektar. Evrim Ağacı, 2021. <https://evrimagaci.org/s/9827>. (Erişim Tarihi: 12/02/2025).

²⁵ Mehmet Acet, “Futbol Seyircisini Fanatik Ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler” Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Ankara. 2001. s.32

²⁶ Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, *holiganlık*, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:17/02/2025).

²⁷ Peter T. Leeson, Daniei J Smith ve Nicholas A. Snow, “Hooligans”. *Revue D'économie Politique*, sayı 2, 213-231. 2012. s.220

çatışmalara girmesi, sporculara, stadyumlara ve çevreye zarar vermeleri sporda şiddet olgusunu toplumsal bir sorun haline getirmektedir.²⁸

2.2.2 Futbol Holiganizminin Kökeni

Tarihsel olarak holiganizm en yoğun biçimiyle Britanya’da 1960’ların ortalarından 1980’lerin ortalarına kadar yaşanmıştır. Bu sebeple holiganizm İngiliz Hastalığı olarak isimlendirilmiştir.²⁹ Futbol holiganizmi geçmişte birçok ülkede var olmaktadır. Günümüzde az sayıda ülkede görülmeye devam etmektedir. Dönemin futbol holiganları büyük ölçüde erkek bireylerden oluşmakta olup çoğunluğu yirmili yaşlarında ve işçi sınıfı kökenine sahiptir. 1970’lerin ortalarında futbol ile bağlantılı çeşitli şiddet olayları nedeniyle tutuklanan beş yüzden fazla kişi üzerinde yapılan bir araştırma ortalama bir holiganın yaşının on dokuz olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma bulgularına göre holiganların yüzde sekseninden fazlası beden işçisi veya işsiz olup yüzde otuz altısının daha önce sabıka kaydına sahip olduğu belirlenmiştir. 1980’li yıllarda holigan profili demografik ve sosyoekonomik açıdan kısmen çeşitlenmiş ve yaş ortalaması yükselmiş olsa da futbol holiganizminin temel karakteristiği olarak genç ve işçi sınıfına mensup erkeklerin bu gruplarda baskın olduğu görülmektedir.³⁰

Holiganizm başlangıçta yalnızca Britanya’ya özgü bir olgu olarak değerlendirse de 1970’lerde küresel ölçekte yayılmaya başlamış toplumların siyasi ve kültürel yapılarına uyum sağlayarak farklı ülkelerde özgün dinamikler kazanmıştır.³¹ Taraftar gruplarının bir kısmı siyasi, bölgesel veya sosyoekonomik kimlikler temelinde örgütlenmekte olup özellikle kendilerini ultras(ultralar) olarak adlandıran fraksiyonlar zaman zaman holiganizme başvurmaktadır.³²

²⁸ Rüstem Üstünel ve Zafer Alkurt. “Futbolda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesi İçin 6222 Sayılı Yasanın Getirdiği Yeni Bir Uygulama: Elektronik Bilet Ve Yaşanan Sorunlar.” **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi** 21, sayı 1, 2015. s.146

²⁹ Eric Dunning, “Towards A Sociological Understanding Of Football Hooliganism As A World Phenomenon.” **European Journal On Criminal Policy And Research** 8, 141-162. 2000, s.143.

³⁰ Eugene Trivizas, “Offences And Offenders In Football Crowd Disorders.” **The British Journal of Criminology** 20 sayı 3, 276-288, 1980, s.281

³¹ Dunning, a.g.e. s.154

³² Ultras/Ultralar Avrupa ve Güney Amerika’da yaygın olan, futbol takımlarını aşırı tutkulu bir şekilde destekleyen taraftar gruplarını ifade eden bir kavramdır. Bu gruplar maç sırasında sürekli tezahürat yapmaları,

İtalya’da ultralar ülkenin kuzey ve güney arasındaki ayrımı ile sol ve sağ ideolojiler arasındaki bölünmelere dayalı güçlü politik kökenlere sahiptir.³³ Lazio ve Roma taraftarları, ideolojik olarak en belirgin ayrımlardan birine sahiptir. Lazio’nun taraftar grubu aşırı sağ ve faşist eğilimleriyle tanınırken Roma’nın taraftar grupları daha çok sol ideolojiye yakın kimlikleri benimsemiştir. Lazio tribünlerinde Benito Mussolini’ye duyulan sempati ve ırkçı tezahüratlar sıkça görülürken Roma taraftarları anti-faşist kimliklerini vurgulamaktadır.³⁴

İskoçya’da Celtic FC ve Glasgow Rangers arasındaki rekabet yalnızca sportif bir mücadeleden ibaret olmayıp İskoçya’daki derin dini, politik ve sosyoekonomik ayrımları yansıtan köklü bir çekişmedir. “Old Firm Derby” olarak bilinen bu mücadele Katolik-Protestan ayrımı, milliyetçilik ve sınıfsal farklılıklar üzerinden şekillenmiştir. Taraftar grupları arasındaki düşmanlık İskoç futbolundaki en köklü ve sert çatışmalardan biri olarak kabul edilmektedir.³⁵ İrlanda kökenli Katolik göçmenler tarafından 1888 yılında kurulan Celtic FC Katolik kimliği ve İrlanda milliyetçiliği ile özdeşleşmiş, bu nedenle taraftarları arasında yoğun bir şekilde İskoçya’da yaşayan İrlandalılar ve Katolikler yer almıştır. Celtic taraftarları, İrlanda’nın bağımsızlık mücadelesine destek vermiş ve tribünlerde sıklıkla İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) lehine tezahüratlar yapılmıştır. Öte yandan Glasgow Rangers 1872 yılında kurulmuş ve Protestan İskoçlar tarafından desteklenmiştir. Kulüp tarihsel olarak Birleşik Krallık yanlısı ve İskoçya’nın Britanya ile birlik içinde kalmasını savunan kesimler tarafından sahiplenilmiştir.³⁶ Rangers tribünlerinde “No Surrender”

büyük bayraklar ve pankartlar kullanmaları, meşale yakmaları ve takımına bağlılıklarını agresif bir şekilde sergilemeleriyle bilinir.

Ultralar sadece takım desteğiyle sınırlı kalmayıp bazen politik, sosyal veya bölgesel kimliklerle de ilişkilendirilebilir. Özellikle İtalya, İspanya ve Yunanistan gibi ülkelerde bazı ultra grupları belirli ideolojik duruşlara sahiptir. Örneğin İtalya’da Lazio’nun ultra grubu sağ görüşleriyle, Livorno’nun ultra grubu ise sol görüşleriyle tanınmaktadır.

Ultralar kültürü zaman zaman şiddet ve holiganizmle de ilişkilendirilmiştir. Bazı gruplar rakip takımların taraftarlarıyla veya kolluk güçleriyle çatışmalara girebilmektedir. Ancak her ultralar grubu şiddet yanlısı değildir bazıları sadece takımlarına olan bağlılıklarını renkli ve coşkulu bir şekilde göstermekle yetinmektedir. Burak Özçetin ve Ömer Turan, “Kahire’den İstanbul’a: Futbol, Siyaset Ve Toplumsal Hareketler.” **Mülkiye Dergisi**, 39(2), 115-146. 2015, s.123

³³Matthew Guschwan, “Riot in the Curve: Soccer Fans in Twenty-first Century Italy.” **Soccer & Society** 8, sayı 2, 250–266. 2007, s.254

³⁴Mark Doidge, **Football Italia: Italian football in an age of globalization**, Londra: Bloomsbury Academic. 2015, s.129

³⁵Melina Margaryan, “Football Club Supporters And The Self-Determination Processes: The Political Behavior Of Supporters Of The Major Football Clubs In Scotland And Catalonia” Pompeu Fabra Üniversitesi. Yüksek lisans tezi, Barcelona, 2019, s.24

³⁶Alastair G. Staffen, “Amateur Against Professional: The Changing Meaning Of Popular Football In Scotland, 1870–1890” UWindsor. **Akademik Arşivi**, 2018, s.50-51

(Teslimiyet Yok) gibi İngiltere yanlısı sloganlar atılırken, Katolik karşıtı tezahüratlar sıkça duyulmaktadır.³⁷

İngiltere’de ise gruplar ağırlıklı olarak sosyal sınıf bölgeler temelinde ayrılmaktadır. Celtic-Rangers gibi din ve etnik temelli bir ayrım net olarak görülmesi de farklı şehirler ve bölgeler arasındaki sınıfsal, tarihsel ve kültürel farklılıklar, bazı rekabetleri son derece keskin hâle getirmiştir. Liverpool-Manchester United gibi ekonomik kökenli rekabetler Millwall-West Ham gibi işçi sınıfı çatışmaları veya Sunderland-Newcastle gibi tarihsel bağlamı derin olan rekabetler İngiltere futbolunun önemli yapı taşlarını oluşturur. Bu rekabetlerin çoğu geçmişte şiddet içeren boyutlara ulaşmış olsa da günümüzde futbolun globalleşmesi ve etkin mücadele ile rekabet saha içine taşınmıştır. Yine de taraftar kültürü içinde bu tarihsel ayrımlar canlılığını korumaktadır.

İspanya’da futbol yalnızca saha içindeki sportif mücadelelerle sınırlı kalmayıp tarihsel, siyasi ve sosyokültürel faktörlerle şekillenmiş çok yönlü bir mücadeleyi barındırmaktadır. Ülkedeki bazı büyük kulüpler arasındaki rekabet; milliyetçilik, sınıfsal ayrımlar ve politik ideolojiler üzerinden anlam kazanarak taraftar gruplarının kimlikleri bu unsurlar çerçevesinde oluşmuştur. Dünyadaki en büyük sportif rekabetlerden biri olan Real Madrid ve Barcelona arasındaki mücadele İspanya’nın siyasi tarihindeki en önemli bölünmelerden birini de yansıtmaktadır. Real Madrid tarihsel olarak İspanyol Kraliyet Ailesi ve merkezî yönetimle özdeşleşmiş bir kulüptür. Özellikle Francisco Franco yönetimi döneminde kulüp İspanyol millî kimliğinin ve devlet otoritesinin bir sembolü hâline gelmiştir. Öte yandan Barcelona ise Katalan kimliğinin ve bağımsızlık hareketinin futbol sahasındaki temsilcisi olarak görülmektedir.³⁸ Franco rejiminin Katalonya üzerindeki baskıcı politikaları nedeniyle Barcelona yalnızca bir futbol kulübü değil aynı zamanda Katalan milliyetçiliğinin bir simgesi olarak anılmıştır.³⁹ Barcelona Kulübü Katalan bayrağını ambleminde ve formasında taşımaktadır. Bu ayrım taraftar grupları arasında da kendisini göstermektedir. Real Madrid’in aşırı sağ eğilimli Ultras Sur grubu İspanyol milliyetçiliğini ve monarşiyi desteklerken Barcelona’nın Boixos Nois adlı taraftar grubu ise genellikle sol görüşlü ve

³⁷ Erol Bulut ve Ayhan Dever, “Derbi Futbol Maçlarında Açılan Pankartların Göstergebilimsel Analizi.” **Mavi Atlas** 7, sayı 1, 1-15. 2019, s.10

³⁸ Vicente Rodríguez Ortega, “Soccer, Nationalism And The Media In Contemporary Spanish Society: La Roja, Real Madrid & FC Barcelona.” **Soccer & Society** 17, sayı 4, 628-643. 2016, s.632

³⁹ Bulut ve Dever, **a.g.e.** s.12

Katalonya'nın bağımsızlık yanlısı kesimleri tarafından desteklenmektedir.⁴⁰ Bu farklılıklar maç günlerinde yalnızca stat içinde değil stat dışında da ciddi toplumsal gerilimlerin yaşanmasına neden olabilmektedir.

Athletic Bilbao ile Real Madrid arasındaki rekabet Bask milliyetçiliği ile İspanyol merkezîyetçiliği arasındaki ideolojik ayrışmadan beslenmektedir. Athletic Bilbao, yalnızca Bask kökenli oyuncuları kadrosuna dâhil etmesiyle bilinen ve Bask kimliğini temsil eden bir kulüp olarak öne çıkmaktadır. Bask bölgesinin tarih boyunca bağımsızlık hareketleriyle anılması ve bu bağlamda İspanya yönetimiyle sık sık çatışmalar yaşaması, kulübün kimliğini belirleyen önemli unsurlardan biri olmuştur. Real Madrid'in Franco dönemi boyunca devletin desteklediği bir kulüp olarak görülmesi Bask milliyetçileri tarafından düşmanca bir tutumla karşılanmasına neden olmuştur. Bu nedenle Real Madrid'in Athletic Bilbao deplasmanlarında karşılaştığı atmosfer genellikle siyasi gerilimlerin ve protestoların da etkisiyle oldukça sert geçmektedir. Taraftar grupları açısından değerlendirildiğinde Athletic Bilbao taraftarları Bask bölgesinin bağımsızlık hareketine destek verirken Real Madrid taraftarları ise İspanyol devletin birlik ve bütünlüğünü savunan bir duruş sergilemektedir.⁴¹ İspanya'da Madrid merkezli merkezi yönetim ile Bask Bölgesi ve Katalonya'daki etnik azınlıklar arasındaki çatışmalar, futbol bağlamında da kendini göstermekte ve holiganizm hareketlerinin temel motivasyon kaynaklarından biri haline gelmektedir.

Arjantin futbolunun en büyük rekabetlerinden biri olan River Plate ve Boca Juniors arasındaki mücadele aynı zamanda sosyoekonomik ve kültürel kimliklerin karşı karşıya geldiği bir toplumsal fenomen olarak kabul edilir. "Superclásico" olarak adlandırılan bu rekabet Arjantin toplumundaki sınıfsal ve bölgesel ayrışmaların futbol sahasına yansımaları olarak görülmektedir.⁴² Her iki kulüp de Buenos Aires'in La Boca mahallesinde kurulmuş olsa da zamanla farklı toplumsal sınıfları temsil eden yapılar haline gelmiştir. Boca Juniors taraftarları ve kulüp, işçi sınıfının mücadelesini ve halkın takımı olma kimliğini sahiplenmiştir. River Plate La Boca'da kurulmuş olsa da 1920'lerde Buenos Aires'in daha varlıklı bir bölgesine taşınmış ve zamanla üst-orta sınıfın desteklediği bir kulüp haline

⁴⁰ Margaryan, **a.g.e.** s.19

⁴¹Mariann Vaczi, "The Fatedness Of Place: Basque Football And National Identities." **National Identities** 25, sayı 4, 323-338. 2023 s.324-328

⁴² Bulut ve Dever, **a.g.e.** s.11

gelmiştir. Boca Juniors taraftarları River Plate'in burjuvaziye yakın kimliğini eleştirerek kulübü "elitlerin takımı" olarak görmektedir. Buna karşılık River Plate taraftarları ise Boca'yı "alt sınıfa ait" olarak tanımlayarak kendi sosyal statülerini vurgulamaktadır.⁴³

Türkiye'de bazı taraftar grupları destekledikleri kulüpler aracılığıyla belirli kimlikleri temsil etmekte ve tarihsel süreç içerisinde toplumsal ve ekonomik sınıflar doğrultusunda şekillenmektedir. Bu bağlamda bazı şehirlerde futbol rekabeti, yalnızca sportif bir mücadele olmanın ötesine geçerek sosyoekonomik ayrışmaların bir yansıması haline gelmiştir. Adana, futbol bağlamında belirgin sosyoekonomik ayrışmaların gözlemlendiği şehirlerden biridir. Adana Demirspor, 1940'lı yıllarda Demiryolu işçileri tarafından kurulmuş olup işçi sınıfı kimliğiyle özdeşleşmiştir. Kulübün taraftar grubu olan Şimşekler bu kimliği günümüzde de sahiplenmektedir. Buna karşın Adanaspor, 1950'li yıllarda Adana'daki sanayici ve ticaret erbabı tarafından desteklenen bir kulüp olarak ortaya çıkmıştır. Kulüp tarihsel süreçte kentteki orta ve üst gelir gruplarının desteğini almış ve bu doğrultuda Adana Demirspor ile sosyoekonomik temelli bir rekabet geliştirmiştir. Günümüzde bu ayrışma görece azalmış olsa da Adana derbisi halen kentin toplumsal yapısındaki tarihsel bölünmelerin bir yansıması olarak kabul edilmektedir.⁴⁴

Türkiye'nin köklü kulüplerinden olan Ankaragücü, 1911 yılında kurulan ve özellikle alt sınıftan gelen taraftarların benimsediği bir kulüp olup milliyetçi kimliği ile öne çıkmaktadır. Kulübün taraftar grubu olan Gecekondu, Ankara'daki emekçi kesimler tarafından desteklenmekte ve kendisini halkın takımı olarak konumlandırmaktadır.⁴⁵ Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş taraftarları için günümüzde futbol taraftarlarının oldukça büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Ancak dünyadaki büyük kitlelere sahip takımların aksine taraftar grupları arasında dini, etnik veya sosyal sınıf bakımından keskin farklılıklar bulunmamaktadır. Gruplar arasındaki farklılıklar ve holiganizmin farklı coğrafyalardaki değişken yapısı, bu olgunun ülkeler arasında doğrudan karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır.

⁴³ BBC News Türkçe, "Arjantin'de Tarihin En Büyük Derbisi Ertelendi: River Plate- Boca Juniors Finali Oynanacak mı?", BBC, 26 Kasım 2018, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46338630>. Erişim Tarihi(11/02/2025)

⁴⁴ Pervin Bilir ve Levent Sangün, "Adana Demirspor Ve Adanaspor Futbol Taraftarlarının Şiddet Eğilimleri." **Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi** 5, sayı 1, 56-65. 2014, s.59

⁴⁵ Şenay Sabah Çelik, "Gecekondu Varken AnkaraGüçsüz Kalmaz: Genişletilmiş Benlik Kuramı ve Tüketim Bağlamında Futbol Taraftarlığı." **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** 10, sayı 2, 509-547. 2020, s.521

Bunun yanı sıra holiganizmin temelinde yatan sebepler ligler, coğrafi bölgeler ve kulüpler arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bu değişkenlik devletlerin holiganizmle mücadeleye yönelik politikalarında da farklı yaklaşımların benimsenmesin zorunlu kılmaktadır.⁴⁶

2.2.3 Tarihte Yaşanmış Önemli Olaylar Ve Holiganizmle Mücadele

Ülkemizde holiganizm etkisiyle ortaya çıkan olaylarda oldukça fazla sayıda can kaybı yaşanmıştır. 1967 yılında Kayseri’de oynanan Kayserispor-Sivasspor müsabakasında yaşanan olaylarda 40 kişi hayatını kaybetmiş, yaklaşık 600 kişi de yaralanmıştır. Stadyumda başlayan olaylar stadyum dışında da devam etmiş yaşananların duyulmasıyla birlikte olaylar Sivas’a da taşınmıştır. Geçmiş yıllarda iki şehrin takımları arasındaki müsabakalarda gerginlikler yaşanmasına rağmen müsabakaya yönelik yeterince önlem alınmamıştır. İki takım arasında geçmişten gelen bir gerginlik olması, alınan önlemlerin yetersiz kalması ve stadyumdaki yapısal problemler ölü ve yaralı sayısının bu kadar büyük olmasında önemli bir etken olmuştur.⁴⁷

2000 yılındaki Galatasaray-Leeds United maçı, Türk futbol tarihinde holiganizm denilince hatırlanan en önemli karşılaşmalardan biri olmuştur. UEFA Kupası yarı final ilk ayağı olan bu karşılaşma, 6 Nisan 2000 tarihinde İstanbul’da Ali Sami Yen Stadyumu’nda oynanmıştır. Maça gölge düşüren olaylar ise karşılaşmadan bir gün önce yaşanmıştır. 5 Nisan 2000 tarihinde İstanbul’un Beyoğlu semtinde Galatasaray ve Leeds United taraftarları arasında şiddetli olaylar yaşanmış Taksim Meydanı ve çevresinde başlayan gerginlik kısa sürede bir kavgaya dönüşmüştür. Yaşanan olaylarda iki Leeds United taraftarı, Kevin Speight ve Christopher Loftus bıçaklanarak hayatını kaybetmiştir. Yaşanan olaylar Türk ve dünya basınında geniş yer bulmuştur.⁴⁸

⁴⁶ Ramón Spaaij, “The Prevention of Football Holiganism: A Transnational Perspective”, Ed. J. Aquesolo Vegas Actas del X Congreso Internacional de Historia del Deporte. Sevilla: CESH, 2005, s. 1-10.

⁴⁷ Erol İlhan, “Spor’da Şiddet’in Ulaştığı Nokta; 17 Eylül 1967 Kayserispor-Sivasspor Karşılaşması.” **Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, sayı 16, 188-196. 2014, s.189

⁴⁸ The Guardian, “Tragedy That Awaited Two Fans on a Journey to Hell,” The Guardian, Nisan 7, 2000, <https://www.theguardian.com/football/2000/apr/07/newsstory.sport1>. Erişim tarihi :(28/03/2025)

Spor müsabakaları ve buna bağlı olarak gelişen olaylar sebebiyle yaşanan cay kayıplarına yönelik dünyada da pek çok örnek mevcuttur. Özellikle İngiliz taraftarlar geçmiş yıllarda holiganizm kavramıyla eş değer görülmekteydi. Bu durumun en çarpıcı ve bilinen örneklerinden birisi sonraki yıllarda Heysel Faciası olarak adlandırılacak olan olayda yaşanmıştır. 29 Mayıs 1985 tarihinde Belçika'nın Brüksel şehrindeki Heysel Stadyumu'nda Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finalinde, İtalya'nın Juventus kulübü ve İngiltere'nin Liverpool kulüpleri arasında oynanan maç futbolseverler tarafından heyecanla beklenirken karşılaşmadan önce yaşanan olaylar ve güvenlik zafiyeti trajediye yol açmıştır.⁴⁹ Heysel'den bir yıl önce Liverpool, Roma'da oynanan Avrupa Kupası finalinde İtalyan AS Roma ile karşılaşmış ve mağlup olmuştu. Maçın ardından Liverpool taraftarları saldırıya uğramış, bu durum İngiliz taraftarlar arasında büyük bir öfkeye neden olmuştu. Heysel Stadyumunda oynanacak olan final müsabakası, intikam almak isteyen bazı Liverpool taraftarları için bir fırsat olarak görülmüştür. Üstelik bu kez yalnızca Liverpool takımının holiganları değil diğer İngiliz kulüplerinin fanatik taraftar grupları da onları desteklemeye karar vermiştir. Müsabaka öncesinde şehirde özellikle İngiliz taraftarların sebep olduğu pek çok kavga yaşanmıştır. Facianın ise Liverpool taraftarlarının Juventus taraftarlarının olduğu tribüne saldırmasıyla başlamıştır. Bu saldırı sonucunda stadyumda büyük bir panik yaşanmış güvenlik güçleri ise olayları kontrol altına almakta yetersiz kalmıştır. Liverpool taraftarlarının yaptığı saldırı sonucunda Juventus taraftarları, stadyumun 3 numaralı tribününe sıkışarak büyük bir izdihamı neden olmuşlardır. Bu izdihamda beton bariyerlerin devrilmesi ve taraftarların birbirine ezilmesiyle 39 kişi hayatını kaybetmiş, 600'den fazla kişi ise yaralanmıştır.⁵⁰

Heysel Faciası sonrasında olayların sorumluluğu büyük ölçüde Liverpool taraftarlarına atfedilmiş, İngiliz futbolunun imajı büyük bir yara almıştır. Bunun sonucunda UEFA tüm İngiliz kulüplerini beş yıl süreyle Avrupa kupalarından menetmiştir. İngiltere futbolu için büyük bir darbe olmuş, o dönemdeki büyük kulüpler olan Liverpool, Arsenal, Manchester United ve diğer kulüplerin Avrupa arenasına katılımı engellenmiştir. Bu ceza sadece

⁴⁹ Fabio Chisari, "5 The Cursed Cup: Italian Responses To The 1985 Heysel Disaster." **Soccer & Society** 5, sayı 2, 201-218. 2004, s.201-202

⁵⁰ Umut Bekcan, "Neoliberalizm, Futbolun Dönüşümü ve Şampiyonlar Ligi." **TAM Akademi Dergisi** 1, sayı 1 22-31. 2022, s.27

Liverpool kulübünü değil tüm İngiltere futbolunu etkilemiş ve ülke futbolunun uluslararası alandaki prestijini zedelemiştir.

İngiltere’de yalnızca Heysel Faciası değil uzun yıllar boyunca yaşanan holiganizm kaynaklı olaylar neticesinde birçok kişi hayatını kaybetmiş veya yaralanmıştır. Heysel Faciası’nın ardından dönemin İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher, futbolda şiddeti sona erdirmek ve benzer olayların tekrarını önlemek amacıyla hızlı ve sert tedbirler almıştır. Faciaya yönelik olarak *"Söyleyecek söz yok, bunu meşrulaştırmak mümkün değil, suç tamamen İngiltere'ye ait"* ifadelerini kullanmıştır.⁵¹ Ayrıca UEFA'nın Liverpool'a vermeyi düşündüğü cezayı yetersiz bularak *"Bu hayvanların cezasını ben vereceğim"* diyerek ve İngiliz kulüplerinin Avrupa kupalarından menedilmesini istemiştir. UEFA Liverpool’a altı, İngiliz kulüplerine ise beş yıl Avrupa kupalarından men cezası vermiştir. UEFA’nın verilen cezaları yumuşatma düşüncesi sonrasında Başbakan Margaret Thatcher UEFA men cezasını uygulamazsa İngiltere'nin FIFA ve UEFA üyeliğini feshedeceğini belirtmiştir.⁵²

Heysel Faciası İngiltere’de yaşanan facialardan yalnızca biridir. Heysel’den dört sene sonra 15 Nisan 1989’da İngiltere’nin Sheffield kentindeki Hillsborough Stadyumu’nda Liverpool ile Nottingham Forest arasında oynanan FA Cup yarı finalinde meydana gelen olaylarda yaşanan izdiham sonucu 97 Liverpool taraftarı hayatını kaybetmiş, yüzlerce kişi yaralanmıştır. Olayın temel nedeni maç öncesinde Liverpool taraftarlarının giriş yaptığı tribüne kapasitesinin çok üzerinde kişinin girmesidir. Taraftarlar stadyuma giriş yapabilmek için büyük bir yoğunluk oluşturmuş ve turnikelerde ciddi bir sıkışıklık meydana gelmiştir. Bu durumu kontrol altına almak isteyen polis taraftarların geçişini hızlandırmak amacıyla büyük bir kapıyı kontrolsüz şekilde açmıştır. Ancak bu hareket tribünlere aniden büyük bir taraftar akışına neden olmuştur. Aşırı kalabalık nedeniyle taraftarlar tribünün ön kısımlarına sıkışarak nefessiz kalmış, stadyumu çevreleyen yüksek çitler ve güvenlik bariyerleri nedeniyle izdihamdan kaçamamışlardır.⁵³ Hillsborough faciası esasen holiganizm kaynaklı değildir ancak yaşanan olaylar stadyumlardaki güvenlik zafiyetini ve yapısal kusurları gözler

⁵¹Euronews, “Heysel Faciası Futbol Tarihinde Kara Bir Leke...,” Euronews, 28 Mayıs 2015, <https://tr.euronews.com/2015/05/28/heysel-faciasi-futbol-tarihinde-kara-bir-leke>. (Erişim tarihi: 19/02/2025)

⁵²Hürriyet, “Demir Yumruğunu Holiganizme de Vurdu,” Hürriyet, 20 Mayıs 2013, <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/demir-yumrugunu-holiganizme-de-vurdu-23065285>. (Erişim Tarihi:13/02/2025).

⁵³ James Wardrope vd., “The Hillsborough Tragedy.” BMJ 303, sayı 6814, 1381–1385, 1991, s.1381.

önüne sererek İngiliz Hükümeti'nin spor alanlarında yaşanan şiddet ve düzensizliğin engellenmesi noktasında adım atmasını sağlayan itici güçlerden birisi olmuştur.

Hillsborough ve Heysel faciaları sonrasında İngiltere'de futbol stadyumlarında köklü reformlar ve holiganizm eylemlerine karışan taraftarlara yönelik ağır yaptırımlar öngören yasal düzenlemeler yapılmasına öncü olmuştur.⁵⁴ Başbakan Thatcher dönemin yüksek mahkeme yargıçlarından Lord Peter Taylor'ı Hillsborough faciasını araştırmak ve benzer olayların yaşanmasını engellemek için alınması gereken önlemleri belirlemek üzere görevlendirmiştir.⁵⁵ Lord Peter Taylor'ın düzenlediği raporun en dikkat çekici önerisi bütün büyük futbol stadyumlarının sadece koltuklu hale getirilmesi olmuştur. Ayakta seyirci alanlarının kaldırılması ve stadyumların güvenlik altyapısının iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra güvenlik önlemlerinin artırılması, polis ve stadyum yöneticilerinin eğitim alması ve kalabalık kontrolü için daha etkili sistemlerin uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca biletleme sisteminin çağdaşlaştırılması ve güvenlik bariyerlerinin kaldırılması da öneriler arasında yer almıştı. Rapor yoğun olarak yapısal problemlere odaklanmış olsa da holiganizmin bastırılmasına yönelik öneriler de

⁵⁴ Mehmet Can Tokmak, "Halkla İlişkiler Perspektifinden Sporda Holiganizm Ve Nefret Söylemi: Euro 2020 Finaline Dair Bir İnceleme." **Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi** 5, sayı 2, 141-168, 2022, s.150

⁵⁵ Raporun tam metni için bkz. Taylor J. Hillsborough Faciası Final Raporu, 15/04/1989 (The Hillsborough Stadium Disaster Final Report) <https://www.jesip.org.uk/wp-content/uploads/2022/03/Hillsborough-Stadium-Disaster-final-report.pdf>

içermektedir.⁵⁶ Taylor'ın önerilerinin büyük bir kısmı kademeli olarak uygulanmaya başlanmış ve bu tespitler İngiltere dışında da dikkate alınmıştır.⁵⁷

İngiltere'de holiganizm ve stadyumlarda yaşanan düzensizliklere yönelik atılan adımlar Taylor Raporuyla sınırlı kalmamıştır. 1989 Futbol Seyircileri Yasası, İngiltere'de futboldaki düzensizliği, şiddeti ve holiganizmi önlemek amacıyla kabul edilen önemli bir yasadır.⁵⁸ Bu yasa Hillsborough Faciası ve önceki yıllarda yaşanan diğer olayların ardından futbol maçlarında güvenliği sağlamak, kamu düzenini korumak ve stadyumlarda yaşanan şiddet vakalarını engellemek amacıyla kabul edilmiştir. Yasa holiganizmle mücadele amacıyla stadyumlardaki güvenliği artırarak ayakta seyirci alanlarının kaldırılması ve koltuklu tribünlerin zorunlu hale getirilmesi gibi düzenlemeler öngörmüştür. Ayrıca bilet sisteminin modernleştirilmesi gibi tedbirler getirilmiştir. Ülkemizde de uygulanan seyirden yasaklama benzeri bir düzenlemeyle daha önce suç işlemiş olan holiganların stadyumlara girişi engellenerek şiddetin önlenmesi açısından önemli bir adım atılmıştır. 1989 Futbol Seyircileri Yasası ile stadyumlarda güvenlik görevlilerinin ve polis güçlerinin rolünü de netleştirmiştir. Polisin stadyum içindeki güvenlik önlemleri üzerinde doğrudan etkisi güçlendirilmiş güvenlik kameralarının ve modern teknolojilerin kullanımı da kademeli

⁵⁶ Futbol holiganizmini tamamen ortadan kaldıracak tek bir önlem yoktur ve bir dizi önlem alınsa bile bunların etkili olması zaman alacaktır. Bununla birlikte önerdiğim strateji, aşağıdaki tedbirlerin tümüne veya bazalarına dayandırılabilir:

1-CCTV (kapalı devre kamera sistemi) ve yeni Ulusal Futbol İstihbarat Biriminin tespit ve delil sağlama potansiyelini geliştirmek,

2-Sahada üç eylemi suç kapsamına alarak yasaklamak:

(a) Yabancı madde fırlatmak,

(b) Müstehcen veya ırkçı içerikli tezahürat yapmak,

(c) Makul bir gerekçe olmaksızın sahaya girmek,

3-Mahkemelerin, belirli maçlar sırasında futbol ile ilgili suçlar işleyen kişilere yönelik seyirden men cezalarıyla birlikte gözaltı merkezine gönderme yetkisini genişletmek, böylece holiganların futbol sahalarından uzak tutulmasını sağlamak,

4- Aynı amacı gerçekleştirmek için elektronik gözetim (elektronik kelepçe) uygulamak.

Bu dört önlem yalnızca holiganları hedef almakta olup yalnızca onların üzerinde etkili olacaktır. Ayrıca (3) ve (4) numaralı önlemler hapis cezası dışında holiganların yalnızca stadyumlara girmesini yasaklamakla kalmayıp aynı zamanda maç sırasında buralara veya yakınlarına yaklaşımlarını da önlemeye yönelik olan önlemlerdir. Tamamen koltuklu tribünlere geçiş, iyileştirilmiş stadyum altyapısı, daha iyi tesisler, geliştirilmiş kalabalık kontrol düzenlemeleri ve polis ile güvenlik görevlilerinin daha iyi eğitilmesi gibi ilerlemelerle birleştirildiğinde bu önlemlerin futbol holiganizmini ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için en iyi fırsatı sağlayacağına inanıyorum. Peter Taylor, **The Hillsborough Stadium Disaster: Final Report**. 1990, Londra: HMSO.

⁵⁷ Owen Gibson, "Out of the Ashes of Hillsborough, Modern Football Was Born," *The Guardian*, Nisan 13, 2009, <https://www.theguardian.com/football/2009/apr/13/liverpool-hillsborough-disaster-anniversary>. (Erişim Tarihi:14/02/2025).

⁵⁸ Mevzuatın tam metni için bkz. 1989 Futbol Seyircileri Yasası (Football Spectators Act 1989) <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/37/contents>

olarak zorunlu hale getirilmiştir. Yasa yalnızca profesyonel futbol maçlarıyla sınırlı kalmayıp aynı zamanda amatör ve diğer futbol organizasyonlarını da kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca İngiliz kulüplerinin Avrupa kupalarındaki maçlarına katılacak taraftarların kimlik kontrolü ve yasaklı liste uygulamaları gibi önlemlerle birlikte uluslararası düzeyde futbol güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır.

1989 Futbol Seyircileri Yasası, İngiltere'de holiganizmin önlenmesi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu yasa yalnızca güvenlik önlemleri ile ilgili değil aynı zamanda futbol organizasyonunun iyileştirilmesi için de büyük bir etki yaratarak futbol kültürünü yeniden şekillendirmiştir. Yapılan reformlarla stadyumlar daha güvenli hale gelmiş taraftarlar arasında daha düzenli bir ortam sağlanmış ve futbolun eğlenceli ve güvenli bir etkinlik haline gelmesi sağlanmıştır.⁵⁹ İngiltere'de yapılan hukuki çalışmalar 1989 Futbol Seyircileri Yasası ile sınırlı kalmamıştır. Devam eden süreçte 1991 Futbol (Ceza) Yasası ile futbol karşılaşmalarında düzeni ve güvenliği sağlamaya yönelik daha kapsamlı hukuki tedbirler hayata geçirilmiştir.⁶⁰ Bu yasa çerçevesinde ırkçı tezahüratta bulunmak, sahaya yabancı madde atmak ve oyun alanına izinsiz giriş yapmak gibi fiiller ciddi yaptırımlarla karşılanmış, bu tür eylemlerin engellenmesi amacıyla caydırıcı yaptırımlar öngörülmüştür.⁶¹

Holiganizmle mücadele yalnızca İngiltere'nin değil pek çok ülkenin spor politikalarının temel konularından biri olmuştur. Holiganizm denilince akla gelen ilk ülke olan İngiltere yürürlüğe koyduğu yasalar ve katı politikalarla birlikte spor alanlarında yaşanan şiddetle başarılı şekilde mücadele etmiştir. Günümüzde şiddet ve düzensizlik gibi kavramlar İngiliz futbolunun gündeminden neredeyse tamamen çıkmıştır.⁶² İngiltere'nin yapmış olduğu

⁵⁹ Steve Greenfield ve Guy Osborn, "Regulating Sport: Finding A Role For The Law?" **Sport in society** 13, sayı 2, 367-379, 2010, s.371

⁶⁰ Mevzuatın tam metni için bkz. 1991 Futbol (Ceza) Yasası Football (Offences) Act 1991 <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/19/contents> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

⁶¹ Duygu Hatipoğlu Aydın ve M. Berkay Aydın "Güvenlik, Piyasa ve Hukuksallaşma: 6222 Sayılı Yasa Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme." **Mülkiye Dergisi** 43, sayı 4, 731-758, 2019, s.741

⁶² Premier Lig Genel Sekreteri Nick Coward "Uzun uğraşlar sonucunda şu anda bu durumu çözdük diyebiliriz. Sorun çıkaranları tek tek belirleyip içimizden uzaklaştırdık. Takımlarına kalpten bağlı yani fanatik diyebileceğimiz insanları futbolumuzun tam ortasına, kalbine yerleştirdik. Bu tarz taraftarları futbolun öznesinde tutmak çok önemli. Onları eğer futboldan uzak tutarsanız futbolun tutkusu, ateşi ve hırs duygusu tamamen gider. Siz onlara ne kadar değer verirsiniz onlarda size değer veriyorlar ve kendilerini sorgulamaya başlıyorlar. Çıkardığımız kanunlarla deyim yerindeyse aramızdaki çürük yumurtaları ayıkladık. Fakat bu ayırmayı yaparken gerçek futbol sevgisi olan insanları kaybetmeden bu işi çözdük. Bu işi yaparken tek korkumuz futbolun tutkusunu kaybetmekti fakat korktuğumuz olmadı ve sorunu hallederek futbolumuzu çok daha iyi bir seviyeye getirdik. Eskiden birçok olay yaşıyorduk ama çıkardığımız kanunlar ile bu durumu çözdük. Bir taraftar ne kadar fanatik olursa olsun bir suç işlerse sonucunun ne olacağını biliyor ve kendini sorguluyor.

reformlar spor alanlarında yaşanan şiddetin önlenmesinde farklı ülkelere de örnek olmuş bazı reformlar ise taraf olunan sözleşmeyle paralel olarak yapılmıştır. Avrupa Konseyi bünyesinde yapılan Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi ile ortaya konulan tespitlerde benzer yaklaşımlarla ortak çözümler sergileneceği ve iyi uygulamaların yaygın hale getirileceği hüküm altına alınmıştır.⁶³ Avrupa’da Almanya, İtalya ve Fransa gibi ülkeler, spor müsabakalarında şiddeti önlemek amacıyla sıkı güvenlik önlemleri, özel yasalar ve çeşitli denetim mekanizmaları geliştirmiştir. FIFA ve UEFA gibi uluslararası kuruluşlar ise holiganizmle mücadelede ülkeler arasında iş birliğini teşvik ederek müsabakalarda güvenliği ve hizmet kalitesini artırmaya yönelik çeşitli programlar geliştirmektedir.

Fanatizm kaynaklı şiddet ve holiganizm yakın tarihe kadar Türkiye’nin spor politikalarının gündeminde yer almamıştır. Türkiye, Avrupa Konseyi bünyesinde imzalanan Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi’ni 1986 yılında imzalamasına rağmen uzun yıllar boyunca bu alanda düzenleme yapmak üzere herhangi bir adım atmamıştır. Sözleşme taraflara iç hukuklarında düzenleme yapmak ve diğer ülkelerin iyi uygulamalarını yaygın hale getirme hususunda yükümlülükler getirmiştir.⁶⁴ Ancak Türkiye diğer taraf ülkelerin aksine sözleşmenin imzalanmasının ardından geçen yaklaşık 20 yıl boyunca kapsamlı sorumluluklar yükleyen sözleşmenin uygulanması için iç hukukta gerekli olan kanun ve yönetmeliği yürürlüğe sokmamıştır.

Artık tamamen futbol odaklı maça gelen bir seyirci profili oluşturduk. Artık herkes iyi ve zevk veren futbolu istiyor ve onu izlemeye geliyor.” Yağız Sabuncuoğlu ve Emre Okay, “Holiganizmi Nasıl Yendiler,” *beIN SPORTS*, 22 Nisan 2014, <https://beinsports.com.tr/haber/holiganizmi-nasil-yendiler> (Erişim tarihi 22/02/2025)

⁶³ Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi m.1

1. Taraflar bu Sözleşmenin çerçevesine giren konularda sıkı bir şekilde iş birliği yapacaklar ve ilgili ulusal spor makamları arasında uygun olacak benzer bir iş birliğini teşvik edeceklerdir.

2. Taraflar, uluslararası kulüp ve temsili maçlar veya turnuvalar öncesi, ülkenin yetkili makamlarını, özellikle spor teşkilatlarını, hangi maçlarda şiddet olaylarının ve seyirci taşkınlıklarının çıkabileceğini saptamaya davet edeceklerdir. Böyle bir maçın varlığı saptanınca, ev sahibi ülkenin yetkili makamları, ilgililer arasında danışmada bulunulması için gerekli tertipleri alacaktır. Bu danışmalar maç için saptanan tarihten en geç iki hafta önce olmak üzere mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilecek ve gerekli hallerde bu Sözleşmede öngörülenlere ek Önlemler de dahil olmak üzere, maçtan önce, maç sırasında ve maçtan sonra alınacak tertipleri, önlemleri ve ihtiyat önlemlerini kapsayacaktır.

⁶⁴ Ümit Orhan, “5149 Sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Çerçevesinde Spor Güvenliği” Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek lisans tezi, İstanbul. 2007, s.27

2004 yılında yürürlüğe giren 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun spor alanlarında işlenen suçlara ilişkin düzenlemeler içeren ilk yasal düzenlemedir.⁶⁵ Kanunda spor müsabakalarının güvenliğinin ve düzeninin tesis edilmesi amacıyla çeşitli yükümlülükler getirilerek bu yükümlülüklerin ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar belirlenmiştir. Ancak kanun yaşanan problemlerin kaynağını tespit edememiş ve caydırıcı olmamıştır. Bu sebeple 2011 yılında 5149 Sayılı Kanun ilga edilerek yerine 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.⁶⁶ Yürürlükteki 6222 Sayılı Kanun bakış açısı olarak çağın gerisinde kalmış olsa da mülga kanuna göre kapsamlı düzenlemeler ve daha caydırıcı yaptırımlar içermektedir. Bu kapsamda elektronik bilet uygulaması getirilmiş, kamera sistemleri yaygınlaştırılmış ve seyirden yasaklanma tedbiri uygulama konulmuştur.

Holiganizmin yalnızca spor alanlarında yaşanan münferit şiddet olaylarıyla sınırlı kalmadığı, uzun vadede toplum yapısını olumsuz yönde etkileyen sosyokültürel bir sorun hâline geldiği görülmektedir. Sürekli tekrar eden şiddet ve düzensizlik içeren olaylar toplumda güvenlik algısının zedelenmesine ve sporun birleştirici gücünün zayıflamasına yol açmaktadır. Özellikle genç bireyler arasında holiganların rol model olarak benimsenmesi, saldırgan davranışların normalleşmesine ve gelecek nesillerin şiddete karşı duyarsızlaşmasına neden olabilmektedir. Ayrıca spor alanlarında yaşanan bu tür olaylar, toplumsal kutuplaşmayı körükleyerek insanlar arasındaki empati ve hoşgörü duygularını aşındırmaktadır. Medyada geniş yer bulan holigan eylemleri şiddetin görünürlüğünü artırarak bu grupların kendilerine daha fazla taraftar çekmesine zemin hazırlamaktadır. Bu durum yalnızca sporun değil, aynı zamanda kamu düzeninin, toplumsal barışın ve ortak yaşam kültürünün zarar görmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla holiganizmle mücadele sadece sportif alanlarla sınırlı tutulamayacak kadar geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir toplumsal sorumluluk halini almıştır.

Holiganizmin yalnızca anlık taşkınlıklar ve bireysel şiddet eylemleriyle sınırlı kalmadığı uzun vadede toplumun farklı katmanları üzerinde kalıcı ve çok boyutlu etkiler yarattığı

⁶⁵ Mevzuatın tam metni için bkz. 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/05/20040507.htm#3> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

⁶⁶ Mevzuatın tam metni için bkz 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

görülmektedir. Bu etkiler sosyolojik, ekonomik ve medya/sosyal medya ekseninde ele alındığında holiganizm ve spor alanlarında işlenen suçların toplumsal yapı üzerindeki yıkıcı gücü daha net bir biçimde anlaşılmaktadır. Sosyolojik açıdan holiganizm toplumda şiddet ve saldırganlığın normalleşmesine neden olarak özellikle genç bireyler arasında saldırgan eylemlerin güç ve aidiyet sembolü olarak algılanabilmesine neden olmaktadır. Taraftar grupları içerisindeki grup içi dayanışmanın zamanla bireysel kimliklerin önüne geçmesi, bireyin grup normlarına tam bağımlı hâle gelmesine neden olarak farklı olana veya kendinden olmayana karşı hoşgörü, empati ve barış kültürünü zayıflatmaktadır. Holiganizmin destekleyici alt kültürleri, özellikle dezavantajlı gruplar arasında topluma başkaldırı aracı olarak benimsenerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmekte ve ortak yaşam değerlerini aşındırmaktadır.

Ekonomik açıdan ise holiganizmin etkileri oldukça yıpratıcıdır. Spor kulüplerinin seyirci gelirleri, sponsor ilişkileri ve marka değerleri bu tür olaylardan doğrudan etkilenmektedir. Ayrıca müsabaka günlerinde alınan yoğun güvenlik önlemleri, kamu kaynaklarının önemli bir kısmının şiddeti önlemeye tahsis edilmesine neden olmaktadır. Zarar gören kamu malı, ulaşım altyapısı, stadyum içi ve çevresindeki ticari alanlar dolayısıyla hem kamu hem özel sektör önemli ölçüde ekonomik kayba uğramaktadır. Bununla birlikte holiganizmin tekrar eden bir sorun haline gelmesi, spor turizmini ve yerel ekonomiyi de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Son olarak medya ve sosyal medya aracılığıyla holiganizm, şiddetin görünürlüğünü ve etkisini katbekat artırmaktadır. Geleneksel medyada geniş yer bulan holigan eylemleri, bu grupların kamusal görünürlüğünü artırarak bir tür güç gösterisi olarak algılanmasına neden olabilmektedir. Sosyal medya ise holigan gruplar açısından hem örgütlenme hem de propaganda aracı hâline gelmiştir. Şiddet görüntülerinin paylaşılması, yüceltilmesi ve yaygınlaştırılması, yeni bireylerin bu gruplara yönelmesini kolaylaştırarak şiddet eğilimi olan kişiler için özendirici bir ortam yaratmaktadır. Bu durum yalnızca spor etiğine değil kamu düzenine ve ifade özgürlüğü gibi temel toplumsal değerlere de tehdit oluşturmaktadır.

Holiganizm ve spor alanlarında yaşanan şiddetin yalnızca spor camiasıyla sınırlı kalmayan sosyal barışı, ekonomik dengeleri ve medya kültürünü etkileyen çok boyutlu bir toplumsal sorundur. Bu doğrultuda yalnızca cezai yaptırımlara dayalı değil aynı zamanda eğitim,

bilinçlendirme ve toplumsal bütünleşmeyi hedefleyen önleyici yaklaşımları da içeren disiplinler arası ve bütüncül bir mücadele stratejisinin benimsenmesi gerekmektedir. Fanatizm ve holiganizmin köklü nedenlerine inen bu strateji kapsamında; taraftar gruplarıyla etkili iletişim kurulması, kulüplerin sosyal sorumluluk projelerine ağırlık vermesi ve kamuoyunun bilinç düzeyini artırmaya yönelik programların geliştirilmesi, sürdürülebilir bir çözüm için elzemdir.

2.3 SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞE SEBEP OLAN FAKTÖRLER

2.3.1 Genel Olarak

Spor, bireylerin ve toplulukların aidiyet duygusunu pekiştiren, sosyal bağları güçlendiren ve eğlence unsuru taşıyan önemli etkinliklerdir. Bu ortamlar coşku ve rekabet duygularını beslemekle birlikte zaman zaman şiddet olaylarının yaşandığı mekânlara dönüşebilmektedir. Futbol gibi geniş kitlelerce takip edilen branşlarda taraftar grupları arasındaki rekabet, toplumsal, ekonomik ve politik dinamiklerle birleşerek şiddet içeren olayların yaşanmasına zemin hazırlayabilmektedir. Bu kapsamda spor alanlarında yaşanan şiddetin nedenlerini dört temel başlık altında incelemek mümkündür.

2.3.2 Bireysel Faktörler

Bireysel faktörler, doğrudan bireyin psikolojik ve fizyolojik özelliklerinden kaynaklanan etkenleri ifade etmektedir. Duygusal yoğunluk, alkol ve madde tüketimi, geçmiş deneyimler, bazı takımlara veya hakemlere karşı duyulan önyargı spor alanlarında şiddeti tetikleyebilmektedir.

2.3.2.1 Duygusal yoğunluk ve fanatizm

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlık olup bir gruba dahil olma, o grubun bir parçası olma ve grup içinde değerli görülme ihtiyacı duymaktadır. Bu bağlamda temel bir psikososyal gereksinim olan ait olma ihtiyacı, bireyleri belirli bir takımı desteklemeye yönlendiren

önemli bir faktör hâline gelmiştir.⁶⁷ Bireyler bir fikre uyma veya birine benzeme olarak tanımlanan özdeşleşme mekanizması aracılığıyla spor kulübüyle bağ kurmakta ve böylece taraftarlık olgusu genişleyerek kimlik edinme sürecinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmektedir.⁶⁸

Fanatik seviyesine ulaşan taraftarların bir kısmı günlük hayatlarını dahi tuttukları takımın maçlarına göre düzenlemektedir. Böylesine yoğun biçimde yaşanan duygular ise kimi zamanlarda aşırıya kaçan tepkiler verilmesine sebep olabilmektedir. Ayrıca futbol milli takımlar seviyesinde de oldukça popüler bir spor dalıdır. Milli maçlarda saha içinde yaşanan gerginlikler, geçmiş deneyimler, rakip ülkeyle tarihsel süreçte yaşanan olaylar ve milli duygular da seyircilere sirayet ederek çeşitli şiddet olaylarının yaşanmasına sebep olabilmektedir.⁶⁹

Taraftarların takımlarına olan aşırı bağlılığı spor müsabakaları sırasında rasyonel düşünme yetilerini sınırlandırabilmektedir.⁷⁰ Özellikle fanatizm seviyesine ulaşan bağlılık, yenilgiyi kabullenememe ve öfke kontrol mekanizmasının zayıflaması bireyin rakip takım oyuncularına, hakemlere, yöneticilere güvenlik güçlerine ve rakip takım taraftarlarına karşı saldırgan bir tutum benimsemesine yol açabilir. Taraftar kimliği, bireyin toplumsal statüsünün önemli bir parçası haline geldiğinde takımının başarısızlığı kişisel bir tehdit olarak algılanmakta ve bu durum taraftarlarda öfkeye sebep olarak şiddeti tetikleyebilmektedir.

6222 Sayılı Kanun'un 18/2. maddesi "*taraftar grubu*" ifadesine yer verilen tek maddedir. Hüküm gereğince taraftar gruplarınca spor alanlarının dışında işlenen kasten yaralama, hakaret veya tehdit içeren tezahürat ve mala zarar verme suçlarına ilişkin olarak seyirden yasaklanma tedbiri uygulanacaktır.

⁶⁷ Erdem Çiltaş, "Fanatizmin Ve Nefretin Bir Yansıması Olarak Futbol Fan Sayfaları." **Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi Özel Sayısı, 52-60, 2019, s.53

⁶⁸ Mert Kerem Zelyurt, "Futbol Taraftarlığı, Özdeşleşme Ve Kimlik: Taraftarlıktan Fanatizme." **Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi** 6 sayı 1, 85-105. 2019, s.91

⁶⁹ Gökhan Gökulu, "Futbol Haberlerinin Sunumunda Şiddet Fanatizm Ve Milliyetçilik." **Toplum ve Demokrasi Dergisi** 2, sayı 3, 147-164, 2008, s.154

⁷⁰ Özlem Ekizoğlu, **Futbol'da Seyirci Saldırganlığı Ve Stadyum Güvenliği** (Ed. M. Acet). Ankara: Gece Kitaplığı, s.61

2.3.2.2 Alkol ve madde kullanımı

Alkol ve uyuşturucu maddelerin birey davranışları üzerindeki etkisi uzun süredir psikoloji, sosyoloji ve ceza hukuku literatüründe önemli bir araştırma alanı olarak yer almaktadır. Bu maddelerin kullanımı, bireyin muhakeme yeteneğini zayıflatarak saldırgan eğilimleri artırmaktadır. Bu yönüyle alkolüm kontrolsüz şekilde tüketimi ile uyuşturucu maddeler, özellikle kalabalık ve kolektif duyguların yoğun yaşandığı spor ortamlarında şiddet içeren davranışları tetikleyici unsurlar arasında değerlendirilmektedir.

Taraftar grupları arasında özellikle futbol karşılaşmalarından önce ve sonra alkol tüketme alışkanlığı oldukça yaygındır. Bu durum grup içi dayanışmayı artırmakla birlikte bireylerin davranışlarını kontrol etme becerilerini zayıflatarak kolektif saldırganlığın ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Literatürde yapılan çalışmalar da alkol tüketiminin spor alanlarındaki şiddet olaylarıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.⁷¹ Türkiye'de de stadyum çevresinde ve müsabaka öncesinde alkol tüketiminin yaygın olduğu bilinmektedir.⁷² Bu durum özellikle yüksek riskli maçlar olarak tanımlanan ve tarihsel ya da bölgesel rekabetin yoğun yaşandığı karşılaşmalarda daha ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.⁷³ Uyuşturucu madde kullanımı ise daha az yaygın olmakla birlikte kontrol edilmesi daha zor ve etkisi daha ağır sonuçlar doğurabilecek bir risk faktörüdür.⁷⁴ Ucuz ve kolay ulaşılabilir olması sebebiyle

⁷¹ “Alkolün birey davranışları üzerindeki etkisinin, tribünlere katılım sağlayan kişileri de etkileyebileceği düşünüldüğünde; gergin atmosfere sahip müsabakalarda ya da taraftarlarca tahrik unsuru olarak sayılan faktörlere karşı alkollü seyircilerin şiddet davranışlarına başvurmada eğilimlerinin daha yüksek olduğu yönünde bir sonuca ulaşılmıştır.” Naci Kalkan, “6222 Sayılı Kanun Gereğince Ceza Almış Futbol Taraftarlarını Şiddete Yönelten Faktörlerin İncelenmesi.” Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Manisa, 2016, s.131

⁷² “Sporda şiddete yol açan unsurlardan bir tanesi ve en önemlisi de alkoldür. Yapılan araştırmada maça gelen taraftarların alkol kullanma durumlarına bakıldığında; taraftarların %45'inin maç günü alkol kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Alkol kullanmayanların, kadın taraftarlarında etkisiyle az farkla çoğunlukta olduğu görülmektedir. Fakat kullananların sayısı da azımsanamayacak kadar önemli olduğundan taraftarların alkol etkisiyle şiddete ve saldırganlığa eğiliminin olabileceği göz ardı edilmemelidir. Maç günü alkol kullanan taraftarların %19,7'si stadyum çevresinde ve %18,3'ü evde alkol kullandıklarını belirtmişlerdir. Sporda şiddete yol açan unsurlardan bir tanesi ve en önemlisi de alkoldür.” Ayşe Türksöy, Maksut Çiçek ve Mehmet Bayansaldüz, “Üç Büyük Kulüp Futbol Taraftarının Sosyal Kimlikleri Ve Şiddete Bakış Açılırları.” İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 11, sayı 3, 94-99, 2003, s.98

⁷³ Mehmet Şükrü Rona, “Futbol Müsabakalarında Şiddet Olaylarına Karşı Adli Kayıtlara Geçen Seyircilerin Psikososyal Analizleri Üzerine Bir Araştırma.” Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Ankara, 2003, s.46

⁷⁴ Ebru Turhan, Tacettin İnandı, Cahit Özer ve Sabahat Akoğlu, “Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet Ve Bazı Psikolojik Özellikler.” *Turkish Journal of Public Health* 9, sayı 1, 33-44, 2011, s.41

özellikle gençler arasında yayılma eğilimi gösteren sentetik uyuşturucular, bireylerin gerçeklik algısını bozmakta ve saldırganlığı kontrol edilemez hâle getirebilmektedir.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 12. maddesinde uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin müsabaka alanları ve antrenman tesisleri gibi spor alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara sokulması yasaklanmışken alkollü içeceklerin belirtilen alanlara sokulması, kullanılması ve satılmasına ilişkin esaslar federasyona bırakılmıştır.⁷⁵ Kanunun 12. Maddesinde belirtilenlerin spor alanlarına sokulması ise fiilin daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması halinde yaptırım olarak idari para cezası öngörülmüştür.⁷⁶ Kanunda ayrıca alkol ve uyuşturucu madde etkisi altında olan kişilerin müsabakaların düzenlendiği alanlara alınmayacağı, bu şekilde girenlerin zor kullanılarak dışarı çıkarılacağı ve haklarında seyirden yasaklanma tedbiri uygulanacağı düzenleme altına alınmıştır.⁷⁷

Spor alanlarında şiddetin önlenmesi için yalnızca kolluk kuvvetlerinin önlemleri ve hukuki tedbirler yeterli olmayıp madde kullanımına ve kontrolsüz şekilde alkol tüketimine karşı bilinçlendirme çalışmaları, stadyum çevresinde alkol satışının sınırlandırılması ve bağımlılıkla mücadele politikalarının spor alanlarına entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda kulüplerin ve taraftar derneklerinin bu konuda sorumluluk alarak şiddetsiz ve sağlıklı bir tribün kültürünü desteklemesi kalıcı çözüm açısından elzemdir.

⁷⁵ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 12/1-c

Müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin, sokulması yasaktır. Müsabaka, seyir ve antrenman alanlarında alkollü içecek sokulması, kullanılması ve satılmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili federasyonlar tarafından belirlenir.

⁷⁶ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 13/6

Müsabaka, seyir, özel seyir ve antrenman alanları ile takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlara müsabaka öncesinde veya sırasında uyuşturucu veya uyarıcı madde ya da 12'nci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı olarak müsabaka, seyir ve antrenman alanlarına alkollü içecek sokan kişi, fiili daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, otuz gün adli para cezası ile cezalandırılır.

⁷⁷ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 18/7

Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişi, müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına alınmaz. Bu şekilde belirtilen alanlara giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi zor kullanılarak dışarı çıkarılır ve bu madde hükümlerine göre bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanır.

2.3.2.3 Kişisel önyargılar ve kin

Bireylerin geçmiş deneyimleri, grup aidiyetleri veya rakip takım oyuncularına, hakemlere veya yöneticilere yönelik kişisel önyargıları, şiddet olaylarının yaşanmasına neden olabilmektedir. Özellikle geçmişte yaşanan olayların canlı tutulması, taraftar grupları arasında hesaplaşma ve intikam duygusunun beslenmesi, sporun doğasında var olan rekabetin ötesinde şiddet kültürünün gelişmesine yol açmaktadır. Taraftarların rakip gruplara, kulüplere veya bireysel spor aktörlerine karşı önyargılı tutumları, zamanla kolektif bir kimlik haline dönüşerek düşmanlığın nesilden nesile aktarılmasını sağlamaktadır. Bu tür bireysel motivasyonlar, belirli bir kişi veya gruba yönelik saldırgan eylemlerle sonuçlanabilmektedir.⁷⁸ Özellikle umdukları şekilde sonuçlanmayan müsabakalardan sonra rakip takım taraftarının üzerindeki forma dahi kin ve öfke duygusunun etkisiyle en uç seviyedeki şiddetin gerekçesi olarak görülebilmektedir.⁷⁹

Kişisel önyargılar ve kin duygusu, bireyin yalnızca rakip takım oyuncularına veya taraftarlarına yönelik düşmanca hisler geliştirmesiyle sınırlı kalmaz aynı zamanda hakemlere, kulüp yöneticilerine hatta kendi takımının teknik heyetine ve sporcularına karşı da yönelebilmektedir. Özellikle kritik müsabakalarda verilen hakem kararları, mağlubiyetle sonuçlanan karşılaşmalar, takımın genel performansının beğenilmemesi veya takımın yaşadığı olumsuzluklar, taraftarlar nezdinde bir mağduriyet algısı yaratabilmekte ve bu da belirli kişi veya gruplara yönelik öfkenin artmasına sebep olmaktadır. Bu durum zaman içinde bireylerin kişisel deneyimlerine dayalı olarak biriktirdiği olumsuz duyguların dışa vurulmasını kolaylaştırmaktadır.

Kişisel önyargılar ve kin duygusu, spor alanlarında şiddeti tetikleyen önemli faktörlerden biridir. Kulüplerin ve spor yöneticilerinin bu tür gerilimleri azaltmaya yönelik adımlar atması, maç öncesi ve sonrası taraftar gruplarıyla etkileşimde bulunarak sağduyulu mesajlar vermesi önem arz etmektedir. Ayrıca medyanın gerilimi artıran ve taraftarları kışkırtan

⁷⁸ Ramon Spaaij, "Understanding football hooliganism: A comparison of six Western European football clubs". **Amsterdam University Press**, s.136

⁷⁹ Hürriyet, "Fanatizme Kurban Giden Canlar," *Hürriyet*, Mayıs 17, 2013, <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/fanatizme-kurban-giden-canlar-23305290> (Erişim Tarihi: 02/04/2025)

söylemlerden kaçınması, şiddeti teşvik eden unsurların önüne geçmek adına kritik bir rol oynayacaktır.

2.3.3 Sosyal Faktörler

Spor karşılaşmaları, bireysel katılımın ötesinde, geniş kitlelerin ortak bir amaç doğrultusunda bir araya geldiği sosyal olaylardır. Dolayısıyla sosyal yapının özellikleri şiddet eğilimlerini şekillendirebilmektedir. Spor alanlarında yaşanan şiddet ise medyanın yoğun şekilde üzerinde durduğu bir olgudur. Çünkü bu tür olaylar izleyicinin daha çok ilgisini çekerek reytingi artırmaktadır. Her ne kadar haber verme özgürlüğü oldukça geniş yorumlanması gereken bir kavram olsa da bir takım etik değerlere de bağlı kalınması gerekmektedir. Çünkü yalnızca sporda değil genel olarak şiddet içeren olaylarda aktarılma biçimi özendirici olabilmektedir. Yalnızca medya değil taraftar grupların yapısı, etnik veya bölgesel ayrımcılık, aşırı milliyetçilik gibi olgular da sporda şiddete sebep olan sosyal faktörlerdir.

2.3.3.1 Taraftar grupları ve holiganizm

Spor alanlarında meydana gelen şiddetin en önemli nedenlerinden biri taraftar gruplarının dinamikleri ve bu gruplar içinde filizlenen holiganizmdir. Taraftarlık olgusu bireylerin kimlik kazanma, aidiyet geliştirme ve kendilerini ifade etme araçlarından biri hâline gelmiş ancak bu aidiyet zamanla bazı bireylerde fanatikliğe ve nihayetinde holiganizme evrilmiştir. Bu evrilme süreci spora duyulan tutkunun rasyonel sınırları aşarak agresif bir boyuta ulaşmasına yol açarak spor alanlarında şiddetin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.⁸⁰

Holigan gruplar yalnızca takımlarına destek vermek amacıyla değil çoğu zaman kamu düzenini bozacak eylemlerde bulunmak, karşı gruplarla çatışmak ve kaba güç ile üstünlük kurmak amacıyla organize olmaktadır. Bu grupların eylemleri seyir keyfini gölgede bırakarak müsabaka öncesinde, sırasında ya da sonrasında yaşanan taşkınlıklar ile kamu güvenliğini tehdit edici boyutlara ulaşmaktadır. Özellikle fanatik ve holigan yapıların organize biçimde hareket etmeleri, kitlesel bir şiddet ortamı yaratarak toplumsal huzuru zedeleyen bir boyut kazanmaktadır. Taraftar grupları içinde aidiyet duygusuyla hareket eden

⁸⁰ Ekizoğlu, a.g.e. s.66

bireyler, bu kolektif yapının etkisiyle normal şartlar altında sergilemeyecekleri davranışları meşru görmektedir. Grup psikolojisinin etkisiyle artan bu davranışlar zaman zaman polise, rakip takım taraftarlarına, sporculara ya da hakemlere yönelik saldırılar şeklinde kendini gösterebilmektedir. Taraftar grupları arasında süregelen rekabet de kolektif bir aidiyet duygusuyla birleşerek daha büyük ölçekli şiddet olaylarına dönüşmesine zemin hazırlayabilir. Özellikle geçmişte yaşanan taraftar kavgaları, stadyum içinde veya dışında meydana gelen şiddet ve medyanın körüklediği gerilimler, taraftar kimliklerini pekiştirerek rakip gruplara karşı düşmanca tutumları derinleştirebilmektedir. Bu bağlamda bazı taraftar gruplarının belirli geçmiş olayları unutmamak ve sürekli gündemde tutmak amacıyla şarkılar, tezahüratlar ve pankartlar aracılığıyla rakiplerine mesajlar göndermesi, şiddetin süreklilik kazanmasına neden olabilmektedir.⁸¹

Öte yandan spor müsabakalarında yaşanan şiddetin temel motivasyonlarından biri de bireyin grup içindeki statüsünü koruma veya yükseltme çabasıdır. Sosyal kimlik kuramına göre bireyler ait oldukları grubu yüceltmek ve rakip grubu değersizleştirmek adına belirli eylemlerde bulunabilirler.⁸² Bu süreçte bir bireyin grup içindeki konumunu güçlendirmek adına rakip takım taraftarlarına yönelik saldırgan eylemler gerçekleştirmesi, zamanla bu tür davranışların norm haline gelmesine yol açabilir. Özellikle genç ve deneyimsiz taraftarlar, grup içinde kabul görmek ve takımlarına duydukları duygunun yoğunluğunu kanıtlamak amacıyla saldırgan eylemlerde bulunma eğiliminde olabilmektedir

Taraftarlık ve aidiyet duygusu, kontrollü ve sağlıklı sınırlar içinde kaldığında sporu destekleyen bir unsurken sınırların aşılması durumunda özellikle holigan gruplar aracılığıyla şiddetin temel kaynaklarından biri hâline gelebilmektedir. Bu nedenle spor alanlarında yaşanan şiddetin önlenmesi açısından yalnızca bireysel taşkınlıkların değil aynı zamanda bu taşkınlıkları besleyen grup dinamiklerinin ve holiganizmin de detaylı şekilde analiz edilmesi ve gerekli önleyici mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir.

⁸¹ Bülent Özcan, Serdar Sitti, ve Yasin Köroğlu, “Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahürat Nedenlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Beşiktaş Taraftarı Örneği),” **Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi** 6, sayı 4, 2024, 426-433. s.432

⁸² Hüseyin A. Demirtaş, “Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar,” **İletişim Araştırmaları** 1, sayı 1, 2003. 123-144. s.130

2.3.3.2 Toplumsal gerilimler, ırkçılık, aşırı milliyetçilik ve bölgesel farklılıklar

Toplumsal gerilimler, etnik kimlikler, mezhepsel farklılıklar ve bölgesel çatışmalar tarih boyunca toplumların sosyal dokusunu etkileyen önemli dinamikler arasında yer almıştır. Bu sosyokültürel kırılmalar, zamanla spor sahalarına da sirayet ederek özellikle futbol gibi kitlesel etkileşimin yoğun olduğu alanlarda şiddeti tetikleyen unsurlar hâline gelmiştir. Irkçılık, aşırı milliyetçilik ve bölge farklılıkları gibi ayrıştırıcı kimlik unsurları, bazı taraftar grupları tarafından bir rekabet unsurundan çok düşmanlık aracı olarak kullanılmakta bu da sporun barışçıl ve birleştirici doğasına aykırı bir atmosfer yaratmaktadır.⁸³

Aynı şehirlerin veya semtlerin kültürel benzerliklerini taşıyan bireyler arasında oluşan ortak davranış kalıpları, futbol takımlarına yönelik aidiyeti ve sahiplenme duygusunu artırmaktadır. Ancak bu aidiyet, zamanla başka şehir veya bölgelerin temsilcilerine karşı dışlayıcı ve saldırgan tutumlara evrilebilmektedir.⁸⁴ Yerel kimliklerin çatıştığı bu karşılaşmalar sportif bir rekabetin ötesine geçerek tarihsel, kültürel ve siyasi gerilimlerin yaşandığı, hatta yeniden üretildiği birer alana dönüşebilmektedir.⁸⁵

Bu tarz çatışmalar yalnızca farklı bölgeler arasında değil, aynı bölge veya şehir içerisindeki semtler arasında da görülebilmektedir. Karşıyaka ve Göztepe taraftarları arasındaki rekabet, yalnızca sportif bir mücadele değil, aynı zamanda sosyokültürel kimliklerin çatışması olarak da değerlendirilmektedir. Aynı şekilde Sivasspor ve Kayserispor, Rizespor ve Trabzonspor, Elazığspor ve Malatyaspor gibi Türkiye'nin farklı illerindeki yerel rekabetler geçmişten bu yana sık sık aşırı milliyetçi ve bölgeci reflekslerle körüklenen şiddet olaylarına sahne olmaktadır. Bu rekabetler zaman zaman trajik sonuçlara da yol açabilmektedir. Örneğin 1969 yılında Sivasspor ile Kayserispor arasında oynanan bir karşılaşmada yaşanan olaylar neticesinde 40 kişi hayatını kaybetmiş, yaklaşık 600 kişi yaralanmış olaylar her iki şehirde de büyüyerek bölgesel anlamda önemli değişikliklere sebep olmuştur.⁸⁶ Bu olay bölgecilik

⁸³ Ekizoğlu, **a.g.e.** s.67

⁸⁴ Kalkan, **a.g.e.** s.62

⁸⁵ Kadir S. Tosun, "6222 Sayılı Kanun Sonrası, Medyanın Ve Futbol Camiasının Sporda Şiddet Ve Düzensizliğe Karşı Tutumunun Analizi" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans tezi, Konya. s.35

⁸⁶ Gökhan Eşel, "Alman Dışişleri Belgelerinde: 1967 Kayserispor-Sivasspor Maçı," **Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi** 6, sayı 1, 2021. 48-62. s.52

ekseninde şekillenen taraftar kimliğinin ne denli yıkıcı sonuçlara neden olabileceğinin tarihsel örneklerinden birisidir.

Sosyopolitik gerilimlerin spor sahalarına yansımaya yalnızca Türkiye’de değil dünyanın çeşitli ülkelerinde de rastlanmaktadır. İspanya’da Barcelona ile Real Madrid arasındaki mücadele yalnızca iki kulüp arasında yaşanan bir futbol rekabetini değil aynı zamanda Katalan kimliği ile merkezi İspanyol otoritesinin tarihsel çatışmasının sembolüdür. Özellikle Franco döneminde Katalan kimliğinin bastırılması Barcelona taraftarlarında bu takımı bir direniş simgesi olarak görme eğilimini artırmış Real Madrid ise merkezi yönetimi temsil eden bir figüre dönüşmüştür. Bu tarihsel ve politik arka plan, iki kulüp arasındaki rekabetin zaman zaman yalnızca saha içiyle sınırlı kalmamasına ve şiddet eğilimli taraftar davranışlarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır.⁸⁷ Benzer şekilde İskoçya’daki mezhepsel ve etnik ayrımlar Celtic-Rangers arasındaki gerginliğin temel dinamiklerinden birini oluşturmaktadır.

İrkçılık, aşırı milliyetçilik ve bölgesel farklılıkların ön plana çıkarılması gibi toplumsal gerilim kaynakları, spor müsabakalarında sadece şiddetin ortaya çıkmasına değil aynı zamanda bu şiddetin meşrulaştırılmasına da zemin hazırlamaktadır. Bu durum taraftarlık kimliği altında işlenen suçların sıradanlaştırılmasına ve bireylerin grup aidiyetiyle hareket ederek kamu barışını tehdit eden davranışlar sergilemesine neden olmaktadır. Bu nedenle sporun birleştirici gücünü koruyabilmek adına yalnızca bireysel değil aynı zamanda kültürel ve yapısal düzeyde de eğitici politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

2.3.3.3 Geleneksel medyanın etkisi

Günümüzde medya yalnızca bilgi ileten bir araç olmanın ötesinde, toplumsal algıların şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.⁸⁸ Spor faaliyetlerinin medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşması hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Olumlu etkiler arasında sporun yaygınlaşması ve kamuoyunun bilinçlendirilmesi yer almakla birlikte

⁸⁷ Vaczi, a.g.e. s.327

⁸⁸ Gökçer Aydın ve Gökhan Aydın, “Medyada Taraftarlığı Şekillendiren İnançlar: Fanatizm, Evangelizm ve Holiganizm,” içinde **Beden Eğitimi ve Sporda Akademik Araştırma**, der. Vedat Alaeddinoğlu, 2024, 1-12. s.3

olumsuz etkiler arasında şiddet ve düzensizliğe zemin hazırlayan yayın politikaları bulunmaktadır.

Televizyon ve dijital medya platformlarında yayınlanan spor programlarında hakem hatalarının yoğun şekilde tartışılması ve eleştirilmesi taraftarlar üzerinde doğrudan etki yaratmaktadır. Bu tür yayınlarda müsabakalardaki hatalı hakem kararlarının üzerinde yoğun bir biçimde durulması sonucunda taraftarlar, hakemlere karşı saldırgan tutumlarını meşrulaştırmakta ve bu tutumları bir hak arayışı gibi değerlendirmektedir. Zamanla bu yaklaşım bireylerin spor alanlarındaki saldırgan eylemlerini haklı bir refleks olarak görmelerine neden olabilmektedir. Ayrıca taraftarlar medya tarafından gündemde tutulan her hakem hatasını, kulüplerine yönelik bir haksızlık olarak algılayarak daha öfkeli ve tepkisel bir tutum sergileyebilmektedir.⁸⁹ Medya aynı zamanda toplumsal davranışları yeniden üreten bir araç olarak dikkat çekmektedir. Medya tarafından şiddet içerikli olayların dramatize edilerek sunulması, bu olayların meşru ve olağan davranışlar olarak algılanmasına yol açmaktadır. Bu durum hem şiddetin yaygınlaşmasına hem de yeniden üretilmesine zemin hazırlamaktadır. Öte yandan şiddet olaylarının medya aracılığıyla sansasyonel bir biçimde aktarılması, bu tür davranışların özendirilmesine de neden olabilmektedir. Şiddet içerikli görüntülerin sosyal medyada hızla yayılması, saldırgan eylemlerin kahramanlık olarak lanse edilmesine yol açarak bireylerin benzer davranışları sergilemeye teşvik edilmesine neden olmaktadır.⁹⁰ Medya spor alanındaki kutuplaşmaları derinleştiren bir unsur haline gelebilmektedir. Takımlar arası rekabetin medya tarafından abartılı biçimde sunulması, taraftarlar arasında biz ve onlar ayrımının pekişmesine neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise rekabet içerisinde olan takımların taraftarları arasında düşmanca duyguların artmasına yol açmaktadır.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 22. maddesi ile şiddeti teşvik eden açıklamalar kabahat olarak düzenlenerek uygulanacak yaptırımlar hüküm altına alınmıştır. Maddenin 4. Fıkrasında bu tür açıklamaların medya tarafından haber verme ve eleştiri hakkının sınırlarının aşılması yayımlanması kabahat olarak düzenlenmiştir.⁹¹

⁸⁹ Ekizoğlu. **a.g.e.** s.83

⁹⁰ Sefa Özsoy, "Sporda Şiddetin Önlenmesinde Medyanın Rolü," **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi** (4-5), 2020. 325-342. s.327

⁹¹ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 22

Kanun koyucu toplumun geniş kesimlerinin yoğun ilgisini çeken spor müsabakalarında şiddet teşvik edecek açıklamalar yapılmasının önüne geçerek bireylerin şiddet içeren davranışlara yönelmesini engellemeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda müsabakaların güvenli bir ortamda düzenlenmesini sağlayarak sporun sağlıklı ve adil bir zeminde icra edilmesini amaçlamıştır.⁹²

Medyanın spor alanlarındaki suçlar üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek düzeydedir. Spor yayıncılığı yapan medya organlarının, kamuoyunu bilgilendirme sorumluluklarını yerine getirirken taraftarları kışkırtan, kutuplaştıran ve şiddeti özendiren içeriklerden kaçınması gerekmektedir. Bu kapsamda medya, şiddeti körükleyen değil, önleyici ve bilinçlendirici bir rol üstlenmelidir.

2.3.3.4 Dijital medya etkisi

Dijitalleşmenin hızlı yükselişiyle birlikte dijital medya, sporun yalnızca sahadaki rekabetten ibaret olmadığını aynı zamanda taraftar kimliği, kültürel aidiyet ve hatta politik söylemlerle iç içe geçmiş bir olguya dönüştüğünü gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda sosyal medya, taraftarlar için etkileşim mecrası olmanın ötesinde kimlik inşası, duygusal boşalım ve örgütlenme alanı haline gelmiştir. Taraftar grupları sosyal medya platformları üzerinden hem kendi takımlarını desteklemekte hem de rakip takımlara, sporculara, hakemlere ve kurumlara yönelik söylemlerini açık biçimde sergileyebilmektedir.

Sosyal medyada yapılan paylaşımlar, özellikle maç öncesi ve sonrası dönemlerde taraftarlar arasında duygusal gerilimi artırarak fiziksel ortamda yaşanabilecek şiddet olaylarının dijital zeminde önceden örgütlenmesine zemin hazırlayabilmektedir. Nefret söylemleri, küfürlü dil, tehdit içeren ifadeler ve şiddeti yücelten içerikler, bireylerin şiddet eğilimlerini pekiştirmekte

(1) Sporda şiddeti teşvik edecek şekilde basın ve yayın yoluyla açıklamada bulunan kişilere, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde, beşbin Türk Lirasından ellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

(4) Birinci fıkra kapsamına giren fiillerin, haber verme ve eleştiri hakkının sınırları aşılarak yayımlanması halinde, ilgili basın ve yayın organının işleticisi olan gerçek veya tüzel kişiye, yüzbin Türk Lirasından beşyüzbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. Birinci fıkra kapsamına giren fiillerin tekrar tekrar yayımlanması halinde, haber verme hakkının sınırları aşılmış kabul edilir.

⁹² Batuhan Aktaş, “Sporda Şiddete Neden Olabilecek Açıklamalarda Bulunma Kabahati Üzerine Bir İnceleme (6222 SK m. 22),” **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi** 7, sayı 26 (2016): 395-428.s.402

hatta bu içerikler kimi zaman fiziksel şiddet olaylarının dijital öncülleri haline gelmektedir.⁹³ Özellikle bazı popüler taraftar gruplarının yönettiği sosyal medya hesaplarında paylaşılan içerikler grup aidiyetini pekiştirmenin yanında ötekileştirici ve kışkırtıcı dil kullanımı ile dijital linçe dönüşebilmektedir.⁹⁴ Yüksek gerilimli derbi karşılaşmaları öncesinde sosyal medyada yayılan provokatif içerikler, kışkırtıcı görseller veya hakem kararlarına yönelik organize tepkiler, bireylerin grup psikolojisi içinde düşünmeden hareket etmelerine ve şiddet eylemlerine yönelmelerine neden olabilmektedir. Sosyal medyada kısa sürede viral hâle gelen görüntüler veya mesajlar, bireyler üzerinde duygusal etki yaratarak bireysel öfkenin kitlesel öfkeye dönüşmesini kolaylaştırmaktadır.⁹⁵

Sosyal medya, taraftar kimliğinin yeniden üretildiği, tribün kültürünün dijital alana taşındığı ve taraftar davranışlarının örgütlendiği yeni bir kamusal alan olarak spor alanlarında işlenen suçlara doğrudan ve dolaylı etkilerde bulunmaktadır. Bu sebeple sosyal medya içeriklerinde ifade özgürlüğü kapsamının dışında kalan nefret söylemlerinin ve kışkırtıcı ifadelerin sınırlandırılarak farkındalığın artırılması spor alanlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

2.3.4 Kurumsal Faktörler

Federasyon ve kulüpler gibi sporun profesyonel paydaşlarının esasen şiddet ve düzensizliğin önlenmesinde sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak yaşanan birçok olayda spor organizasyonunun güvenliğinden sorumlu olanların şiddetin körüklediği, en azından önleyici tedbirler almadığı görülmüştür. Bu sebeple spor organizasyonunun yönetimi, hakem kararları, yöneticilerin açıklamaları ve güvenlik zafiyetleri sporda alanlarında yaşanan şiddetin kurumsal faktörleri haline gelmiştir.

⁹³ Jamie Cleland, “Racism, Football Fans, and Online Message Boards: How Social Media Has Added a New Dimension to Racist Discourse in English Football,” **Journal of Sport and Social Issues** 38, sayı 5, 2014. 415-431.s.416

⁹⁴ Ekizoğlu. **a.g.e.** s.83

⁹⁵ Merve Apsar Güzelkocar, “Dijital Medyada Fanatizm: Futbola İlişkin Sosyal Ağlarda Nefret Söylemi” Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans tezi, İstanbul. s.87-88

2.3.4.1 Hakem kararları

Spor karşılaşmalarında hakemlerin verdiği kararlar, oyunun akışını ve sonucunu doğrudan etkileyen temel faktörlerden biridir. Ancak hakem hataları ya da kamuoyunca “tarafli” olarak algılanan kararlar, taraftarlar arasında büyük bir öfkeye sebep olabilmektedir. Bu durum yalnızca bireysel tepkilere değil zaman zaman organize şekilde gerçekleşen şiddete ve kitlesel olaylara da zemin hazırlamaktadır.⁹⁶ Özellikle futbol gibi yüksek tempolu ve duygusal yoğunluğu yüksek sporlarda, hakemlerin yanlış ya da tartışmalı kararları, hem oyuncular hem de taraftarlar tarafından adaletsizlik algısına sebep olmaktadır. Bu adaletsizlik algısı, taraftarların hakemlere yönelik fiziksel ya da sözlü saldırılarda bulunmalarına neden olabilmekte hakemler güvenlik güçleri eşliğinde sahadan çıkmak zorunda kalabilmektedir.⁹⁷ Türkiye’de verdikleri kararlar sebebiyle hakemlerin güvenliği doğrudan tehdit altına girmektedir. Ayrıca medyanın hakem hatalarını gündemde tutması, bu olayların meşrulaştırılmasına ve taraftarların agresif davranışlarının olağan görülmesine yol açabilmektedir.⁹⁸ Spor programlarında hakemlerin maçın kaderini değiştirdiği veya maçı tarafli biçimde yönettiği şeklindeki yorumlar kamuoyundaki tepkiyi daha da alevlendirmektedir. Bu sebeple hakemlerin sadece teknik bilgiye değil stres ve kriz yönetimi becerilerine de sahip olmaları gerektiği açıktır. Hakemlerin karar süreçlerine yönelik şeffaflık sağlanması, eğitimlerinin artırılması ve maç sonrası değerlendirme mekanizmalarının işler hâle getirilmesi, taraftar kaynaklı şiddet olaylarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Nitekim FIFA ve UEFA da son yıllarda hakem performanslarını artırmak ve tartışmaları azaltmak adına VAR (Video Yardımcı Hakem) sistemini uygulamaya koymuştur.⁹⁹

⁹⁶ Ekizoğlu. **a.g.e.** s.78

⁹⁷ Betül Sabahçı, “İnternet Gazetelerinde Haber Yapısı ve Etik Sorunlar: Hakem Halil Umut Meler Saldırısı Sonrasında Spor Gazetelerinde Çıkan Haberler,” **Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi** 11, sayı 2, 2025. 218-239. s.227

⁹⁸ Halil İbrahim Mil ve Savaş Şanlı, “Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi,” **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi** 14, sayı 55, 2015. 231-247. s.241

⁹⁹ Müge Demir, “Endüstriyel Futbol ve Futbolda Teknoloji Kullanımı,” **TRT Akademi** 5, sayı 9, 2020. 356-375.s.364

Teknolojik destek sistemlerinin yaygınlaşmasının seyir zevkini azalttığı yönünde eleştirilere bulunsu da ağırlıklı görüş kararlardaki adaleti artırdığı yönündedir.¹⁰⁰ Ancak Video Yardımcı Hakem sistemi de tartışmaları tümüyle ortadan kaldırmaya yetmemiştir. Taraftarlar kendi takımları aleyhine verilen her kararı taraflılık ya da komplo olarak yorumlayabildiğinden asıl çözüm adalet duygusunun yeniden inşası ve hakemlik mesleğine olan toplumsal güvenin artırılmasıdır.

2.3.4.2 Yöneticilerin açıklamaları

Spor yöneticileri, kulüp başkanları ve teknik kadrolar tarafından yapılan açıklamalar yalnızca ilgili kulübün iç dinamiklerini değil aynı zamanda taraftarların tutum ve davranışlarını da doğrudan etkileyebilmektedir.¹⁰¹ Özellikle müsabaka öncesinde veya sonrasında yapılan sert, suçlayıcı ya da kışkırtıcı açıklamalar taraftarlar arasında öfkeyi körükleyerek hakemlere veya rakip takıma yönelik olumsuz bir atmosferin oluşmasına sebebiyet verebilmektedir.¹⁰² Bu açıklamalar bazı durumlarda meşruiyet algısını da etkileyebilir. Örneğin yöneticinin “Hakem bizi doğradı” gibi bir söylemi, taraftar nezdinde hakeme yönelik şiddeti meşru kılma riski taşır. Benzer şekilde rakip takım ya da federasyon hakkında yapılan suçlayıcı açıklamalar da kutuplaşmayı derinleştirmekte toplumsal gerilimi spor alanlarına taşımaktadır. Yöneticilerin bu tür açıklamaları yaparken sahip oldukları konumun ve etki gücünün farkında olmaları beklenir. Zira spor alanlarında işlenen birçok suçun dolaylı ya da doğrudan nedenleri arasında yöneticilerin söylemleri önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle sosyal medyanın etkisinin artmasıyla birlikte bu açıklamalar geniş kitlelere hızlı bir şekilde ulaşmakta ve olumsuz etkileri çok daha yaygın bir şekilde hissedilmektedir.¹⁰³

¹⁰⁰ Özlem Ekizoğlu ve Mahmut Sami Akyüz, “Türk Futbolunda Seyircilerin Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Bakış Açılarının İncelenmesi,” **Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi** 5, özel sayı 1, 2022. 622-635. s.633

¹⁰¹ Ekizoğlu. **a.g.e.** s.76-77

¹⁰² Savaş Şanlı, “Futbol Müsabakalarında Olaylarda Yer Alan Seyircilerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi” Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, doktora tezi, 2014, Ankara. s.48

¹⁰³ “Bu adamlara nefes aldırmayın. Nerede görürseniz tepki gösterin. AVM’de görerseniz tepki gösterin, fotoğraflarını çekin. İzmir, Urla’da bir kahvaltı fotoğrafı çekildi. Kim bunlar? Yok Erden Timur değil. İki hakem. Biri Cüneyt Çakır. Bu fotoğrafı koyuyorum. Bilin. Ensenizdeyiz. Fenerbahçeliler böyle davranın, nefes aldırmayın bu adamlara.” Cumhuriyet, “Ali Koç’tan Tarihi Konuşma... Erden Timur’a Sert Sözler,” 5 Kasım 2023, <https://www.cumhuriyet.com.tr/spor/ali-koc-tan-tarihi-konusma-erden-timura-sert-sozler-2137701> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 22. maddesi ile kulüp veya federasyon yöneticilerinin şiddeti teşvik eden açıklamalarına uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir.¹⁰⁴ Bununla birlikte Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı'nın 38. Maddesinde de şiddet ve düzensizliği teşvik edecek davranışlar yasaklanmıştır.¹⁰⁵ Spor yöneticilerinin kamuya açık beyanlarında özenli bir dil kullanmaları hem kendi kulüpleri hem de genel spor ortamı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu açıklamaların sadece etik değil aynı zamanda cezai sorumluluk doğurabilecek boyutları da göz önünde bulundurulmalıdır.

2.3.4.3 Federasyon

Spor federasyonları, ilgili spor dalının düzenli ve sağlıklı biçimde icra edilmesini sağlamakla yükümlü, tüzel kişiliğe sahip üst örgütlerdir. Federasyonlar gerek yapısal organizasyonları gerekse disiplin uygulamaları ile sporun yönlendirici aktörleri arasında yer alır. Özellikle futbol gibi kitlesel ilginin yoğunlaştığı branşlarda, federasyonların etkinliği daha önemli hale gelmektedir. Federasyonlar spor branşlarının neredeyse tüm yönleriyle ilgilenerek organizasyon, lisanslama, hakem atamaları, disiplin süreçleri ve cezai yaptırımların uygulanması gibi birçok kritik görev üstlenmektedir. Bu bağlamda federasyonlar ihtar, hak mahrumiyeti, seyircisiz oynama, saha kapatma, para cezası, tescil iptali gibi yaptırımlar yoluyla ilgili spor dalının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini amaçlamaktadır.¹⁰⁶

¹⁰⁴ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 22

(1) Sporda şiddeti teşvik edecek şekilde basın ve yayın yoluyla açıklamada bulunan kişilere, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde, beşbin Türk Lirasından ellibin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren fiillerin spor kulübü veya federasyon yöneticileri tarafından işlenmesi halinde, birinci fıkra hükmüne göre verilecek ceza beş katına kadar artırılır.

(3) Birinci fıkra kapsamına giren fiilleri işleyen kişiler, ayrıca idari tedbir olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanır. Bu yasak, kararın verildiği tarihten itibaren bir yıl süreyle uygulanır. Koruma tedbiri olarak yasak kararının uygulanmasına ilişkin esas ve usuller, bu tedbir bakımından da uygulanır.

¹⁰⁵ TFF Futbol Disiplin Talimatı m.38

Bu talimat kapsamındaki kişilerin; basın ve yayın organları, resmi internet siteleri veya sosyal medya aracılığı ile; Türk Futbolunun marka değerine ve TFF'nin kurumsal itibarına zarar vermeleri, TFF Yöneticilerinin, Kurul Üyelerinin, müsabaka görevlilerinin ve TFF mensuplarının tarafsızlıklarına gölge düşürmeleri, bu kişilerin görevlerinden el çekmeleri hususunda sportmenliğe, spor ahlakına veya fair-play anlayışına aykırı açıklamalarda bulunmaları, sporda şiddet ve düzensizliği teşvik edebilecek, toplumu ayrıştırıcı ve bölücü nitelikte anlam içeren ve taraftar olaylarına neden olabilecek her türlü açıklama, beyan ve paylaşımda bulunmaları yasaktır.

¹⁰⁶ Ekizoğlu. a.g.e. s.79

Federasyonların yalnızca düzenleyici değil aynı zamanda güven inşa edici bir misyonu da bulunmaktadır. Ancak bu misyonun zaman zaman aksadığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda atama usulüyle seçilen federasyon yöneticileri kendilerinden memnun olmayan kulüp yöneticileri ve taraftarlarla karşı karşıya gelerek kırılğan atmosferi daha da gergim hale getirmektedir. Federasyonun karar alma süreçlerinde şeffaflıktan uzak uygulamalar, hakem atamalarındaki belirsizlikler, cezaların tutarsızlığı gibi sorunlar taraftarlar nezdinde ciddi bir güvensizlik ortamının oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum taraftarların yalnızca rakip takım veya hakemlere değil doğrudan federasyona yönelik tepkiler geliştirmesine yol açarak saldırgan tutumların bir hedefi olarak federasyonun kendisini öne çıkarmaktadır.¹⁰⁷ Federasyonların siyasi yapı ve etkilerden bağımsız bir şekilde hareket etmemesi de eleştiri konusu olmaktadır. Özellikle başkanlık seçimlerindeki müdahaleler ya da siyasi bağlantılarla şekillenen yönetim kadroları, tarafsızlık ilkesini zedelemekte ve kamuoyunda “*adil oyun*” algısına gölge düşürmektedir.

2.3.4.4 Güvenlik zafiyetleri

Spor alanlarında yaşanan şiddet ve düzensizliğin önlenmesinde güvenlik önlemleri hayati bir rol oynamaktadır. Ancak bu önlemlerin yetersizliği ya da plansız biçimde uygulanması zaman zaman geri dönüşü olmayan sonuçlara yol açabilmektedir. Müsabaka alanlarının güvenliği sağlanamadığında taraftarlar arasındaki çatışmaların büyümesi ve toplumsal tansiyonun sahaya taşması kolaylaşmaktadır.¹⁰⁸

Tarihte bu duruma dair en çarpıcı örneklerden biri 1985 yılında Brüksel’de gerçekleşen Heysel Faciasıdır. Bu trajik olayda güvenlik önlemlerinin yetersizliği nedeniyle stadyumun bir bölümünün çökmesi sonucu 39 kişi hayatını kaybetmiş, yüzlerce kişi yaralanmıştır. Facianın ardından yapılan incelemelerde, kolluk kuvvetlerinin yetersizliği, taraftar gruplarının kontrolsüz biçimde yerleştirilmesi ve fiziki altyapının ihmal edilmesi gibi güvenlik açıkları açıkça ortaya konmuştur.¹⁰⁹ Bir diğer önemli örnek ise Hillsborough Faciasıdır. 1989 yılında İngiltere’de Sheffield’deki Hillsborough Stadyumu’nda yaşanan

¹⁰⁷ Mustafa Koçer, “Futbol Derneklerine Üye Olan Taraftarların Şiddet ve Holiganizm Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kayseri Örneği,” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1, sayı 32, 2012. 111-135. s.117

¹⁰⁸ Ekizoğlu, *a.g.e.* s.68

¹⁰⁹ Chisari, *a.g.e.* s.201

olayda yetersiz güvenlik önlemleri ve organizasyon eksiklikleri nedeniyle 96 kişi hayatını kaybetmiş yüzlerce kişi de yaralanmıştır. Bu faciada özellikle taraftarların yoğun bir şekilde stadyuma alınması çıkış yollarının dar olması ve güvenlik görevlilerinin müdahale yetersizliği gibi sebepler ön plana çıkmıştır. Yapılan incelemeler güvenlik önlemlerinin yetersizliğinin yanı sıra organizasyonel ve yönetsel hataların da olayın büyümesine neden olduğunu göstermiştir Heysel ve Hillsborough örnekleri yalnızca güvenlik zafiyetinin dahi nelere mal olabileceğini dramatik şekilde göstermektedir.

Günümüzde teknolojik ilerlemelere bağlı olarak stadyumlarda güvenlik kameraları, turnike sistemleri, elektronik bilet uygulamaları ve yüz tanıma gibi önlemler yaygınlaşmış olsa da bu sistemlerin etkinliği ancak yeterli denetim ve koordinasyonla mümkündür. Özellikle kalabalık ve yüksek tansiyonlu maçlarda kolluk-yönetim-taraftar üçgeninde iletişim eksikliği yaşanması potansiyel şiddet olaylarının büyümesine zemin hazırlamaktadır. Bunun yanı sıra bazı stadyumlarda taraftar gruplarının yerleştirilme biçimi, giriş çıkışların kontrolsüzlüğü ve özel güvenlik görevlilerinin yeterince eğitilmiş olmaması, güvenliğin yalnızca fiziksel değil aynı zamanda organizasyonel bir mesele olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle büyük şehirlerdeki karşılaşmalarında alınan önlemlerin yetersiz kalması kamu düzenini tehdit edecek boyutlara varabilmektedir.¹¹⁰ Sonuç olarak güvenlik yalnızca bir önlem alma meselesi değil planlama, denetim ve kriz yönetimini kapsayan çok boyutlu bir süreçtir. Güvenlik zafiyetleri spor alanlarında yaşanan şiddet ve düzensizliğin hem doğrudan hem de dolaylı faktörlerinden biri olarak kabul edilmeli ve bu alanda sistematik iyileştirmelere gidilmelidir.

2.3.4.5 Altyapı yetersizliği ve konforsuzluk

Günümüzde futbolun ekonomik boyutunun büyümesi, taraftarları yalnızca birer izleyici olmaktan çıkarıp kulüplerin müşterisi konumuna getirmiştir. Bu açıdan taraftar memnuniyetinin sağlanması, kulüpler için ticari başarı kadar müsabaka güvenliği açısından da önem arz etmektedir. Stadyumların mimari yapısı, fiziksel konfor düzeyi ve sunduğu

¹¹⁰ Hamit Özen, “Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı Ve Türkiye’de Spor Güvenliği Yönetimi” Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans tezi, 2018. Ankara. s.65-66

hizmetlerin kalitesi taraftar deneyimini doğrudan etkilemekte memnuniyetsizlik durumlarında ise saldırgan tutumların artış göstermesi kaçınılmaz hale gelmektedir.

Müsabakaların düzenlendiği alanlarda yetersiz oturma düzeni, kalabalık alanlarda hava sirkülasyonu eksikliği, temizlik sorunları, güvenlik önlemlerinin rahatsız edici biçimde uygulanması, gürültü, sigara dumanı, ışık yetersizliği veya aşırılığı gibi çevresel faktörler taraftarların mekânsal olarak dışlanmış ve değersiz hissetmesine neden olabilmektedir. Özellikle Türkiye'de yeni yapılanların dışındaki birçok stadyumun mimari olarak eski ve bakımsız olması, taraftarların konforsuz bir ortamda müsabaka izlemesine yol açarak sporun izleyici üzerinde oluşturmaları gereken olumlu duyguları zedelemektedir.¹¹¹

Modern spor organizasyonlarında hizmet kalitesi konforun yanı sıra taraftarın duygusal bağlılığıyla da ilişkilidir. Taraftar yaptığı maddi harcamaların ve duygusal yatırımın karşılığında tatmin edici bir deneyim beklemektedir. Bu beklenti karşılanmadığında taraftar davranışlarında tahammülsüzlük, öfke ve saldırganlık gibi olumsuz tutumlar daha sık gözlemlenmektedir.¹¹² Dolayısıyla stadyumların fiziksel koşulları ve sunulan hizmetler yalnızca seyirci memnuniyetini değil aynı zamanda spor alanlarında şiddetin önlenmesini de doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır.

Stadyumların mimari tasarımı ve yapısal bütünlüğü yalnızca estetik veya konfor açısından değil aynı zamanda taraftarların can güvenliği bakımından da kritik bir öneme sahiptir.¹¹³ Geçmişte yaşanan birçok trajik olay yetersiz çıkış kapıları, dar merdiven boşlukları, yapıların zayıf olması ve acil durum senaryolarına karşı hazırlıksızlık gibi etkenlerin kitlesel panik ortamlarında nasıl ölümcül sonuçlar doğurabildiğini ortaya koymuştur. Özellikle kapalı ve aşırı kalabalık ortamlarda, basit bir gürültü ya da güvenlik müdahalesi bile izdihama dönüşerek çok sayıda insanın yaralanmasına hatta ölmesine neden olmuştur.¹¹⁴ Taraftarların giriş-çıkışlarının sağlandığı alanlarda görülen mimari daralma, kaçış sürelerini uzatarak

¹¹¹ Ekizoğlu. a.g.e. s.63-65

¹¹² Steven Block ve Eric Lesneskie, "A Thematic Analysis of Spectator Violence at Sporting Events in North America," **Deviant Behavior** 39, sayı 9, 2018, 1140-1152. s.1148

¹¹³ Mehmet Güçlü, Yusuf Arıkan, Savaş Şanlı ve Halil İbrahim Mil, "Sportif Organizasyonlarda Güvenlik Stratejileri," içinde F. M. Harmancı, M. Gözübenli ve C. Zengin (Ed.), **Spor Bilimlerinde Güncel Yaklaşımlar** 2014, 177-206. s.197

¹¹⁴ Fulya Sağ Kara ve Gül Özlem Yıldırım, "Kalabalık Yönetimi: Sportif Karşılaşmalarda (Futbol) Meydana Gelen İzdihamlar Üzerine Bir Literatür Taraması," **Afet ve Risk Dergisi** 6, sayı 3, 2015, 1115-1130. s.1116

panik anlarında kalabalık davranışlarının kontrolünü zorlaştırmaktadır. Geçmişte yaşanan Heysel, Hillsborough ve Kayseri facialarında olduğu gibi yetersiz fiziki altyapı kalabalığın yönlendirilmesini engellemiş ve güvenlik personelinin müdahalesini işlevsiz hale getirmiştir. Bu tür yapısal zafiyetler acil müdahale kapasitesini düşürerek olayların trajik bir boyut kazanmasına neden olmaktadır.

Özellikle eski stadyumlarda görülen bakımsızlık, sabitlenmemiş korkuluklar ve düşük kaliteli yapı malzemeleri de yaralanmalara yol açan diğer önemli faktörler arasında yer almaktadır. Sadece izdiham anlarında değil sıradan bir müsabaka sırasında bile bu tür eksiklikler ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle UEFA Stadyum Altyapı Yönetmeliğinde stadyumlarda bulunması gereken şartları düzenlemiştir.¹¹⁵ Türkiye Futbol Federasyonu UEFA uygulamasına paralel olacak şekilde benzer düzenlemelere TFF Stadyum ve Güvenlik Komitesi Talimatı'nda yer vermiştir. Modern tesislerin tasarımında ergonomik yapı, geniş geçiş alanları, yangın çıkışları, güvenli bariyer sistemleri, tahliye prosedürleri ve teknolojik izleme altyapıları sayılan uluslararası birçok talimatta da sebeplerle artık zorunlu standartlar arasında sayılmaktadır.

2.3.5 Hukuki Faktörler

Şiddet ve düzensizliğin önlenmesinde hukuki düzenlemeler büyük bir öneme sahiptir. Ancak mevzuatta yer alan eksiklikler veya uygulamadaki yetersizlikler, şiddet ve düzensizliğin devam ederek spor alanlarında arzulanan güven ortamının bozulmasına neden olabilmektedir.

¹¹⁵ UEFA Stadyum Altyapı Yönetmeliği m.18

Seyirci koltukları, tek kişilik, numaralandırılmış, sıkıca sabitlenmiş, sağlam, kırılmaz, yanmaz bir malzemeden yapılmış ve koltuk yüzeyinden ölçüldüğünde sırtlık yüksekliği en az 30 cm olmalıdır.

Stadyumlar iyi durumda olmalı ve tüm alanlar temiz ve iyi aydınlatılmış olmalıdır. Tehlikeli, atılabilir veya başka şekilde kötüye kullanılacak gevşek malzeme olmamalıdır.

Seyirci alanları oyun alanının görüş açısını engellemeyecek şekilde olmalıdır.

Her bölümde ikram olanakları bulunmalı, erişilebilir olmalı ve seyircilerin bölüme erişimi olduğu sürece açık kalmalıdır. Misafir taraftarlar için ikram fiyatları, ev sahibi taraftarlar için olan fiyatları aşmamalıdır.

Yönetmeliğin tam metni için bkz. UEFA Stadium Infrastructure Regulations (2025), UEFA Documents, <https://documents.uefa.com/r/Technical-Regulations/UEFA-Stadium-Infrastructure-Regulations-Online> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

2.3.5.1 Yetersiz yaptırımlar

Spor alanlarında meydana gelen şiddet ve düzensizliğin önlenmesinde önemli bir engel eksik hukuki düzenlemeler ve cezai müeyyidelerin yetersizliğidir. Şiddet ve düzensizlik sporun temel değerleriyle doğrudan çelişen bir olgu olup bu tür eylemler karşısında uygulanan cezaların caydırıcı olmaması spor kültüründe şiddetin normalleşmesine yol açmaktadır. Yaptırımların zayıf olması faillerin cezai sorumluluktan kaçmalarına ve dolayısıyla şiddet içeren davranışlarının tekrarlanmasına zemin hazırlamaktadır. Özellikle müsabaka alanlarında gerçekleşen şiddet ve düzensizliğe karşı uygulanan yaptırımlar çoğu zaman sadece yüzeysel cezalarla sınırlı kalarak olayların önlenmesinde etkili bir mekanizma oluşturamamaktadır.¹¹⁶

Cezaların yetersizliği şiddeti tetikleyen toplumsal ve psikolojik faktörlerle birleşerek, spor ortamlarında güvenliğini tehdit eden sürekli bir risk oluşturur. Aynı zamanda spor kulüpleri ve federasyonların şiddet içeren davranışlara karşı tutarsız yaklaşımlar sergilemesi, şiddet içeren davranışların cezalandırılması konusunda bir standart oluşturulamamasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla sporun güvenli ve dürüst bir ortamda gerçekleşebilmesi için spor alanlarında işlenen suçlara verilen cezaların caydırıcı olması ve tutarlı bir şekilde uygulanması kritik öneme sahiptir. Türkiye’de cezaların yetersiz veya tutarsız olduğuna ilişkin hâkim algının en önemli sebeplerinden birisi uygulanan infaz politikasıdır. İnfaz yasasının mevcut durumu ve bazı dönemlerde uygulanan örtülü aflar nedeniyle toplumda cezasızlık algısı güçlenerek kanunların caydırıcı etkisi ortadan kalkmaktadır.¹¹⁷ Özellikle Covid-19 Salgını gerekçe gösterilerek geçici maddeler yoluyla on binler mahkûm cezaevinden tahliye edilmiştir. Örtülü affın her ne kadar salgın sebebiyle yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak asıl sebep cezaevlerindeki yoğunluğun oldukça artmış olması ve siyasi fayda beklentisidir.¹¹⁸

¹¹⁶ Joh Garland ve Michael Rowe, **Racism and Anti-Racism in Football**, New York: Palgrave Macmillan, 2001. s.103

¹¹⁷ Şerif Ahmet Öztürk, “Caydırıcılık Ve Rehabilitasyon Bakımından Hapis Cezasının Suça Etkisi Ve Ceza Popülizmi.” Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, 2023, Bursa. s.145-166

¹¹⁸ Galma Akdeniz, İdil Elveriş, ve Arca Alpan, “Salgın Fırsatıyla Ceza Politikası: İnfaz Kanunu Değişikliği, Siyasi Arka Planı ve Olası Etkileri,” **Suç ve Ceza** 14, sayı 2, 2021, 211-246. s.237-238

2004 yılında yürürlüğe giren 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun spor alanlarında işlenen suçlarla ilgili ilk yasal düzenlemedir. Söz konusu kanun spor müsabakalarının güvenliğini ve düzenini sağlamak amacıyla çeşitli yükümlülükler getirmiş ve bu yükümlülüklerin ihlali durumunda uygulanacak müeyyideleri belirlemiştir. Ancak bu kanun yaşanan problemlerin kökenini tam anlamıyla tespit edememiş ve uygulanan yaptırımların caydırıcı olma konusunda yeterli etkiyi göstermemiştir. Bu eksiklikler nedeniyle 2011 yılında 5149 Sayılı Kanun yürürlükten kaldırılarak yerine 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlükteki hükümlerinin bir kısmı açısından çağdaş yasal gereksinimleri yansıtmasa da önceki kanuna kıyasla daha kapsamlı düzenlemeler içermekte ve daha etkili caydırıcı tedbirler sunmaktadır. Bu doğrultuda, elektronik bilet uygulamasının getirilmesi, stadyumlarda kamera sistemlerinin yaygınlaştırılması ve seyirden yasaklama tedbirlerinin uygulanması gibi önlemlerle spor alanlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesi amacı güdülmüştür.

2.3.5.2 Etkisiz denetim mekanizmaları

Spor etkinliklerinde meydana gelen şiddet ve düzensizliğin bir diğer belirgin nedeni ise etkisiz denetim mekanizmalarıdır. Müsabaka alanları geniş seyirci kitlesine sahip alanlar olarak potansiyel tehlikeler açısından yüksek risk taşımaktadır. Denetim mekanizmalarının etkinliği yalnızca güvenlik önlemleriyle değil aynı zamanda seyirci davranışlarını izleyebilen, hızlı ve etkili müdahalelerde bulunabilen bir yapının varlığıyla doğru orantılıdır.

Spor organizasyonlarında güvenlik personelinin yetersiz olması, teknolojik sistemlerinin eksikliği ve uygun eğitim almamış güvenlik görevlileri, şiddet ve düzensizlik içeren davranışların tespiti ve engellenmesi konusunda büyük bir boşluk yaratmaktadır. Ayrıca stadyumların mimari yapısı ve güvenlik altyapısının modern güvenlik gereksinimlerini karşılayamaması da bu tür olumsuz durumların meydana gelmesinde etkili olmaktadır. Etkisiz denetim mekanizmaları sadece şiddetin önlenmesi konusunda değil aynı zamanda seyircilerin güvenliği ve tesislerin genel işleyişi açısından da önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle spor müsabakalarında elektronik bilet, yaygın kameralar ağı ile biyometrik yüz ve parmak izi tanıma gibi denetim sistemlerinin güçlendirilmesi şiddet ve

düzensizlik içeren davranışları önleyerek seyircilerin güvenli ve sağlıklı bir ortamda spora ulaşmasını sağlamada temel bir gereklilik haline gelmektedir.¹¹⁹

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun elektronik bilet uygulamaları, kamera sistemlerinin yaygınlaştırılması ve seyirden yasaklama tedbiri gibi denetim mekanizmalarıyla spor alanlarında şiddet ve düzensizliği engellemeyi amaçlamaktadır. Bu tedbirler spor alanlarında güvenliğin sağlanarak şiddet ve düzensizlik içeren davranışların önlenmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır.¹²⁰

2.4 SPOR SUÇLARINA İLİŞKİN TÜRKİYE’DEKİ MEVZUAT

2.4.1 Genel Olarak

Spor, kişilerin fiziksel ve zihinsel gelişimini destekleyen, toplumsal dayanışmayı artıran ve uluslararası ilişkilerde önemli bir araç olan sosyal bir olgudur. Ancak spor faaliyetleri rekabetin doğası gereği zaman zaman çeşitli hukuki sorunları da beraberinde getirmektedir. Şiddet, haksız rekabet, doping, ayrımcılık, ırkçılık gibi davranışlar sporun temel değerlerine zarar vermektedir. Bu sebeple spor hukukunda yasal düzenlemelere duyulan ihtiyaç, hem sporun adil ve güvenli bir şekilde icra edilmesini sağlamak hem de sporun toplum üzerindeki olumlu etkilerini korumak açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Spor hukukunda yasal düzenlemelerin gerekliliği birkaç temel başlık altında incelenebilir. Öncelikle sporun kendine özgü özellikleri sebebiyle genel hukuk kurallarını sporda uygulamak mümkün değildir. Bu durum spor faaliyetleri sırasında meydana gelen hukuki ihtilafların çözümünde özel düzenlemelere ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır. Örneğin sporcular arasında yaşanan fiziksel temaslar, sakatlıklar veya taraftarların stadyum içindeki davranışları genel hukuk normlarına göre değerlendirildiğinde sporun doğasına uygun olmayan sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Dolayısıyla sporun kendine özgü yapısına uygun hukuk normlarının oluşturulması gereklidir.

¹¹⁹ Muhammet Nurullah Çakmak, “Modern Toplumun Ontolojik Çıktısı: Passolig Uygulaması,” **Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives** 6, sayı 1, 2018, 29-41. s.34

¹²⁰ Mehmet İmamoğlu ve Mürsel Akdenk, “Spor Tesislerinde Güvenlik Amaçlı Biyometrik Sistem Önerileri,” **Uluslararası Sporda Şiddetin Temelleri ve Önlenmesi Yönündeki Stratejiler Sempozyumu**, Samsun, 2013. s.329-330

Bunun yanı sıra sporun küreselleşmesi ile uluslararası alanda hukuki uyum sağlamak da bir zorunluluk haline gelmiştir. Farklı ülkelerde farklı spor hukukları bulunmakla birlikte uluslararası spor organizasyonlarının düzenlediği kurallar ve anlaşmalar, spor hukukunun evrensel boyutunu ortaya koymaktadır. Özellikle FIFA, UEFA, IOC gibi uluslararası spor federasyonlarının belirlediği normlar, ülkelerin iç hukuk sistemlerine entegre edilerek uygulanmaktadır.¹²¹ Ayrıca devletler arasında yapılan çok taraflı sözleşmeler de yeknesak şekilde uygulanacak kurallar ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ulusal mevzuatların uluslararası normlarla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

Spor hukukunda yasal düzenlemelerin bir diğer önemli yönü de spor alanlarında işlenen suçların önlenmesi ve cezalandırılmasıdır. Özellikle taraftar şiddeti, tehdit içeren tezahüratlar, bahis dolandırıcılığı, doping ve ayrıştırıcı söylemler, sporun ruhuna zarar veren ve kişilerin huzurlu ve güvenli bir ortamda spora ulaşmasını engelleyen eylemler olarak öne çıkmaktadır. Bu tip durumların spor alanlarında yaşanmasının engellenmesi açısından özel cezai düzenlemeler yapılması büyük önem taşımaktadır. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, spor alanlarında meydana gelen suçları önlemek ve faillerine yönelik yaptırımlar öngörmek amacıyla kabul edilmiştir. Benzer şekilde, diğer ülkelerde de spor suçlarına ilişkin özel yasal düzenlemeler bulunmaktadır.

Sporun toplumsal ve ekonomik öneminin artması ve spor organizasyonlarının geniş kitlelere ulaşması sonucunda hem sporun etik değerlerini korumak hem de hukuki ihtilafları adil bir şekilde çözmek için yasal düzenlemelere ve çeşitli denetim mekanizmalarına ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca taraf olunan uluslararası anlaşmalar da iç hukukta düzenlemeler

¹²¹ FIFA: Uluslararası Futbol Federasyonu, futbol ve futsalın dünya çapındaki en üst düzey yönetim organıdır. 21 Mayıs 1904 yılında Paris'te kurulan organizasyonun merkezi İsviçre'nin Zürih kentindedir. 211 ulusal futbol federasyonunun üyesi olduğu FIFA, Dünya Kupası gibi çeşitli futbol turnuvalarını düzenlemesinin yanı sıra dünya futbolunu yöneten, kuralları uygulayan, değiştiren kuruluştur. Türkiye Futbol Federasyonu 21 Mayıs 1923 tarihinde üye olmuştur.

UEFA: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği, Avrupa'daki futbolu düzenleyen ve yöneten en üst düzey futbol organizasyonudur. 15 Haziran 1954'te İsviçre'nin Basel şehrinde kurulmuştur ve merkezi şu anda İsviçre'nin Nyon kentindedir. UEFA, Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi, Konferans Ligi ve Avrupa Futbol Şampiyonası gibi prestijli turnuvaların düzenleyicisi konumundadır. Türkiye Futbol Federasyonu 26 Haziran 1962 tarihinde üye olmuştur. Bkz. Türkiye Futbol Federasyonu, "İş Ortakları," <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=356>, t.y. (Erişim Tarihi:12/02/2025).

yapmayı şart koşmuştur. Bu sebeple sporun düzenlenmesi ve spor faaliyetleriyle bağlantılı hukuki problemlerin çözümü için çeşitli mevzuat yürürlüğe konulmuştur.

Ülkemizde sporla ilgili anayasal düzenlemeye ilk olarak 1982 Anayasasında yer verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının sporun geliştirilmesi ve korunması başlıklı 59. maddesi: sporun desteklenmesi ve bu alanda gereken çalışmaları yapması hususunda devlete sorumluluk yüklemektedir. Bu maddeye göre devlet, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının beden ve ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesi amacıyla sporu teşvik etmekle yükümlüdür. Ayrıca sportif faaliyetlerin sağlıklı, güvenli ve adil ortamlarda icra edilebilmesi de devletin bu alandaki görevlerindendir. Bu sebeple şiddet ve kural dışı davranışlar sebebiyle sportif faaliyetlerin gölgelenmemesi için gerekli olan yasal düzenlemelerin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda uluslararası anlaşmalar ve üye olunan federasyonların yönergeleri ile bu alandaki gelişmeler takip edilerek Türkiye'ye uyumu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Ülkemizde sporla ilgili ilk yasal düzenleme 16 /07/1938 tarihinde yürürlüğe giren 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ile olmuştur.¹²² 28 maddeden oluşan Beden Terbiyesi Kanunu ile döneminde başbakanlığa bağlı şekilde teşkilatlanan Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü kurulmuş, Türkiye'de sporun teşvik edilmesi ve sportif faaliyetlerin yasal bir düzenleme altında organize edilmesi amaçlanmıştır. Kanun ile sporun kurumsal yapısının oluşturulması için ilk adımlar atılmıştır. Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü vasıtasıyla gençlerin fiziksel gelişiminin sağlanması, vatandaşların spora teşvik edilmesi ve daha sağlıklı nesillerin inşa edilmesi amaçlanmıştır. Yeni kurulmuş olan devletin gelecek nesillerinin sporla olan bağlarının tesis edilmesi için kanunda “gençlerin kulüplere girmesi ve boş vakitlerinde spor yapmasının zorunlu olduğuna” yer verilmiştir.¹²³ Kanunun lafzından anlaşılacağı üzere devlet vatandaşına sporu sevdirmek ve spor faaliyetlerine katılması için gerekli olan imkanları sağlamakla yükümlüdür. Bu amaç doğrultusunda direktörlüğe spor tesislerinin inşa edilmesi çeşitli spor dallarının yaygınlaştırılması ve gerekli federasyonların

¹²² Mevzuatın tam metni için bkz. 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc018/kanuntbmmc018/kanuntbmmc01803530.pdf (Erişim Tarihi:12/02/2025).

¹²³ 3530 Sayılı (Mülga) Beden Terbiyesi Kanunu m.4

Gençler için kulüplere girmek ve boş zamanlarında beden terbiyesine devam etmek mecburidir. Hangi yaştaki vatandaşların ne kadar müddetle ve hangi mevsimlerde spor mükellefiyeti altında bulunacakları ve ne gibi devair ve müesseselerde beden hareketlerinin tatbiki lâzım geleceği İcra Tekilleri Heyetince tayin olunur.

kurulması görevi münhasıran verilmiştir. Böylece soyut olarak kanunla ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için fiilen sorumlu olan ilk kurum ortaya çıkmıştır. 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nun yürürlüğe girişiyle sporun yalnızca profesyonel sporcular için değil tüm vatandaşlara ulaştırılmasının bir kamu hizmeti olduğu kabul edilmiştir. Spor eğitiminin okullarda yaygınlaştırılması hedeflenerek özellikle gençlerin fiziksel gelişimi ulusal gençlik politikalarının bir parçası haline gelmiştir. Bu durumun bir sonucu olarak devlet spor faaliyetlerini çeşitli organları vasıtasıyla düzenleyici ve denetleyici bir şekilde konumlanmıştır.

28/05/1986 tarihinde 3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ilga edilmiş 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu yürürlüğe girmiştir.¹²⁴ Yapılan düzenleme ile eski kurumların yerini Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın tüzel kişiliği altında teşkilatlanacak şekilde il ve ilçelerde Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü kurulmuş, sporun geliştirilmesi ve teşvik edilmesi hususunda daha somut adımlar atılmıştır. Yasa ile özel bütçeli olan Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü'ne sporun desteklenmesi ve geliştirilmesi amacıyla kaynak yaratılmıştır.¹²⁵ Sporun yaygınlaştırılması, tesislerin yapımı ve işletilmesi, spor kulüplerinin denetimi, sporcuların eğitimi gibi faaliyetler Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü'nün görevleri olarak tanımlanmıştır.

Futbol Türkiye'de diğer spor dallarına göre daha fazla ilgi görmüş ve kendine has özellikleri olan büyük bir ekonomi haline gelmiştir. Bunun sonucunda futbolun uluslararası standartlara uygun olarak yönetilmesi amacıyla 14/06/1988 tarihinde yürürlüğe giren 3461 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile 23 Nisan 1923 tarihinde kurulan Türkiye Futbol Federasyonu, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nden ayrılarak özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bir statüye kavuşmuş.¹²⁶ Türkiye Futbol

¹²⁴ Mevzuatın tam metni için bkz. 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3289&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

¹²⁵ 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu m.14

Özel hesabın gelirleri şunlardır; Spor – Toto ve Spor – Loto'dan alınacak hisseler, genel bütçeden ayrılacak ödenek, spor müsabakalarından alınacak hisse, milli ve temsili müsabakaların gelirleri, her türlü reklam gelirleri ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumundan naklen yayın hakkı geliri, her türlü işletme gelirleri ile kiralar, muhtelif fonlardan verilecek hisseler, matbaa, yayın ve basılı evrak gelirleri, her türlü bağışlar, İtiraz ve ceza gelirleri, kayıt, tescil ücretleri ile aidatlar, gayrimenkul satışlarından elde edilen gelirler, diğer gelirler.

¹²⁶ Mevzuatın tam metni için bkz. 3461 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun

Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu'nun ilk maddesi ile düzenlemenin amacı özetle "profesyonel futbol faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası kurallara uygun olarak icra edilmesi ve Türk futbolunun geliştirilmesi, teşkilatlandırılması, yurt içinde ve yurt dışında temsil edilmesi" şeklinde izah edilmiştir. Kanunun birinci maddesinde TFF'nin özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişiliğe sahip olduğu ifade edilmişse de federasyon özerk bir yapı olarak tasarlanmamıştır. Başbakan, olağanüstü toplantıya çağırma yetkisini kullanarak federasyon başkanı, yönetim kurulu ve diğer kurulların seçimini yenileyebilmektedir. Başbakan, genel kurulda yapılan seçim sonucunda en çok oy alan üç aday içinden birisini başkan olarak tespit etmektedir. Ayrıca federasyonun faaliyetleri başbakanın gözetim ve denetimine tabidir.

03/07/1992 tarihinde 3461 Sayılı Kanun ilga edilmiş, 3813 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.¹²⁷ Kanunla TFF özerk bir yapı haline gelmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu'nun özerk bir yapıya kavuşmasıyla genel manasıyla futbol organizasyonuna devletin müdahalesinin en aza indirilmesi sağlanarak, futbolun kendi dinamiklerine uygun şekilde yönetilmesinin önü açılmıştır. Bu düzenlemelerin amacı futbolu devletçi politikalarından arındırarak futbolun uluslararası standartlara uygun şekilde yönetilmesini sağlamaktır.¹²⁸ Kanun ile Türkiye Futbol Federasyonu'nun kamu tüzel kişiliğine sahip özerk bir kurum olarak faaliyet göstererek, uluslararası futbol organizasyonları ve federasyonlarıyla uyumlu bir şekilde çalışması ve FIFA ile UEFA'nın özerklik ilkelerine uygun hale gelebilmesi için önemli adımlar atılmıştır.

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc071/kanuntbmmc071/kanuntbmmc07103461.pdf

(Erişim Tarihi:12/02/2025).

¹²⁷ Mevzuatın tam metni için bkz. 3813 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun <https://www.tcmvzuat.com/normlar/3813-sayili-turkiye-futbol-federasyonu-kurulus-ve-gorevleri-hakkinda-kanunmulga/> (Erişim Tarihi:12/02/2025).

¹²⁸ 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m.1

Bu Kanunun amacı; her türlü futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilâtlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonunun kurulması, teşkilât, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

Türkiye Futbol Federasyonu, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) ve Avrupa Futbol Federasyonları Birliğinin (UEFA) üyesidir.

Federasyon, futbolun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, milli ve milletlerarası kuralların uygulanmasının sağlanması, Türkiye'nin futbol ile ilgili konularda yurtdışında temsil edilmesi, Uluslararası Futbol Birliği kurulu tarafından hazırlanan futbol oyun kurallarının uygulanması, FIFA ve UEFA'nın talimatları ve kararlarına uymak, kulüplerin, futbolcuların, hakemlerin ve futbolun diğer profesyonellerinin konulan kurallara uymasını sağlamak, ırkçılık ve her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek ve sporda şiddetin önlenmesi amacıyla gerekli tedbirleri almak gibi alanlarda görevlendirilmiştir.

Kanun yürürlükte kaldığı süre boyunca birçok değişikliğe uğramış hemen her maddesine ek fıkralar eklenmiştir. Ayrıca federasyonun teşkilat yapısı, görevleri ve yetkileri ile futbolun işleyişinin FIFA'nın öngördüğü kurallar çerçevesinde yeniden yapılandırılması için yeni bir çerçeve kanun ihtiyacı doğmuştur. Bu sebeple 16/05/2009 tarihinde 3813 Sayılı Kanun yürürlükten kaldırılarak yerine 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.¹²⁹ 3813 Sayılı Kanun ile TFF'nin özerk olduğu vurgulanmışsa da federasyon faaliyet ve işlemlerinde spordan sorumlu devlet bakanının gözetim ve denetimine tabidir. Bu haliyle federasyon kamu tüzel kişiliği özelliklerini de bünyesinde barındıran hizmet yerinden yönetim kuruluşu olarak tasarlanmıştır.¹³⁰ 5894 sayılı Kanun ile spordan sorumlu devlet bakanının Federasyon üzerindeki gözetim ve denetim yetkisi kaldırılarak futbolun yönetimi FIFA kriterlerine uygun olarak tamamen özerk bir yapıya sahip olan TFF'ye bırakılmıştır.¹³¹

Sporun mali ve idari açıdan düzenlenip denetlenmesi için birçok kanun yürürlüğe girmiş, çeşitli uluslararası federasyonlara üye olunmuştur. Ancak spor alanlarında yaşanan şiddet ve düzensizliği önlemek için bu alana yönelik suçları ve yaptırımları düzenleyen bir kanun

¹²⁹ Mevzuatın tam metni için bkz. 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5894.pdf> (**Erişim Tarihi:12/02/2025**).

¹³⁰ Sebahattin Devecioğlu ve Bilal Çoban, "Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği," **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi** 8, sayı 3, 2003, 49-58. s.54;

¹³¹ "Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde Hükümet temsilcisi Devlet Bakanı Murat BAŞESGİOĞLU: TBMM Genel Kurulu'nda, daha önce de Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ile ilgili bir kanunun kabul edildiğini, bu Kanunla TFF'nin özerkleşmesi konusunda çok ileri adımlar atıldığını, spordan sorumlu Devlet Bakanının Federasyon üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini ortadan kaldırıldığını, dolayısıyla artık idari bir vesayet yetkisinden söz edilemeyeceğini, futbol yönetiminin, tamamen özerk olması gerektiğini, FIFA'nın 207 üyesinin bulunduğunu, bu 207 üyenin, futbol yönetimini kendi ana statüleriyle yönettiklerini, futbolu kanunla yöneten ender ülkelerden birisinin de Türkiye olduğunu, futbol yönetiminin, futbolla ilgili işleyişlerinin ve kurallarının TFF tarafından çıkarılacak Statüye bırakıldığını, ifade etmiştir." Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu, TBMM, Komisyon Raporu, 2008. s.343 (**Erişim Tarihi:16/02/2025**).

ancak 07/05/2004 tarihinde 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile mümkün olmuştur. Bu sayede geç de olsa spor alanlarında işlenen suçlara yönelik hükümler içeren ve sporun paydaşlarına sorumluluklar yükleyen bir kanun yürürlüğe girmiştir. Kanun ilk olması hasebiyle önemli bir adım olsa da tanımlamalar ve yaptırımlar hususunda yetersiz olması sebebiyle ihtiyaca karşılık verememiş ve yerini 14/04/2011 yılında yürürlüğe giren 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'a bırakmıştır. 5149 Sayılı Kanun'un bu alanda yürürlüğe giren ilk kanun olması ve 6222 Sayılı Kanun'un da yürürlükte olan kanun olması hasebiyle çalışmada iki kanuna da daha detaylı olarak yer verilecek, 6222 Sayılı Kanun'a neden ihtiyaç duyulduğu ve 6222 Sayılı Kanun'un selefine göre ne tür yenilikler içerdiği hususları üzerinde durulacaktır.

2.4.2 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun

Spor müsabakalarında meydana gelen şiddet olaylarının ve düzensizliğin önlenmesi amacıyla münhasıran bu alana özgülenmiş bir kanunun varlığına ihtiyaç duyulmuştur. 07/05/2004 tarihli 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile spor müsabakalarının güvenliğinin ve düzeninin tesis edilmesi amacıyla sporun paydaşlarına çeşitli yükümlülükler getirilmiş ve bu yükümlülüklerin ihlali halinde uygulanacak cezalar belirlenmiştir.¹³²

Stadyumlara kameralar yerleştirilmesi, biletlerin kontrol edilmesi ve giriş-çıkışlarda uyulması gereken kurallar, seyircilerin oturma düzeni gibi konulara kanunda özel olarak yer verilmiştir.¹³³ Kanun, organizasyonu düzenleyene, takımlara ve seyircilere ayrı ayrı yükümlülükler ve yükümlülüklerin ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar getirmiştir.

¹³² Mevzuatın tam metni için bkz. 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/05/20040507.htm#3> (Erişim Tarihi:16/02/2025).

¹³³ 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.4

Spor alanlarında, sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe aittir. Spor alanlarına, seyri engellemeyecek nitelikte, federasyonun bağlı olduğu uluslar-arası federasyonun talimatlarına uygun olarak, seyirci ile müsabakanın yapıldığı yer arasına tel, duvar, bariyer ve benzeri fizikî engeller konulabilir. Fizikî engeller, ilgili güvenlik biriminin olumlu görüşü ve il spor güvenlik kurulu kararı ile kaldırılabilir. Spor alanlarında; çocuklar ve engellilerin müsabakaları izleyebilmeleri için durumlarına uygun yerler tahsis edilir. Spor alanlarında seyircilerin oturma yerleri numaralandırılır. Koltuk sayısı kadar bilet bastırılır ve satışa sunulur. Spor alanlarına kapasitenin üzerinde ve biletsiz seyirci alınamaz. Spor alanlarında; güvenliğin sağlanması ve bu Kanuna aykırı davranışların tespiti amacıyla, spor alanlarının durumuna uygun

Türkiye’de taraftarların sebep olduğu şiddet ve düzensizlik içeren davranışlar ve seyir yerlerindeki güvenliğin sağlanamaması sebebiyle kanunda bu hususlara yönelik olarak düzenlemelere yer verilmiştir. 5149 Sayılı Kanun ile müsabakaların düzenlendiği yerlerin güvenliğinin sağlanmasıyla ilgili olarak özellikle ev sahibi takımlara güvenliğin ve düzenin sağlanması hususunda birtakım yükümlülükler getirilmiştir.

Kanunda spor alanlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesi amacıyla bazı suçlar tanımlanmıştır. Ancak uygulamada sıklıkla karşılaşılan ve 6222 Sayılı Kanun’da suç olarak tanımlanan birçok eylem suç olarak tanımlanmamış veya yaptırımsız bırakılmıştır. Örneğin 6222 Sayılı Kanun’da suç olarak tanımlanan tehdit veya hakaret içeren tezahürat 5149 Sayılı Kanun’da çirkin ve kötü tezahürat olarak tanımlanıp kanun koyucu tarafından yasaklamakla yetinilmiştir.¹³⁴ Spor müsabakalarında kullanılması ve taşınması yasak olan maddeleri kullanan veya taşıyanlara, kendi taraftarlarını kışkırtıcı, hakemleri, rakiplerini veya taraftarlarını tahrik edici veya aşağılayıcı şekilde beyanlarda bulunanlara ve spor alanlarına zarar verenlere çeşitli cezalarla birlikte seyirden men yaptırımı uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.¹³⁵

olarak gerekli teknik donanımlar kurulur. Kurulacak güvenlik sistemlerinin giderleri, 1. Futbol Ligi ile tesis olarak fizikî yapısı uygun olan 2. ve 3. futbol liglerinde mücadele eden ev sahibi kulüpler tarafından karşılanır. Diğer tüm branşlardaki teknik donanımlar ise, spor tesisinin mülkiyetine veya kullanımına sahip bulunan kulüp, kurum ve kuruluşlar tarafından kurulur. Spor tesislerinde hangi güvenlik sistemi veya teknik donanımın uygulanacağı yönetmelikle belirlenir.

¹³⁴ 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.12

Müsabakanın yapılacağı yerde veya yakın çevresindeki yollarda, meydanlarda, caddelerde veya benzeri yerlerde, toplu taşıma araçlarında, umuma açık diğer mekanlarda ferdî veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını, kulüp başkan ve yöneticilerini, antrenörünü ve sporcularını, hakemleri ve federasyon yöneticilerini, müsabakada görev yapan diğer kişileri, söz veya hareketlerle aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması yasaktır.

¹³⁵ 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.11

Spor alanlarında; her türlü silâh, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimler bulundurulamaz ve satılamaz.

Yukarıdaki fıkrada yer alan madde ve cisimlerin, spor müsabakalarının yapıldığı alanlara ve bu alanlardaki kapalı mekânlara sokulması, saklanması ve bu alanlar içerisinde taşınması veya kullanılması yasaktır.

5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.18

Spor müsabakalarının yapıldığı kapalı veya açık alanlara 11 inci maddede sayılan maddeleri soğan kişilere; dört ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve yediyüzellimilyon lira, fiilin tekrarı halinde sekiz ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve ikimilyarbeşyüzümilyon lira idarî para cezası verilir. Bu maddeleri kullanan kişilere; altı ay süre ile müsabakaları seyirden men ve birmilyar lira, fiilin tekrarı halinde bir yıl süre ile müsabakaları seyirden men ve üçmilyar lira idarî para cezası verilir.

Alınacak kararla bu kişilerin, spor alanlarına seyirci ya da başka bir sıfatla girmeleri yasaklanır. Bu kişiler, kararın kendilerine yazılı olarak tebliğ edilmesini müteakip spor müsabakalarına giremez.

5340 Sayılı Kanun'un 22 maddesi ile 5149 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak "*Hakkında idari makamlar veya yargı mercilerince müsabakalara giriş yasağı verilenler, müsabakanın başlamasından iki saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka süresince burada bulunmak zorundadır.*" cümlesi eklenmiştir. Böylece hakkında seyirden men cezası verilenlerin ceza süresi boyunca müsabaka başlamadan iki saat önce bulundukları yer karakoluna giderek müsabaka sonuna kadar burada beklemeleri öngörülmüştür. Fakat kanunda men cezası alanların hangi müsabakalarda karakola gideceğı açıkça belirtilmemiştir. Bu durum hukuk devletinin ana unsurlarından olan kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmaması sebebiyle Anayasa Mahkemesi söz konusu hükmün Anayasanın 2, 8, 11, 13 ve 123. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Böylece kanunun caydırıcı gücü oldukça zayıflamıştır.

5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, spor alanında şiddet ve düzensizliğı önlemek amacıyla yürürlüğe girmiş olmasa da uygulamada çeşitli eksiklikler barındırması nedeniyle zamanla yetersizliğı ortaya çıkmıştır. Özellikle müsabakalarda yaşanan şiddet olaylarının önlenmesi, faillerin tespiti ve cezalandırılması ile cezaların caydırıcılığı konusunda etkin bir mekanizma kuramaması kanunun temel eksiklikleri arasında gösterilmektedir.¹³⁶

Kanun dil ve teknik açıdan da kusurludur. Kanunun bazı hükümlerinde esasen suç olarak değerlendirilmesi gereken fiillere kabahatmiş gibi yaklaşılarak yaptırımlar belirlenmiştir. Ayrıca bazı davranışların yasaklandığı ifade edilirken yasağın ihlali halinde uygulanacak yaptırım düzenlenmemiştir. Kanunun hazırlandığı ve yürürlükte kaldığı yıllarda spor müsabakalarında yaşanan en önemli sorunların başında sahaya ses bombası ve meşale gibi yanıcı ve patlayıcı cisimlerin atılması gelmekteydi. Kanun koyucu bu hususa yönelik yaptığı düzenlemede bu cisimlerin müsabaka alanlarına sokulmasını kullanılmasını ve satılmasını yasaklamıştır.¹³⁷ Ancak cisimlerin müsabaka alanlarına sokulmasına ve kullanılmasına yönelik yaptırımlar ön görülmüşken satışa yönelik yaptırım ön görülmemiştir.¹³⁸

Yasaklı olmalarına rağmen müsabakaya girmeleri halinde, faillere bir aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Konusu suç teşkil eden eylemlerin failleri hakkında ilgili kanunların hükümleri saklıdır.

¹³⁶ Özocak. **a.g.e.** s.235

¹³⁷ 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.11

¹³⁸ 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.18

Kanunun en önemli eksikliklerinden biri yaptırımların caydırıcılık gücünün zayıf olmasıdır. Kanun, spor alanında şiddet ve düzensizlik barındıran eylemlerde bulunan kişilere yönelik hafif yaptırımlar öngörmüş. Bu durum özellikle tribünlerde benzer davranışları sıklıkla gerçekleştiren ve bunu normal hale getiren kişilerin aynı eylemleri tekrar işlemesini engelleyememiştir. Kimlik tespiti ve güvenlik önlemleri açısından da kanunun önemli eksiklikler barındırdığı görülmektedir. 5149 Sayılı Kanun, şiddet eylemlerine karışan kişilerin tespit edilmesi ve takibine yönelik somut düzenlemeler içermemekteydi. Özellikle elektronik bilet sistemi gibi taraftarların kimlik bilgilerinin kayıt altına alınmasını sağlayacak mekanizmalar öngörülmemiş, bu durum ise suça karışan kişilerin tespit edilmesini zorlaştırmıştır. Tüm bu sebeplerle 5149 Sayılı Kanun, spor müsabakalarında şiddet, düzensizlik ve ayrımcılık içeren davranışlarla etkin mücadele konusunda yetersiz kalmış ve bu alandaki hukuki düzenlemelerin güncellenmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu sebeple 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe konularak 5149 Sayılı Kanun'un eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır.

2.4.3 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun

5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun 14/04/2011 tarihinde yürürlükten kaldırılmış, 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile daha kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır.¹³⁹ 5149 Sayılı Kanun şiddet ve düzensizlik içeren davranışların önüne geçilmesi açısından olumlu bir adım olsa da etkili ve caydırıcı olmamıştır. Spor müsabakalarının dinamiklerine hâkim olmayan bir bakış açısıyla ele alınarak sıkça karşılaşılan şiddet ve düzensizlik içeren birçok fiil mülga kanunda suç olarak tanımlanmamıştır. Bunun yanı sıra 5149 Sayılı Kanun'da suç olarak tanımlanan fiillere uygulanacak yaptırımlar ise yetersiz kalmıştır. Yürürlükteki 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun ile mülga kanunda oldukça fazla sayıda fiil suç olarak tanımlanmış yaptırım olarak idari para cezası ve müsabakadan men gibi cezalar yerine hapis cezaları da öngörülerek uygulanan yaptırımların caydırıcılığının artırılması amaçlanmıştır.¹⁴⁰

¹³⁹ Mevzuatın tam metni için bkz 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi:16/02/2025).

¹⁴⁰ Özocak. a.g.e. s.234

5149 Sayılı Kanun taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde bulundukları yerler ile müsabakanın yapılacağı alanlara gidiş ve dönüş güzergâhlarını kapsam dışında bırakmıştır. Ancak spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliklerin yalnızca müsabaka alanı ile sınırlı kalmayıp taraftarların cadde ve meydanlarda toplu şekilde bulundukları alanlarda ve müsabakalara gidiş-dönüş güzergâhlarında da meydana geldiği gözlemlenmektedir. Bu nedenle 6222 Sayılı Kanun'un kapsamı, belirtilen alanları da içerecek şekilde genişletilmiştir.¹⁴¹ 5149 Sayılı Kanun'da sporun adil rekabet ortamını bozan şike ve teşvik primi ile müsabaka sonucuna etki edilmesi suç olarak tanımlanmamıştır. Ayrıca bu fiillere ilişkin Türk Ceza Kanunu'nda da özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple 6222 Sayılı Kanun'da şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak tanımlanmış ve bu suçlarla etkin bir şekilde mücadele sağlanabilmesi amacıyla Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına ilişkin hükümlerin uygulanabilirliği hüküm altına alınmıştır.¹⁴²

5149 Sayılı Kanun müsabakalarda teknik donanımların kurulması, taraftar temsilcilerinin güvenlik güçlerine yardımcı olması, müsabaka görevlilerine yönelik aşağılayıcı, tahrik edici veya taciz niteliğindeki söylemlerin ve çirkin tezahüratın yasaklanmasını hükme bağlamıştır. Ancak bu yasaklara aykırı davranışlara herhangi bir ceza öngörülmediği için kanun bu davranışların önlenmesinde etkili olmamıştır. Yapılan yeni düzenlemeyle yasaklanan eylemlere uygulanacak yaptırımlar açıkça belirlenerek kanunun etkin bir biçimde uygulanabilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır. 5149 Sayılı Kanun'da düzenlenen yasak fiillere yaptırım olarak yalnızca idari para cezası öngörülmesi sebebiyle kanun hem genel hem de özel önleme işlevini yerine getirememiştir. Bu nedenle yasak fiillere ağırlıklı olarak hürriyeti bağlayıcı cezalar ve adli para cezası verilmesi öngörülmüş, seyirden yasaklanma

¹⁴¹ Özocak. a.g.e. s.233

¹⁴² 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m.135

Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.

tedbiri getirilmiş ve faillerin ihtisaslaşmış ceza mahkemeleri tarafından yargılanması hükme bağlanmıştır.

Kanunda 1985 Avrupa Sözleşmesi ve yerine gelen Saint-Denis Sözleşmesi'nde belirtilen ve spor alanında gelişmiş ülkelerin güncel düzenlemelerinde yer alan uygulamalara paralel olarak kişinin yurt içindeki ve yurt dışındaki spor müsabakalarına izleyici olarak katılmasını engellemeye yönelik seyirden yasaklama düzenlemesine yer verilmiştir. Hakkında seyirden yasaklanma kararı verilen kişiler Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından tutulan elektronik bilgi bankasına kaydedilir. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabakalar öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili birimlerine bildirilir. Ayrıca kanunda bu kişilere, müsabaka saatlerinde karakola giderek imza atma yükümlülüğü getirilmiştir.

Kanun yürürlüğe girdiği 2011 yılından itibaren çeşitli değişikliklere uğramıştır. Ancak 04/07/2019 tarihli 7182 Sayılı Kanun ile oldukça kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.¹⁴³ 6222 Sayılı Kanun'un ilk halinde 14. maddede yalnızca hakaret ibaresi yer almaktaydı. Yapılan değişiklik ile *“tehdit”* ibaresi ve *“birinci ve ikinci fıkrada belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi halinde de bu madde hükümlerinin uygulanacağı”* hükmü eklenerek yürürlükteki kanunun uygulama alanı genişletilmiştir.¹⁴⁴ Yapılan bu değişiklikle sosyal platformlar aracılığıyla işlenen fiiller de kanun kapsamına alınmıştır. Ayrıca kanun koyucu spor alanlarını geniş şekilde tanımlayarak kanunun kapsamını genişletmiştir.¹⁴⁵ Zira kanun metninin eski halinde spor alanı yalnızca *“spor müsabakalarının veya antrenmanlarının gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait*

¹⁴³ Özocak. a.g.e. s.253

¹⁴⁴ 7182 Sayılı Kanun m.8

6222 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin başlığı *“Tehdit veya hakaret içeren tezahürat”* şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasında yer alan *“veya çevresinde”* ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkraya *“tarafından”* ibaresinden sonra gelmek üzere *“tehdit veya”* ibaresi eklenmiş, fıkrada yer alan *“on beş”* ibaresi *“elli”* şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasında yer alan *“veya çevresinde”* ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkrada yer alan *“üç aydan bir yıla”* ibaresi *“bir yıldan üç yıla”* şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir. *“(4) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi hâlinde de bu madde hükümleri uygulanır.”*

¹⁴⁵ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.3/1-g

“spor müsabakalarının veya antrenmanların gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait seyir alanları, özel seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve bu Kanunun uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanları, müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar hâlinde toplandıkları yerleri, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçları ya da takımların kamp yaptığı yerler”

seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve bu kanunun uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanlar” olarak tanımlanmıştı. Değişiklik ile spor alanı “*özel seyir alanları*” ve “*müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde toplandıkları yerler, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergahları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlar ya da takımların kamp yaptığı yerler*” şeklinde düzenlenmiştir. Kanuna getirilen 17/A maddesi ile kanunda sayılan tüm suçlar yönünden ağırlaştırıcı unsur düzenlenmiştir. Hükme göre kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini kapatanlara verilecek ceza yarı oranında artırılarak uygulanacaktır.

6222 Sayılı Kanun ve sonrasında yapılan değişiklikler kanun koyucunun çözümü subjektif nedenleri ortadan kaldırmakta bulunduğunu göstermektedir. Açıkçası konun koyucu yeni suç tipleri öngörerek, güvenlik tedbirlerini ve cezaları artırarak sporda şiddet ve düzensizliği önleyebileceği düşüncesiyle hareket etmektedir.¹⁴⁶ Bu yaklaşım aynı zamanda otoriterleşmenin ve her türlü faaliyetin devlet kontrolünde gerçekleştirilmesi yönündeki hedefin bir yansımasıdır. Spor da bu durumdan müstesna değildir. Kanun ve sonrasındaki değişiklikler ile daha kontrolcü bir yaklaşım benimsenerek devletin müdahale alanı genişletilmiştir.¹⁴⁷ Ancak sporda şiddetin temel sebeplerini göz ardı eden irdelemeyen bu yaklaşım ile çözüm üretilmesi mümkün değildir. Spor alanlarında işlenen suçlara ilişkin caydırıcı düzenlemelere elbette ihtiyaç vardır ancak cezalandırma yoluyla meseleyi çözmeye çalışmak yalnızca kısa vadeli etkiler doğurabilir. Bu sebeple topyekûn bir çalışma ile toplumun tüm fertlerinin spor bilinci ve etiği hususunda bilinçlendirilmelidir.¹⁴⁸ Ayrıca diğer ülkelerdeki iyi örnekler incelenerek sporun bir eğlence unsuru olduğu ve modern yaklaşımların bu eğlence unsurunu ön plana çıkararak spor alanlarını daha güvenli ve huzurlu hale getirdiği dikkate alınmalıdır.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun; 4 bölüm ve 27 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde kanunun amacına kapsamına ve tanımlara yer verilmiştir. Metne göre kanunun genel amacı müsabakaların öncesi, sonrası ve müsabakanın

¹⁴⁶ Özocak. **a.g.e.** s.254

¹⁴⁷ Adem Sağır, “6222 Sayılı Yasa Bağlamında Türkiye’de Futbol Örneğinde Sosyolojik Bir Çözümleme,” *Amme İdaresi Dergisi* 45, sayı 1, 2012, 155-181.s.168

¹⁴⁸ Özocak. **a.g.e.** s.255

yapıldığı sırada spor alanlarının ve taraftarların toplu şekilde bulundukları yerler ile müsabakanın düzenlendiği yerlerin güzergahlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesi şeklinde tanımlanmıştır.¹⁴⁹

Kanunun 2. bölümünde spor güvenliğinin tesis edilmesi amacıyla alınacak önlemler düzenlenmiştir. Kanunla gelen önemli bir yenilik 2014 yılında uygulanmaya başlanıp hala kullanımda olan elektronik bilet sistemidir. Bu sistemle seyircilerin kimlik bilgileriyle sisteme kaydolarak bilet alması zorunlu hale gelmiştir. Elektronik bilet sistemi sayesinde müsabakadan menedilenlerin stadyumlara girişi, elektronik bilet sistemi üzerinden engellenebilmektedir. Ayrıca istenmeyen davranışlarda bulunanların kimliklerinin tespit edilmesi de kolaylaşmıştır. Ancak elektronik bilet ve yüz tanıma sistemi fişlenme kaygılarına ve stadyumların altyapısının sisteme uygun olmadığı yönünde eleştirilere sebep olmuştur.

Yapılan düzenleme ile elektronik bilet sistemine üye olmak isteyen kişilerin kişisel veri niteliğindeki bilgileri özel kurum ve federasyonla paylaşılmıştır. Ancak spor müsabakalarına girmek isteyen seyircilerin zorunlu olarak üye olduğu sistemde verilerin korunmasına ilişkin düzenleme yapılmamıştır. Bu sebeple öğretide uygulamanın Anayasa'nın kişisel verilerin korunmasını ilişkin 20/3. maddesine aykırı olduğu yönünde eleştiriler yapılmıştır.¹⁵⁰

6222 Sayılı Kanun'da sistem özetle: "Elektronik bilet sistemini ile "Futbol branşındaki en üst seviyedeki iki ligde biletler elektronik sistem üzerinden oluşturulur. Elektronik Biletin üzerinde seyirci Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ise; Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adı, soyadı ve fotoğrafı bulunur. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı değilse; uyuğu ve pasaport seri numarası yazılır. Bilet satışları belirli bir koltuk numarası ile ancak kişilere özgü elektronik kart üzerinden yapılır. Seyirciler spor müsabakalarına kendileri adına

¹⁴⁹ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.1

Bu Kanunun amacı; müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında spor alanları ile bunların çevresinde, taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde bulundukları yerlerde veya müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesidir.

¹⁵⁰ Gürkan Özocak, "Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Spor Müsabakalarında E-Bilet Sistemi," **İstanbul Barosu Yayınları**, 2014. 113-134. s.128

düzenlenmiş elektronik kartla giriş yapabilir.” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca müsabaka alanlarına girişlerin kontrolünden ev sahibi takım sorumlu tutulmuştur.¹⁵¹

Kanunun 3. bölümü yasak filler ve ceza hükümlerini içermektedir. Bu filler sırasıyla:

- a. Şike ve teşvik primi (m.11)
- b. Spor alanlarına yasak madde sokulması ve müsabaka düzeninin bozulması (m. 13)
- c. Tehdit ve hakaret içeren tezahürat (m. 14)
- d. Müsabaka ve seyir alanlarına usulsüz seyirci girişi (m. 15)
- e. Yasak alanlara girme (m. 16)
- f. Spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesi (m. 17)
- g. Seyirden yasaklanan kişinin kolluk birimine başvuru yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi (m. 18/9)

Şeklinde sayılmıştır. Sayılan suç tiplerini tek tek açıklamak çalışmanın kapsamını oldukça genişletecektir.

5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun spor güvenliğinin tesisi açısından atılan önemli bir adım olmakla birlikte izah edilen sebeplerle kanun caydırıcı olmamış ve beklenen hukuki menfaat elde edilememiştir. Bu sebeple yürürlüğe konulan 6222 Sayılı Kanun’da daha kapsamlı düzenlemeler yapılarak yasaklanan fillerin yaptırımları da artırılmıştır. Örneğin mülga kanunda şike ve teşvik primi suçları için ceza öngörülmemişken yürürlükteki kanunda yaptırım olarak beş yıldan on iki yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası öngörülmüş daha sonra 08/02/2012 yılında yapılan değişiklik ile bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası şeklinde nihai halini almıştır.

¹⁵¹ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 5

(1) Ev sahibi spor kulüpleri;

a) Müsabaka ve seyir alanlarında sağlık ve güvenliğe,

b) Müsabakanın yapılacağı yerde konuk takım seyircilerine bağımsız bir bölüm ayırmak ve taraftarlar arasında temas olmamasını sağlamaya yönelik olarak, ilgili spor federasyonları ve uluslararası spor federasyonları tarafından belirlenen önlemleri almakla yükümlüdür.

Kanunun son bölümünde yasaklanan fiillere ilişkin yürütülecek yargılamanın usulü, hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilcilerin hukuki durumu, federasyonun yetkileri, müsabakaların güvenliği ile ilgili yükümlülüklerin ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar ile sporda şiddeti teşvik edenlere uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir. Ayrıca kanun kapsamındaki suçlara ilişkin yürütülecek yargılamalarda Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun görevlendirdiği ihtisas mahkemesi yetkili kılınmıştır.

Kanun metninde futbol, 12 kez doğrudan anılarak belirgin bir şekilde ön plana çıkarılmıştır. Buna karşılık "basketbol, voleybol ve hentbol" gibi diğer spor dallarına yalnızca 3 kez atıfta bulunulmuştur. Her ne kadar kanun genel başlıkta "spor" kavramını kullansa da içeriğine bakıldığında ağırlıklı olarak futbolun düzenlenmesine odaklandığı görülmektedir. Bu açıdan her ne kadar kanunun adı "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi" olsa da uygulamada futbol merkezli bir yaklaşım benimsendiği açıkça ortaya çıkmaktadır.¹⁵² Bu durumun en önemli sebebi Türkiye'de ve dünyada spor alanlarında işlenen suçların ve saldırgan davranışların önemli bir kısmının futbol müsabakalarında gerçekleşmesidir. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'da olduğu gibi Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan ve Türkiye'nin de taraf olduğu Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi ile Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde ana odak noktası futbol müsabakalarında gerçekleşen şiddet ve düzensizlik olmuştur.

2.5 TÜRKİYE'NİN TARAF OLDUĞU ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Devletler sporun evrensel değerinin korunması için gerekli olan hukuki düzenlemelerin yapılması amacıyla çok taraflı sözleşmeler yapmaktadır. Bunun yanında FIFA ve UEFA gibi federasyonların düzenlediği organizasyonlar sebebiyle takımlar farklı ülkelerde spor müsabakaları yapmakta, taraftarlar da bu müsabakaları seyretmek için farklı ülkelere gitmektedir. Spor turizmi olarak da nitelendirilen bu etkinliklerde farklı şehirlerden ve ülkelere insanlar bir araya gelerek sosyal ve kültürel etkileşimi artırmaktadır. Olimpiyat Oyunları, FIFA Dünya Kupası, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası gibi organizasyonlar ise

¹⁵²Aylin Yalçın Sarıbey ve Bert Canbolat, "Investigation of Fan Effect on Violence and Disorder in Sports in Terms of Forensic Sciences COVID-19 Period," *SDE Akademi Dergisi* 4, sayı 3, 2024, 431-460. s.433

ülkelerin marka değerini oldukça artırarak ekonomik açıdan büyük bir gelir imkanı yaratmaktadır.¹⁵³ 2020 yılında İstanbul'da oynanan Şampiyonlar Ligi Final müsabakasının ekonomiye katkısı yaklaşık olarak 75 milyon Euro olarak hesaplanmıştır.¹⁵⁴ Bu sebeple uluslararası nitelikli müsabakalarda güvenliğin ve hizmet kalitesinin standart hale getirilmesi için uluslararası düzeyde hukuki düzenlemelere ve denetleyici kurumlara ihtiyaç duyulmuştur.

Yirminci yüzyılın sonlarında özellikle futbol müsabakalarında birçok taraftarın ölümüyle sonuçlanan facialar yaşanmıştır. Yaşanan trajik olaylar sonucunda taraftarların bilinçlendirilmesi ve stadyumlarda alınan güvenlik önlemlerinin artırılması gündeme gelmiştir. Bunun sonucunda Avrupa Konseyi bünyesinde stadyumlarda güvenliğin sağlanması, dopingle mücadele ve rekabetin korunması gibi amaçlarla 1985 tarihli Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi ile 2016 tarihli Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi imzalanmıştır.¹⁵⁵ 1949 yılında kurulan Avrupa Konseyi'nin kurucu ülkelerinden birisi olan Türkiye, iki sözleşmeyi de imzalayarak taraf devletlerden birisi olmuştur.¹⁵⁶

¹⁵³ Mehmet Beyazgül, Erdiñ Karadeniz ve Tolga Güdük, "Futbol Turizminin Ekonomik Etkileri ve Ülkeler Açısından Önemi," **3. Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi**, Antalya, 2019, 536-540. s.538

¹⁵⁴ Yuşa Şahin, "Şampiyonlar Ligi Finali'nin Ekonomik Katkısı Hesaplandı: 3 Günde Büyük Gelir," **NTV Spor**, 25 Mayıs 2023, <https://www.ntvspor.net/futbol/sampiyonlar-ligi-finali-nin-ekonomik-katkisi-hesaplandi-3-gunde-buyuk-gelir-646f454c4566050047019a94>. (Erişim Tarihi:16/02/2025).

¹⁵⁵ "Avrupa Konseyi, 1949 yılında kurulan ve Avrupa'da insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü teşvik etmeyi amaçlayan uluslararası bir kuruluştur. Merkezi Fransa'nın Strasbourg kentinde bulunmaktadır. Avrupa Konseyi, 46 üye devletten oluşur. Türkiye, Avrupa Konseyi'nin kurucu üyelerinden biridir." İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, "Avrupa Konseyi- Genel Bilgi," 8 Kasım 2023. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/29-avrupa-konseyi-genel-bilgi/> (Erişim Tarihi:16/02/2025).

¹⁵⁶ Statünün tam metni için bkz. Avrupa Konseyi Statüsü, 1949. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2712020093815001_tur.pdf (Erişim Tarihi:16/02/2025).

2.5.1 Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi (1985 Avrupa Sözleşmesi)

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan sözleşmeyi Türkiye 25/09/1986 tarihinde imzalamıştır.¹⁵⁷ Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu kanun 18/01/1990 tarihinde kabul edilmiştir.¹⁵⁸

Sözleşmeyi imzalayan taraflar, ortak kurallar vasıtasıyla uygulamada birliği sağlayarak futbol müsabakalarında seyirciler tarafından gerçekleştirilebilecek şiddet ve taşkınlık içeren eylemlerinin önlenmesi amacıyla sözleşme hükümlerini yürürlüğe koymak için kendi anayasal düzenlemeleri çerçevesinde gerekli tedbirleri almayı taahhüt etmişlerdir. Taraflar ayrıca seyircilerden kaynaklanabilecek şiddet veya taşkınlık ihtimalinin bulunduğu diğer spor dallarının müsabakalarında da sözleşme hükümlerini uygulayacaklardır.¹⁵⁹ Sözleşme ile spor müsabakalarında şiddet olaylarının önlenmesi, kamu güvenliğinin sağlanması ve spor müsabakalarının huzurlu bir ortamda düzenlenmesini amaçlamaktadır.

Yerel ve uluslararası tüm spor etkinliklerinde müsabakaların düzenlendiği alanlarla sınırlı kalmadan seyircilerin sebep olduğu tüm şiddet ve taşkınlık olayları sözleşmenin kapsamındadır. İmzalanan sözleşme ile özetle; güvenliğin sağlanması için kolluk kuvvetlerinin etkili bir şekilde kullanılması, stadyumlarda yapısal önlemlerin alınması, olumsuz bir duruma karşı tahliye yönergelerinin hazırlanması, giriş-çıkışların etkili bir şekilde kontrol edilmesi riskli taraftarların tespit edilerek müsabakalardan uzaklaştırılması ve bu konuda devletler arasında bilgi paylaşımı yapılması ve şiddet olaylarına karşı

¹⁵⁷ Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi (ETS No. 120) (1985), Council of Europe Treaty Office, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=120> (Erişim Tarihi:16/02/2025).

¹⁵⁸ Sözleşmenin tam metni için bkz. Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc073/kanuntbmmc073/kanuntbmmc07303608.pdf (Erişim Tarihi:18/02/2025).

¹⁵⁹ Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi m.1

1-Taraflar futbol maçlarında seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla işbu Sözleşmenin hükümlerini geçerli kılmak için kendi anayasal hükümlerinin sınırları dahilinde gerekli önlemleri almayı taahhüt ederler.

2-Taraflar işbu Sözleşmenin hükümlerini, seyircilerin şiddet veya taşkınlık yapmalarından çekinilebilecek diğer sporlara ve spor karşılaşmalarına, bunların özel ihtiyaçlarını göz önünde tutarak, teşmil edeceklerdir

tarafklararın bilinçlendirilmesi gibi konularda devletlere hukuki ve idari yükümlölükler getirilmiştir. Sözleşmenin hazırlandığı yıllarda stadyumlarda sıklıkla mimarı yapının uygun olmaması sebebiyle facialar yaşanmaktaydı. Sözleşme bu problemi tespit ederek stadyumlarda yapısal önlemler alınması hususuna özel olarak önem göstermiştir. Sözleşme ile taraf devletler binlerce kişinin aynı anda bulunduğı stadyumlarda yaşanabilecek izdihamların önlenmesi ve olası bir tehlike durumunda hızlı bir şekilde tahliye edilebilmesi için gerekli önlemleri almayı taahhüt etmiştir.

Sözleşmenin uygulanmasını denetlemek amacıyla Avrupa Konseyi Spor Daimi Komitesi kurulmuştur. Komite sözleşmenin amaçlarına ilişkin olarak taraflara tavsiyelerde bulunabilmektedir. Türkiye sözleşmeye taraf olmasına rağmen uzun süre spor alanlarındaki şiddet olaylarının önleyecek etkili düzenlemeler yapmamıştır. Komitenin 2000 yılında Türkiye'ye yaptığı istişari ziyaret sonucunda düzenlediğı raporda "Türkiye'nin sözleşmenin uygulanmasının sadece başlangıç noktasında olduğı ve güvenlik yetersizliğinin sonucunda futbol müsabakalarında büyük bir felaketin meydana gelmesine sebep olabilecek riskler bulunduğı" vurgulanmıştır.

2.5.2 Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Saint-Denis Sözleşmesi)

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan sözleşmeyi Türkiye 29/11/2016 tarihinde imzalamıştır.¹⁶⁰ Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun 29/03/2020 tarihinde kabul edilmiştir.¹⁶¹ 1985 Avrupa Sözleşmesi'nin üzerine inşa edilen Saint-Denis Sözleşmesi selefine göre daha modern bir yaklaşım ve kapsamlı güvenlik anlayışıyla hazırlanmıştır. Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifinin gerekçesinde de bu durum ifade edilmiştir.

¹⁶⁰ Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi (CETS No. 218) (2016) Council of Europe Treaty Office, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=218> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

¹⁶¹ Sözleşmenin tam metni için bkz. Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d27/c037/tbmm27037068ss0175.pdf> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi ile futbol müsabakaları ve diğer spor etkinliklerinde güvenli, emniyetli ve konforlu bir ortamın sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda taraflar, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde etkin iş birliği ve ortaklık anlayışına dayalı olarak emniyet, güvenlik ve hizmetler konusunda bütüncül, çok paydaşlı ve dengeli bir yaklaşım benimsemeyi taahhüt etmektedir. Ayrıca kamu ve özel sektör dâhil olmak üzere tüm paydaşların emniyet, güvenlik ve hizmet unsurlarının birbirinden bağımsız değerlendirilemeyeceğini ve her bir bileşenin diğerleri üzerinde doğrudan etkili olabileceğini kavramasını sağlamak amacıyla gerekli farkındalık çalışmalarını yürüteceklerdir. Bununla birlikte emniyet, güvenlik ve hizmetlerin sağlanmasına yönelik bütüncül bir yaklaşım geliştirirken, ulusal ve uluslararası düzeyde başarılı uygulamalar dikkate alınacağı vurgulanmıştır.¹⁶²

Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi hazırlandığı yıllarda stadyumlarda sıklıkla şiddet ve taşkınlık içeren olaylar yaşanmaktaydı. Birbirinden farklı ülkelerde sık yaşanan olaylar sebebiyle şiddetin önlenmesine odaklanmış, ağırlıklı olarak seyircilerin sebep olduğu taşkınlıklara ilişkin güvenlik tedbirleri ile yaptırımlara yer verilmiştir. Saint-Denis Sözleşmesi'nde de bu tip tedbirlere yer verilmiş ancak bununla yetinilmeyip seyircilerin konforu da ön plana alınmıştır. Bu sayede spor organizasyonlarının daha konforlu bir ortamda icra edilmesi ve seyircilere kaliteli bir hizmet sunularak sporun keyif veren yönünün güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda sözleşme daha bütüncül bir yaklaşımla sporun tüm paydaşlarını sürecin bir parçası haline getirerek sporun olumlu yönlerini geliştirmeyi ve yaygınlaştırmayı amaçlamıştır.

¹⁶² Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi m.2

“İşbu sözleşmenin amacı futbol maçlarında ve diğer spor müsabakalarında güvenli, emniyetli ve rahat bir ortam sağlamaktır. Bu amaçla taraflar:

- a. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde etkili ortaklık ve iş birliği ruhuna dayanarak, emniyet, güvenlik ve hizmetler konusunda bütüncül, çok kuruluşlu ve dengeli bir yaklaşım benimseyeceklerdir;
- b. Tüm kamusal ve özel kuruluşlar ile diğer paydaşların emniyet, güvenlik ve hizmet sağlama konusunun tek başına düşünülmemeyeceği bir bileşenin, diğer ikisinin sağlanmasında doğrudan etkiye sahip olabileceğinin farkına varmasını sağlayacaklardır;
- c. Emniyet, güvenlik ve hizmetler konusunda bütüncül bir yaklaşım geliştirirken iyi uygulamaları göz önünde bulunduracaklardır.”

Sözleşmede ifade edilen hizmet tedbirleri kavramı bütüncül ve bireyi önceleyen yaklaşımın en net örneklerindendir. Buna göre sözleşmenin tarafları yalnızca suçun önlenmesine değil seyircilerin, müsabakaların düzenlendiği alanlarda ve çevresinde kendilerini rahat, değer görmüş ve samimiyetle karşılanmış hissetmelerini sağlayacak önlemleri almakla da yükümlüdür. Alınacak bu önlemlerle seyircilerin deneyiminin kalitesi artırılacak ve stadyumlarda olumlu bir atmosfer oluşacaktır.

Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi kamu kurumları arasında bir iş birliği öngörürken Saint-Denis Sözleşmesi daha kapsayıcı bir iş birliği öngörmüştür. Spor kulüpleri, yerel yönetimler ve özel sektör de sürece dahil edilmiştir. Ayrıca taraftarlar ve taraftar grupları da yalnızca güvenlik riski olarak değerlendirilmemiş çözümün parçası haline getirilmiştir.¹⁶³

Saint-Denis Sözleşmesi ile özellikle uluslararası müsabakalarda güvenliğin sağlanabilmesi amacıyla tarafların iş birliği içerisinde hareket edeceği hüküm altına alınmıştır. Taraflar, kuracakları Ulusal Futbol Bilgilendirme Noktası vasıtasıyla bilgi paylaşımı yaparak taraftarların sebep olabileceği güvenliği tehdit eden davranışları engelleyecek önlemleri iş birliği içerisinde uygulayacaklardır.

Sözleşmenin 14. maddesi ile Spor Müsabakalarında Emniyet ve Güvenlik Komitesi kurulmuştur. Komite, ilgili kuruluşlar arasında bilgi alışverişi sağlama, alınacak önlemlerle ilgili tavsiyelerde bulunma, sözleşmenin daha etkin bir biçimde uygulanması için teklifler sunma, devletler arasında bilgi, deneyim ve iyi uygulamaların toplanması, analiz edilmesi ve paylaşılması gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

Sözleşmenin suç içeren davranışların önlenmesi ve bu davranışlara karşı yaptırımlar başlıklı 10. Maddesine göre taraflar, şiddet ve taşkınlık içeren davranışlarda bulunan veya bulunma

¹⁶³ Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi m.8

1-Taraflar, tüm kuruluşları taraftar temsilcileri ve yerel topluluklar dahil olmak üzere diyalog ilkesini esas alarak ortaklık ruhu ve olumlu iş birliği oluşturmak ve olası problemlere çözümler bulmak amacıyla, ana paydaşlar arasında proaktif ve düzenli iletişim politikası hazırlayıp uygulamaya teşvik edeceklerdir.

2-Taraflar, yerel topluluklar ve taraftar temsilcileri de dahil bütün kamusal ve özel kuruluşları ve diğer paydaşları özellikle taraftarlar, spor kulüpleri ve derneklerin yanı sıra emniyet ve güvenlikle sorumlu kuruluşlar arasında karşılıklı saygı ve anlayışı güçlendirmek için tasarlanmış çok kuruluşlu sosyal, eğitsel ve suç önlemeye yönelik projeler ile diğer toplum projelerini başlatmaya veya bu tür projelere katılmaya teşvik edeceklerdir.

riski gözlemlenen kişi ve gruplara yönelik olarak gerekli olan tüm olası tedbirlerin alacaklardır. Ayrıca bu tip olayları başlatan veya dahil olan kişilerin diğer ülkelerdeki spor müsabakalarına katılımı kısıtlanacaktır.¹⁶⁴

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan Saint-Denis Sözleşmesi spor hukuku açısından uluslararası bir dayanak noktası haline gelmiştir. Özellikle Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler arasında ortak güvenlik politikaları geliştirilmesi ve bu politikaların standart hale gelmesi açısından oldukça önemlidir. Riskli taraftarların futbol bilgilendirme merkezi vasıtasıyla takibi ve uygulamaya konulan önlemler sayesinde spor müsabakalarının daha güvenli bir ortamda gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

1985 Avrupa Sözleşmesi öncelikli olarak stadyumların yapısal sorunlarına, şiddet, düzensizlik ve saldırganlık içeren davranışlar sergileyen seyircilere yönelik tespitlerde bulunarak bu konularda yaşanan problemlere yönelik düzenlemeler öngörmüştür. Sözleşmenin hazırlandığı dönemlerde müsabakalarda yaşanan ölüm ve yaralanmalarla sonuçlanan olayların büyük bir kısmında stadyumların yapısal olarak güvenli olmaması ve güvenlik güçlerinin müdahalesi esnasında olayların izdihama dönüşmesi yatmaktadır. Stadyumlar gibi binlerce kişinin aynı anda bir arada bulunduğu yerlerde kapıların içeriye doğru açılıyor olması bile defalarca kez izdihama sebep olmuştur. Bu sebeple yürürlükten kaldırılan sözleşmenin döneminde yaşanan problemlere uygun tespitlerde bulunduğunu söylemek mümkündür. Avrupa Konseyi bünyesinde yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan sözleşmeler, FIFA ve UEFA'nın çalışmaları sonucunda stadyumlarda belirli bir güvenlik standardı oluşmuştur.

¹⁶⁴ Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi m.10

1-Taraflar şiddet ve kargaşa içeren olaylar çıkaran ve bu gibi olaylara dahil olan birey ve gruplara ilişkin riskleri azaltmak için gerekli olan tüm olası tedbirleri alacaklardır.

2-Taraflar, ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak şiddet ve kargaşa olaylarını önlemek ve engellemek için riskin niteliğine ve yerine uygun etkili sahadan çıkarma tedbirlerinin yürürlükte olmasını sağlayacaklardır.

3-Taraflar ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak, yurt dışında suç işleyen kişilerin, suçun işlendiği ülkede veya ikamet ettikleri ya da vatandaşı oldukları ülkede uygun cezaları almasını sağlamaya çalışırken iş birliği yapacaklardır.

4-Uygun olduğu hallerde ve ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak taraflar futbolla bağlantılı şiddet ve/veya kargaşa olaylarına sebep olan ya da katkıda bulunan bireylere yaptırım uygulamakla sorumlu adli veya idari makamları, diğer ülkelerde düzenlenen futbol müsabakalarına gidişleri kısıtlama olanağı ile güçlendirme konusunu değerlendireceklerdir.

Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde ise spor alanlarında yaşanan şiddet ve düzensizliği engellemeye yönelik önemli düzenlemeler bulunsa da ağırlıklı olarak taraflar ve sporun tüm paydaşları arasında iş birliği ve hizmet kalitesinin artırılması üzerinde durulmuştur. Sporda şiddet ve düzensizlik problemi modern bir bakış açısıyla ele alınmış, sporun keyifli bir ürün olması vurgulanmıştır. Hizmet kalitesini ve güvenlik önlemlerini artırmak suretiyle müsabakaların her zaman olumlu bir ortamda gerçekleşmesi ve istenmeyen olayların önlenmesi amaçlanmıştır.

UEFA Stadyum Altyapı Yönetmeliği ile sözleşmeyle paralel düzenlemeler hayata geçirilmiştir.¹⁶⁵ UEFA'ya üye olması sebebiyle Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanan Türkiye Futbol Federasyonu Stadyum ve Güvenlik Komitesi Talimatı'nda da gerekli şartlar düzenlenmiştir.¹⁶⁶ Düzenlemelerde hem müsabakaların güvenli bir ortamda icra edilmesi hem de seyircilerin sağlıklı, hijyenik ve kaliteli hizmet alması için çeşitli kurallara yer verilmiştir.¹⁶⁷

Bütüncül bir yaklaşımla hazırlanan sözleşme, spor müsabakalarını şiddet ve düzensizlik içeren olaylardan arındırmanın yanında taraftarların huzurlu bir ortamda kaliteli hizmet olarak keyifli bir deneyim yaşamasını da amaçlamış bu sayede kadın ve çocukların da müsabakalara katılması teşvik edilmiştir.

¹⁶⁵ Yönetmeliğin tam metni için bkz. UEFA Stadium Infrastructure Regulations (2025), UEFA Documents, <https://documents.uefa.com/r/Technical-Regulations/UEFA-Stadium-Infrastructure-Regulations-Online> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

¹⁶⁶ Talimatın tam metni için bkz. Türkiye Futbol Federasyonu Stadyum ve Güvenlik Komitesi Talimatı <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Stadyum-ve-Guvenlik-Komitesi-Talimatı.pdf> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

¹⁶⁷ UEFA Stadyum Altyapı Yönetmeliği m.18

Seyirci koltukları, tek kişilik, numaralandırılmış, sıkıca sabitlenmiş, sağlam, kırılmaz, yanmaz bir malzemeden yapılmış ve koltuk yüzeyinden ölçüldüğünde sırtlık yüksekliği en az 30 cm olmalıdır.

Stadyumlar iyi durumda olmalı ve tüm alanlar temiz ve iyi aydınlatılmış olmalıdır. Tehlikeli, atılabilir veya başka şekilde kötüye kullanılabilecek gevşek malzeme olmamalıdır.

Seyirci alanları oyun alanının görüş açısını engellemeyecek şekilde olmalıdır.

Her bölümde ikram olanakları bulunmalı, erişilebilir olmalı ve seyircilerin bölüme erişimi olduğu sürece açık kalmalıdır. Misafir taraftarlar için ikram fiyatları, ev sahibi taraftarlar için olan fiyatları aşmamalıdır.

Türkiye Futbol Federasyonu Stadyum ve Güvenlik Komitesi Talimatı m.117

Her koltuk zemine sabitlenmiş, birbirinden ayrı, numaralandırılmış, rahat ve arkalı olmalıdır. Bilet satışları koltuk numaralarıyla ilişkilendirilerek yapılır. Seyircilerin ayakta seyredebileceği şekilde düzenlenmiş numaralı alanla ilişkilendirmek suretiyle de bilet satışı yapılabilir ve Spor Bakanlığı tarafından onay verilen tribünlere ayakta seyirci alınabilir.

3. TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT SUÇU

3.1 GENEL OLARAK

Geniş kitlelerce takip edilen spor müsabakaları genellikle rekabet, adrenalin ve aidiyet duygusunun yoğun olarak yaşandığı yerler olmuştur. Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde taraftarların sporculara, teknik heyete, hakemlere ve rakip takım taraftarlarına tehdit ve hakaret içeren tezahüratlarda bulunması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Türkiye’de profesyonel futbolun hemen hemen her müsabakasında ve kısmen diğer takım sporlarının müsabakalarında bu neviden durumlar yaşanmaktadır.¹⁶⁸

Türkiye’de en yoğun şekilde takip edilen spor dalı olan futbol, doğasında sportmence rekabet etmeyi barındırır. Fakat futbol müsabakaları sıklıkla şiddet ve düzensizlik olaylarıyla özellikle de hakaret içeren tezahüratlarla gündeme gelmektedir. Sporda şiddet kavramı genel olarak değerlendirildiğinde müsabakalarda en sıklıkla karşılaşılan suç tehdit ve hakaret içeren tezahürat suçudur.¹⁶⁹

Şiddet ve holiganizm takımların önemli aktörlerinden olan taraftarların bir kısmının varoluş sebebi haline gelmiştir. Öyle ki spor müsabakalarında en uç eylemleri gerçekleştiren taraftar grupları bu sorunlu bakış açısı ile diğerlerinden daha iyi konumda bulunduğu kabul edilir. Aralarında husumet olduğu kabul edilen takımlar arasındaki maçlar, taraflı olmakla suçlanan hakemler veya sert açıklamalar yapan yöneticiler gibi birçok etken failler tarafından şiddete haklı bir gerekçe olarak görülebilmektedir. Müsabakanın skorundan, sporcuların yaptığı bir müdahaleden veya hakemin vermiş olduğu bir karardan memnun olmayan taraftarlar sahada mücadele eden sporculara, hakemlere veya rakip takım taraftarına hakaret ve tehdit içeren ifadelerde bulunarak kimi zamanda yabancı madde atarak öfkelerini dışa vurmaktadır. Yapılan eylemlerin bir diğerine davetiye çıkarması ve verilen cezaların caydırıcı olmaması spor dünyasını sonu gelmeyen bir döngüye sokmuştur.¹⁷⁰

Söz konusu şiddet ve holiganizm hem doğrudan hem de yapısal olarak can ve mal güvenliğini, kamu düzenini ve seyircilerin spora erişimini engellemektedir. Özellikle

¹⁶⁸ Özocak, a.g.e. s.462

¹⁶⁹ Özocak, a.g.e. s.562

¹⁷⁰ Tokmak, a.g.e. s.148

ülkemizde holiganizm sebebiyle hayatını kaybeden ve yaralananlar olmuş tehdit ve hakaret içeren tezahüratlarda bulunulması ise vaka-yi adiyeden olmuştur. Tehdit veya hakaret içeren tezahüratlar müsabakalarda, müsabakaların düzenlendiği yerlerin güzergahlarında ve taraftarların topluca bulunduğu yerlerde diğer seyircilerin ve toplumun huzur ve güvenliğini tehdit etmektedir Ayrıca spor alanların karşılaşılan şiddet ve düzensizlik içeren davranışlar müsabakalarda seyirci olarak bulunmak isteyen birçok kişinin spora erişim hakkını da kısıtlamaktadır.

TDK'ye göre tehdit sözcüğü “*Bir kimseyi, gelecek herhangi bir tehlike ile korkutma*” olarak tanımlanmışken¹⁷¹ Hakaret sözcüğü “*onur kırma, küçültücü söz veya davranış*” olarak tanımlanmıştır.¹⁷² Tezahürat ise spor karşılaşmaları sırasında taraftarların destekledikleri takımı veya sporcuyu motive etmek, rakip üzerinde psikolojik baskı oluşturmak ya da duygularını ifade etmek amacıyla ritmik seslenişler, sloganlar, marşlar veya şarkılar yoluyla gerçekleştirdikleri toplu ve organize sözlü ifadeler olup spor kültürü içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Tehdit ve Hakaret Suçları Türk Ceza Kanunu’nun 106 ve 125. maddelerinde ayrı ayrı düzenlenmiştir. 6222 Sayılı Kanundaki düzenleme ile 5237 Sayılı Kanundaki düzenlemeler arasında çeşitli benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Bu sebeple çalışmada öncelikli olarak 6222 Sayılı Kanun’daki düzenleme TCK’daki düzenlemeler karşılaştırılacaktır.

07/05/2004 tarihinde yürürlüğe giren mülga 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’un Çirkin ve Kötü Tezahürat başlıklı 12. maddesinde tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması yasaklanmıştır.¹⁷³ Ancak bahsi geçen fiillere uygulanacak yaptırım 5149 Sayılı Kanun’un Yasaklara Uymama başlıklı 23. maddesi ile hapis veya adli para cezai yerine idari para cezası olarak öngörülmüştür. Diğer bir deyişle mezkûr sözlerin tezahürat olarak sarf

¹⁷¹ Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Tehdit, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 12/02/2025).

¹⁷² Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Hakaret, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 12/02/2025).

¹⁷³ 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.12

Müsabakanın yapılacağı yerde veya yakın çevresindeki yollarda, meydanlarda, caddelerde veya benzeri yerlerde, toplu taşıma araçlarında, umuma açık diğer mekanlarda ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını, kulüp başkan ve yöneticilerini, antrenörünü ve sporcularını, hakemleri ve federasyon yöneticilerini, müsabakada görev yapan diğer kişileri, söz veya hareketlerle aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması yasaktır.

edilmesi halinde caydırıcı herhangi bir cezai yaptırım bulunmamaktaydı.¹⁷⁴ 5149 Sayılı Kanun çalışmanın ilgili kısımlarında ifade edildiği ve 12. madde özelinde de görüleceği üzere caydırıcı hükümler içermemekteydi. Yerine gelen 6222 Sayılı Kanun'da ise mülga kanuna kıyasla tehdit veya hakaret içeren tezahüratları önlemeye yönelik daha caydırıcı hükümlere yer verilmiştir.

2011 yılında yürürlüğe giren 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 14. maddesi Tehdit Veya Hakaret İçeren Tezahürat başlığını taşımaktadır.¹⁷⁵ Maddenin birinci fıkrasında tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma, ikinci fıkrasında spor alanlarında toplum kesimlerini ayrıştırıcı biçimde aşağılamak suç olarak tanımlanmış üçüncü fıkra ise suç olarak düzenlenen eylemlerin ağırlaştırıcı hali düzenlenmiştir.¹⁷⁶ 2019 yılındaki değişiklikle maddeye eklenen dördüncü fıkra ise bahsi geçen eylemlerin yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi hâlinde aynı şekilde cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

04/07/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7182 Sayılı Kanun ile 6222 Sayılı Kanun'da önemli düzenlemeler yapılmıştır. 6222 Sayılı Kanun ilk yürürlüğe girdiğinde tehdit ibaresi madde metninde yer almamaktaydı. Ayrıca hakaret içeren tezahürat suçunun yalnızca spor alanları ve çevresinde gerçekleşeceği hüküm altına alınmıştı. Yapılan değişiklik ile tehdit ibaresi de madde metnine eklenmiştir.¹⁷⁷ Ayrıca 'spor alanları ve çevresinde' ibaresi yalnızca 'spor

¹⁷⁴ Yaman, a.g.e. s.100

¹⁷⁵ 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.14

(1) Spor alanlarında taraftarların grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan veya gören kişiler tarafından tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, şikâyet şartı aranmaksızın, failler hakkında elli günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunur.

(2) Spor alanlarında toplum kesimlerini din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı gözeterek hakaret oluşturan söz ve davranışlarda bulunan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda tanımlanan suçların yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) (Ek:4/7/2019-7182/8 md.) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi hâlinde de bu madde hükümleri uygulanır.

¹⁷⁶ Mahmut Koca, "6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler," içinde C. Şahin, İ. Özgenç ve İ. Üzülmüş (Ed.), **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, 47–83.s.69

¹⁷⁷ 7182 Sayılı Kanun m.8

6222 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin başlığı "Tehdit veya hakaret içeren tezahürat" şeklinde değiştirilmiş, birinci fıkrasında yer alan "veya çevresinde" ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkraya "tarafından" ibaresinden sonra gelmek üzere "tehdit veya" ibaresi eklenmiş, fıkra da yer alan "on beş" ibaresi "elli" şeklinde

alanları' olacak şekilde düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu değişiklik ile spor alanını yeniden tanımlayarak 6222 Sayılı Kanun'un kapsamını genişletmiştir.¹⁷⁸ Zira kanun metninin eski halinde spor alanı yalnızca “*spor müsabakalarının veya antrenmanlarının gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve bu kanunun uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanlar*” olarak tanımlanmıştı. Değişiklik ile spor alanı kavramı yeniden tanımlanarak “*özel seyir alanları*” ve “*müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde toplandıkları yerler, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergahları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçlar ya da takımların kamp yaptığı yerler*” şeklinde düzenlenmiştir. 6222 Sayılı Kanun'un ilk metninde spor alanları yalnızca spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerlerle sınırlıyken yapılan değişiklikle kapsam genişletilmiş ve taraftarların toplanma alanları, spor müsabakalarına gidip dönerken kullandıkları güzergahlar ve takımların kamp yaptığı alanlar da kanun kapsamına alınmıştır. Kanunun eski kapsamı ile İnönü Stadyumu ve çevresi kanun kapsamındayken güncel durumda taraftarların toplandığı Kartal Heykelinin bulunduğu meydan ve taraftarların toplu şekilde stadyuma yürüdükleri ağaçlı yol denilen Dolmabahçe Caddesi de kanun kapsamındadır.

Türkiye’de hakaret veya tehdit içeren tezahüratların engellenmesi amacıyla hem kulüplere hem de seyircilere yönelik olarak disiplin cezaları, hapis ve adli para cezası öngörülmüştür. Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı’nın 53. maddesi ile “stadyumlarda toplu şekilde çirkin ve kötü tezahüratta bulunulması” yasaklanmıştır.¹⁷⁹ Disiplin Talimatında ceza verilebilmesi için tezahüratın toplu şekilde yapılması gerekmektedir.

değiştirilmiş, ikinci fıkrasında yer alan “veya çevresinde” ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkra da yer alan “üç aydan bir yıla” ibaresi “bir yıldan üç yıla” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir. “(4) Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracılığıyla işlenmesi hâlinde de bu madde hükümleri uygulanır.”

¹⁷⁸6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.3/1-g

“spor müsabakalarının veya antrenmanların gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait seyir alanları, özel seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve bu Kanunun uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanları, müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar hâlinde toplandıkları yerleri, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçları ya da takımların kamp yaptığı yerler”

¹⁷⁹ TFF Futbol Disiplin Talimatı m.38

(1) Stadyumlarda topluluk halinde söz veya hareketlerle ya da benzeri araçlar ile aşağılayıcı, tahrik veya taciz edici nitelikte tezahüratta bulunulması, devamlılık kıstası uygulanmaksızın yasaktır.

3.2 TEHDİT VEYA HAKARET İÇEREN TEZAHÜRAT SUÇUNUN TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN TEHDİT VE HAKARET SUÇU İLE BİRLİKTE İNCELENMESİ

6222 Sayılı Kanun'da düzenlenen suçlardan bazıları Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen suçlarla unsurları ve korudukları hukuki değer yönünden benzerlik göstermektedir. 6222 Sayılı Kanun'un 14. Maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu TCK'nin 106. maddesinde düzenlenen tehdit suçu ve TCK'nin 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçu ile benzer özellikler içermektedir. Taraftarların söylediği sözlerin ve davranışlarının tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna sebebiyet verebilmesi için ceza hukuku açısından tehdit veya hakaret olarak değerlendirilebilir olması gerekmektedir.¹⁸⁰

3.2.1 Tehdit Suçu

Türk Ceza Kanunu'nun 106. maddesi uyarınca, “bir kişiyi kendisinin ya da bir yakınının yaşamına, beden bütünlüğüne veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kimse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Buna ek olarak bir kimseyi malvarlığına ciddi zarar vereceği ya da başka bir şekilde kötülük yapacağı yönünde tehdit eden kişi ise, mağdurun şikâyeti üzerine altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir.¹⁸¹ Suçun daha

(3) Elektronik bilet uygulamasının yapıldığı Süper Lig ve 1. Lig müsabakalarında çirkin ve kötü tezahüratta bulunulması halinde; toplu halde çirkin ve kötü tezahüratta bulunan blok veya bloklara giriş yapan seyircilerin elektronik bilet kapsamındaki kartlarının bloke edilmesi suretiyle müsabakaya girişleri engellenir. Çirkin ve kötü tezahüratta bulunamayacak engelli seyirciler hakkında kart blokajı cezası uygulanmaz.

(6) Anılan fiiller ırkçılık içerirse sorumlu kulübe ilk ihlalde müsabakayı seyircisiz oynama cezası ve EK tablolarındaki üçüncü ihlal için öngörülen para cezası kadar para cezası, ikinci ihlalde iki müsabakayı seyircisiz oynama ve ikinci ihlalde verilen para cezasının iki katı kadar para cezası ve üçüncü ihlalde ise üç puan indirme cezası verilir.

¹⁸⁰ Özocak, **a.g.e.** s.464

¹⁸¹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.106

(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(2) Tehdidin;

a) Silahla,

b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,

c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli halleri ise TCK'nın 106/2. maddesinde mağdurun savunma imkânının azalması, mağdurun direnç gösterme olasılığının azalması, kişiyi daha fazla paniğe sevk etmesi, failin tespitindeki zorluklar gibi sebeplerle düzenlenmiştir.¹⁸² Hürriyete karşı suçlar bölümü altında düzenlenen tehdit suçunun hukuki konusu kişinin serbestçe karar verebilme özgürlüğü, manevi huzuru ve hukuksal güvenlik duygusudur.¹⁸³

Tehdit suçunun varlığından söz edebilmek için sarfedilen sözler muhatabı korkutacak veya huzurunu bozacak mahiyette olmalıdır.¹⁸⁴ Ancak tehdit, soyut tehlike suçudur.¹⁸⁵ Bu nedenle suçun varlığından söz edebilmek için muhakkak muhatabının korkması veya iç dünyasını olumsuz şekilde etkilemesi gerekmez.¹⁸⁶ Failin tehdit içeren söz ve davranışlarının objektif olarak ortalama bir insanı korkutucu nitelikte olması suçun varlığı açısından yeterlidir.¹⁸⁷ TCK'nın 106. maddesinin gerekçesinde de tehdit suçunun gerçekleşmesinde söz ve davranışların muhatap üzerinde etkili olması şartı aranmayacağı belirtilmiştir.¹⁸⁸

Tehdit suçuna ilişkin olarak önemli olan hususlardan birisi suçun mağdurunun belirli veya belirlenebilir olmasıdır.¹⁸⁹ Bu açıdan Türk Ceza Kanunu'ndaki tehdit suçu ile 6222 Sayılı

d) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak, İşlenmesi halinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.

¹⁸² Hakkı Alperen Sungur, "Türk Ceza Kanunu'nda Tehdit Suçunun Nitelikli Halleri," **Kırıkkale Hukuk Mecmuası** 2, sayı 2, 2022, 437–461. s.439

¹⁸³ Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024. s.407; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Rıfat Murat Önok, **Teori ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023. s.433

¹⁸⁴ Alaaddin Egemenoglu, "Yargıtay Kararları Işığında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Tehdit Suçu TCK m. 106," **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 4, sayı 1, 2017, 59–102. s.67

¹⁸⁵ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen ve Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Turhan Yayınevi, 2010. s.240; Özbek, vd, **a.g.e.** s.409

¹⁸⁶ "Tehdit fiili, kişinin ruh dinginliğini bozan, iç huzurunu, bilinç ve irade özgürlüğünü ihlal eden bir olgudur. Fiilin mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratabilmesi açısından sonuç almaya objektif olarak elverişli, yeterli ve uygun olması gerekir. Ayrıca tehdidin somut olayda muhatap üzerinde etkili olması şart değildir. Bu nedenle mağdurun korkup korkmadığının araştırılması gerekmez. Tehdit suçunun manevi ögesi genel kasttan ibaret olup suçun yasal tanımındaki unsurlarının bilerek ve istenerek işlenmesini ifade eder. Olayda tasarlamanın varlığı aranmadığı gibi, saikin de önemi yoktur. Kavga ve tartışma sırasında haksız bir fiilin kendisinde husule getirdiği şiddetli öfke ve elimin (gazabın) failin iradesini etkileyen bir etken olarak kusur yeteneğinde meydana getirdiği azalma nedeniyle koşulları varsa ancak yasal indirim nedeni olarak kabul edilebilmesi olanaklı ise de, önceden ilke boyutunda kastı kaldıran ve suçun oluşumunu engelleyen bir husus olarak kabulü mümkün değildir." Y. 4.CD. 12.09.2019, 2019/3486 E, 2019/13619 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

¹⁸⁷ Artuk vd., **a.g.e.** s. 235 Özbek vd., **a.g.e.** s.409

¹⁸⁸ Artuk vd., **a.g.e.** s.237

¹⁸⁹ Egemenoglu, **a.g.e.** s. 72.

Kanun'daki tehdit içeren tezahürat suçu farklılık göstermektedir. Eğer mağdur belirli veya belirlenebilir kişi veya kişilerse TCK m.106 açısından tehdit suçunun varlığından söz edilebilir. Ancak mağdur belirli veya belirlenebilir kişiler değilse diğer şartların da oluşması halinde TCK 213. maddesinde düzenlenen halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit suçu söz konusu olabilecektir.¹⁹⁰ Çünkü halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit suçunun mağduru belirli kişi veya kişiler değil toplumu oluşturan herkeştir.¹⁹¹

6222 Sayılı Kanun “...belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın...” şeklindeki düzenleme ile spor alanlarında işlenen suçlar bakımından mağdurun belirli olmadığı durumlarda da 6222 Sayılı Kanun kapsamında suçun oluşacağını hüküm altında almıştır. Mevcut durumda her iki kanun bir arada değerlendirildiğinde spor alanlarında işlenen tehdit suçu yönünden mağdur belirli veya belirlenebilir ise TCK m. 106 değilse 6222 Sayılı Kanun m. 14/1 söz konusu olacaktır.¹⁹² Çünkü kanun koyucu maddenin devamında “...fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...” şeklinde bir ayırım yapma yoluna gitmiştir.

6222 Sayılı Kanun m. 14/1’de düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu ile TCK m. 213’te düzenlenen halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit suçu arasında içtima ilişkisi söz konusu olabilir. Spor alanlarında söylenen tezahüratların endişe, korku ve panik yaratacak mahiyette olması da mümkündür. 6222 Sayılı Kanun’daki düzenlemede

¹⁹⁰ Artuk vd., **a.g.e.** s.238-239; Özbek vd., **a.g.e.** s.407

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.106

(1) Halk arasında endişe, korku ve panik yaratmak amacıyla hayat, sağlık, vücut veya cinsel dokunulmazlık ya da malvarlığı bakımından alenen tehditte bulunan kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun silahla işlenmesi halinde, verilecek ceza, kullanılan silahın niteliğine göre yarı oranına kadar artırılabilir.

¹⁹¹ “5237 sayılı Kanunun 213’üncü maddesinde düzenlenen halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit suçunda korunan hukuki yarar; halkın hayat, sağlık, vücut veya cinsel dokunulmazlığı ya da malvarlığının, dolayısıyla, bireylerin taşıdığı, barış esasına dayalı bir hukuk toplumunda yaşadıklarına dair duygunun korunmasıdır. Bu suçun mağduru ise, toplumu oluşturan herkeştir. Maddedeki anlamıyla halk tabiri, belirli bir yerde veya çevrede yaşamayan belirsiz sayıdaki kişilerdir. Bu açıklamalar ışığında; oluş, tüm dosya kapsamı, sanığın 06.08.2019 günü twitter hesabından “listemizde kimler varsa tek tek öldürüp infaz edeceğiz, cesetlerini bulamayacağınız için peşine de düşmeyin, Düşen Savcı bile olsa gelir o Savcıya bulurum adliyyede ofisine girer boynunuda bir kıraker gibi kırarım, senin polisini de tınlamıyoruz artık bunu bilin” şeklindeki paylaşımı ile belirsiz sayıdaki insanların hayatlarına yönelik tehditte bulunduğundan mahkemenin kabul ve uygulamasında isabetsizlik bulunmamaktadır.” Y. 8.CD. 12.06.2024 2024/14931 E, 2024/5133 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

¹⁹² Özocak, **a.g.e.** s.465

muhatapın belli olmadığı durumda da suçun meydana geleceği açıkça düzenlenmiştir. Benzer şekilde TCK m. 213'teki düzenlenen suç açısından da muhatapın belirli veya belirlenebilir olmaması gerekmektedir.¹⁹³ Bu sebeple spor alanlarında söylenen tezahüratların endişe, korku ve panik yaratacak mahiyette olması durumunda TCK m. 213'teki düzenlemede ön görülen cezanın 6222 Sayılı Kanun m.14/1'de ön görülenden yüksek olması sebebiyle TCK m. 213'ün uygulama alanı bulması mümkündür.

6222 Sayılı Kanun'daki düzenlemede “...belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın...” şeklinde ifadeye yer verilerek suça sebebiyet verecek fiillerin muhatapı geniş şekilde yorumlanmıştır. Ancak aynı maddedeki “...fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...” ifadesi ile içtima ilişkisi vurgulanarak maddenin uygulama alanı daraltılmıştır. Uygulama alanı açısından özel düzenleme olan 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesi, lafzı ve suça sebebiyet veren hareket itibarıyla TCK'da düzenlenen suçlarla yoğun bir şekilde içtima ilişkisine açık hale gelmiştir. Bu durum özel kanunun uygulama alanının ciddi biçimde daralmasına sebep olarak düzenlemenin maksadına aykırılık oluşturmaktadır.

3.2.2 Hakaret Suçu

Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde hakaret suçu, kişinin onur, şeref ve saygınlığını zedeleyecek nitelikte bir fiil ya da olgunun isnat edilmesi veya doğrudan sövme suretiyle bu değerlere saldırıda bulunulması şeklinde tanımlanmıştır. Bu kapsamda söz konusu eylemi gerçekleştiren kişi hakkında üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmektedir. Ayrıca hakaretin mağdurun yokluğunda gerçekleşmesi durumunda fiilin

¹⁹³ “Alkollü olan sanık ve arkadaşlarının bulundukları evde gürültü yapmaları üzerine, kendilerini uyaran mağdurlara küfür ederek, “sizi öldüreceğiz” şeklindeki yüksek sesle bağırdukları, mağdur ...'un evinin balkonunda, ailesi ve çocuğu olduğunu, küfür edilmemesi yönünde ikaz etmesi üzerine sanık ve arkadaşlarının bu kez kavga ettikleri kişileri kast ederek; “bütün Kürtleri sinkaf edeceğiz” demeleri şeklinde gelişen olayda; sanığın, kavga ettiği kişilere karşı sarf ettiği, tehdit ve sinkaflı sözlerin belli kişilere yönelik olduğu ve hedefin belli olması, mağdurların şikayetten vazgeçtikleri de gözetildiğinde, eylemin bütünüyle kişilerin hayatı ve vücut dokunulmazlığına yönelik saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tek bir hareketle birden fazla kişiye karşı tehdit suçunu oluşturduğu, “halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit” ve “halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama” suçlarının yasal unsurları oluşmadığı gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi, bozma nedenidir” (Y. 8. CD. 30.06.2014, 2013/17604 E., 2014/16727 K.). <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

cezalandırılabilmesi için en az üç kişiyle ihtilat ederek, yani aleniyet arz edecek şekilde işlenmiş olması gerekmektedir.¹⁹⁴

Mağdurun toplum içindeki itibarı, onuru, şerefi ve saygınlığı gibi kişisel değerleri hakaret suçunun hukuki konusunu oluşturur.¹⁹⁵ Tahkir edici ifadelerin kamu görevlilerine ve kutsal sayılan değerlere karşı yapılması ile dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerin açıklanmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı kullanılması hali daha ağır ceza verilmesini gerektiren nitelikli hal olarak sayılmıştır.¹⁹⁶

Teknolojik gelişmelerin ve sosyal medyanın yaygın kullanımının artmasıyla birlikte, hakaret suçu bu platformlarda giderek daha fazla işlenir hale gelmiştir.¹⁹⁷ Bu durumun yaygınlaşmasında, kriminolojik, sosyolojik ve psikolojik pek çok etken rol oynamaktadır. İnsanlar, tanımadıkları ve yüz yüze iletişim kurmadıkları kişilere karşı daha düşük empati düzeyleri sergileyebilmekte ve onlara karşı daha az saygı göstermektedirler. Ayrıca yaygın şekilde kullanılan sosyal medya platformları bu tip durumlarda veri paylaşmamaktadır. Bu sebeple hakaret içeren ifadeleri paylaşan veya alıntılaman hesapları kullanan gerçek kişilere suç izafe edebilmek de oldukça zordur.¹⁹⁸

Tehdit suçunda olduğu gibi hakaret suçu da sadece belirlenebilir kişi veya kişilere yönelik olarak işlenebilir. Mağdurun isminin açıkça ifade edilmesine gerek olmasa da kullanılan

¹⁹⁴ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.125

(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(3) Hakaret suçunun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle, işlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz.

(4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.

(5) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suça ilişkin madde hükümleri uygulanır.

¹⁹⁵ Devrim Aydın, “Türk Ceza Kanunu’nda Hakaret Suçu,” **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi** 19, sayı 2, 2013, 879–918. s.881-882

¹⁹⁶ Artuk vd., **a.g.e.** s.371; Özbek, vd., **a.g.e.** s.523

¹⁹⁷ Özbek vd., **a.g.e.** s.511

¹⁹⁸ Fehmi Şener Gülseren, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları” **LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi** 4, sayı 1, 2013, 15–33. s.24

ifadelerin kimi hedef aldığıının anlaşılabilmesi gerekir.¹⁹⁹ Hakaret içeren söz ve davranışların kime yöneltildiği belirli veya belirlenebilir değilse hakaret suçundan söz etmek mümkün değildir.²⁰⁰ Hakaret suçuna ilişkin yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda da özellikle bu husus üzerinde durulmaktadır.

6222 Sayılı Kanun'daki düzenlemeye göre hakaret içeren tezahürat fiilinin işlenmesi halinde suçun oluşumu açısından mağdurun belirli veya belirlenebilir olması şartı aranmamaktadır. Hakaret içeren tezahürat söylendiği anda belirli bir mağduru hedef alıp almadığına bakılmaksızın suç tamamlanmış kabul edilir.²⁰¹ Ancak mağdurun belirli veya belirlenebilir olması halinde 6222 Sayılı Kanun'daki tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu değil Türk Ceza Kanunu'ndaki hakaret suçu söz konusu olacaktır.

Hakemler spor müsabakalarında sıklıkla hakaret içeren tezahüratların muhatabı olmaktadır. Bu durum failin daha ağır bir yaptırımla karşı karşıya kalmasına neden olacaktır. Çünkü 6222 Sayılı Kanun'un 20. maddesi uyarınca spor müsabakalarında görevli olan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler, görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine yönelik gerçekleştirilen fiiller bakımından kamu görevlisi statüsünde değerlendirilmektedir.²⁰² Bu nedenle anılan kişilere karşı görevleriyle bağlantılı olarak işlenen hakaret fiilleri bakımından Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen ve kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret suçunun daha fazla ceza verilmesini gerekli kılan nitelikli halin uygulanması söz konusu olacaktır.²⁰³ Hakaret fiilinin kamu görevlisinin görevi esnasında gerçekleşmesi zorunlu değildir. Esas olan fiilin, mağdurun kamu görevini ifa etmesi nedeniyle gerçekleştirilmiş olmasıdır.²⁰⁴ Örneğin müsabakadan sonra müsabakayı

¹⁹⁹ Artuk vd., **a.g.e.** s.382; Özbek vd., **a.g.e.** s.513

²⁰⁰ Özbek vd., **a.g.e.** s.513

²⁰¹ Özocak. **a.g.e.** s.468

²⁰² 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m. 12

Spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır.

²⁰³ “Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda, sanıkların, seyirci olarak bulundukları futbol müsabakasının baş hakemi olan müştekilerden ...'a hakaret ettikten kısa bir süre sonra yardımcı hakem olarak görev yapan ...'a hakarete bulunduklarının anlaşılması karşısında, aynı olayın devamı kapsamında aynı yer ve zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilen hakaret suçunun, hukuken tek bir fiille gerçekleştirildiği, sanıklar hakkında, TCK'nın 125/3-a maddesi uyarınca tek ceza verilip, bu cezanın aynı Kanunun 43. maddesi uyarınca arttırılması gerektiğinin gözetilmemesi..” Y 4. CD., 18.5.2022, 2021/40111 E. 2022/12583 K.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

²⁰⁴ Aydın, **a.g.e.** s. 906.

yöneten hakeme hakaret edilmesi durumunda da hakaret suçunun daha ağır ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali söz konusu olacaktır.

Sonuç olarak her iki kanun bir arada değerlendirildiğinde spor alanlarında işlenen hakaret içeren tezahürat suçu yönünden mağdur belirli veya belirlenebilir ise suçun aleni olarak işlendiği de göz önüne alınarak hakaret suçunun daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali olan TCK m. 125/4, mağdur belirli veya belirlenebilir değilse 6222 Sayılı Kanun m. 14/1 söz konusu olacaktır.²⁰⁵

Türk Ceza Kanunu 125. Maddesi ile düzenlenen hakaret suçu ve 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesi ile düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna sebebiyet veren hareket TCK'nin ifadesiyle *“Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat etmek veya sövmek”* olarak tanımlanmıştır. Suç isnat edilen söz ve davranışların kişiyi rencide etmesi veya onur ve şerefine zarar vermesi suçun oluşması için gereken şartlardan değildir. Burada önem arz eden husus sarfedilen söz ve davranışların objektif olarak sıradan bir kişinin onur, şeref ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte olmasıdır.²⁰⁶ kaba söz ve ağır eleştiriler rahatsız edici olsa da hakaret olarak değerlendirilmeyeceklerdir.²⁰⁷

²⁰⁵ “Yapılan yargılama ve toplanan delillere göre; olay tarihinde Maltepe Belediyespor ile Göbeyli Belediyespor arasında oynanan futbol karşılaşmasında futbolcu olan sanığın, orta hakem olarak görevli bulunan şikayetçinin vermiş olduğu karara itiraz ederek şikayetçiye sinkaflı kelimelerle küfür ettiği ve şikayetçinin üzerine yürüyerek yumruk vurmak sureti ile şikayetçinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmasına neden olduğu, sanığın böylece üzerine atılı müsnet suçtan cezalandırılmasına(yerel mahkeme kararı)

Dosya içeriğine göre, hakaret olayının futbol sahasında meydana geldiği ve aleniyet unsurunun gerçekleştiği halde, sanık hakkında 5237 sayılı TCK.nun 125. maddesinin 4. fıkrasının uygulanmaması suretiyle eksik ceza tayini...” Y. 2 CD, 31/10/2013, 2011/38692 E. Ve 2013/24859 K. Bkz. Peyman Hürmüz, **6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Yasak Fiiller ve Ceza Hükümleri Yargıtay Yorumu**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016. s.54-55.

²⁰⁶ Artuk vd., **a.g.e.**, s.378; Özbek vd, **a.g.e.** s.520

²⁰⁷ “Hakaret fiillerinin cezalandırılmasıyla korunan hukuki değer; kişilerin onur, şeref ve saygınlığı olup, bu suçun oluşabilmesi için, davranışın kişiyi küçük düşürmeye matuf olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir hareketin tahkir edici olup olmadığı bazı durumlarda nispi olup, zamana, yere ve duruma göre değişebilmektedir. Kişilere yönelik her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi, sözlerin açıkça, onur, şeref, ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını veya sövmeye fiilini oluşturmaması gerekmektedir. Bu kapsamda inceleme konusu dava dosyası değerlendirildiğinde sanığın katılanlara hitaben söylediği iddia edilip Mahkemece kabul edilen kaba hitap tarzındaki “Okumuşsunuz, doktor olmuşsunuz ama adam olamamışsınız.” sözünün, mağdurun onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmaması nedeniyle hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığından, sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken,

6222 Sayılı Kanun'daki hakaret içeren tezahürat fiili ile Türk Ceza Kanunu'ndaki hakaret fiili açısından mağdurun belirli veya belirlenebilir olması bakımından önemli bir ayrım söz konusudur. Şüphesiz ki kanun koyucu 6222 Sayılı Kanun'da suçun tamamlanma şartlarını kolaylaştırarak kanunun uygulandığı alanlardaki çirkin tezahüratları caydırıcı bir yaptırımla engellemeyi amaçlamıştır.²⁰⁸

3.3 SUÇ İLE KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Türk Ceza Kanunu'nda tehdit ve hakaret başlığı altında detaylı şekilde incelendiği üzere tehdit suçunun koruduğu hukuki değer kişinin iç huzuru ve güvenliği; hakaret suçunda ise kişinin onuru, şerefi ve saygınlığıdır.²⁰⁹ TCK'de farklı başlıklar altında ayrı düzenlenen tehdit ve hakaret suçları Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun 14/1. maddesi ile tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu adı altında tek bir maddede düzenlenmiştir.²¹⁰ Kanun ile amaçlanan özellikle spor müsabakalarının düzenlendiği alanlarda bulunan kişilerin; onur, şeref ve saygınlığını tehdit eden söz ve davranışları engellemek ve güven ortamını tesis etmektir.²¹¹ Kanun koyucu TCK m. 106'da düzenlenen tehdit suçu ile ve TCK m. 125'te düzenlenen hakaret suçunu 6222 Sayılı Kanun'da tek bir ceza normunda birleştirerek spor alanlarında yoğun bir biçimde korunma ihtiyacı duyulan

mahkûmiyetine karar verilmesi Kanun'a aykırı olup kanun yararına bozma talebi yerinde görülmüştür." Y. 4. CD. 25.04.2023, 2023/1050 E. 2023/17377 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:12/04/2025).

²⁰⁸ 6222 Sayılı Kanun m. 14'ün gerekçesinde hükmün düzenlenme amacı şu şekilde ifade edilmektedir:

"Seyircilerin bireysel veya toplu bir şekilde belirli bir kişiyi hedef alıp almadığına bakılmaksızın duyan kişileri rencide edecek şekilde aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, failler hakkında uygulanacak ceza hükmü belirtilmiştir. Söz konusu suçun takibinde şikâyet şartının aranmaması öngörülmüştür. Suçun işlenmesi için fiilin spor alanlarının içerisinde, çevresinde veya herhangi başka bir yerde gerçekleştirilmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Kanunun amaç ve kapsam maddeleri dikkate alındığında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde bulundukları yer ve mekânlarda veya müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhlarında da bu suç işlenebilecektir."

²⁰⁹ Özocak, **a.g.e.** s.473

²¹⁰ Avcı, **a.g.e.** s.215.

²¹¹ "... 6222 sayılı Kanun'un 14/1. Maddesinde, taraftarların grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan kişilerin rencide olmasını sağlayacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, failler hakkında uygulanacak ceza hükmü belirtilmiştir. Hakaret içeren tezahürat suçunun işlenmesi için fiilin spor alanlarının içerisinde veya çevresinde gerçekleştirilmesinin bir önemi bulunmamaktadır.

*"Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde ise, Adana Demirspor – Adanaspor A.Ş. futbol takımları arasında yapılan spor müsabakası öncesinde sanığın da içerisinde bulunduğu beş Adana Demirspor taraftarı spor alanı çevresi sayılan stadyum önünde bulunan emniyet bariyerlerini aşp Adanaspor A.Ş. taraftarlarının olduğu yere yürüyerek "anani sin kaf edeyim Adana" biçimindeki eylemlerinin 6222 sayılı Kanun'un 14/1. maddesinde tanımlanan suçu oluşturacağı," Y. 19. CD. 17/05/2016, 2015/33944 E. ve 2016/18153 K. Bkz. Hürmüz, **a.g.e.** s. 61.*

iki farklı hukuki yararı koruma altına almıştır.²¹² tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun koruduğu hukuki değer toplumu oluşturan kişilerin ortak ahlak duygusudur.²¹³

3.4 SUÇUN UNSURLARI

3.4.1 Maddi Unsurları

3.4.1.1 Fîil

Tehdit ve hakaret içeren tezahürat suçu 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 14. Maddesinin birinci fıkrasında “*Spor alanlarında taraftarların grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan veya gören kişiler tarafından tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, şikâyet şartı aranmaksızın, failer hakkında elli günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunur.*” şeklinde düzenlenmiştir.

6222 Sayılı Kanun'da düzenlenen tehdit ve hakaret içeren tezahürat suçunun oluşabilmesi için Türk Ceza Kanunu'ndaki şartlardan daha hafif şartlar öngörülmüştür. Tehdit içerdiği iddia edilen söz ve davranışların objektif olarak ortalama insanı korkutacak ve iç huzurunu bozacak mahiyette olması veya hakaret içerdiği iddia edilen söz ve davranışların ise ağır eleştiri olarak nitelendirilemeyecek düzeyde onur, şeref ve itibarı zedeleyici nitelikte olması gerekir. Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu açısından fiilin belirli veya belirlenebilir kişi veya kişilere yöneltilmiş olması şartı bulunmamaktadır.²¹⁴

²¹² “6222 sayılı Kanun'unun 14/1. maddesi açısından korunan hukuki yarar, spor alanlarında gerek kişilerin şeref ve haysiyetinin gerekse toplumu oluşturan bireylerin ortak ahlak duygusunun korunmasıdır. Bu düzenlemeyle, taraftarların spor alanlarında veya çevresinde çoğu zaman rakip takıma, kulübe veya onun taraftarlarına karşı duyanları utandıracak tarzda tezahürat yapanlar cezalandırılmaktadır. Yine bu suç bakımından failin cezalandırılabilmesi için, söylenen sözlerin veya yapılan davranışların duyan veya gören kişiler tarafından hakaret oluşturacak tarzda ve aleni bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğinden, bu husus, toplumun genel değer yargıları ve ortak edep duygusuna göre belirlenecektir. Fikri içeriğe sahip olmayan, kötü bir özelliği veya huyu ifade eden sözler ve küfür niteliğinde söz söylemek ve davranışlarda bulunmak suretiyle kötü tezahürat bu suçu oluşturur, rakip takımın moralini bozucu nitelikte ve fakat kendi takımına destek mahiyetindeki hicvedici sözler ise bu suçu oluşturmamaktadır.” Y. 19. CD., 17/05/2016, 2015/33944 E. ve 2016/18153 K. bkz. Hürmüz, **a.g.e.** s.60.

²¹³ Koca, 6222 **a.g.e.** s.69

²¹⁴ Özocak, **a.g.e.** s.475; Avcı, **a.g.e.** s.218

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna konu fiilin alenen işlenmiş olması gerekmektedir.²¹⁵ Ceza hukuku sistematığı içerisinde önemli bir yer tutan aleniyet kavramı suça vücut veren fiilin belirsiz sayıda kişinin vakıf olabileceği şekilde gerçekleştirilmesini ifade eder.²¹⁶ Aleniyet bazı suç tiplerinde suçun temel unsurlarından biri olarak aranırken bazı suç tiplerinde ise suçun nitelikli hâline sebebiyet vermektedir. İncelenen suç tipi bakımından aleniyet, failin cezalandırılabilmesi için aranan unsurlardan biri olarak düzenlenmiştir. Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunda aleniyet madde metninde tipikliğin bir unsuru olarak açıkça düzenlenmiştir. Bu sebeple tehdit veya hakaret içeren tezahüratların aleni olarak gerçekleşmemesi halinde suç meydana gelmeyecektir.²¹⁷ Ancak koşullarının oluşması halinde TCK m.125/1’de düzenlenen hakaret suçunun temel hali meydana gelecektir.

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun oluşması açısından ilgili hükümde somut zarar yahut yakın tehlike şeklinde bir netice öngörülmemiştir. Bu sebeple tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu sırf hareket ve soyut tehlike suçudur.²¹⁸ Kanunda tanımlanan fiilin icrai veya ihmali hareketle gerçekleştirilmesi yeterli görülerek ayrıca bir neticenin aranmadığı suçlar sırf hareket suçu olarak tanımlanmaktadır.²¹⁹

Suçları tehlike suçları ve zarar suçlar şeklinde bir sınıflandırmak mümkündür. Zarar suçlarında suçun konusu üzerinde hareket neticesinde bir zarar meydana gelmektedir. Tehlike suçlarında ise suçun maddi konusunun fiil sonucunda tehlikeye maruz bırakılması yeterli görülmektedir.²²⁰ Tehlike suçları ise kendi içerisinde soyut ve somut tehlike suçları olarak ikiye ayrılmaktadır. Somut tehlike suçlarında suçun konusu üzerinde zarar tehlikesinin meydana gelmesi gerekmektedir. Soyut tehlike suçlarında ise suçun konusunun tehlikeye düşme ihtimali cezalandırılmaktadır. Bu suçlarda kanun koyucunun tanımladığı fiilin gerçekleşmiş olması yeterli görülerek ayrıca somut bir zararın veya tehlikenin meydana gelip gelmediği araştırılmayacaktır.²²¹ Örneğin TCK m.216/1’de düzenlenen halkı kin ve

²¹⁵ Özocak, **a.g.e.** s.481; Avcı, **a.g.e.** s.218

²¹⁶ Özbek, vd., **a.g.e.** s.524

²¹⁷ Özocak, **a.g.e.** s.482; Yaman, **a.g.e.** s.104

²¹⁸ Özocak, **a.g.e.** s.483

²¹⁹ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara; Seçkin Yayıncılık, 2024. s.128

²²⁰ Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.118

²²¹ Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.119

düşmanlığa tahrik suçu somut tehlike suçudur. Suçun oluşması için hareket sonucunda kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin meydana gelmesi gerekmektedir. Buna karşın TCK m.216/2’de düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu açısından açık ve yakın bir tehlikenin meydana gelmesi veya aşağılanan kesimin şeref ve saygınlığının zarar görmesi aranmamıştır. Bu sebeple halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu soyut tehlike suçudur.²²²

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun da soyut tehlike suçu olması sebebiyle hâkim suçun oluştuğunun tespiti hususunda hareket neticesinde zarar veya somut bir tehlikenin meydana gelmiş olmasını aramayacaktır. Öğretide bu tip suçların *ultima ratio* (son çare) ilkesiyle çeliştiği yönünde eleştiriler mevcuttur. Ceza hukukunda temel ilkelerden biri olan *ultima ratio* ilkesi, kamu düzeni bozan her davranışa son çare olarak cezai yaptırım uygulanmasını gerektirmemektedir. Bu ilkeye göre ceza hukuku yalnızca diğer hukuki, idari veya sosyal çözüm yollarının yetersiz kaldığı durumlarda devreye girmelidir. Cezalandırmanın ancak kaçınılmaz hâle geldiği durumlarda uygulanması gerektiği anlayışı devletin sınırlı kaynaklarının daha rasyonel ve etkin biçimde kullanılmasını sağlayacaktır.²²³ Öğretideki bu görüşe göre korunan hukuki değer üzerinde somut bir tehlikeye sebebiyet vermeyen hareketin cezalandırılmasının son çare ilkesine uygun olmadığı ifade edilmektedir. Ancak katıldığımız görüşe göre hâkim somut tehlike suçlarında olduğu gibi soyut tehlike suçlarında da tehlikenin meydana gelip gelmediğini kovuşturarak verilecek cezayı buna göre tayin edecektir.²²⁴

TCK m. 125’te düzenlenen hakaret suçuna ilişkin soruşturma evresinde kovuşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin karar verilirken veya kovuşturma evresinde mahkûmiyet kararı haricindeki kararlarda yoğun olarak iki gerekçeye dayanılmaktadır. Bunlardan ilki hakaret içerdiği iddia edilen sözlerin tam olarak kime söylendiğinin belirli olmaması, ikincisi ise söylenen sözlerin ağır eleştiri mahiyetinde olmasıdır.²²⁵ 6222 Sayılı Kanun’da ise hakaret

²²² Elif Ergüne, “Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m. 216),” **İstanbul Hukuk Mecmuası** 78, sayı 3, 2020, 1675–1721. s.1689

²²³ Ozan Ercan Taşkın, “Son Çare (Ultima Ratio) Olarak Ceza Hukuku,” **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 2016, sayı 1, 59–91. s.85

²²⁴ Ergüne, **a.g.e.** s.1717

²²⁵ “Hakaret fiilinin cezalandırılmasıyla korunan hukuki değer, kişinin onur, şeref ve saygınlığı olup, bu suçun oluşabilmesi için, davranışın kişiyi küçük düşürmeye yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bir hareketin tahkir edici olup olmadığı bazı durumlarda nispi olup, zamana veya duruma göre değişebilmektedir.

içeren tezahüratın kimi veya kimleri hedef aldığı suçun oluşumu açısından önemsizdir. Fakat söz konusu fiilin TCK'deki tehdit ve hakaret suçuna ilişkin diğer temel koşulları taşıması gerekir. Spor alanları dışında tehdit veya hakaret olarak nitelendirilemeyecek söz ve davranışlar 6222 Sayılı Kanun kapsamında da tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunu oluşturmayacaktır.²²⁶

6222 Sayılı Kanun'un 20. maddesindeki hüküm gereğince müsabakalarda görev yapan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlarda kamu görevlisi sayılmaktadır. Bu sebeple sayılan görevlilere karşı işlenen suçlarda TCK m. 125'in üçüncü fıkrasındaki hakaret suçunun daha fazla ceza verilmesini gerekli kılan nitelikli hali söz konusu olacaktır.²²⁷ Nitekim Yargıtay'ın istikrar kazanmış içtihatları da bu yöndedir.²²⁸

6222 Sayılı Kanun'un ilgili hükmünde yer alan "*belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın*" ibaresi, suça vücut verebilecek fiillerin kapsamının geniş yorumlanmasına olanak tanımaktadır. Ancak aynı maddede geçen "*fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde*" ifadesiyle, kanun koyucu içtima kurumuna

Kişilere yönelik her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin, hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi sözlerin açıkça onur, şeref ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını veya sövmek fiilini oluşturması gerekmektedir.

*Somut olaya gelince; amatör lig maçında seyirci bölümünde oturan sanığın orta hakem olarak görev yapan katılana yönelik sarfettiği kabul edilen "lan sen ne biçim adamsın yazıklar olsun..." biçimindeki sözlerin nezaket dışı veya kaba söz niteliğinde olup, hakaret suçunun yasal unsurlarını oluşturmadığı, gözetilmeden ve eylemin 6222 sayılı Kanun'un kapsamında kalıp kalmadığı tartışılmadan, yerinde olmayan gerekçeyle mahkûmiyet hükmü kurulması," Y. 18. CD. 16/11/2015, 2015/8559 E, 2015/11175 K. Bkz. Hürmüz, a.g.e. s.57*²²⁶ *"Suça sürüklenen çocuğun, amatör futbol maçı sırasında federasyon tarafından görevlendirilen hakeme lan demekten ibaret eylemin, mağdurun onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmayıp, nezaket sınırlarını aşan kaba söz niteliğinde olduğu ve hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden kanuni olmayan ve yerinde görülmeven gerekçeyle mahkûmiyet kararı verilmesi..." Y. 4.CD. 02/06/2014, 2014/268 E. Ve 2014/19676 K. Bkz. Hürmüz, a.g.e. s.56*

²²⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.125/3

Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, işlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz

²²⁸ *"Yukarıdaki açıklamalar ışığında somut olayda, sanıkların, seyirci olarak bulundukları futbol müsabakasının baş hakemi olan müştekilerden ...'a hakaret ettikten kısa bir süre sonra yardımcı hakem olarak görev yapan ...'a hakarete bulunduklarının anlaşılması karşısında, aynı olayın devamı kapsamında aynı yer ve zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilen hakaret suçunun, hukuken tek bir fiille gerçekleştirildiği, sanıklar hakkında, TCK'nın 125/3-a maddesi uyarınca tek ceza verilip, bu cezanın aynı Kanunun 43. maddesi uyarınca arttırılması gerektiğinin gözetilmemesi.." Y 4. CD., 18.5.2022, 2021/40111 E. 2022/12583 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:18/02/2025).*

dikkat çekerek düzenlemenin uygulama alanını sınırlandırmıştır. Bu açıdan özel hüküm niteliğinde olan 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesi, Türk Ceza Kanunu'ndaki benzer suçlarla sıkça içtima ilişkisine girmeye elverişli bir yapı arz etmektedir. Özel kanun olan 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesindeki hükümlerin sıklıkla genel kanun olan TCK ile içtima ilişkisinde tali norm haline gelmesi kanunun uygulamada kısmen kadük hale gelmesine sebep olmaktadır.

Teknolojik imkanların gelişmesi ve sosyal medyanın yoğun bir şekilde kullanılması sebebiyle yapılan kanuni düzenlemelerde bu mecraların varlığını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Günümüzde müsabakalara ilişkin yorum ve değerlendirmelerin ağırlıklı olarak dijital medyadan takip edilmesi; kulüplerin ve taraftarların Twitter ve Instagram gibi sosyal medya platformların yoğun şekilde kullanması sebebiyle bu mecralarda spor alanlarında işlenen suçlara rastlanmaktadır. Bu sebeple 04/07/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7182 Sayılı Kanun ile 6222 Sayılı Kanun'un 14. Maddesine *“birinci ve ikinci fıkrada belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi halinde de bu madde hükümlerinin uygulanacağı”* hükmü eklenerek yürürlükteki kanunun uygulama alanı genişletilmiştir.²²⁹ Kanunda yapılan diğer önemli değişiklik ise spor alanının geniş bir biçimde tanımlanması olmuştur. Böylece kanun koyucu fiil ve uygulama alanı yönünden kanunun kapsamını genişletmiştir.²³⁰

Taraftarlar tarafından kanunun spor alanı olarak tanımladığı alanlarda duyan veya gören kişilerce tehdit veya hakaret olgusunun varlığından söz edilebilecek davranışların bir araya gelmesiyle tehdit ve hakaret içeren tezahürat suçu meydana gelir. TCK m. 106, m. 125 ve m. 213 ile 6222 Sayılı Kanun m. 14'ü ayıran en önemli unsur suça konu fiillerin belirli kişi veya kişilere yönelmesine gerek olmamasıdır.²³¹ 6222 Sayılı Kanun m. 14'ün birinci fıkrasında bu şartın aranmayacağı açıkça ifade edilmiştir. Zira tehdit ve hakaret içeren tezahüratların belirli bir kişiye yönelik olarak yapılması halinde artık 6222 Sayılı Kanun'un uygulama alanından çıkarak TCK'nin uygulama alanına girecektir. Çünkü gerek TCK m. 44'teki fikri içtima hükmü gerekse 6222 Sayılı Kanun m. 14'te açıkça ifade edilen *“fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde”* hükmü gereğince

²²⁹ Özocak, **a.g.e.** s.483

²³⁰ Özocak, **a.g.e.** s.477

²³¹ Avcı, **a.g.e.** s.218.

TCK'deki öngörülen cezaların daha ağır olması sebebiyle TCK m. 106, m. 125 veya m. 213 uygulanabilecektir.²³²

3.4.1.2 Fail

Suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştiren kişi TCK m.37'de fail olarak tanımlanmıştır. Ceza hukukunun temel normlarına göre fail yalnızca gerçek kişi olabilir. Ancak çeşitli suçların faili yalnızca kanunun öngördüğü belirli özellikleri haiz kişiler olabilmektedir. Bu açıdan suçları genel suçlar, özgü suçlar ve bizzat işlenebilen suçlar olarak sınıflandırmak mümkündür.²³³

6222 Sayılı Kanun'da tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunu yalnızca taraftarların işleyebileceği düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre tehdit ve hakaret içeren tezahürat suçu bir özgü suçtur. Özgü suç belli özellikleri haiz kişiler tarafından işlenebilen suçlardır. Özgü suçun failinin kanunda öngörülen özellikleri haiz olması gerekir.²³⁴ Örneğin Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen irtikap suçu yalnızca kamu görevlilerinin işleyebildiği bir özgü suçtur.²³⁵

6222 Sayılı Kanun'un daraltması sebebiyle tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun failinin sporcular, hakemler, güvenlik görevlileri ve diğer kişilerin olması mümkün değildir.²³⁶ Bu neviden fiiller kanundaki koşulları sağlaması durumunda TCK m. 106 veya TCK m. 125 kapsamında tehdit veya hakaret olarak değerlendirilecektir. Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar da bu yöndedir.²³⁷

²³² 6222 sayılı Kanunda tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma suçunun cezası "elli günden az olmamak üzere adli para cezası" TCK'ye göre tehdit suçunun temel cezası "altı aydan iki yıla kadar hapis cezası" hakaret suçunun temel cezası "üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası" olarak düzenlenmiştir.

²³³ Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.** s.112

²³⁴ Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.** s.113

²³⁵ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.250

Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatle bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır

²³⁶ Koca, **a.g.e.** s.71

²³⁷ "1-Dosya içeriğine göre, hakaret olayının futbol sahasında meydana geldiği ve aleniyet unsuru gerçekleştiği halde, sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 125. maddenin 4. fıkrasının uygulanmaması suretiyle eksik ceza tayini,

2-Ceza yasasında, hapis cezası ile adli para cezasının seçenekli yaptırım olarak öngörüldüğü durumlarda mahkemece, öncelikle hapis ya da adli para cezasının neden seçildiğine ilişkin yasal ve yeterli gerekçe

3.4.1.3 Mağdur

Her suçun mutlaka bir mağduru vardır. Aksi halde suçun meydana geldiğinden söz etmek mümkün değildir. Ceza hukuku açısından mağdur suçun konusunun ait olduğu kişi veya kişiler olarak tanımlanabilir.²³⁸

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun mağduru ilgili normun koruduğu hukuki değeri ihlale maruz kalan kişidir. Türk Ceza Kanunu sistematigi içerisinde değerlendirildiğinde gerek tehdit gerekse hakaret suçu, belirli veya en azından belirlenebilir bir kişiye yönelmiş olmalıdır. Bu suçların mağduru failin eylemiyle doğrudan muhatap olan, tehdit altında bırakılan yahut onur, şeref ve saygınlığına saldırıda bulunulan kişilerdir.

Tehdit suçunda mağdurun belirli veya belirlenebilir olması suçun tipikliğini doğrudan etkiler. Zira failin bir kişiye yönelik olarak kötülük gerçekleştireceğine dair irade açıklaması mağdurun belirginliğini zorunlu kılar. Mağdurun belirsiz olduğu durumlarda tehdidin soyutluğu suçun oluşmasını engeller.²³⁹ Hakaret suçu açısından da aynı durum geçerlidir onur kırıcı fiil ya da isnat, belirli veya belirlenebilir bir kişiyi hedef almalıdır.²⁴⁰ 6222 Sayılı Kanun'un 14/1. maddesinde düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu TCK'deki normlardan bu yönüyle ayrılır. Zira kanun mağdurun belirli olmasını aramamakta aksine *"belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın"* ifadesine yer

gösterilmeli, daha sonra ise alt ve üst sınırları arasında yasal ve yeterli gerekçe gösterilerek temel ceza belirlenmelidir.

Somut olayda sanığa yüklenen suç kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret suçu olup, hakaret suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 125/1 maddesinde hapis ve adli para cezası olarak öngörülen seçenekli yaptırım, aynı maddenin 3-a fıkrasında yer alan görevliye hakaret suçunu da kapsadığından, kamu görevlisine karşı hakaret suçundan, seçenekli yaptırımlardan neden hapis ya da adli para cezasına hükmedildiğinin yasal ve yeterli gerekçesi gösterilip, daha sonra hükmedilen hapis ya da adli para cezasının alt ve üst sınırı arasında temel cezanın belirlenmesinde yasal ve yeterli gerekçe gösterilmesi gerekirken, yalnızca hapis cezasının alt ve üst sınırları arasında temel cezanın belirlenmesine ilişkin gerekçe gösterilmesi, 3-Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin objektif koşullarından birisi de suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmesi olduğu ancak herhangi bir zarar doğmadığı veya zarar doğurmaya elverişli bulunmayan suçlar yönünden bu koşulun aranmayacağı, kasten yaralama ve hakaret suçlarının zarar doğurmaya elverişli suçlardan olmadığı gözetilmeden "sanığın şikayetçinin zararlarını karşılamaması..." şeklindeki gerekçeyle 5271 sayılı CMK'nın 231.maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir," Yargıtay 2. CD., 31.10.2013, 2011/38692 E. ve 2013/24859 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:18/02/2025).

²³⁸ Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.** s.114

²³⁹ Egemenoğlu, **a.g.e.** s. 72.

²⁴⁰ Artuk vd., **a.g.e.** s.382; Özbek vd., **a.g.e.**, s.513

vermektedir. Bu düzenleme hem kişilerin şeref ve saygınlığının hem de toplumun ortak ahlak değerlerinin değerlerin korunmasına amaçlamıştır. Dolayısıyla bu suç bakımından toplumu oluşturan herkes mağdur konumundadır.²⁴¹

3.4.1.4 Konu

Suça sebebiyet veren her hareketin mutlaka bir konusu mevcuttur. Suçun konusu hareketin üzerinde icra edildiği olgu veya kişidir.²⁴² Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun konusu toplumu oluşturan kişilerin şeref, onur, saygınlık ve iç huzuru ile toplumun ortak ahlak değerleridir.²⁴³

3.4.1.5 Suçun nitelikli halleri

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu bakımından 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinin üçüncü fıkrası ile daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal öngörülmüştür. 14. maddenin üçüncü fıkrasına göre tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun *“yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması suretiyle işlenmesi halinde”* verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır. Duvarlara yazı yazılması veya yazılı pankartla suçun işlenmesi halinde kalıcılığı artmakta ve birçok farklı mecrada daha fazla dikkat çekmektedir. Diğer bir ifade ile tehdit veya hakaret içeren tezahürat sloganlaştırılmaktadır bu sebeple kanun koyucu bu tip davranışları nitelikli hal kapsamında düzenlemiştir.²⁴⁴

Spor müsabakalarında ve sosyal medya platformlarında yazılı ifadeler daha kalıcı olmaktadır. Tezahüratın müsabakanın düzenlendiği alanlarda veya çevresinde yapılması anlık bir durumdur. Naklen yayınlanan müsabakalarda yapılan tezahüratın tehdit veya hakaret içermesi halinde yayıncı kuruluş tarafından mikrofonların sesi kısılarak geniş kitlelere ulaşması engellenir. Ancak yazılı pankart ve duvar yazıları kalıcı olacak olacaktır. Öyle ki ilk kullanımı çok eskiye dayanan bir takım hakaret içerikli tezahüratların kısaltmaları hala kullanılmaktadır. Hatta bu kısaltmalar, taraftarların formasında araçlarının camında veya plakalarında görülmeye ve yayılmaya devam etmektedir.

²⁴¹ Yaman, **a.g.e.** s.106

²⁴² Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.116

²⁴³ Yaman, **a.g.e.** s.106

²⁴⁴ Özocak, **a.g.e.** s.484

Uygulamada özellikle taraftar gruplarının içinde bulunduğu suç oluşturan fiillerde sıklıkla atkı maske veya benzeri şeylerle faillerin kimliklerinin tespitini zorlaştırmak amacıyla yüzlerini kapattığına rastlanmaktadır. Bu sebeple 4/07/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7182 Sayılı Kanun ile getirilen hükümde bu husus, suçun ağırlaştırıcı unsuru olarak tanımlanmıştır. 6222 Sayılı Kanun’a eklenen 17/A maddesinin birinci fıkrası “*Kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini bez veya sair unsurlarla tamamen veya kısmen kapatmak suretiyle bu Kanunda belirtilen suçları işleyenler hakkında verilecek cezalar yarı oranında artırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir. O halde hükme göre tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunan faillerin kimlik tespitini zorlaştırmak maksadıyla yüzlerini kapatması halinde verilecek olan ceza yarı oranında artırılacaktır.²⁴⁵

3.4.2 Manevi Unsurları

Ceza hukuku açısından fiil maddi unsurlarının yanında manevi unsurlarının gerçekleşmesi halinde haksızlık olarak nitelendirilerek cezalandırılabilir. Suçun manevi unsuru kişi ile fiil arasındaki manevi bağdır ve bu bağın mevcut olması halinde fiil sübjektif olarak faile isnat edilebilir. Manevi unsurun varlığından söz edebilmek için kural olarak failin suçun unsurlarını bilerek kasten hareket etmesi gerekir. TCK m.21’de bu durum “*suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır*” şeklinde ifade edilmiştir. TCK m.22/1’de ise “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.*” Şeklindeki ifade ile kasta ilişkin genel kuralın istisnası düzenlenmiştir. O halde kanunun özel olarak belirtmediği hallerde genel kural olarak kastın varlığının suçun meydana gelebilmesi için mevcut olması gerekir. Bazı suçlarda ise kanun koyucu fiilin cezalandırılabilmesi özel bir amacın varlığının aramaktadır. Bu durumda kastın varlığı tek başına yeterli olmayacak aynı zamanda kanunda özel olarak öngörülen amacın da mevcut olması gerekecektir.²⁴⁶

6222 Sayılı Kanun’un 14/1. maddesinde düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu, yalnızca kasten işlenebilen bir suçtur. Bu suçun manevi unsuru bakımından failin söz konusu eylemi genel kastla gerçekleştirmesi yeterlidir. Kanun koyucu tarafından suçun özel kastla işlenmesi gerektiğine dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Failin suçun kanuni tanımında yer alan maddi unsurları bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi yani spor

²⁴⁵ Özocak, a.g.e. s.485

²⁴⁶ Koca ve Üzülmöz, a.g.e. s.145-146

alanında gören veya duyan kişilerce tehdit veya hakaret olarak algılanabilecek söz ve davranışları sergilediğinin bilincinde olması yeterlidir. Bu yönüyle suçun oluşumu özel saik şartına bağlı değildir.²⁴⁷

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Zira taksir failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak hareket etmesi sonucunda istemediği ancak öngörülebilir bir neticeyi gerçekleştirmesi hâlinde gündeme gelmektedir.²⁴⁸ Oysa burada söz konusu olan fiil, failin iradi kontrolü altında gerçekleşen bir davranıştır. TCK m. 22/1’de “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.*” hükmüne yer verilmiştir. O halde kanun maddesinde de taksirle işleniş biçimine yönelik herhangi bir hüküm bulunmaması bu yorumun normatif dayanağını oluşturur.²⁴⁹

3.4.3 Hukuka Aykırılık Unsuru

Ceza hukuku normlarına göre bir fiilin suç teşkil edebilmesi için tipik ve kusurlu olmasının yanı sıra hukuka aykırı olması da gerekir. Hukuka aykırılık suça vücut veren fiilin meşru bir nedene dayanmaksızın hukuk düzeni tarafından korunmayan bir müdahaleyi temsil etmesi hâlidir.²⁵⁰ Hukuka uygunluk sebeplerinin bulunmadığı her durumda tipik fiil aynı zamanda hukuka aykırı kabul edilir.²⁵¹ Bir başka ifade ile fiilin kanuni tanıma uygun olması o fiilin hukuka aykırılığı bakımından karine teşkil eder.²⁵²

6222 Sayılı Kanun’un 14/1. maddesinde düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu bakımından fiilin spor alanlarında, duyan veya gören kişiler yönünden tehdit ya da hakaret olarak algılanabilecek şekilde gerçekleştirilmesi suçun tipikliğini ortaya koymaktadır. Özellikle ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirme yapılırken suçun hukuka aykırılık unsuru büyük önem arz eder. Anayasa’nın 26. maddesi uyarınca herkes düşünce ve kanaatlerini açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Ancak bu özgürlük sınırsız değildir. Hakaret ve tehdit içeren söz ve davranışlar ifade özgürlüğünün sınırlarını aşar. Dolayısıyla

²⁴⁷ Özocak, **a.g.e.** s.484

²⁴⁸ Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.185

²⁴⁹ Koca, **a.g.e.** s.72

²⁵⁰ Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.266

²⁵¹ Artuk vd., **a.g.e.** s.225

²⁵² Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.107

bir fiilin yalnızca eleştiri ya da hiciv içermesi hâlinde hukuka uygunluk söz konusu olabilecekken bu sınırlar aşıldığında hukuka aykırılık gündeme gelir.²⁵³

Bu nedenle 6222 sayılı Kanun'un uygulamasında, özellikle eleştiri ile hakaret arasında ayrım yapılması önemlidir. Eleştiri, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilerek hukuka uygun sayılabilirken aleni biçimde onur kırıcı, tehdit edici, aşağılayıcı söz ve davranışlar hukuka aykırı addedilir. Yargıtay da bu hususa vurgu yaparak, yalnızca nezaket dışı ya da kaba kabul edilen söylemlerin her zaman suç teşkil etmeyeceğini, fiilin objektif olarak hakaret veya tehdit edici nitelik taşıyıp taşımadığının dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Sporun doğası gereği müsabaka esnasında veya sonrasında anlık gerilimle ortaya çıkan bazı söylemler suç amacını taşımayabilir. Ancak bu durum hukuka uygunluk sebebi oluşturmaz. Fiilin kastla işlenmiş ve sınırı aşan bir müdahale niteliği taşıması hâlinde hukuka aykırılık unsuru gerçekleşmiş kabul edilecektir. Tehdit veya hakaret suçu yönünden hukuka uygunluk hallerinin uygulanması muhtemel görünmemektedir.²⁵⁴ O nedenle eleştiri hakkı kapsamındaki tezahüratlar suç oluşturmaz.

3.4.4 Suçun Özel Görünüş Biçimleri

3.4.4.1 Teşebbüs

Teşebbüs suçun icra edilmeye başlanmasıyla tamamlanması arasında söz konusu olan hukuki durumdur. TCK m.35'te teşebbüs *"Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur."* şeklinde tanımlanmıştır. Teşebbüs bir suçun icra hareketlerine başlanması ancak failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamamasıdır.²⁵⁵

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu tarafların bireysel olarak veya grup halinde belirli veya belirlenebilir kişi veya kişileri hedef alıp almadığına bakılmaksızın duyanların veya görenlerin hakaret veya tehdit olarak algılayabileceği söz ve davranışlarda bulunması

²⁵³ Özbeke vd., a.g.e. s.528

²⁵⁴ Yaman, a.g.e. s.107

²⁵⁵ Koca ve Üzülmöz, a.g.e. s.418

halinde tamamlanmış kabul edilir.²⁵⁶ Bu haliyle hareket sırf suçu olması ve icra hareketinin bölünememesi sebebiyle suçun temel hali açısından teşebbüs mümkün olmamaktadır.²⁵⁷ Ancak 14. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen “*yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması suretiyle işlenmesi halinde*” şeklindeki nitelikli halinde icra hareketinin bölünebiliyor olması sebebiyle teşebbüs mümkün olmaktadır.²⁵⁸

3.4.4.2 İştirak

Suçlar fail sayısına yönelik kanuni tanımlamaya göre tek failli suçlar ve çok failli suçlar şeklinde sınıflandırılmaktadır. Suçun kanuni düzenlemesinde fail sayısı açısından bir özellik ifade edilmemişse diğer bir ifade ile suç tek kişi tarafından işlenebiliyorsa tek failli suç söz konusudur. Eğer suçun işlenebilmesi için kanuni tarif gereği zorunlu olarak birden fazla kişinin bulunması gerekiyorsa çok failli suç söz konusudur. Suçun işlenebilmesi için tek bir kişinin yeterli olduğu ancak birden fazla kişinin farklı şekillerde katılımıyla işlenmesi durumunda suça iştirak söz konusu olur.²⁵⁹

Futbol ve basketbol gibi takım sporlarının müsabakalarında seyirciler içerisinde yoğun olarak belli taraftar gruplarının çatısı altında organize olmuş taraftarlar bulunur. Bu taraftar grupları organize şekilde hareket ederek müsabakaları genellikle belirli tribünlerde takip ederler. Tribünlerde ve stadyumların güzergahlarında tezahüratlar genellikle amigo denilen tribün liderlerinin yönlendirmesi ile söylenir. Esasen bu durum taraftarlık kültürünün bir parçasıdır. Ancak zaman zaman taraftarlar tehdit veya hakaret içeren tezahüratları söylemeleri konusunda yönlendirilebilir. Tribün liderinin taraftar grubunu yönlendirmesi fakat kendisinin tehdit veya hakaret içeren tezahüratlara katılmaması durumunda azmettiren olarak suça iştirak etmiş olacaktırlar.²⁶⁰ TCK m. 38’de düzenlenmiş olan azmettirme belirli bir suçu işleme hususunda henüz bir fikri olmayan kişinin başkası tarafından bu suçu işlemeye karar verdirilmesidir. Azmettirmede esas olan failin iradesini etkilemektir. Azmettiren suçu iradesi üzerinde etkili olduğu bir başka kişi veya kişilere işletmektedir.²⁶¹

²⁵⁶ Koca, **a.g.e.** s.72.

²⁵⁷ Avcı, **a.g.e.** s.221

²⁵⁸ Özocak, **a.g.e.** s.485

²⁵⁹ Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.449-450

²⁶⁰ Özocak, **a.g.e.** s.486

²⁶¹ Koca ve Üzülmöz, **a.g.e.** s.496

Bu durumda diğer taraftarları yönlendiren tribün liderleri de fiilden sorumlu olacak ve aynı yaptırımla karşı karşıya kalacaklardır.²⁶²

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat yapılırken megafonu tutan kişi veya bu türden ifadeler içeren duvar yazıları yazılması için malzeme temin eden kişi ise yardım eden olarak suça iştirak etmiş olacaktır. TCK m.39'da düzenlenen yardım etme, kasten işlenen bir suça kasten destekte bulunma şeklinde tanımlanmıştır. Faillik ve azmettirme dışında kalan katkı suça yardım etme olarak değerlendirilebilmektedir.²⁶³ O halde tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun icra hareketlerine katılmayan ancak verdiği destekle suçun işlenişine katkı sağlayanlar da failer hakkında verilen cezanın yarı oranında indirilmiş haliyle cezalandırılacaktır.²⁶⁴

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun spor alanlarında hem bireysel hem de grup halinde işlenmesi mümkündür. Yani tek bir taraftarın bu tür söz ve davranışlarda bulunması halinde suç oluşabileceği gibi bir grup taraftarın aynı sözleri ya da davranışları topluca sergilemesi de suçun meydana gelmesine yol açacaktır. Ancak burada kanunda geçen "*grup halinde*" ifadesinden fiili işleyen taraftarlar arasında bir iştirak iradesinin bulunması gerektiği şeklinde bir yorum doğru olmayacaktır. Dolayısıyla bir grup taraftarın tehdit veya hakaret içeren tezahüratlarda bulunmaları durumunda aralarında herhangi bir iştirak iradesi ya da kasıt olmasa bile, 14/1. maddede tanımlanan suç her bir taraftar açısından ayrı ayrı meydana gelmiş olur.²⁶⁵

3.4.4.3 İçtima

Ceza hukukunda kural olarak kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır. Suçların içtimaı ve cezaların içtimaı şeklinde iki ayrı içtima mevcuttur. Cezaların içtimaı kural iken suçların içtimaı istisnadır. Genel kural olan cezaların içtimasına göre fail

²⁶² 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m. 38/1

Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.

²⁶³ Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.** s.508

²⁶⁴ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m. 39/1

Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

²⁶⁵ Özocak, **a.g.e.** s.476

istisna dışında kalan her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.²⁶⁶ Failin fiili ile birden çok suç işlemiş olmasına rağmen bu suçlardan yalnızca birisi yönünden ceza verilmesi ise suçların içtimaıdır. TCK m.44'te fiil ile birden fazla suç işlenmesi halinde en ağır cezayı gerektiren suçtan ceza verileceği hüküm altına alınarak fikri içtima kuralı düzenlenmiştir.²⁶⁷ bu kurala göre kişi işlediği fiilden dolayı yalnızca bir defa cezalandırılabilecektir.²⁶⁸ Öğretide kanunda düzenlenmiş olmasa da bazı suçların görünüşte içtima ettiği çeşitli durumların var olduğu ifade edilmektedir. Görünüşte içtima halinde birden fazla suç olması sadece görünüşte olup esasen uygulanacak tek norm mevcuttur. Burada asli norm- tali norm ilişkisi gündeme gelecektir. Yardımcı normun sonralığı ilkesi gereğince fiile asli normun uygulanması gerekecektir.²⁶⁹

Kanun koyucu tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna ilişkin madde metnine “*daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde*” ibaresini eklemiştir. Kanun tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunu tali norm olarak düzenleyerek koşulun gerçekleşmesi halinde asli norm niteliğinde olan diğer ceza hükümleri uygulama alanı bulacağını öngörmüştür.²⁷⁰ Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna ilişkin asli norm-tali norm ilişkisi şüphesiz yoğun olarak tehdit ve hakaret suçlarında gündeme gelecektir. Çünkü bu suçlar yönünden 6222 Sayılı Kanun'daki düzenlemeye göre daha ağır yaptırımlar öngörülmüştür. Ancak bu durum söylenen söz ve davranışların muhatabının belirli veya belirlenebilir olması halinde söz konusu olabilecektir.²⁷¹ Tali normlar çoğunlukla kanunda oluşabilecek boşlukları doldurmak amacıyla düzenlenmiştir.²⁷² tehdit ve hakaret suçları muhatabın belirli veya belirlenebilir olması koşulunda meydana gelebilecek suçlardır. Bu açıdan spor alanlarında muhatabı belirli olmayan tehdit veya hakaret içeren tezahüratların

²⁶⁶ Koca ve Üzülmmez, **a.g.e.** s.519

²⁶⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m. 44

İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.

²⁶⁸ Koca ve Üzülmmez, **a.g.e.** s.548

²⁶⁹ Koca ve Üzülmmez, **a.g.e.** s.570

²⁷⁰ Özocak, **a.g.e.** s.486

²⁷¹ İlhan Üzülmmez, “6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Suçların ve Kabahatlerin İçtiması,” C. Şahin, İ. Özgenç ve İ. Üzülmmez (Ed.), **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu** (ss. 85–94), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012. s.90

²⁷² Koca ve Üzülmmez, **a.g.e.** s.570

cezalandırılabilmesi için kanun koyucu tali normu düzenleyerek haksız fiilin caydırıcı şekilde cezalandırılmasını amaçlamıştır.

Söz konusu tutum ve davranışların tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun uygulama alanından çıkması ile ilgili durumlar değerlendirilirken yoğun şekilde TCK m. 106 ve m. 125'te düzenlenen tehdit ve hakaret suçları üzerinde durulmuştur. Ancak söylenen sözler veya sergilenen davranışlar ile ihlal edilmesi mümkün olan ceza normları yalnızca tehdit ve hakaret suçu ile sınırlı değildir. Kanuni şartların oluşması halinde farklı suçlar da söz konusu olabilecektir. Spor alanlarında taraftarlarca söylenen söz veya sergilenen davranışların muhatabının; cumhurbaşkanı olması halinde TCK m. 299'da düzenlenen "*Cumhurbaşkanına hakaret*" suçu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti veya organları olması halinde TCK m. 301'de düzenlenen "*Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama*" suçu, ölümlere ilişkin hakaret içeren tezahüratlar yapılması halinde TCK m. 130'da düzenlenen kişinin hatırasına hakaret suçu, söylenen tezahüratların endişe, korku ve panik yaratacak mahiyette olması halinde TCK m. 213'te düzenlenen halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit suçu oluşabilecektir. Bu tip durumlarda 6222 Sayılı Kanun'un 14. Maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "tehdit ve hakaret içeren tezahüratta bulunma suçu" tali norm haline gelerek uygulanmayacak, fail daha ağır ceza verilmesini gerektiren TCK'deki asli normlardan cezalandırılacaktır.²⁷³

3.5 SUÇUN YAPTIRIMI

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna ilişkin olarak kanun koyucu tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunan faillere elli günden az olmamak üzere adli para cezası verileceğini hüküm altına almıştır. Suçun yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması şeklinde tarif edilen nitelikli halinde ise verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.

04/07/2019 tarihli 7182 Sayılı Kanun ile 6222 Sayılı Kanun'a 17/A maddesi eklenerek kanunda öngörülen tüm suçlar açısından ağırlaştırıcı unsur düzenlenmiştir. 17/A maddesinin birinci fıkrasına göre kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini kapatarak suç işleyenler hakkında verilecek cezalar yarı oranında artırılacaktır. Maddenin ikinci fıkrasında ise

²⁷³ Özocak, a.g.e. s.487

kanunda tanımlanan veya atıf yapılan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezası alanlar spor kulüplerinin, federasyonların ve bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanacağı düzenlenmiştir.

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçlarına ilişkin olarak soruşturma, kovuşturma ve hükümle birlikte 6222 Sayılı Kanun'un 18. maddesinde düzenlenen seyirden yasaklanma tedbiri uygulanacaktır. 18. maddedeki düzenlemeye göre 6222 Sayılı Kanun'da düzenlenen veya kanunun yollamasıyla uygulama alanı bulan diğer kanunlardaki suçlardan dolayı ceza alan failer hakkında seyirden yasaklanma kararı verilecektir.²⁷⁴ Kanunun doğrudan atıf vermediği ancak "fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde" şeklinde ifade ile dolaylı olarak gönderme yaptığı suçlar bakımından da seyirden yasaklanma tedbiri uygulanacaktır. Haklarında seyirden yasaklanma kararı verilen kişiler müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına giremeyeceklerdir.²⁷⁵

Türkiye'de ceza politikalarının temel sorunlarından birisi verilen cezaların infazının etkili ve caydırıcı olmaması sebebiyle amacına hizmet edememesidir. 6222 Sayılı Kanun'da düzenlenen suçlara uygulanan cezalar da bu sebeple yeterince caydırıcı olmamaktadır. Ancak kanunda yer alan seyirden yasaklanma kurumu özellikle mükerrer suçluluğu önleme açısından oldukça etkili olup kanundaki en çok uygulanan maddedir.²⁷⁶ Söz konusu düzenleme, belirli bir soruna yönelik özel bir çözüm sunması nedeniyle, kanundaki diğer yaptırımlara kıyasla daha fazla caydırıcılık sağlamaktadır.²⁷⁷ Takımlara verilen müsabakayı seyircisiz oynama cezası, müsabakaların seyircisiz olmasının sporun doğasına uygun olmaması ve seyircilerin spora erişim hakkının ihlal edilmesi sebebiyle büyük oranda terk edilmiştir. Geçmişteki uygulamayla bir kısım taraftarın hukuka aykırı tutum ve davranışlarından hiç ilgisi olmayan seyirciler de cezaların şahsiliği ilkesine aykırı olarak cezalandırılmaktaydı. Teknolojideki ilerlemeler ve kanun koyucunun bu hususa ilişkin bakış açısının olumlu anlamda değişmesi sonucunda yaptırımların şahıslara yönelik olarak

²⁷⁴ Bahri Öztürk, "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Çare Olarak Seyirden Yasaklanma," C. Şahin, İ. Özgenç ve İ. Üzülmüş (Ed.), **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu** (ss. 33-45), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012. s.36

²⁷⁵ Asım Ekren, **Spor Suçları Seyirden Yasaklanma**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022. s.6; Eyüp Kara, **Teori ve Uygulamadan Spor Suçları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021. s.126

²⁷⁶ Avcı, **a.g.e.** s.70

²⁷⁷ Özocak, **a.g.e.** s.578

uygulanması yönünde bir yaklaşım gelişmiştir. Elektronik bilet uygulaması ve seyirden yasaklanma tedbirinin bu yaklaşımın bir sonucu olduğu söylenebilir.

6222 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile 10 fıkra halinde oldukça detaylı şekilde düzenlenen seyirden yasaklanma tedbiri esasen güvenlik tedbiri, koruma tedbiri ve önleyici idari tedbir olmak üzere üç farklı tedbir türünü ihtiva eder.²⁷⁸ 18. maddenin yedinci fıkrasında alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisindeyken müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına girenlerin zorla çıkarılacağı, kendilerini çıkaranlara mukavemet göstermeleri halinde ise haklarında 1 yıl süreyle seyirden yasaklanma tedbiri uygulanacağı düzenlenmiştir. Öğretide yedinci fıkradaki bu tedbir önleyici idari tedbir olarak isimlendirilmiştir.²⁷⁹ Uygulamada sıklıkla koruma ve güvenlik tedbiri mahiyetindeki seyirden yasaklanma kurumuna başvurulmaktadır.

6222 Sayılı Kanun m.18/1'de düzenlemeye göre Kanunda sayılan suçlar ile kanunun yollaması neticesinde uygulama alanı bulan diğer kanunlardaki suçlara ilişkin yürütülen kovuşturma neticesinde hükümle birlikte failler hakkında güvenlik tedbiri olarak seyirden yasaklanma kararı verileceği düzenlenmiştir.²⁸⁰ Yargılama neticesinde verilen kararın kesinleşmesiyle seyirden yasaklamanın infazına başlanır ve cezanın infazının bitiminden itibaren bir yıl geçmesi halinde sona erer. Bu tedbire ikinci kez hükmedilmesi halinde, üç yıl, üçüncü kez hükmedilmesi halinde ise infazının bitiminden itibaren beş yıl şeklinde uygulanır.²⁸¹ Bu tedbire hükmedilmesi hâkimin takdir yetkisi içinde değildir.²⁸²

Diğer hallerde seyirden yasaklanma yaptırımının infazına ne zaman başlanacağı m.18/6'da *"Kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenек yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, kararın kesinleştiği tarihten itibaren; önödeme halinde ise, önödemedede bulunulduğu tarihten itibaren, bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirinin uygulanmasına devam edilir."* şekilde düzenlenmiştir.²⁸³

²⁷⁸ Kara, **a.g.e.** s.134

²⁷⁹ Ekren, **a.g.e.** s.173

²⁸⁰ Öztürk, **a.g.e.** s.43

²⁸¹ Kara, **a.g.e.** s.133

²⁸² Kara, **a.g.e.** s.132

²⁸³ "Hakaret suçundan açılan davanın yargılaması devam etmekte iken, ... Nöbetçi Asliye Ceza Mahkemesi'nin

6222 Sayılı Kanun m.18/3'te soruşturma ve kovuşturma evreleriyle sınırlı olacak şekilde koruma tedbiri mahiyetindeki seyirden yasaklanma tedbiri düzenlenmiştir.²⁸⁴ Fıkraya göre bu tedbire soruşturma evresinde Cumhuriyet Savcısı kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından karar verilecektir.²⁸⁵ Bu tedbirin uygulanmasına yönelik olarak hakime veya Cumhuriyet Savcısına takdir yetkisi tanınmamıştır. Söz konusu seyirden yasaklanma tedbirinin ne şekilde sonlanacağı ise m.18/5'te düzenlenmiştir: Cumhuriyet Savcısı veya mahkemece tedbir kararının kaldırılmasına karar verilmesi, soruşturma neticesinde kovuşturma yapılmasına yer olmadığı kararı verilmesi, kovuşturma aşamasında sanık hakkında beraat veya düşme kararı verilmesi halinde tedbir sona ermektedir.²⁸⁶

Kanun koyucu seyirden yasaklanma kararının denetimi amacıyla hakkında seyirden yasaklanma kararı verilenler için bir yükümlülük getirmiştir. Hükme göre yaptırıma tabi olanlar tedbir sonlanıncaya kadar taraftarı olduğu takımın müsabakasının yapıldığı günlerde müsabakanın başlangıç saatinde ve başlangıç saatinden bir saat sonra olmak üzere iki kez en yakın kolluk birimine başvurmakla yükümlüdür. Aksi halde m.18/9'da düzenlenen seyirden yasaklama tedbirinin ihlal edilmesi suçu oluşacak ve yükümlülüğe uymayanlar hakkında her bir müsabaka için yirmi beş günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanacaktır. Suçun oluşumu açısından failin taraftarı olduğu takımın maçlarına gidip gitmemesi bir önem arz etmemektedir. Usulüne uygun bir biçimde tebliğ edilen yükümlülüğe rağmen kolluk birimine başvurulmaması halinde suç tamamlanmış olacaktır.²⁸⁷ Seyirden yasaklanma

15.02.2013 tarih ve 2013/5 D. İş sayılı kararı ile 6222 sayılı Yasa'nın 18/3. maddesi uyarınca soruşturma aşamasına ilişkin olarak sanık hakkında uygulanan spor müsabakaları ve antrenmanları seyirden yasaklanma koruma tedbirinin kaldırılmasına karar verildiği; bundan ayrı olarak, sanık hakkındaki kamu davasının ön ödeme nedeniyle düşmesine karar verilmesinin yasal sonucu olarak yine 6222 sayılı Yasa'nın 18/6. maddesi uyarınca bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklama güvenlik tedbirinin uygulanmasına karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmakla," Y. 7. CD., 03/03/2014, 2014/2931 E. ve 2014/3174 K. Bkz. Hürmüz, **a.g.e.** s.112- 113.

²⁸⁴ Özocak, **a.g.e.** s.585

²⁸⁵ "Sanık hakkında 6222 sayılı Kanun'da tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı soruşturma başlatılmaması nedeniyle koruma tedbiri niteliğindeki spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbiri uygulanamayacağından ve dolayısıyla tedbirin gereklerine uyma yükümlülüğünden bahsedilemeyeceğinden, Yerel mahkemenin beraat kararında isabetsizlik bulunmamıştır." Y. 19. CD., 16/04/2018, 2017/5815 E. ve 2018/4516 K. Bkz Hürmüz, **a.g.e.** s.118.

²⁸⁶ Kara, **a.g.e.** s.130

²⁸⁷ "Spor müsabakalarını seyirden yasaklama koruma tedbiri uygulanan sanığın, taraftarı olduğu Adana Demirspor takımının Ocak, Şubat ve Mart ayları içinde katıldığı sekiz (8) futbol müsabakasının başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurma yükümlülüğünü ihlal ettiği iddiasıyla Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davası açılmıştır.

Sanık kovuşturma evresinde, Antalya'da çalıştığını, imza vereceğini bilmediğini ve maçlara da gitmediğini savunmuş ise de, sanığın bilgi eksikliğine dayalı bu savunmasına "ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz" ilkesi uyarınca itibar edilmemelidir." Y. 19. CD., 06/11/2017, 2016/7704 E. ve 2017/9221 K. Bkz.

yükümlülüğünün ihlali suçu sebebiyle verilecek cezada tekrar seyirden yasaklanma yaptırımını uygulanmayacaktır.²⁸⁸

Hakkında seyirden yasaklanma kararı verilenlerin taraftarı olduğu spor kulübünün tüm müsabakalarında kolluk birimine başvurması hayatın olağan akışına aykırıdır. Bu sebeple tedbire ilişkin karar verilirken spor kulübü ve branşı belirtilmektedir.²⁸⁹ Bununla birlikte taraftarı olmadığı iki takım arasındaki müsabakada isnat edilen bir suç sebebiyle hakkında seyirden yasaklanma tedbiri uygulanan kişi de taraftarı olduğu takımın müsabakalarının olduğu günlerde kolluk birimine başvurma yükümlülüğü altında olacaktır.²⁹⁰

Öğretideki bir takım görüşe göre hakkında seyirden yasaklanma tedbirine hükmediliş olan ve taraftarı olduğu takımın müsabakalarının olduğu günlerde kolluğa başvuru yükümlülüğü altında olan kişi diğer takımların müsabakalarına katılabilmektedir.²⁹¹ Bu görüşün dayanağı ise m.18/9'a göre kişinin taraftarı olduğu takımın müsabakalarında imza yükümlülüğü altında olmasıdır. Fakat bu durum maddenin genel amacına ve lafzına aykırıdır. Seyirden yasaklanma ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı fıkralarda "taraftarı olduğu takımın müsabakalarına giremez" minvalinde bir sınırlama yapılmamıştır. Öyleyse tedbirin amacı 6222 Sayılı Kanun'da sayılan suçları işleyenleri müsabakalardan uzaklaştırmaktır. Elbette bir kişinin tüm takımların müsabakalarında kolluğa başvurması mümkün değildir. Hatta tek bir takımın tüm müsabakalarında bile kolluğa başvurmak neredeyse imkansızdır. Fakat müsabakadan

Hürmüz, **a.g.e.** s.122.

²⁸⁸ "6222 sayılı Kanun'da, güvenlik tedbiri niteliğindeki spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararının uygulanabilirliği kapsamında belirli bir süre ile sınırlı olmak kaydıyla kişinin yükümlülük altına alındığı, bu yükümlülüklere uyulmadığı takdirde ise bu Kanun'un 18/9. maddesinde tanımlanan suçun gündeme geleceği, bir başka suçun işlenmesi ve yükümlülüklere uygun davranmama halinde uygulama alanı bulan bu suçtan dolayı mahkemece kurulan hüküm ile birlikte ek olarak güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilmesi halinde, anılan maddenin düzenleniş amacından uzaklaşmış olacağı ve bu durum infazda da tereddütlere neden olacağı, bu itibarla sanığın ceza mahkumiyetine karar verilmesi ile yetinilmesi gerekirken, ayrıca güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına da karar verilmesi sebebiyle Hükümün bozulmasına..." Y. 19. CD 13/05/2019 2019/920 E, 2019/8299 K.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 24/02/2025).

²⁸⁹ Ahmet Hulusi Akkaş ve Görkem Yaman, "Seyirden Yasaklananın Kolluk Birimine Başvurmaması Suçu," **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi** 61, 2025, 65–80. s.72

²⁹⁰ "...6222 sayılı Kanun'un 18/1. maddesi gereğince hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilen sanığın müsabakanın tarafı olan takımın (somut olayda Fenerbahçe ve SL Benfica futbol takımları) veya taraftarı olduğu takımın (somut olayda Galatasaray futbol takımının) katıldığı spor müsabakalarında kolluğa başvurmakla yükümlü tutulabileceğinin anlaşılması karşısında; mahkemece sanığın taraftarı olduğu Galatasaray futbol takımının katıldığı spor müsabakalarında kolluğa müracaat yükümlülüğü yüklenmesine karar verilmesinde usul ve hukuka aykırılık görülmediğinden," Y. 19. CD., 12/11/2015, 2015/103 E. ve 2015/7108 K. Bkz. Hürmüz, **a.g.e.** s.120.

²⁹¹ Ekren, **a.g.e.** s.211

yasaklanma tedbiri ile yükümlülük ayrı kavramlardır. Diğer bir ifade ile 6222 Sayılı Kanun'daki tedbir ile yükümlülük birbiri tamamlayan kavramlar değildir. Haklarında seyirden yasaklanma kararı verilen kişilerin külfet yaratmayacak biçimde en azından teknolojik sistemlerin yeterli olduğu diğer müsabakalara girişinin engellenmesi maddenin lafzına ve maksadına daha uygun olacaktır.

3.6 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu belirsiz sayıdaki kişiye yönelik olarak işlenen bir suç olması sebebiyle şikâyet şartı aranmamıştır.²⁹² Bu sebeple Cumhuriyet Savcısı suçun işlendiğini öğrendiğinde resen soruşturma başlatmakla yükümlüdür. Hakaret içeren tezahüratların belirli bir kişiye yönelik olarak işlenmesi halinde daha ağır ceza verilmesini gerektiren TCK m.125'teki hakaret suça ilişkin soruşturma yürütülebilmesi için mağdurun şikâyeti aranacaktır.²⁹³ Mağdurun şikayetçi olması halinde hakaret suçu yönünden, şikayetçi olmaması halinde ise tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu yönünden soruşturma ve kovuşturma yürütülecektir.²⁹⁴ Ancak kanun koyucu suçun kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenmesi halini istisna olarak düzenlemiştir.²⁹⁵ O halde hakaret içeren tezahüratın muhatabının kamu görevlisi olması halinde şikâyete tabi olmayacak ve resen soruşturma başlatılacaktır. Örneğin müsabaka esnasında hakeme karşı bu suçun işlenmesi durumunda TCK m.125/3 asli norm olarak uygulanacağından şikâyet şartı aranmaksızın soruşturma başlatılacaktır.

²⁹² Yaman, **a.g.e.** s.109

²⁹³ Özocak, **a.g.e.** s.482

²⁹⁴ "Suç tarihinde, Ozanlargücü ile Orman Gençlik ve Spor takımları arasında oynanan futbol müsabakasının ikinci yarısının sonlarında, iki takım oyuncularını arasında yaşanan tartışmada, Ozanlargücü takımı oyuncusu olan sanık ...'in, Orman Gençlik ve Spor takımı oyuncusu olan katılan ...'a hitaben hakarete bulunduğu iddiasıyla açılan kamu davasında, sanık ...'in eyleminin 6222 sayılı Kanun'un 14/1. maddesinde yaptırma bağlanan ve şikâyete tabi olmayan suçu oluşturacağı, buna göre sanığa usulüne uygun ön ödeme ihtarata yapıp, 5271 sayılı CMK'nin 226. maddesi gereği ek savunma hakkı da tanınarak, sanık ...'in hukuki durumunun takdir ve değerlendirilmesi gerekirken yazılı şekilde şikâyetten vazgeçme nedeniyle kamu davasının düşürülmesine karar verilmesi," Y. 3.CD. 10.12.2018, 2018/5225 E, 2018/19156 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi 04/03/2025)

²⁹⁵ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.131/1

Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen hariç; hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması, mağdurun şikâyetine bağlıdır.

Suçun yaptırımının adli para cezası olarak öngörülmesi sebebiyle TCK m.75'te düzenlenen ön ödemeye tabidir.²⁹⁶ Uzlaştırma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnızca adli para cezası öngörülen ya da kanuni düzenlemelerde hapis cezasının üst sınırı altı ayı aşmayan suçlar bakımından fail hakkında ön ödeme usulü uygulanabilmektedir.²⁹⁷ Cumhuriyet savcısı tarafından sanığa yapılacak usulüne uygun tebliğ ile ön ödeme teklifinde bulunulur. Verilen on günlük süre içerisinde TCK m.75/1-a gereğince cezanın alt sınırı olan 50 günlük adli para cezasının ödenmesi halinde kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilir. Ön ödemeye bağlı olarak kovuşturmayaya yer olmadığına karar verildiği tarihten itibaren beş yıl içinde ön ödemeye tabi bir suç işleyen faile bu fıkra uyarınca teklif edilecek ön ödeme miktarı yarı oranında artırılır.²⁹⁸

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna ilişkin olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi mümkündür. CMK m.231/5'te düzenlenen Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunda, kurulan hüküm sanık hakkında herhangi bir sonuç doğurmayacaktır.²⁹⁹ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB), yapılan yargılama sonucunda sanığın suç işlediğine dair mahkemenin kesin bir kanaate ulaşması

²⁹⁶ Yaman, **a.g.e.** s.110

²⁹⁷ "Suç tarihinde Söke ilçe stadyumunda Sökespor ve İzmirspor takımları arasında oynanan maç sonrasında İzmirsporlu futbolcuların sahadan soyunma odasına doğru gittikleri esnada sanık N.A.'nın, İzmirsporlu futbolcular olan mağdurlara "ananızı sinkaf ederiz, o..pu çocukları" şeklinde hakaret içerikli sözler söylediği, sanığın mağdurlara hitaben bu şekilde sözler sarfetmesi üzerine emniyet güçlerince hemen kamera çekimine başlandığı ve bu konuya ilişkin tutanağın düzenlendiği, sanıklar hakkında kamu davası açıldığı, yargılama sırasında sanığa ön ödeme ihtarında bulunulduğu anlaşılmıştır... Sanığa 6222 sayılı Kanun'un 14/1. maddesine aykırılık suçundan 240 TL adli para cezası ile birlikte 6222 sayılı Kanun'un 18/1. maddesi uyarınca spor müsabakalarını seyirden yasaklanma ve cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçmesiyle seyirden yasaklanma tedbirinin de sonra ermesine karar verildiğinden,... eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve Kanun'da öngörülen suç tipine uyduğu,... anlaşıldığından, sanık müdafinin temyiz nedenleri yerinde görülmemiş olmakla, tebliğnameye aykırı olarak, temyiz davasının esastan reddiyle hükmün onanmasına," Y. 19. CD., 30.03.2016, 2015/31705 E. ve 2016/14202 K. Bkz. Hürmüz, **a.g.e.** s.58-59.

²⁹⁸ "Yapılan yargılama ve toplanan delillerin birlikte değerlendirilmesi sonucunda; sanık hakkında hakaret içeren tezahüratta bulunmak suçundan 6222 sayılı Kanunun 14/1. maddesi gereğince cezalandırılması için kamu davası açılmışsa da, ilgili suçu nön ödemelik suçlar kapsamında kaldığı ancak soruşturma aşamasında çıkartılan ön ödeme ihtarında para cezasının hatalı hesaplandığı bu yüzden Dairemizce talimat yoluyla sanığa yeniden yapılan ön ödeme ihtarı üzerine sanığın süresi içerisinde para cezası ve yargılama giderlerine ilişkin gerekli ödemeyi yaparak makbuzunu dosyaya ibraz ettiği anlaşıldığından sanık hakkında bu suçtan açılan kamu davasının TCK'nun 75 ve CMK'nun 223/8. maddeleri gereğince düşmesine karar vermek gerekmiştir." İzmir BAM 11. CD. 10.03.2020, 2018/3713 E., 2020/945 K. <https://www.lexpera.com.tr/> Erişim Tarihi:11/03/2025

²⁹⁹ 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m.231/5

Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmasını ifade eder.

durumunda kanunda belirtilen koşulların sağlanması hâlinde hükmolunan cezanın açıklanmasının ertelenmesini ifade eden bir ceza muhakemesi kurumudur.³⁰⁰ Bu düzenleme çerçevesinde verilen HAGB kararı, esasen mahkûmiyet hükmünün sanık hakkında derhâl hukuki sonuç doğurmasını engellemektedir. Sanık hakkında verilen karar askıya alınarak, beş yıllık denetim süresi içerisinde kasten başka bir suç işlenmemesi halinde açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesi kararı verilir. Sanık hakkında HAGB kararı verilebilmesi için daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış olması gerekmektedir.³⁰¹

Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu uzlaşmaya tabi değildir. Ancak tehdit veya hakaret içeren tezahüratların belirli bir kişiye yönelik olarak gerçekleştirilmesi halinde daha ağır ceza verilmesini gerektirdiğinden TCK'nın 106. ve 125. maddeleri uygulanacaktır. 14/11/2024 tarihine kadar hakaret içeren ifadelerin mağdurunun belirli olduğu hemen hemen her durumda uzlaştırma söz konusu olabilmekteydi. Ancak 14/11/2024 tarihinde yürürlüğe giren 7531 Sayılı Kanun ile TCK m.125'in ikinci fıkrası uzlaştırma kapsamından çıkarılmış, TCK m.125'in ikinci fıkrası, üçüncü fıkrasının b ve c bentleri ve dördüncü fıkrası ön ödeme kapsamına alınmıştır.³⁰² Bu sebeple hakaret içeren tezahüratların mağdurunun belirli olması durumunda yalnızca TCK m. 125/1'de düzenlenen hükmün uygulanacağı hallerde uzlaştırma olabilmektedir. Tehdit suçu yönünden ise birinci fıkrada düzenlenen suç bakımından uzlaştırma prosedürünün uygulanması mümkündür. Uzlaştırma sürecinin olumlu sonuçlanması halinde 6222 Sayılı Kanun yönünden yargılamaya devam edilmesi yönünde görüş mevcuttur. Ancak uygulamada devlet ve fail arasındaki ceza ilişkisinin son bulacağı ve 6222 Sayılı Kanun yönünden yargılama yürütülemeyeceği yönündeki görüş esas alınmaktadır.³⁰³

6222 Sayılı Kanun m.23/1 ile yapılan düzenlemeye göre kanunda yer alan suçlara ilişkin olarak Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği asliye

³⁰⁰ Sibel Can ve Selen Evirgen, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Hukuki Denetimi," **Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 6, sayı 2, Prof. Dr. Mustafa Avcı'ya Armağan, 2025, 2072–2128. s.2075

³⁰¹ Can ve Evirgen, **a.g.e.** s.2077

³⁰² 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m. 75

Bu madde hükümleri bu kanunda yer alan; (Ek:7/11/2024-7531/15 md.) Hakaret (125'inci maddenin ikinci fıkrası, üçüncü fıkrasının (b) ve (c) bentleri ve dördüncü fıkrası), bakımından da uygulanır.

³⁰³ Kara, **a.g.e.** s.61

ceza mahkemesi yetkili kılınmıştır. Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna ilişkin olarak HSK tarafından görevlendirilen Asliye Ceza Mahkemesi yetkilidir.³⁰⁴

Basit yargılama usulü CMK m.251’de “*Asliye Ceza Mahkemesince iddianamenin kabulünden sonra adli para cezasını ve/veya üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilmesi halinde, hukuk yargılamalarına benzer bir usulle, iddianame sanık, mağdur ve şikayetçiye tebliğ edilerek iki hafta içinde beyan ve savunmalarını yazılı olarak bildirmeleri istenir. Yapılacak tebligatta duruşma yapılmaksızın karar verileceği de taraflara bildirilir. Verilen süre dolduktan sonra Cumhuriyet Savcısının görüşü alınmadan ve duruşmasız bir şekilde hüküm verilir. Mahkûmiyet kararı verilmesi halinde verilecek ceza dörtte bir oranında indirilir. Mahkemece gerekli görülmesi halinde duruşma açılarak genel hükümlere göre yargılamaya devam edilebilir. Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun yaptırımının adli para cezası olarak öngörülmesi sebebiyle yargılama, basit yargılama usulüyle yürütülecektir.³⁰⁵

³⁰⁴ Özocak, **a.g.e.** s.416

³⁰⁵ Köksal Bayraktar, “Tehdit veya Hakaret İçeren Tezahürat,” T. Çağlar (Ed.), Av. Türker Arslan Armağanı içinde (ss. 177–200), **Türkiye Barolar Birliği Yayınları**, 2021. s.195

4. SPOR ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇU

4.1 GENEL OLARAK

Günlük hayatta olduğu gibi spor alanlarında kişilerin etnik kökenini, dini inanışlarını mezhep tercihlerini ve cinsel yönelimlerini hedef alan rahatsız edici ve aşağılayıcı ifadeler kullanılmaktadır. Çünkü spor, toplumun sosyal, kültürel ve politik yaklaşımlarının bir yansıması olarak mikrokozmos işlevi görür.³⁰⁶ Bu neviden davranışlar ırkçılık, nefret söylemi veya nefret suçu şeklinde tanımlanmaktadır. Nefret suçu, failin din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya cinsel yönelim gibi özelliklere yönelik önyargıya dayanarak bu özelliklerden birine sahip olduğunu bildiği ya da varsaydığı bir kişiye karşı gerçekleştirdiği suç olarak tanımlanmaktadır. Bu suçlarda aslında o kimliği paylaşan tüm topluluk üyelerine yönelik sembolik ve kolektif bir saldırı gerçekleştirilmektedir. Bu yönüyle nefret suçları hedef alınan topluluğun bütününe yönelik barış ve güvenlik ortamını tehdit edilmektedir.³⁰⁷ Failin nefret suçunu işleme saiki, öteki olarak gördüğü gruba mensup kişiye maddi ya da manevi zarar vererek bu birey üzerinden gruba gözdağı vermektir.³⁰⁸

Nefret suçlarında failin mağdura yönelik kişisel bir nefret beslemesi gerekmez. Fail tanımadığı ya da kişisel bir husumet taşımadığı herhangi bir kişiye karşı da bu suçu işleyebilir. Bu tür suçlarda failin temel amacı, mağdurun şahsında onun mensup olduğu gruba mesaj vermektir.³⁰⁹ Spor dünyasında ırkçılık ve nefret söylemi hemen her ülkede yaşanan oldukça derin bir sorundur. Taraftarların özellikle rakip takımın Afrika kökenli oyuncularına yönelik rahatsız edici ırkçı söz ve davranışlarına müsabakalarda azımsanmayacak kez rastlanmaktadır. Irkçı veya ayrıştırıcı tutum ve davranışlar çoğunlukla rakip takım oyuncularının moralini bozarak psikolojik üstünlük kurmak amacıyla yapılmaktadır. Irkçı ve ayrıştırıcı davranışlara karşı son yıllarda spor organizasyonları daha

³⁰⁶ Veli Ozan Çakır, “Spor Sosyolojisinin Doğuşu; Geleneksel Beden Eğitimi Usul Ve Yaklaşımlarında Dönüşüm.” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, doktora tezi, İstanbul. s.203.

³⁰⁷ Hasan Sınar, “Türk Hukukunda Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenleme Çalışmaları,” **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi** 19, sayı 2, 2013, 1271–1300.s.1272

³⁰⁸ Timur Demirbaş, “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları,” **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 19, sayı 3, 2017, 2693–2701. s.2698

³⁰⁹ Asuman Aytakin İncoğlu, “Nefret Suçu Kavramı ve Türk Ceza Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi,” Yasemin İncoğlu (Ed.), **Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2012. s.105

duyarlı hale gelmiştir. UEFA “No To Racism” sloganıyla bu tip ırkçı saldırılarla mücadele etmek amacıyla yoğun bir kampanya yürütmektedir. Kampanya, futbol sahalarında ve toplumun genelinde ırkçı davranışları önlemek, hoşgörü ve saygı kültürünü teşvik etmek için tasarlanmıştır. Kampanya ilk olarak 2001 yılında UEFA’nın girişimiyle başlatılmıştır ve birçok futbol kulübü, oyuncu ve taraftar grubu tarafından desteklenmiştir. "No to Racism" mesajı, maçlarda oyuncuların tişörtlerinde, stadyumlarda pankartlarda ve dijital platformlarda sıkça görünür hale gelmiştir. Kampanya ile bu tür rahatsız edici ve ayrıştırıcı tutum ve davranışlar konusunda seyircilerin bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır.³¹⁰

Sporun ruhuna zarar veren bu tür ayrıştırıcı söz ve davranışlarla mücadele etmek amacıyla 6222 Sayılı Kanun’un 14. maddesinin ikinci fıkrasında “*Spor Alanlarında Toplum Kesimlerini Aşağılama Suçu*” düzenlenerek tehdit ve hakaret içeren tezahürat suçuna kıyasla oldukça ağır bir yaptırım öngörülmüştür.³¹¹ 6222 Sayılı Kanun’un üçüncü fıkrasında suç olarak tanımlanan fiillerin ağırlaştırıcı hali düzenlenmiştir. 2019 yılındaki değişikliklerle maddeye eklenen dördüncü fıkra ise bahsi geçen eylemlerin yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi hâlinde aynı şekilde cezalandırılacağı hüküm altına alınarak kanunun kapsamı genişletilmiştir.

07/05/2004 tarihinde yürürlüğe giren mülga 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’un 17. maddesinin ikinci cümlesinde toplum kesimlerini ayrıştırmaya yönelik söz sarf edilmesi ve bu mahiyetteki pankartların müsabaka alanına asılması yasaklanmıştır.³¹² Ancak bahsi geçen fiillere uygulanacak yaptırım 5149 Sayılı Kanun’un Yasaklara Uymama başlıklı 23. maddesi ile hapis veya adli para cezai yerine idari para cezası olarak öngörülmüştür. 6222 Sayılı Kanun’da ise mezkûr fiillerin yaptırımı bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası olarak düzenlenmiştir. Bu haliyle 6222 Sayılı Kanun’daki düzenlemede hem mülga kanun hem de 5237 Sayılı TCK m.126/2’de

³¹⁰ UEFA, “No to Racism, Say UEFA Champions League, UEFA Europa League and UEFA Women's Champions League Teams,” UEFA, 17.10.2016, <https://www.uefa.com/news-media/news/0232-0f8e332fbdfd-0fa4c62d12ec-1000--no-to-racism-say-uefa-champions-league-uefa-europa-league/>.

(Erişim Tarihi: 05/03/2024)

³¹¹ Özocak, **a.g.e.** s.488

³¹² 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun m.17

Spor ahlâkına aykırı, tahrik edici, aşağılayıcı, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, etnik ve siyasî ayrımcılığa yönelik söz sarf edilmesi veya bu mahiyette afiş veya pankartların müsabaka alanına veya yakın çevresine asılması yasaktır.

düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama suçuna uygulanacak yaptırıma göre daha caydırıcı hükümlere yer verilmiştir.

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu unsurları ve koruduğu hukuki değer yönünden 5237 Sayılı TCK m.126/2’de düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu ile benzerlik göstermektedir.³¹³ 6222 Sayılı Kanun m.14/2’de ayrıştırıcı özellikler “*din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı*” TCK m.216/2’de ise “*sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığı*” şeklinde sayma yoluyla düzenlenmiştir. 14. maddenin birinci fıkrasında düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu TCK’da düzenlenen tehdit ve hakaret suçlarına göre hafif yaptırımlar öngörmekteyken ikinci fıkrada düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu TCK’daki halkın bir kesimini alenen aşağılama suçuna göre daha ağır bir yaptırım öngörmektedir. Bu nedenle çalışmada öncelikle iki suç tipi karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

6222 Sayılı Kanun’daki düzenlemelere paralel şekilde TFF Futbol Disiplin Talimatı’nda yapılan tezahüratlarda ırkçılık barındırması halinde daha ağır yaptırımlar uygulanacağı düzenlenmiştir. Fiilin ırkçılık içermesi halinde verilecek ceza hem idari para cezası hem de müsabakayı seyircisiz oynama cezasıdır. Yapılan düzenleme ile ırkçılık içeren ifadelerle uygulanacak yaptırım hakaret içeren tezahüratlara kıyasla oldukça ağırlaştırılmıştır.³¹⁴

³¹³ Özocak, **a.g.e.** s.493

³¹⁴ TFF Futbol Disiplin Talimatı m.53

(1) Stadyumlarda topluluk halinde söz veya hareketlerle ya da benzeri araçlar ile aşağılayıcı, tahrik veya taciz edici nitelikte tezahüratta bulunulması, devamlılık kıstası uygulanmaksızın yasaktır.

(6) Anılan fiiller ırkçılık içerirse sorumlu kulübe ilk ihlalde müsabakayı seyircisiz oynama cezası ve EK tablolarındaki üçüncü ihlal için öngörülen para cezası kadar para cezası, ikinci ihlalde iki müsabakayı seyircisiz oynama ve ikinci ihlalde verilen para cezasının iki katı kadar para cezası ve üçüncü ihlalde ise üç puan indirme cezası verilir.

(8) Etnik veya bölgesel ayrımcılık içeren ya da herhangi bir takımın mensuplarını veya taraftarlarını suç failleri veya suç örgütleriyle özdeşleştirecek şekilde toplu olarak tezahürat yapılması yasaktır.

4.2 SPOR ALANLARINDA TOPLUM KESİMLERİNİ AŞAĞILAMA SUÇUNUN TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN HALKIN BİR KESİMİNİ ALENEN AŞAĞILAMA SUÇU İLE BİRLİKTE İNCELENMESİ

Kamu barışına karşı suçlar bölümünde halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama başlığı içerisinde üç ayrı suç tipi düzenlenmiştir.³¹⁵³¹⁶ Maddenin birinci fıkrasında halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik, ikinci fıkrasında halkın bir kesimini alenen aşağılama, üçüncü fıkrasında ise dini değerleri alenen aşağılama suçları, TCK'nin 218. maddesinde ise daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal düzenlenmiştir.³¹⁷

Maddenin birinci fıkrasındaki düzenlemede kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması, üçüncü fıkrasındaki düzenlemede fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması şartı bulunmaktadır. İkinci fıkrada düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama suçunda ise böyle bir şart aranmamıştır.

Türk Ceza Kanunu m. 216/2'de düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanılarak halkın bir kesiminin alenen aşağılanmasını cezalandırmak suretiyle kamu barışını korumayı amaçlamaktadır. Bölüm başlığının da işaret ettiği üzere suçun genel olarak hukuki konusu kamu barışıdır.³¹⁸

Halkın bir kesimini alenen aşağılama suçunun meydana gelebilmesi için işlenen fiilin halkın, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından belirli özelliklere sahip bir kesimini hedef alması gerekmektedir.³¹⁹ Aşağılanan kesim soyut bir insan topluluğunu ifade etmektedir. Aşağılama fiilinin belirli kişilere yönelmesi durumunda fiilin TCK m. 125/3

³¹⁵ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.216

“(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

³¹⁶ Ergüne, **a.g.e.** s.1678.

³¹⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.218

Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar artırılır. Ancak, haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.

³¹⁸ Artuk vd., **a.g.e.** s.595

³¹⁹ Artuk vd., **a.g.e.** s.596

kapsamında hakaret suçunun nitelikli hali olarak değerlendirilmesi gerekecektir. Kanun koyucu sayma yoluyla ayırt edici özellikleri sınırlandırmış olup benzer özelliklerin de dahil edilerek kanunun geniş yorumlanması mümkün değildir.³²⁰ Aksi halde kıyas yasağı ihlal edilmiş olacaktır.³²¹

TCK m 216/2'ye göre suçun oluşumu için aşağılama fiilinin alenen gerçekleştirilmiş olması gerekir. Aleniyet ceza hukuku açısından fiilin birden fazla kişinin duyup görebileceği şekilde gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Aleniyetin gerçekleşmesi için fiilin kamuya açık bir yerde gerçekleştirilmesi şeklinde bir şart bulunmamaktadır. Fiilin belirli olmayan sayıda kişi tarafından algılanabilecek biçimde işlenmiş olması yeterli görülmektedir. Dolayısıyla sosyal medya platformlarında yapılan açıklamalarında da aleniyet unsurunu taşıdığı kabul edilmektedir. TCK m. 216/2'de düzenlenen suç tipi, soyut tehlike suçları arasında yer almaktadır. Suç isnat edilen söz ve davranışların hedef aldığı kesimini rencide etmesi veya onuruna zarar vermesi şartı aranmamaktadır.³²² Suçun faili açısından ise herhangi bir özel nitelik aranmamıştır. Bu yönüyle TCK m. 216/2'de özgü suç niteliği taşımamaktadır. Fail halkın bir kesimini yukarıda sayılan farklılıklara dayanarak alenen aşağılayan kişidir.³²³ Halkın bir kesimini alenen aşağılama suçunda esas mağdur aşağılanan halk kesimidir. Suçun kamu barışını hedef alması nedeniyle toplumun tamamı bu suçun dolaylı olarak mağduru olmaktadır.³²⁴

TCK m. 218'de yer alan ortak hüküm uyarınca bu suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde cezanın yarı oranına kadar artırılacağı düzenlenmiştir. Basın ve yayın kavramı, TCK m. 6'da geniş şekilde tanımlanmıştır. Sosyal medya platformları ve internet üzerinden

³²⁰ Artuk vd., **a.g.e.** s.597

³²¹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.2/3

Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

³²² Ergüne, **a.g.e.** s.1689

³²³ "Dava konusu olay, sanığın, ... isimli sosyal paylaşım sitesinde "Biz ereğlililer olarak bu kahbe evladi süriyelilere ders vermezsek olmaz Karapınarlılar kadar olamadık ereğlide milliyetçilik bittimi" şeklindeki paylaşımda bulunarak atılı suçu işlediğine ilişkindir. Sanık hakkında halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme suçundan açılan davada İlk Derece Mahkemesince eylemin halkın bir kesimini sosyal sınıf din mezhep cinsiyet, bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılama suçuna uyduğu kabul edilmiş ve yüklenen suç sabit görülerek sanığın mahkûmiyetine karar verilmiştir. Sanığın sosyal medya hesabından, halkın süriyelilerden oluşan kesimine yönelik tahkir edici paylaşımda bulunmak suretiyle üzerine atılı suçu işlediği anlaşıldığından, Bölge Adliye Mahkemesince kurulan hüküm hukuka uygun bulunmuş, sanığın temyiz nedenleri yerinde görülmemiştir." Y. 8 CD. 07.02.2024, 2022/4136 E, 2024/979 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi:19/02/2025).

³²⁴ Ergüne, **a.g.e.** s.1699

yapılan yayınlar da bu hüküm kapsamına girmektedir. Bu nitelikli hal, suçun etkisini geniş kitlelere yayma kapasitesi taşıdığı için daha ağır bir yaptırım uygulanması hususunda hâkime ceza artırımı konusunda takdir yetkisi tanımaktadır.³²⁵

6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında “...fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde...” şeklinde bir ayırım yapma yoluna gitmiştir. Kanun koyucu tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunda olduğu gibi spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin düzenlemeyi de tali norm olarak öngörmüş ve fiilin daha ağır ceza verilmesini gerektiren bir suça vücut vermesi halinde asli norm niteliği taşıyan diğer ceza hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir. Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu ile neredeyse aynı özellikleri ihtiva etmektedir. Ancak TCK'da düzenlenen suç için öngörülen yaptırım altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyken 6222 Sayılı Kanun'daki düzenlemede bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Bu sebeple 6222 Sayılı Kanun'daki düzenleme halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu yönünden asli norm niteliği taşımaktadır. Öyleyse söz konusu fiillerin spor alanlarında işlenmesi halinde spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu, kanunun spor alanı tanımının dışında kalan yerlerde işlenmesi halinde ise halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu söz konusu olacaktır.³²⁶

4.3 SUÇ İLE KORUNAN HUKUKİ DEĞER

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu ile birden fazla hukuki değer korunması hedeflenmektedir. Ancak suç tipinin genel yapısı ve düzenleniş amacı göz önüne alındığında bu suçun asıl olarak kamu barışını koruma amacı taşıdığı kabul edilmektedir. Kanun koyucu spor alanlarında gerçekleşen ve toplumu ayrıştırma riski taşıyan toplum kesimlerini aşağılayan söz ve davranışları kamu düzenine karşı bir tehdit olarak değerlendirmektedir. Bu sebeple suçun soyut tehlike suçu olması da korunan hukuki değer öncelikli olarak kamu barış olduğunu ortaya koymaktadır.³²⁷ Spor alanlarında sergilenen davranışların geniş kitleler tarafından izlenebilir olması toplum kesimlerine yönelik aşağılayıcı ifadelerin kamu

³²⁵ Ergüne, a.g.e. s.1703

³²⁶ Özocak, a.g.e. s.498

³²⁷ Özocak, a.g.e. s.493; Yaman, a.g.e. s.101

düzenini bozma potansiyelini artırmaktadır. Bu sebeple kanun koyucu spor alanlarında gerçekleştirilen bu tip davranışları engelleyerek kamu barışını tesis etmeyi amaçlamıştır.³²⁸

6222 sayılı Kanun'un 14/2. maddesi ile korunan başlıca hukuki değer, kamu barışı, toplumsal hoşgörü ve birlikte yaşama düzenidir. Bunun yanı sıra suçun yöneldiği toplum kesiminin onur ve saygınlığı da dolaylı olarak koruma altına alınmaktadır. Bu yönüyle suç tipi toplum kesimlerinin hakları hem de kamu düzeninin kesişim noktasında yer alarak spor alanlarının birleştirici ve barışçıl bir zemin olarak kalmasını teminat altına almayı amaçlamaktadır.

4.4 SUÇUN UNSURLARI

4.4.1 Maddi Unsurları

4.4.1.1 Fiil

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunun maddi unsuru: din, dil ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı vurgulanarak toplumun bir kesimine yönelik hakaret içeren ifadeler söylenmesi veya bu tür davranışlar sergilenmesidir.³²⁹ Söz konusu fiillerin 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suça sebebiyet vermesi için kanunda ifade edilen ayırt edici özelliklere yönelmiş olması gerekir. Kanun koyucu söz konusu ayırt edici özellikleri sayma yoluyla düzenlemiştir. Bu sebeple kıyas yoluyla benzer özelliklerin dahil edilmesi mümkün değildir.³³⁰ Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu açısından fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması veya yakın bir tehlikenin ortaya çıkması koşulu aranmaması sebebiyle soyut tehlike suçudur.³³¹

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunu tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçundan ayıran temel özellik hakaret içeren ifadelerin muhakkak toplumun belirli bir kesimini hedef almasıdır. Aksi halde spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu oluşmayacak fakat ilgili bölümde sayılan şartlarının oluşması halinde maddenin birinci

³²⁸ Koca, **a.g.e.** s.69

³²⁹ Koca, **a.g.e.** s.71

³³⁰ Koca, **a.g.e.** s.71

³³¹ Özocak, **a.g.e.** s.495

fıkrasında düzenlenen tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma suçu söz konusu olacaktır.³³²

Spor müsabakalarının naklen yayınlanması spor medyasının ekran süresinin çok küçük bir kısmını işgal etmektedir. Seyirciler müsabakaların yanı sıra spor medyasındaki maç yorumlarını, takımların güncel durumlarını, transfer haberlerini, spor magazinini ve taktiksel değerlendirmeleri içeren gerek basılı gerekse görsel medya içeriklerini de ilgiyle takip etmektedir. Özellikle medyanın dijitalleşmesi ve sosyal medya platformlarında spora dair yorum ve içeriklerin popülerlik kazanmasıyla birlikte bu mecraların da hukuki denetim altında olması zorunlu hale gelmiştir. Bununla birlikte tribünlerde, güzergahlarda ve belirli toplanma alanlarında görülen holiganizm günümüzde sosyal medyada da kendini göstermektedir. Özellikle belli başlı sosyal medya platformlarında tehdit veya hakaret içeren tezahüratlara yer verildiği gibi din, dil ırk, etnik köken veya mezhep farkı vurgulanarak toplumun bir kesimine yönelik hakaret içeren söz veya davranışlara da yer verilmektedir. Bu sebeple 04/07/2019 tarihinde yürürlüğe giren 7182 Sayılı Kanun ile 6222 Sayılı Kanun'un 14. Maddesine *“birinci ve ikinci fıkrada belirtilen fiillerin; her türlü yazılı, görsel, işitsel veya elektronik kitle iletişim aracıyla işlenmesi halinde de bu madde hükümlerinin uygulanacağı”* hükmü eklenmiş yürürlükteki kanunun uygulama alanı genişletilerek birinci ve ikinci fıkrada düzenlenen suçların her türlü kitle iletişim aracı vasıtasıyla işlenebileceği hüküm altına alınmıştır.³³³

4.4.1.2 Fail

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunda failin niteliğine yönelik herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Düzenleme birinci fıkradan farklı olarak yalnızca taraftarlarca işlenebilecek bir suç tipi öngörmemesi sebebiyle suçun faili herkes olabilmektedir.³³⁴ Örneğin bir

³³² “Toplanan tüm delillerden, sanığın kalabalık bir grup şeklinde bulunan stadyumda “o... çocukları Elazığlılar, ananızın a..na sokarım” şeklindeki sözlerinin etnik köken kastedilerek söylenen bir söz olmadığı, karşı takım taraftarlarını tarif için kullanılan bir söz olduğu, 6222 sayılı yasanın 14/1. maddesinde belirtilen nitelikte ön ödemelik suçlardan olduğu,... Sanık hakkında 6222 sayılı Yasanın 14/2. maddesi uyarınca cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmış olup, yargılama sonucunda eylemin aynı Yasanın 14/1 maddesinde düzenlenen ve ön ödemeye tabi suç oluşturduğu mahkemece kabul edildiğine göre...” Y. 7. CD., 22.4.2014, 2014/4755 E. ve 2014/8152 K. Bkz. Hürmüz, **a.g.e.** s.55- 56.

³³³ Özocak, **a.g.e.** s.496

³³⁴ Özocak, **a.g.e.** s.495; Koca, **a.g.e.** s.71

sporunun müsabaka esnasında toplumun kanunda sayılan ayırt edici özelliklerinden birine sahip kesimine karşı aşağılayıcı ifadelerde bulunması halinde sporunun da söz konusu suçun faili olması mümkündür.³³⁵ Ancak bir sporunun diğer sporcuya yönelik olarak aşağılayıcı ifadelerde bulunması halinde spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu meydana gelmeyecektir. “*Toplum kesimi*” ifadesinden anlaşılması gereken sayısı belirsiz soyut insan topluluğudur. Bu sebeple muhatap belirli bir kişi ise koşulları oluşması halinde hakaret suçunun nitelikli hali oluşacaktır.

6222 Sayılı Kanun’un 14. maddesinin başlığının “*tehdit veya hakaret içeren tezahürat*” olması madde içerisinde düzenlenen suçların faillerinin yalnızca taraftarlar olabileceği şeklinde bir düşünceye sebep olmaktadır. Bu durumun kanun tekniğine uygun olmadığı yönünde eleştiriler mevcuttur.³³⁶ Söz konusu düzenlemenin farklı toplum kesimlerini de koruyacak biçimde ayrı bir başlık altında düzenlenmesi daha uygun olacaktır.

4.4.1.3 Mağdur

6222 sayılı Kanun’un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu, mağdur bakımından bazı özel nitelikler arz eden bir suç tipidir. Suçun temel koruma amacı kamu barışının muhafaza edilmesidir. Ancak aşağılayıcı fiilin yöneldiği halk kesimi doğrudan etkilenmesi bakımından mağdur olarak kabul edilmektedir. Doğrudan mağdur olarak ifade edilen toplum kesimi belirli kişilerden oluşan somut bir topluluk değil kanunda sayılan özelliklere sahip soyut bir insan topluluğudur. Bu nedenle bu suçta çift yönlü bir mağduriyet ilişkisi söz konusudur. Aşağılayıcı söz ve davranışların

³³⁵ Koca, a.g.e. s.224.

³³⁶ “Diğer taraftan önemle ifade etmek gerekir ki, atıf yapılan madde metninin başlığı ile içeriği örtüşmemektedir. Zira madde metninin başlığının ‘hakaret içeren tezahürat’ olması maddenin 2. fıkrasında hüküm altına alınan eylemin failinin de yalnızca taraftar olabileceği düşüncesini uyandırmaktadır. Hiç şüphesiz ki tezahürat eylemi taraftarlarca icra edilen bir eylem olup, maddenin birinci fıkrasındaki eylemin faili de ancak taraftar olabilmektedir. Oysa maddenin ikinci fıkrasında hüküm altına alınan eylem bakımından failin yalnızca taraftar olabileceğini söylemek mümkün değildir. Hal böyleyken, 14. maddenin başlığının, madde içeriğini kapsamadığı izahtan varestedir, bu durum kanun yapma tekniği açısından kabul edilebilir mahiyette değildir. Kanaatimiz, ya madde içeriği ile bağdaşır mahiyette bir madde başlığının tanzim edilmesi ya da maddenin fail bakımından özellik arz etmeyen 2. fıkrasının madde dışına çıkarılması gerektiği yönündedir.” Rezan Epözdemir, “Müsabaka Alanlarındaki Sporcuların Hakaret İçeren Eylemleri ile Kasten Yaralama ve Mala Zarar Verme Eylemlerinin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21, sayı 2, 2019, 777–804. s.787-788

yöneldiği toplum kesimi doğrudan mağdurken kamu barışının ihlali sebebiyle toplumun bütünü dolaylı mağdur konumundadır.³³⁷

4.4.1.4 Konu

6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında din, dil ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkına dayanarak aşağılama fiili cezalandırılmaktadır. Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunun konusu din, dil ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkına dayanarak aşağılanan toplum kesimidir. Aşağılanan toplum kesimi belirli kişilerden oluşan somut bir topluluk değil kanunda sayılan özelliklere sahip soyut bir insan topluluğudur.³³⁸

4.4.1.5 Suçun nitelikli halleri

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu bakımından 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinin üçüncü fıkrası ile daha fazla cezayı gerektiren nitelikli hal öngörülmüştür. 14. maddenin üçüncü fıkrasına göre tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunun *“yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması suretiyle işlenmesi halinde”* verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.³³⁹

Duvarlara yazı yazılması veya yazılı pankartla suçun işlenmesi halinde kalıcılığı artmakta ve birçok farklı mecrada daha fazla dikkat çekmektedir. Diğer bir ifade ile toplum kesimlerini hedef alan aşağılayıcı ifadelerin yazılı hale getirilmesi, ırkçılık barındıran birtakım sembollerin insanların göreceği yerlere yazılması söz konusu fiilin daha geniş kitlelerce görünür olmasına ve kalıcı hale gelmesine sebep olabilecektir. Bu sebeple kanun koyucu bu tip davranışları nitelikli hal kapsamında düzenlemiştir.³⁴⁰ Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçuna ilişkin bölümde açıklandığı üzere kimi seyirciler kimliklerinin tespitini engellemek maksadıyla maske veya atkı gibi eşyalarla yüzlerini gizlemektedir. Bu durumun varlığı halinde 6222 Sayılı Kanun'un 17/A maddesinin birinci fıkrasındaki düzenlemeye göre spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin olarak verilecek olan ceza yarı oranında artırılacaktır.

³³⁷ Yaman, **a.g.e.** s.106

³³⁸ Ergüne, **a.g.e.** s.1682

³³⁹ Özocak, **a.g.e.** s.496

³⁴⁰ Koca, **a.g.e.** s.72

4.4.2 Manevi Unsurları

6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu yalnızca kasten işlenebilen bir suçtur. Bu suçun manevi unsuru yönünden failin eylemi genel kastla gerçekleştirmesi yeterlidir.³⁴¹ Kanun koyucu suçun oluşumu için tehdit veya hakaret suçunda olduğu gibi herhangi bir özel saik aramamıştır. Failin suçun kanuni tanımında yer alan maddi unsurları bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi yani spor alanında belirli bir toplum kesimine yönelik aşağılayıcı, küçük düşürücü veya ayrımcı ifadelerde bulunduğu farkında olarak bu eylemi gerçekleştirmesi yeterlidir.

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Zira aşağılayıcı söz ve davranışlar failin iradesiyle ortaya çıkan, bilerek ve istenerek gerçekleştirilen eylemlerdir. İlgili kanun maddesinde de taksirli işlenişe ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.³⁴² Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunda failin eyleminin aşağılayıcı nitelikte olduğunu bilerek gerçekleştirmesi, suçun manevi unsurunun oluşumu için yeterlidir.

4.4.3 Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık tipikliğe uygun bir fiilin aynı zamanda hukuk düzenince de yasaklanmış ve korunmaya değer bir menfaati ihlal eden bir davranış olmasını ifade etmektedir. 6222 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu bakımından tipikliğin gerçekleşmiş olması hukuka aykırılık unsurunun meydana gelmesi açısından yeterlidir. İstisnai hâllerde hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırabilir. Ancak incelenen suç tipinde hukuka uygunluk hallerinin uygulanması muhtemel görünmemektedir.³⁴³

³⁴¹ Özocak, **a.g.e.** s.496

³⁴² Koca, **a.g.e.** s.72

³⁴³ Yaman, **a.g.e.** s.107.

4.4.4 Suçun Özel Görünüş Biçimleri

4.4.4.1 Teşebbüs

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrasında sayma yoluyla belirtilen özelliklerden biri veya birkaçına yönelik aşağılayıcı tutum ve davranışlarda bulunulması halinde tamamlanmış olacaktır. Çünkü 14. maddede düzenlenen her iki suçun temel hali sırf hareket suçudur. O halde sırf hareket suçu olan spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna teşebbüs mümkün olmayacaktır.³⁴⁴ Buna karşın tıpkı 14. maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suça ilişkin bölümde izah edildiği üzere “*yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması suretiyle işlenmesi halinde*” şeklindeki nitelikli halinde icra hareketinin bölünebiliyor olması sebebiyle teşebbüs mümkün olmaktadır. Bu açıdan suçun temel halinde mümkün olmayan teşebbüs nitelikli halinde mümkün olmaktadır.³⁴⁵

4.4.4.2 İştirak

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunu TCK'da yer alan iştirak hükümleri çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçunda olduğu gibi koşulları oluşması halinde azmettiren veya yardım eden olarak spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna da iştirak mümkün olabilmektedir. Bu yönüyle iki suç tipi bakımından bir farklılık bulunmamaktadır.³⁴⁶

4.4.4.3 İçtima

İçtima spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Tıpkı birinci fıkrada olduğu gibi ikinci fıkrada da “*fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde*” ibaresine yer verilerek spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu tali norm olarak öngörmüştür.³⁴⁷ O halde spor alanlarında toplum kesimlerinin aşağılanması durumunda suç isnat edilen fiilin daha ağır

³⁴⁴ Avcı, **a.g.e.** s.227; Koca, **a.g.e.** s.73

³⁴⁵ Özocak, **a.g.e.** s.497

³⁴⁶ Özocak, **a.g.e.** s.497

³⁴⁷ Özocak, **a.g.e.** s.498

cezaýı gerektiren başka bir suça sebebiyet vermesi halinde cezası daha ağır olan kanun hükmü uygulanacaktır.

TCK m. 216'nın ikinci fıkrasında düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama suı öz, korunmak istenen hukuki değeri ve suçun tamamlanma koşulları itibarıyla 6222 Sayılı Kanun'un ikinci fıkrasında düzenlenen suçla paralellik göstermektedir.³⁴⁸ Bu sebeple içtima tartışılırken öncelikli olarak halkın bir kesimini alenen aşağılama suçu gündeme gelecektir. Ancak TCK m. 216'nın ikinci fıkrasında düzenlenen suç için öngörölen yaptırım altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyken 6222 Sayılı Kanun ile düzenlenen spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunun yaptırımı bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır. Sonuç olarak kanunda tanımlanan fiillerin işlenmesi halinde suçun spor alanlarında işlenip işlenmediğıne bakılacaktır. Suçun kanunun spor alanı olarak tanımladığı yerlerden birinde işlenmesi halinde 6222 Sayılı Kanun daha ağır bir ceza öngörmesi sebebiyle uygulama alanı bulacaktır.³⁴⁹

4.5 YAPTIRIM

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin olarak kanun koyucu faillere bir yıldan üç yıla hapis cezası verileceğini hüküm altına almıştır. Suçun yazılı pankart taşınması veya asılması ya da duvarlara yazı yazılması şeklinde tarif edilen nitelikli halinde ise verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.

6222 Sayılı Kanun'un 17/A maddesinin birinci fıkrasına göre kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini kapatarak suç işleyenler hakkında verilecek cezalar yarı oranında artırılacaktır. Maddenin ikinci fıkrasında ise kanunda tanımlanan veya atıf yapılan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı bir yıl veya daha fazla hapis cezası alanlar spor kulüplerinin, federasyonların ve bünyesinde sportif faaliyetler icra edilen tüzel kişilerin yönetim ve denetim organlarında görev yapmaktan yasaklanacağı düzenlenmiştir.

³⁴⁸ Üzülmöz, a.g.e. s.90

³⁴⁹ Özocak, a.g.e. s.498

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunun alt sınırının bir yıl olması sebebiyle alt sınırdan ceza verilmesi halinde TCK m.50/1-a hükmü gereğince kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilmesi mümkündür.

6222 Sayılı Kanun m.18’de düzenlenen seyirden yasaklanma tedbiri spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin olarak soruşturma ve kovuşturma evrelerinde koruma tedbiri olarak hükümle birlikte ise güvenlik tedbiri olarak uygulanacaktır. Her iki tedbirin uygulanması hususunda takdir yetkisi tanınmamıştır. Haklarında seyirden yasaklanma kararı verilen kişiler müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına giremeyeceklerdir.

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin başlatılan soruşturmayla birlikte koruma tedbiri mahiyetindeki seyirden yasaklanma tedbirine uygulanmaya başlanacaktır. Kovuşturmanın sonunda ise hapis cezasına, kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenek yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, kararın kesinleştiği tarihten itibaren başlayacak şekilde bir yıl süreyle güvenlik tedbiri mahiyetinde seyirden yasaklanma tedbiri uygulanacaktır. Söz konusu seyirden yasaklanma tedbiri Cumhuriyet Savcısı veya mahkemece tedbir kararının kaldırılmasına karar verilmesi, soruşturma neticesinde kovuşturma yapılmasına yer olmadığı kararı verilmesi, kovuşturma aşamasında sanık hakkında beraat veya düşme kararı verilmesi halinde kaldırılacaktır.

Haklarında seyirden yasaklanma tedbiri uygulananlar tedbir sonlanıncaya kadar taraftarı olduğu takımın müsabakasının yapıldığı günlerde müsabakanın başlangıç saatinde ve başlangıç saatinden bir saat sonra olmak üzere iki kez en yakın kolluk birimine başvurmakla yükümlüdür. Aksi halde seyirden yasaklama tedbirinin ihlal edilmesi suçu oluşacak ve yükümlülüğe uymayanlar hakkında her bir müsabaka için yirmi beş günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanacaktır. Suçun oluşumu açısından failin taraftarı olduğu takımın maçlarına gidip gitmemesi bir önem arz etmemektedir. Usulüne uygun bir biçimde tebliğ edilen yükümlülüğe rağmen kolluk birimine başvurulmaması halinde suç tamamlanmış olacaktır.³⁵⁰

³⁵⁰ “Spor müsabakalarını seyirden yasaklama koruma tedbiri uygulanan sanığın, taraftarı olduğu Adana Demirspor takımının Ocak, Şubat ve Mart ayları içinde katıldığı sekiz (8) futbol müsabakasının başlangıç

4.6 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçunda şikâyet şartı aranmamıştır.³⁵¹ Bu sebeple Cumhuriyet Savcısı suçun işlendiğini öğrendiğinde resen soruşturma başlatmakla yükümlüdür. Suçun yaptırımının bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası olarak öngörölmesi sebebiyle ön ödemeye tabi değıldir. Çünkü kanuni düzenlemede hapis cezasının üst sınırı altı ayı aşmayan suçlar bakımından ön ödeme usulü uygulanabilmektedir. Ayrıca bu suç belirli bir kiőeye yönelik olarak iőlenememesi sebebiyle uzlaşmaya tabi değıldir.

Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi belirli koşulların oluşması halinde mümkündür. Kanunda suçun yaptırımını bir yıldan üç yıla kadar şeklinde öngörölmüőtür. Yapılan yargılama neticesinde iki yıl veya daha az hapis cezası verilmesi halinde sanık hakkında HAGB uygulanabilecektir.

6222 Sayılı Kanun m.23/1 ile yapılan düzenlemeye göre kanunda yer alan suçlara ilişkin olarak Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceğı asliye ceza mahkemesi yetkili kılınmıştır. Spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçuna ilişkin olarak HSK tarafından görevlendirilen Asliye Ceza Mahkemesi yetkilidir.³⁵²

saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğı yere en yakın genel kolluk birimine başvurma yükümlölüğünü ihlal ettiğı iddiasıyla Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davası açılmıştır.

Sanık kovuşturma evresinde, Antalya'da çalıştığını, imza vereceğini bilmediğini ve maçlara da gitmediğini savunmuş ise de, sanığın bilgi eksikliğine dayalı bu savunmasına "ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz" ilkesi uyarınca itibar edilmemelidir." Y. 19. CD., 06/11/2017, 2016/7704 E. ve 2017/9221 K. Bkz. Hürmüz, a.g.e. s.122.

³⁵¹ Yaman, a.g.e. s.109

³⁵² Özocak, a.g.e. s.416

5. SONUÇ

Bir tanımlamaya göre spor: bir yarış ve rekabet ekseninde şekillenen, savaşçı güçleri olgunlaştırmaya yönelik disiplinli ve kolektif bir oyun tarzıdır. Gerçekten de spor binlerce yıllık geçmişle, kültürel, sosyal, politik ve antropolojik birçok mirası günümüze taşımıştır. Bununla birlikte bedensel ve zihinsel gelişimi önceleyen yapısıyla bir önceki günden daha iyi olmanın mücadelesidir. Tıpkı Olimpiyat Oyunlarının sloganında olduğu gibi Citius-Altius-Fortius (Daha Hızlı-Daha Yüksek-Daha Güçlü)

Spor, ortak hislerle insanları bir araya getirir. Gelişim, zindelik, sağlıklı yaşam ve sosyal etkileşim için oldukça önemlidir. Çocukların geleceğe dair hayallerini süsler, onlara takım ruhunu, dostça rekabet etmeyi, disiplini, kazanmayı ve kaybetmeyi öğretir. Bu sebeple sporun iyi yönlerinin ön plana çıkarılması, spora zarar veren etkenlerin de bertaraf edilmesi, sağlıklı bir toplumda yaşamak isteyenler için vazgeçilmezdir.

Elbette ki günümüzde spor yalnızca bunlarla anılmamaktadır. Aynı zamanda şiddet, hakaret kara para aklama ve şike gibi kelimeler de sporla yan yana gelmektedir. İnsanın olduğu yerde suç, kuralın olduğu yerde ise kural dışı hareketler elbette olacaktır.

Uluslararası spor organizasyonlarının ekonomik boyutu, farklı ülkelerden binlerce sporcuya ve seyirciye ev sahipliği yapması uluslararası düzenlemeleri zorunlu hale getirmiştir. Böylesine geniş katılımlı spor organizasyonlarının güvenli bir ortamda gerçekleştirilmesi için özellikle müsabakalara ev sahipliği yapan kulüp veya devletlerin uyması gereken kurallarda yeknesaklık sağlanmalıdır. Bu amaç doğrultusunda Avrupa Konseyi bünyesinde stadyumlarda güvenliğin sağlanması, dopinge mücadele ve rekabetin korunması gibi amaçlarla 1985 tarihli Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınılıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi ile 2016 tarihli Futbol Maçlarında ve Diğer Spor Müsabakalarında Bütüncül Bir Emniyet, Güvenlik ve Hizmet Yaklaşımı Üzerine Avrupa Konseyi Sözleşmesi imzalanmıştır.

Adil rekabetin ve kamu güvenliğinin sağlanması ve toplumun huzurlu bir ortamda spora erişebilmesi devletin en temel görevlerindendir. Bu doğrultuda ilk kapsamlı düzenleme 07/05/2004 tarihinde yürürlüğe giren 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'dur. 5149 Sayılı Kanun önemli bir adım olsa da

düzenlemelerin yetersiz kalması ve caydırıcı hükümler içermemesi sebebiyle yaşanan sorunlara etkili bir çözüm olmamıştır. Bunun sonucunda daha kapsamlı düzenlemeler içeren 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

5340 Sayılı Kanun ile 5149 Sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak belirli koşullarda seyirden men cezası uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak seyirden men yaptırımının çerçevesi hukuka uygun bir biçimde çizilmemiştir. Anayasa Mahkemesi, hukuk devletinin ana unsurlarından olan kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmayan bu düzenlemeyi iptal etmiştir. 6222 Sayılı Kanun ile uluslararası uygulamalarla paralellik gösterecek biçimde seyirden yasaklanma ismiyle tekrar inşa edilmiştir.

6222 Sayılı Kanun ile şike ve teşvik primi, spor alanlarına yasak madde sokulması ve müsabaka düzeninin bozulması, tehdit ve hakaret içeren tezahürat, müsabaka ve seyir alanlarına usulsüz seyirci girişi, yasak alanlara girme, spor alanlarında taşkınlık yapılması ve tesislere zarar verilmesi suçları ve uygulanacak yaptırımlar düzenlenerek spor alanlarında karşılaşılan suçların önlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca kanunun caydırıcılığının artırılması ve mükerrer suçluluğun önüne geçilebilmesi için belirli koşullarda uygulanan seyirden yasaklanma tedbiri, etkili bir yöntem olmuştur.

Çalışmanın konusunun yer aldığı 6222 Sayılı Kanun'un 14. maddesi toplamda dört fıkradan oluşmaktadır: Birinci fıkrasında tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu, ikinci fıkra spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu, üçüncü fıkra suçun nitelikli hali tanımlanmıştır. 2019 tarihinde eklenen dördünü fıkra ile teknolojik değişimlerin etkisiyle suçun kapsamı genişletilmiştir. Kanun koyucu 14. maddedeki düzenlemeyle kişilerin şeref ve haysiyeti ile toplumu oluşturan bireylerin ortak ahlak duygusunu ve kamu barışını korumayı amaçlamıştır.

14. maddede iki ayrı suç tipi düzenlenmiştir. Öğretide birinci ve ikinci fıkradaki hükümlerin farklı suçlar olmadığı, suçun farklı görünüş biçimleri olarak düzenlendiği yönünde görüşler mevcut olsa da ağırlıklı görüşe göre tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu ve spor alanlarında toplum kesimlerini aşağılama suçu şeklinde iki ayrı suç tipi öngörülmüştür. Kanun koyucunun bu konudaki maksadı, tek bir suç olarak düzenlemek ise ikinci fıkradaki hükmün "hakaret içeren tezahüratların spor alanlarında toplum kesimlerini din, dil, ırk, etnik

köken, cinsiyet veya mezhep farkı gözeterek söylenmesi halinde...” şeklinde değiştirilmesi, maksadı aksi yönde ise ikinci fıkradaki hükmün ayrı bir madde şeklinde düzenlenmesi kanun tekniği açısından daha uygun olacaktır.

Türk Ceza Kanunundaki benzer düzenlemelerden farklı olarak 6222 sayılı Kanun’un 14. maddesinde düzenlenen suçlar sırf hareket ve soyut tehlike suçudur. Suça konu davranışların toplumu kolektif olarak etkilemesi sebebiyle 14. maddede tanımlanan suçlar için netice öngörülmemiştir. Başka bir ifadeyle söylenen sözlerin hakaret içermesi suçun oluşumu için yeterli görülmemiştir.

Özellikle spor müsabakalarının düzenlendiği alanlarda çok sayıda insan kısıtlı bir süre diliminde bir arada bulunmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, hakaret veya ayırtıcı tutum ve davranışların yaşanması halinde kendisine söylenmiyor olsa dahi birçok kişi rahatsız ve rencide olmaktadır. Hatta kimi zamanlarda bu neviden sözler naklen yayın yoluyla milyonlarca kişiye ulaşmaktadır. Bu sebeple kanun koyucu suçun oluşumu için TCK’daki hakaret suçundan farklı olarak fiilin belli bir kişiyi veya kişileri hedef almasını gerekli görmemiştir. Bu husus 14. maddedeki hükümleri ceza kanunundakilerden ayıran en temel özelliktir.

Kanunda “fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde” ifadesiyle asli norm-tali norm ilişkisi kurularak görünüşte içtima yaratılmıştır. Bu sebeple çalışmada yoğun olarak TCK ile 6222 Sayılı Kanun’daki benzerlik gösteren suçlar üzerinde durulmuştur. Mezkûr fiillerin belirli kişi veya kişilere yönelmiş olması halinde TCK m. 106’da düzenlenen tehdit, m. 125’te düzenlenen hakaret, m.216’da düzenlenen halkın bir kesimini alenen aşağılama, TCK m. 299’da düzenlenen Cumhurbaşkanına hakaret gibi suçlar söz konusu olabilecektir. Elbette ki bu husus yargı sürecinde tartışılacaktır. Çünkü farklı senaryolarda soruşturma ve kovuşturma usulleri ve verilecek cezalar değişiklik arz edecektir.

Kanundaki hapis ve para cezalarının yanında seyirden yasaklanma tedbiri de şiddet ve düzensizliğe sebep olan olayların önlenmesinde oldukça önemlidir. Düzenlemeye göre belirli koşulların oluşması halinde haklarında tedbir kararı verilenler spor müsabakalarına giremeyecek ve taraftarı olduğu takımın müsabakalarının olduğu günlerde kolluğa başvurma

yükümlülüğü altında olacaktır. Şüphesiz taraftarı olduğu takımın müsabakalarını tribünde izleyen bir taraftar için en büyük eza müsabakayı yerinden izleyemeyecek olmasıdır.

Mezkûr fillere ilişkin tek yaptırım 6222 Sayılı Kanun'daki düzenlemelerle sınırlı değildir. TFF Futbol Disiplin Talimatına göre elektronik bilet sisteminin uygulandığı Süper Lig ve 1. Lig müsabakalarında toplu şekilde çirkin ve kötü tezahüratta bulunulması halinde taraftarların elektronik bilet kartları bloke edilecek ve bir sonraki müsabakaya giremeyeceklerdir. Uygulamanın olumlu yanlarının yanında, oldukça eleştirilen yanları da bulunmaktadır. Çünkü uygulamada belirli bir blokta bulunan tüm seyircilerin elektronik biletlerine işlem uygulanmaktadır. Bu durum ise cezaların şahsiliğine aykırı bulunmaktadır. Hukuka aykırı davranışları engellemek için hukukun temel ilkelerinden uzaklaşmak elbette ki uygun olmayacaktır. Mevcut uygulama ile tribünde mezkûr fiilleri işleyenlerle birlikte hiçbir suçu olmayanların kartları da bloke edilmektedir. 6222 Sayılı Kanun ile getirilen elektronik kart sisteminin amacı faillerin tek tek tespit edilerek cezalandırılmasıyken blokta bulunan tüm seyircilerin kartlarının bloke edilmesi hem cezaların şahsiliği ilkesine hem de kanunun amacına aykırıdır.

Spor alanlarının güvenliğinin ve düzeninin sağlanması için kapsamlı düzenlemeler yapılarak yaptırımlar öngörülmesi elbette önemli ve gereklidir. Ancak sporda şiddetin temel sebeplerini göz ardı eden irdilemeyen bu yaklaşım ile çözüm üretilmesi mümkün değildir. Spor alanlarında işlenen suçlara ilişkin caydırıcı düzenlemelere elbette ihtiyaç vardır ancak cezalandırma yoluyla meseleyi çözmeye çalışmak yalnızca kısa vadeli etkiler doğurabilir. Kapsamlı düzenlemeler içeren 6222 Sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu süre boyunca şiddet ve düzensizlik içeren olaylar yaşanmaya devam etmiştir. Bu durum suçların önlenmesinde kanunların tek başına yeterli olamayacağının örneklerinden biridir. Bu sebeple topyekûn bir çalışma ile toplumun tüm fertleri spor bilinci ve etiği hususunda bilinçlendirilmelidir. Spor alanlarında güvenliğin sağlanabilmesi, isteyen herkesin huzurlu bir ortamda spora erişebilmesi, toplumun bilinçlendirilmesiyle mümkün olabilir. Ayrıca diğer ülkelerdeki iyi örnekler incelenerek sporun bir eğlence unsuru olduğu ve modern yaklaşımların bu eğlence unsurunu ön plana çıkararak spor alanlarını daha güvenli ve huzurlu hale getirdiği dikkate alınmalıdır.

REFERANSLAR

- Acet, Mehmet, **Futbol Seyircisini Fanatik Ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler**, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2001.
- Akdeniz, Galma/Elveriş İdil/Alpan, Arca, “Salgın Fırsatıyla Ceza Politikası: İnfaz Kanunu Değişikliği, Siyasi Arka Planı ve Olası Etkileri,” **Suç ve Ceza** 14, sayı 2, 2021, 211-246.
- Akkaş, Ahmet Hulusi/Yaman, Görkem, “Seyirden Yasaklananın Kolluk Birimine Başvurmaması Suçu,” **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi** 61, 2025, 65-80.
- Aktaş, Batuhan, “Sporda Şiddete Neden Olabilecek Açıklamalarda Bulunma Kabahati Üzerine Bir İnceleme (6222 SK m. 22),” **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi** 7, sayı 26 (2016): 395-428.
- Aktükün, İlker, “Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları.” **Cogito**, sayı 63, 2010, 8-26.
- Apaydın, Bahadır, “İdare Hukuku Cephesinden Spor Güvenlik Kurulu ve Kararları Üzerine Bir Değerlendirme.” **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 28, sayı 3, 2024, 371–406. <https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1439806>
- Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet/ Yenidünya, Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Turhan Yayınevi, 2010.
- Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet/Yenidünya, Caner, **Gerekçeli Ceza Kanunları**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Avcı, Adem, **Türk Ceza Hukukunda Sporda Düzensizlik Ve Şiddet**. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020
- Aydın, Devrim, “Türk Ceza Kanunu’nda Hakaret Suçu,” **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi** 19, sayı 2, 2013, 879–918.

- Aydın, Gökçer/Aydın, Gökhan, “Medyada Taraftarlığı Şekillendiren İnançlar: Fanatizm, Evangelizm ve Holiganizm,” içinde **Beden Eğitimi ve Sporda Akademik Araştırma**, der. Vedat Alaeddinoğlu, 2024, 1-12. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub641.c2779>
- Aydın, M. Berkay/Hatipoğlu, Duygu/Ceyhan Çağdaş, “Endüstriyel Futbol Çağında “Taraftarlık”. **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, sayı 26, 157-175, 2008,
- Bahar, Belgin, “Sosyal Öğrenme Kuramı Ve Sosyal Değişim Kuramı Perspektifinden Etik Liderlik.” **Balkan Sosyal Bilimler Dergisi** 8, sayı 16, 237-242. 2019.
- Bayraktar, Köksal, “Tehdit veya Hakaret İçeren Tezahürat,” T. Çağlar (Ed.), Av. Türker Arslan Armağanı içinde (ss. 177–200), **Türkiye Barolar Birliği Yayınları**, 2021.
- Bekcan, Umut, “Neoliberalizm, Futbolun Dönüşümü ve Şampiyonlar Ligi.” **TAM Akademi Dergisi** 1, sayı 1 22–31. 2022, <https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.002.x>
- Beyazgül, Mehmet / Karadeniz, Erdinç/ Güdük, Tolga “Futbol Turizminin Ekonomik Etkileri ve Ülkeler Açısından Önemi,” **3. Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi**, Antalya, 2019, 536-540.
- Bilir, Pervin/ Sangün, Levent, “Adana Demirspor Ve Adanaspor Futbol Taraftarlarının Şiddet Eğilimleri.” **Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi** 5, sayı 1, 56-65. 2014, <https://doi.org/10.17155/spd.37924>
- Block, Steven/ Lesneskie, Eric “A Thematic Analysis of Spectator Violence at Sporting Events in North America,” **Deviant Behavior** 39, sayı 9, 2018, 1140-1152. <https://doi.org/10.1080/01639625.2017.1409984>
- Bulut, Erol/Dever, Ayhan, “Derbi Futbol Maçlarında Açılan Pankartların Göstergebilimsel Analizi.” **Mavi Atlas** 7, sayı 1, 1-15. 2019, <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.508523>
- Can, Sibel/ Evirgen, Selen, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararının Hukuki Denetimi,” **Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 6, sayı 2,

Prof. Dr. Mustafa Avcı'ya Armağan, 2025, 2072–2128.
<https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1561869>

Chisari, Fabio, “5 The Cursed Cup: Italian Responses To The 1985 Heysel Disaster.” **Soccer & Society** 5, sayı 2, 201-218. 2004, <https://doi.org/10.1080/1466097042000235218>

Cleland, Jamie, “Racism, Football Fans, and Online Message Boards: How Social Media Has Added a New Dimension to Racist Discourse in English Football,” **Journal of Sport and Social Issues** 38, sayı 5, 2014. 415-431.
<https://doi.org/10.1177/0193723513499922>

Çakır, Veli Ozan **Spor Sosyolojisinin Doğuşu; Geleneksel Beden Eğitimi Usul Ve Yaklaşımlarında Dönüşüm**, Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.

Çakmak, Muhammet Nurullah, “Modern Toplumun Ontolojik Çıktısı: Passolig Uygulaması,” **Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives** 6, sayı 1, 2018, 29-41.

Çelik, Şenay Sabah, “Gecekondu Varken AnkaraGüçsüz Kalmaz: Genişletilmiş Benlik Kuramı ve Tüketim Bağlamında Futbol Taraftarlığı.” **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** 10, sayı 2, 509-547. 2020,

Çetin, Erol, **Yeni Türk Ceza Yasasındaki Hakaret Suçları**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008.

Çiltaş, Erdem, ” Fanatizmin Ve Nefretin Bir Yansıması Olarak Futbol Fan Sayfaları.” **Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi Özel Sayısı, 52-60, 2019,

Demir, Müge, “Endüstriyel Futbol ve Futbolda Teknoloji Kullanımı,” **TRT Akademi** 5, sayı 9, 2020. 356-375.

Demirbaş, Timur, “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları,” **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 19, sayı 3, 2017, 2693–2701.

- Demirtaş, Hüseyin A., “Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar,” **İletişim Araştırmaları** 1, sayı 1, 2003. 123-144. https://doi.org/10.1501/Iltaras_00000000023
- Devecioğlu, Sebahattin/ Çoban, Bilal, “Türkiye Futbol Federasyonu’nun Özerkliği,” **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi** 8, sayı 3, 2003, 49-58.
- Dever, Ayhan/Sözen, Hasan, **Spor Sosyolojisi**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2021.
- Doidge, Mark, Football **Italia: Italian football in an age of globalization**, Londra: Bloomsbury Academic. 2015, <https://doi.org/10.5040/9781472519221>
- Dunning, Eric, “Towards A Sociological Understanding Of Football Hooliganism As A World Phenomenon.” **European Journal On Criminal Policy And Research** 8, 141-162. 2000, <https://doi.org/10.1023/A:1008773923878>
- Durkheim, Émile, **İntihar: Sosyolojik Bir İnceleme**, Çev. Özer Ozankaya, İzmir: Cem Yayınevi, 2014.
- Egemenoglu, Alaaddin, “Yargıtay Kararları Işığında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Tehdit Suçu TCK m. 106,” **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 4, sayı 1, 2017, 59–102. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.315933>
- Ekizoğlu, Özlem, **Futbol'da Seyirci Saldırganlığı Ve Stadyum Güvenliği** (Ed. M. Acet). Ankara: Gece Kitaplığı,
- Ekizoğlu, Özlem/Akyüz, Mahmut Sami “Türk Futbolunda Seyircilerin Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasına Bakış Açılarının İncelenmesi,” **Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi** 5, özel sayı 1, 2022. 622-635. <https://doi.org/10.38021/asbid.1202971>
- Ekren, Asım, **Spor Suçları Seyirden Yasaklanma**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022.
- Epözdemir, Rezan, “Müsabaka Alanlarındaki Sporcuların Hakaret İçeren Eylemleri ile Kasten Yaralama ve Mala Zarar Verme Eylemlerinin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi,” **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 21, sayı 2, 2019, 777–804. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.642008>

- Eren Tan, Gizem/Tuna Uysal, Meryem “Bir Şiddet Ve Sapma Örneği Olarak Futbolda Fanatizm Ve Holiganizm. “**2. Uluslararası Multidisipliner Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metinler Kitabı**, ed. A. Ceylan, İ. Durmuş, S. Çeçen, Ankara: Bidge Yayınları, 2020, 126-138
- Ergüne, Elif, “Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m. 216),” **İstanbul Hukuk Mecmuası** 78, sayı 3, 2020, 1675–1721.
- Eşel, Gökhan, “Alman Dışişleri Belgelerinde: 1967 Kayserispor-Sivasspor Maçı,” **Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi** 6, sayı 1, 2021. 48-62.
- Garland, Joh/Rowe, Michael, **Racism and Anti-Racism in Football**, New York: Palgrave Macmillan, 2001. <https://doi.org/10.1057/9780230502529>
- Gencer, R. Timuçin/Kiremitçi, Olcay/Aycan, Ali/Demiray, Erdinç/ Unutmaz, Volkan, “Profesyonel Futbol Takımı Seyircilerinin Spor Tüketimine Yönelik Güdülleri ve Bağlılık Noktaları Arasındaki İlişki.” **Ege Akademik Bakış**, sayı 12, 41-53, 2012.
- Gökulu, Gökhan, “Futbol Haberlerinin Sunumunda Şiddet Fanatizm Ve Milliyetçilik.” **Toplum ve Demokrasi Dergisi** 2, sayı 3, 147-164, 2008,
- Greenfield, Steve/ Osborn, Guy, “Regulating Sport: Finding A Role For The Law?” **Sport in society** 13, sayı 2, 367-379, 2010, <https://doi.org/10.1080/17430430903523127>
- Guschwan, Matthew, “Riot in the Curve: Soccer Fans in Twenty-first Century Italy.” **Soccer & Society** 8, sayı 2, 250–266. 2007, <https://doi.org/10.1080/14660970701224467>
- Güçlü, Mehmet/ Arıkan, Yusuf / Şanlı, Savaş/ Mil, Halil İbrahim, “Sportif Organizasyonlarda Güvenlik Stratejileri,” içinde F. M. Harmancı, M. Gözübenli ve C. Zengin (Ed.), **Spor Bilimlerinde Güncel Yaklaşımlar** 2014, 177-206. Gülseren, F. Ş. (2013). İnternet ortamında işlenen hakaret suçları. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 15-33.
- Gülseren, Fehmi Şener, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları” **LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi** 4, sayı 1, 2013, 15–33.

Gürsoy Olca/Özdemir, İlker “Sosyal Medyada Taraftar Grupları: Söylemler ve Temsiller.”
19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi 4, sayı 4, 2023, 230-241.
<https://doi.org/10.52835/19maysbd.1364495>

Gürten, Kadir/Erenel, S. Ege. “Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 3, sayı 1, 295-316. 2016,

Güzelkokar, Merve Apsar, **Dijital Medyada Fanatizm: Futbola İlişkin Sosyal Ağlarda Nefret Söylemi**, Yüksek lisans tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.

Hatipoğlu, Duygu/ Aydın, M. Berkay “Güvenlik, Piyasa ve Hukuksallaşma: 6222 Sayılı Yasa Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme.” **Mülkiye Dergisi** 43, sayı 4, 731-758, 2019,

Hürmüz, Peyman, **6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Yasak Fiiller ve Ceza Hükümleri Yargıtay Yorumu**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

İlhan, Erol, “Sporda Şiddetin Ulaştığı Nokta; 17 Eylül 1967 Kayserispor-Sivasspor Karşılaşması.” **Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, sayı 16, 188-196. 2014,
<https://doi.org/10.18493/kmusekad.43968>

İmamoğlu, Mehmet/Akdenk, Mürsel, “Spor Tesislerinde Güvenlik Amaçlı Biyometrik Sistem Önerileri,” **Uluslararası Sporda Şiddetin Temelleri ve Önlenmesi Yönündeki Stratejiler Sempozyumu**, Samsun, 2013.

İnceoğlu Aytekin, Asuman, “Nefret Suçu Kavramı ve Türk Ceza Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi,” Yasemin İnceoğlu (Ed.), **Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2012.

Kalkan, Naci, **6222 Sayılı Kanun Gereğince Ceza Almış Futbol Taraftarlarını Şiddete Yönelten Faktörlerin İncelenmesi**, Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa, 2016.

- Kara Sağ, Fulya/Yıldırım, Gül Özlem, “Kalabalık Yönetimi: Sportif Karşılaşmalarda (Futbol) Meydana Gelen İzdihamlar Üzerine Bir Literatür Taraması,” **Afet ve Risk Dergisi** 6, sayı 3, 2015, 1115-1130. <https://doi.org/10.35341/afet.1287475>
- Kara, Eyüp, **Teori ve Uygulamadan Spor Suçları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Koca, Mahmut, “6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler,” içinde C. Şahin, İ. Özgenç ve İ. Üzülmaz (Ed.), **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012, 47–83.
- Koca, Mahmut/Üzülmaz, İlhan, **Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024,
- Koçer, Mustafa, “Futbol Derneklerine Üye Olan Taraftarların Şiddet ve Holiganizm Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kayseri Örneği,” **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 1, sayı 32, 2012. 111-135.
- Küçük, Tevfik Sönmez, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçunun Anayasallığı.” **Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** 6, sayı 1, 3-48. 2024 <https://doi.org/10.59933/tauhfd.1503804>
- Leeson, Peter T./ Smith, Daniei J/ Snow, Nicholas A. “Hooligans”. **Revue D'économie Politique**, sayı 2, 213-231, 2012. <https://doi.org/10.3917/redp.218.0213>
- Margaryan, Melina, **Football Club Supporters And The Self-Determination Processes: The Political Behavior Of Supporters Of The Major Football Clubs İn Scotland And Catalonia** Yüksek lisans tezi, Pompeu Fabra Üniversitesi, Barselona, 2019.
- Mertadam, Sezai/ Emektar, Dilan, “Taraf Olmanın Bedeli: Fanatizm Nedir? Futbolda Fanatizm, Holiganlık ve Şiddet Neden Bu Kadar Yaygın?” Ed. Dilan Emektar. **Evrım Ağacı**, 2021. <https://evrimagaci.org/s/9827> (Erişim Tarihi: 22/03/2025).

- Mil, Halil İbrahim/Şanlı, Savaş, “Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi,” **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi** 14, sayı 55, 2015. 231-247. <https://doi.org/10.17755/esosder.54183>
- Orhan, Ümit **5149 Sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun Çerçevesinde Spor Güvenliği** Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Ortega, Vicente Rodríguez “Soccer, Nationalism And The Media İn Contemporary Spanish Society: La Roja, Real Madrid & FC Barcelona.” **Soccer & Society** 17, sayı 4, 628-643. 2016, <https://doi.org/10.1080/14660970.2015.1067793>
- Öner, Mehmet Zülfü. “Hakaret Suçunda ‘Aleniyet’ Unsuru.” A. Uyumaz, T. Bozkurt ve Ü. S. Üstün (Ed.), **Genç Hukukçular Sempozyumu 2021 Tam Metin Kitabı**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Özcan, Bülent/Sitti, Serdar/Koroğlu Yasin, “Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahürat Nedenlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Beşiktaş Taraftarı Örneği),” **Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi** 6, sayı 4, 2024, 426-433. <https://doi.org/10.56639/jsar.1548831>
- Özçetin, Burak/ Turan, Ömer, “Kahire’den İstanbul’a: Futbol, Siyaset Ve Toplumsal Hareketler.” **Mülkiye Dergisi**, 39(2), 115-146. 2015,
- Özen, Hamit, **Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı Ve Türkiye’de Spor Güvenliği Yönetişimi** Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2018.
- Özocak, Gürkan, “Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Spor Müsabakalarında E-Bilet Sistemi,” **İstanbul Barosu Yayınları**, 2014. 113-134.
- Özocak, Gürkan, **Spor Ceza Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024,

- Özsoy, Sefa, “Sporda Şiddetin Önlenmesinde Medyanın Rolü,” **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi** (4-5), 2020. 325-342.
- Öztürk, Bahri, “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Çare Olarak Seyirden Yasaklanma,” C. Şahin, İ. Özgenç ve İ. Üzülmaz (Ed.), **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu** (ss. 33–45), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012.
- Öztürk, Şerif Ahmet **Caydırıcılık Ve Rehabilitasyon Bakımından Hapis Cezasının Suça Etkisi Ve Ceza Popülisti**, Doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023, Bursa.
- Rona, Mehmet Şükrü, **Futbol Müsabakalarında Şiddet Olaylarına Karşı Adli Kayıtlara Geçen Seyircilerin Psikososyal Analizleri Üzerine Bir Araştırma**, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Sabahçı, Betül, “İnternet Gazetelerinde Haber Yapısı ve Etik Sorunlar: Hakem Halil Umut Meler Saldırısı Sonrasında Spor Gazetelerinde Çıkan Haberler,” **Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi** 11, sayı 2, 2025. 218-239.
- Sağır, Adem, “6222 Sayılı Yasa Bağlamında Türkiye’de Futbol Örneğinde Sosyolojik Bir Çözümleme,” **Amme İdaresi Dergisi** 45, sayı 1, 2012, 155-181.
- Saran, Ulvi. “Özerklik ve mahalli idareler düzeyinde denetim.” **Türk İdare Dergisi**, sayı 408, 1995, 21–32.
- Sarıbey Yalçın, Aylin/ Canbolat, Bert, “Investigation of Fan Effect on Violence and Disorder in Sports in Terms of Forensic Sciences COVID-19 Period,” **SDE Akademi Dergisi** 4, sayı 3, 2024, 431-460. <https://doi.org/10.58375/sde.1518055>
- Saz, İrfan, “Spor-Şiddet İlişkisi, Nedenleri Ve Çözüm Önerileri.” **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, sayı 2, 137-157. 2013, <https://doi.org/10.18033/ijla.69>
- Simeonov, Anton Antonov. “Bulgaristan’da Türk azınlığa uygulanan şiddet (1944-1989): Galtung’un barış modeli bağlamında bir inceleme.” **Journal of Mehmet Akif Ersoy**

University Economics and Administrative Sciences Faculty 6, sayı 2, 2019, 496–509.<https://doi.org/10.30798/makuiibf.534080>

Sınar, Hasan, “Türk Hukukunda Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenleme Çalışmaları,” **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi** 19, sayı 2, 2013, 1271–1300.

Sözüer, Adem, “Tehdit suçu.” **İstanbul Hukuk Mecmuası** 54, sayı 1–4, 1994, s. 124–146.

Spaaij, Ramón. “The Prevention of Football Hooliganism: A Transnational Perspective.” J. Aquesolo Vegas (Ed.), **Actas del X Congreso Internacional de Historia del Deporte**, Sevilla: CESH, 2005.

Spaaij, Ramón. “Understanding football hooliganism: A comparison of six Western European football clubs”. **Amsterdam University Press**, 2006, <https://doi.org/10.5117/9789056294458>

Staffen, Alastair G., “Amateur Against Professional: The Changing Meaning Of Popular Football In Scotland, 1870–1890” UWindsor. **Akademik Arşivi**, 2018,

Sungur, Hakkı Alperen, “Türk Ceza Kanunu’nda Tehdit Suçunun Nitelikli Halleri,” **Kırıkkale Hukuk Mecmuası** 2, sayı 2, 2022, 437–461.

Şahin, Bayram/ Özen, Ümit, “Güsteva Le Bon Kitleler Psikolojisi” içinde **Spor Bilimlerinde İleri ve Çağdaş Çalışmalar 2** (Ed.), N. Dinçer ve M. Dalkılıç (15-27). İzmir: Duvar Yayınları. 2023,

Şanlı, Savaş, **Futbol Müsabakalarında Olaylarda Yer Alan Seyircilerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi**, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2014, Ankara.

Talimciler, Ahmet, **Türkiye’de Futbol Ve İdeoloji İlişkisi: Medya’daki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme** Doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2005,

Taşkın, Ozan Ercan, “Son Çare (Ultima Ratio) Olarak Ceza Hukuku.” **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, sayı 1, 59-91. 2016,

Tepeköylü, İlke. “Türkiye’de Futbol, Taraftar Olgusu Ve Beşiktaş Çarşısı Grubu.” **Akademik Bakış Dergisi**, sayı 56, 2016, 380–390.

Tezcan, Durmuş/ Erdem Mustafa Ruhan/ Önok, Rıfat Murat, **Teori ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

Tokmak, Mehmet Can, “Halkla İlişkiler Perspektifinden Sporda Holiganizm Ve Nefret Söylemi: Euro 2020 Finaline Dair Bir İnceleme.” **Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi** 5, sayı 2, 141-168, 2022,

Tosun, Kadir S., **6222 Sayılı Kanun Sonrası, Medyanın Ve Futbol Camiasının Sporda Şiddet Ve Düzensizliğe Karşı Tutumunun Analizi**, Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019.

Trivizas, Eugene, “Offences And Offenders İn Football Crowd Disorders.” **The British Journal of Criminology** 20, sayı 3, 276-288, 1980, <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a047172>

Turhan, Ebru/İnandı, Tacettin/Özer, Cahit/Akoğlu, Sabahat, “Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet Ve Bazı Psikolojik Özellikler.” **Turkish Journal of Public Health** 9, sayı 1, 33-44, 2011, 33-44. <https://doi.org/10.20518/tjph.173053>

Türksoy, Ayşe/ Çicek, Maksut/ Bayansaldüz, Mehmet, “Üç Büyük Kulüp Futbol Taraftarının Sosyal Kimlikleri Ve Şiddete Bakış Açıları.” **İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi** 11, sayı 3, 94-99, 2003,

Üstünel, Rüstem/ Alkurt. Zafer “Futbolda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesi İçin 6222 Sayılı Yasanın Getirdiği Yeni Bir Uygulama: Elektronik Bilet Ve Yaşanan Sorunlar.” **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi** 21, sayı 1, 2015.

Üzülmez, İlhan, “6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Suçların ve Kabahatlerin İctimai,” C. Şahin, İ. Özgenç ve İ. Üzülmez (Ed.), **Sporda**

Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu (ss. 85–94), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012.

Vaczi, Mariann, “The Fatedness Of Place: Basque Football And National Identities.” **National Identities** 25, sayı 4, 323-338. 2023
<https://doi.org/10.1080/14608944.2022.2161091>

Wardrope, James/ Ryan, Frank/ Clark, George/ Venables, Graham/ Crosby, A. Courtney/ Redgrave, Paul, “The Hillsborough Tragedy.” **BMJ** 303, sayı 6814, 1381–1385, 1991,
<https://doi.org/10.1136/bmj.303.6814.1381>

Williams, John/Nicola Vannucci. “English Hooligans and Italian Ultras: Sport, Culture and National Policy Narratives.” **International Journal of Sport Policy and Politics** 12, sayı 1, 2020, 73–89. <https://doi.org/10.1080/19406940.2019.1633384>

Yaman, Görkem, **Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar**, İstanbul: Adalet Yayınevi, 2024.

Yüçetürk, Cem/Ağın, Besna, “Sporcuların Perspektifinden Sosyal Medyada Siber Zorbalık.” **Trt Akademi** 7, sayı 14, 154-181. 2022,
<https://doi.org/10.37679/trta.1011848>

Zelyurt, Mert Kerem, “Futbol Taraftarlığı, Özdeşleşme Ve Kimlik: Taraftarlıktan Fanatizme.” **Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi** 6 sayı 1, 85-105. 2019,
<https://doi.org/10.33468/sbsebd.81>

Ziyagil, Mehmet Akif/ Bilir, Pervin/ Çekin, Resul/Temur, C. Sayın, “Türkiye’de Sporda Saldırganlık, Şiddet Ve Çözüm Önerileri.” **CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi** 7, sayı 1, 1-14. 2012,

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- BBC News Türkçe. “Arjantin'de Tarihin En Büyük Derbisi Ertelendi: River Plate- Boca Juniors Finali Oynanacak mı?” **BBC Türkçe**, 26 Kasım 2018. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46338630> (erişim: 11/02/2025).
- Cumhuriyet. “Ali Koç'tan Tarihi Konuşma... Erden Timur'a Sert Sözler.” **Cumhuriyet**, 5 Kasım 2023. <https://www.cumhuriyet.com.tr/spor/ali-koc-tan-tarihi-konusma-erden-timura-sert-sozler-2137701> (erişim: 22/02/2025).
- Euronews. “Heysel Faciası Futbol Tarihinde Kara Bir Leke...” **Euronews Türkçe**, 28 Mayıs 2015. <https://tr.euronews.com/2015/05/28/heysel-faciasi-futbol-tarihinde-kara-bir-leke> (erişim 19/02/2025).
- Gibson, Owen. “Out of the Ashes of Hillsborough, Modern Football Was Born.” **The Guardian**, 13 Nisan 2009. <https://www.theguardian.com/football/2009/apr/13/liverpool-hillsborough-disaster-anniversary> (erişim 22/02/2025).
- Hürriyet. “Fanatizme Kurban Giden Canlar.” **Hürriyet Spor Arena**, 17 Mayıs 2013. <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/fanatizme-kurban-giden-canlar-23305290> (erişim 02/04/2025).
- Hürriyet. “Demir Yumruğunu Holiganizme de Vurdu.” **Hürriyet Spor Arena**, 20 Mayıs 2013. <https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/demir-yumrugunu-holiganizme-de-vurdu-23065285> (erişim 22/02/2025).
- Sabuncuoğlu, Yalçın, ve Ece Okkay. “Holiganizmi Nasıl Yendiler.” **beIN SPORTS Türkiye**, 22 Nisan 2014. <https://beinsports.com.tr/haber/holiganizmi-nasil-yendiler> (erişim 22/02/2025).
- Şahin, Yunus. “Şampiyonlar Ligi Finali'nin Ekonomik Katkısı Hesaplandı: 3 Günde Büyük Gelir.” **NTV Spor**, 25 Mayıs 2023. <https://www.ntvspor.net/futbol/sampiyonlar-ligi-finali-nin-ekonomik-katkisi-hesaplandi-3-gunde-buyuk-gelir-646f454c4566050047019a94> (erişim 05/03/2024).

The Guardian. “Tragedy That Awaited Two Fans on a Journey to Hell.” **The Guardian**, 7 Nisan 2000. <https://www.theguardian.com/football/2000/apr/07/newsstory.sport1> (erişim 28/03/2025).

UEFA. “No to Racism, Say UEFA Champions League, UEFA Europa League and UEFA Women's Champions League Teams.” **UEFA.com**, 17 Ekim 2016. <https://www.uefa.com/news-media/news/0232-0f8e332fbdfd-0fa4c62d12ec-1000--no-to-racism-say-uefa-champions-league-uefa-europa-league/> (erişim 05/03/2024).

<https://anayasa.tbmm.gov.tr/>

<https://dergipark.org.tr/tr/>

<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/>

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr>

<https://scholar.google.com/>

<https://shgm.gsb.gov.tr/>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.coe.int/>

<https://www.fifa.com/>

<https://www.hurriyet.com.tr/>

<https://www.lexpera.com.tr/>

<https://www.mevzuat.gov.tr/>

<https://www.ntvspor.net>

<https://www.resmigazete.gov.tr/>

<https://www.tff.org/>

<https://www.uefa.com/>

<https://www5.tbmm.gov.tr/>

KANUNLAR

- 3289 Sayılı Gençlik Ve Spor Hizmetleri Kanunu, 28/05/1986 Resmi Gazete (sayı: 19120)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3289&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- 3461 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun,
14/06/1998 Resmi Gazete (sayı: 19842)
https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc071/kanuntbmmc071/kanuntbmmc07103461.pdf
- 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu, 16/07/1938, Resmi Gazete (sayı: 3961)
https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc018/kanuntbmmc018/kanuntbmmc01803530.pdf
- 3813 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun, 03/07/1992 Resmi Gazete (sayı: 21273)
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21273.pdf>
- 5149 Sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun,
07/05/2004 Resmi Gazete (sayı: 25455)
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/05/20040507.htm>
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 12/10/2004 Resmi Gazete (sayı: 25611)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun,
16/05/2009 Resmi Gazete (sayı: 27230)
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/05/20090516-2.htm>
- 6222 Sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, 14/04/2011 Resmi Gazete (sayı: 27905)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- 7405 Sayılı Spor Kulüpleri Ve Spor Federasyonları Kanunu, 26/04/2022 Resmi Gazete (sayı: 31821)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7405&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

YARGI KARARLARI

AYM, E: 2005/55, K: 2006/4 T: 05/01/2006

Yar. 2. Ceza Dairesi, E: 2011/38692 K: 2013/24859 T: 31/10/2013

Yar. 7. Ceza Dairesi, E: 2014/4755 K: 2014/8152 T: 22/4/2014

Yar. 4. Ceza Dairesi, E: 2014/268 K: 2014/19676 T: 02/06/2014

Yar. 19. Ceza Dairesi, E: 2015/103 K: 2015/7108 T: 12/11/2015

Yar. 18. Ceza Dairesi, E: 2015/8559 K: 2015/11175 T: 16/11/2015

Yar. 19. Ceza Dairesi, E: 2015/33944 K: 2016/18153 T: 17/05/2016

Yar. 19. Ceza Dairesi, E: 2016/10786 K: 2017/8117 T: 16/10/2017

Yar. 19. Ceza Dairesi, E: 2016/7704 K: 2017/9221 T: 06/11/2017

Yar. 4. Ceza Dairesi, E: 2023/1050 K: 2023/17377 T: 25/04/2023

Yar. 19. Ceza Dairesi E: 2019/920 K: 2019/8299 T: 13/05/2019

Yar. 3. Ceza Dairesi, E: 2018/5225 K: 2018/19156 T: 10/12/2018

Yar. 4. Ceza Dairesi, E: 2019/3486 K: 2019/13619 T: 12/09/2019

Yar. 8. Ceza Dairesi, E: 2022/4136 K: 2024/979 T: 07/02/2024

Yar. 8. Ceza Dairesi, E: 2024/14931 K: 2024/5133 T: 07/06/2024

Yar. 8. Ceza Dairesi, E: 2013/17604 K: 2014/16727 T:30/06/2014

İzmir BAM 11. Ceza Dairesi, E: 2018/3713, K: 2020/945 T: 10/03/2020